

EDITURA TINERETULUI

CAMIL BACIU

planeta cubică

Lei 6,50

Clubul cărții digitale 2023

Camil Bacu (n. **Camillo Kaufman** în 1926, d. aprilie 2005, Paris) a fost un ziarist și scriitor român asociat cu literatura științifico-fantastică. A fost prieten cu, printre alții, Iordan Chimet (cu care a făcut parte dintr-un grup anti-nazist) și Gheorghe Ursu. S-a exilat în Franța la sfârșitul anilor '60.

Opera

Nu departe de castelul prințesei, București, 1956

Experiența "Colombina", Editura Revista Știință și Tehnică, 1961 (2 vol.)

Revolta creierilor, Editura Tineretului, București, 1962

Planeta cubică, Editura Tineretului, București, 1964

Legea cea mare, 1964

MET..., Editura Revista Știință și Tehnică, 1964 (2 vol.)

Soarele portocaliu, 1965

Mașina destinului, Editura Tineretului, București, 1966

Ienicec, 1967

Grădina zeilor, Editura Tineretului, București, 1968 (reeditată în 2001 la Editura Fundației Culturale Române)

Aragua

IANUS BIFRONS

Camil Baciuc este un autor cu o evoluție complicată și surprinzătoare. Cariera i se desparte net în două secvențe distincte prin reperul anului 1969, când a decis să „rupă cu trecutul”, emigrând și stabilindu-se pentru restul vieții sale la Paris. S-a născut în 1926, la Galați, a absolvit Institutul Politehnic din București, iar prin 1953 îl găsim colaborând la revista Flacăra cu un fel de schițe-reportaj pe teme considerate a fi de actualitate în percepția momentului („Profesorul”, „Barajul”), una dintre ele inspirată chiar de Festivalul internațional al tineretului, care abia se încheiase în Capitală. Colaborarea a continuat și în anii următori, tot cu reportaje pe subiecte agreeate de propaganda oficială, precum și cu scurte povestiri marcate de convenție și amatorism („Drum propriu”, 1955; „Romantism nocturn”, 1956). S-a apropiat de literatura pentru copii, scriind pentru Editura Tineretului romanele Nu departe de Castelul Prințesei (1956) și împreună cu Nene Iani (1957). În SF a debutat abia pe la 35 de ani, cu „Experiența Colombina”, publicată de CPSF în numerele 126-127 din 1960. La fel ca nuvela pomenită, povestirile din culegerea Revolta creierilor (1962) sunt complet subminate de clișeele politice ale epocii. Pretextele anticipației (calculatorul performant, memoria expandată prin dopaj hipnotic, aripile mecanice pentru zborul individual, mutantul care scade continuu în înălțime) se instalează - ca și la alți autori publicați în aceiași ani, Horia Matei, Max Solomon, Eduard Jurist - în centrul unor satire virulente.

Impulsurile pamfletare au drept scop să „demaște” neomenia cu multe fețe a imperialismului, agitând totodată sentimentalismul utopiei comuniste ca pe un steag aducător de speranță și de triumf. În povestirea „Discul de zircon”, bunăoară, un teleemițător extraterestru filmează în Statele Unite diverse scene de violență și de mizerie umană. Pentru ca transmisiile mecanice către o presupusă civilizație galactică să nu conțină doar „bande de tineri ucigându-se pentru o fată, procesiuni ale Klanului, colibe din tablă, greve, americanii de bine regizează ad-hoc un spectacol al concordiei și al optimismului molipsitor:

„Mi-am întrerupt reveria, căci de afară se auzi scrâșnetul frânelor mașinii și Highpurn năvăli în cort urmat de Teddy, de o fată subțire, codată [sic!], și de cinci pietrari, printre care un negru. Scoaseră piatra la lumina zilei și începură să danseze în jurul ei, în sunetul unei trompete, și să se sărute. Teddy, care era cel mai blond, se îmbrățișă cu negrul, apoi unul din pietrari luă fata în brațe și se roti cu ea în jurul discului. Începură apoi să-i arate fotografii de familie și, demontând motorul automobilului, i-l înfățișară piesă cu piesă. Își prezentară instrumentele de lucru, ca pe niște piese prețioase, și explicară prin gesturi utilizarea aparatului de fotografiat. Highpurn reuși să prindă o emisiune de balet tocmai de pe coasta de Vest și o oferî discului, înclinându-se. Înșirară astfel în fața lui tot ce aveau: ciocane, lanterne, saltele pneumatice, pozele în care apăreau împreună cu familiile lor și făceau toate astea rîzînd tot timpul, rîzînd până la lacrimi.”

Dacă scena riscă să apară extraterestrilor drept „nebunească”, povestirea lasă să se înțeleagă că mesagerul va înregistra totuși normalitatea autentică și permanentă „în țările de dincolo de ocean”, unde trusturile venale au tot interesul să-l împiedice să ajungă. Aceleași trusturi corupte fac din șomerul Manny un cobai care în cele din urmă descrește până la proporțiile unui Tom Degețelul, ajungînd să se spele în savonieră și să-și scrie memoriile acuzatoare pe confetti înșirate pe ață („Experimentatorul de pilule”). În altă parte, capitalismul și

uneltele sale politice din Congres finanțează o invenție SF, bioaripile destinate zborului individual, deturnând-o spre scopuri imorale, precum crearea unor soldați de elită pentru războiul nedrept din Angola („Cântecul de luptă al elefanților”). Apar și aici americanii patrioți care îi învață pe subiecții amăgiți ai experiențelor SF deturnate politic „să-și iubească țara și să urască PIDA” (poliția politică portugheză), încât zburătorii vor traversa ulterior Atlanticul anume ca să se înscrie la partizanii africani. Volumul următor, *Planeta cubică* (1964), își temperează accentele conjuncturale, orientându-se mai curând spre genul parabolei cu tâlc. Personajul tematic preferat acum este robotul, surprins în diverse atitudini față de creatorul său, de la cele de supușenie oarbă ritualizată, până la postura exasperant- obraznică menită să facă din viața omului un calvar. Pentru a se ajunge aici însă, inteligența mecanică trebuie să treacă, așa ca în schița „Ienicec”, un test dilematic, constând în perceperea cu mijloace electronice a umorului. În mod surprinzător, povestirea „Planeta cubică” este o parabolă a dictatorului: scăpat de sub controlul creatorilor săi umani, Marele Robot construiește o lume bazată pe principiul rectangularității absolute. Societatea de roboți controlată de mentalitatea sa schizoid-paranoică - dacă se pot atribui asemenea calificative și unei mașini - seamănă cu un pilduitor univers concentraționar. Printr-o serie de manipulări ritualice, el reușește să înlocuiască legea de bază a roboților („Să nu te ridici împotriva Omului”) cu o altă regulă de fier: „Supune-te Marelui Robot”. Contează mai puțin subtilitățile de aparentă psihologie mecanică prin care se ajunge la această parodie a societății omenești. Ele funcționează în povestire ca o perdea de fum, ascunzând parțial intenția autorului de a produce o aluzie politică (alta decât cele din prima sa culegere de anticipații), aluzie imposibilă în epocă fără trucuri și alibiuri. Prin intermediul fabulei cu personaje SF, lucrarea descrie în fond un proces de îndobitocire ideologică, situație pe care, în lumina experienței sale de viață de mai târziu, am putea spune că Baciuc începea să și-o reproșeze și lui însuși:

„- Care este legea? strigă mașina. Eu sunt Marele Robot. Supune-te Marelui Robot! Care este legea?

- Supune-te Marelui Robot! strigară o parte din «U». Atunci Rur își dădu seama că cei care tac au ochi negri și verzi, nu ca ceilalți, căprui. Și simți cum vrea să deschidă capetele cu ochi negri și verzi și să le scoată creierul, pentru că îi era teamă de Marele Robot.

- Ce poruncește Omul? întrebă mașina cu voce șuierată, încet de tot, așa cum se obișnuia în ședințele de hipnotizare a roboților «U». Omul poruncește să scoateți creierul celor care nu cântă: Supune-te Marelui Robot! Cântați cu toții!

Rur începu să cante împreună cu ceilalți și ridicând brațele își înfipse degetele în gâtul celui mai apropiat «U» care tăcea. Dar acesta îl lovi cu pumnul în piept și-i sparse difuzorul secundar. Rur se trase înapoi, gata s-o ia la fugă pentru că spargerea difuzorului declanșa reacția de «pericol mare». Dar celălalt îl apucă de cap și încercă să i-l răsucescă. Atunci Rur îi frânse încheietura brațului cu amândouă mâinile și auzi cum celălalt geme, chemând ajutor. Îi dădu drumul imediat, căci geamătul acționa complexul «ajută-l pe cel la fel ca tine», și rămase nemișcat, excitat și inhibat totodată. Poate că s-ar fi culcat pe jos, să doarmă puțin, căci nu mai înțelegea nimic, dar auzi atunci vocea Marelui Robot care șuiera: - Scoateți creierul celor care nu cântă!"

Aragua, o nuvelă amplă, se dezvoltă pe motivul mutanților creați artificial în lumea animală. Lucrarea este o replică nuanțatoare la *Insula doctorului Moreau* de H.G. Wells însă, la fel ca acolo, paradisul animalelor inteligente și vorbitoare, imaginat de un biocibernetician cu personalitate accentuată, sfârșește într-o iremediabilă prăbușire. Dacă Wells lăsa să se înțeleagă că în însăși ideea nebunească se află germenii latenți ai dezastrului, la autorul nostru vina o poartă, într-o rezolvare politică, agresivitatea omului și interesele concurențiale. *Mașina destinului* (1966) conține trei nuvele inegale ca valoare, dintre care una excelentă, distanțată enorm de nivelul de la care pornise autorul în aventura experienței sale SF. „*Ilarion și Hirondelle*” reprezintă, de fapt,

capodopera scrisului său în registru SF. Cadrul în care vor da năvală germenii anticipației schițează cel mai banal univers al „constructorilor socialismului”, populat de proiectanți plictisiți, somnolenți, refugiați în vise de prosperitate mărunță și mereu cu ochii pe ceas, în așteptarea unui final de program lănced, pe potrivă unor simulanți eterni. O defecțiune în acest mecanism social inert ar ține de un veritabil miracol. Și, într-adevăr, miracolul se produce, în momentul în care Ilarion își descoperă inexplicabila capacitate de zbor, desprinzându-se de fereastra instituției și plutind degajat deasupra unei străzi cu tulburarea în creștere. Ceva asemănător urma să se întâmple mai târziu și în povestirea „Femeia venită de sus” de Miron Scorobete, unde prejudecățile cotidiene se confruntă cu prezența demolatoare de confort mental a unei extraterestre. La Camil Baci, erupția inexplicabilului în plin mediu rutinier și în plină încorsetare propagandistică de tip comunist stârnește un lanț întreg de scene comice, hilare, de unde se vede că numele personajului nu este găsit deloc la întâmplare, ci și în perspectiva acestui efect calculat.

„- Dar, tovarășul Ilarion - insistă Borhot - ar trebui să ai un sprijin... ești inginer, ce Dumnezeu... Agață-te de ceva, de o sârmă, de o scară... sau - șopti - măcar simulează că ești ancorat de acoperiș. Atitudinea dumitale încurajează misticismul.

- Ei, n-oi fi crezând că sunt vrăjitor - rânji Ilarion. Sau ești și dumneata superstițios?

Și, fără nici un alt motiv decât acela de a-i face într-adins lui Borhot, Ilarion se întoarce cu capul în jos, se rostogoli pe o coastă, apoi cu un salt ușor ajunse la cornișa rândunicii și-și sprijini cotul de ea.

- Mai tare ca moartea aparentă! strigă zugravul. Asta da știință care distrează poporul! Ai un vermut la mine, profesore!

- Tovarășe Ilarion - strigă înăbușit Borhot. Nu ne-ai spus niciodată că obișnuiești așa ceva! Din nici o referință nu reiese că vreunul din părinții dumitale... să mă ierți... a zburat în felul ăsta! Te rog, tovarășul Ilarion, nu ne face greutăți!

- Îmi pare foarte rău - spuse Ilarion - dar am orele mele de zbor.

- Dacă nu cobori, încalecă măcar pervazul unei ferestre! Sau odihnește-te puțin pe troleul tramvaiului! Nu curentează!

- Odihnește-te dumneata pe troleu - răspunse îmbufnat Ilarion.

Ce-ar fi - spuse rânjind - dacă mi-aș scoate haina să se vadă aripile și aș face vreo două ture deasupra străzii?

- Ca un înger? întrebă pierdut Borhot.

- Ca un arhanghel cu pantaloni - rânji Ilarion.

- Oh, nu! Rămâi cu haina, te rog! Nu, nu, nu-ți arăta aripile! Chiar dacă le ai!"

În contextul mediocrității umane și al rutinei sociale, diferența stârnește reacții de adversitate, mulțimea tinzând să recupereze cazul excentric, să-l înglobeze în substanța ei asimilatoare. În logica vulgului cu creiere spălate, tot ce sfidează raționalul, utilul, rânduielile tradiționale și legea trebuie reprimat, desființat fără întârziere. Asupra lui Ilarion se dezlănțuie o ploaie de obiecte, pepeni, cărți, pantofi, perne, bucăți de pâine uscată, pompierii își întind scările să-l ajungă, milițienii îl somează la modul ridicol, un individ încearcă să-l agațe cu undița. Scene de un haz dezlănțuit, în care visul ascensional se confruntă cu realitatea obtuză. Dar povestirea nu se limitează la aceste premise de comedie exhibiționistă. Motivul pe care autorul și-a propus să-l exploateze are, neîndoielnic, valențe fantastice și poetice, care împing treptat în plan secund repertoriul burlesc. În consecință, și subiectul lucrării are șanse de a evolua, dinspre senzaționalul miraculos, spre un registru SF mai bine marcat. Odată intrate în umbră figurile cotidianului, scena rămâne liberă pentru adevăratele personaje ale nuvelei, cu dimensiunea lor fantastică: o „mârțoagă" vorbitoare, „nazrâmul"-trompetă dezgropat de pe șantier și totodată din falduri de timp rătăcit, Omul de potcoave Cilidache, cu aparența lui de contur al „marelui zeu marțian" desprins de pe stânca unde fusese schițat într-o frescă preistorică, la Tassili, și - bineînțeles - trioul uman ales, smuls din torpoarea vieții cotidiene pentru a împlini un vis pus la cale în alte lumi:

„- Sunt un cnid - spuse calul. O pârțică a marelui cnid. Vei amplifica energia mea. Vei zbura cu mine. Și vei reveni, aducând

din lumile civilizațiilor de gradul al treilea enorme energii biologice. Mă voi întoarce pe planeta marelui cnid, iar tu pe Pământ... Veți putea face să înflorească deșertul, veți învăța să construiți locuințe vii, care apoi vor crește singure... Veți crea, în afara celulei vii, forma cristalină a apei. [...]

- Dar am o înfățișare caraghioasă - urmă Ilarion. Un metru și șaptezeci, capul rotund, fruntea prea înaltă, îmi place simbolul, dar am simțul proporțiilor. Ce sunt eu? Cine sunt eu? Există oameni condamnați pentru credința lor! Există mame care se jertfesc copiilor! Există trei miliarde de oameni!

- E prea târziu - murmură calul. E prea târziu pentru a căuta alt om care să treacă prin transformări, la fel de ușor ca tine, și care să poată zbura atât de mult. Sunteți singurii pământeni cărora li s-au arătat trimișii marelui cnid. Și printre voi se găsește un om care se poate transforma în rază."

Remarcabil este și romanul *Grădina zeilor* (1968), care încheie traseul ascendent al autorului, arătându-ne încă o dată că, în ciuda fermităților sale ideologice de odinioară și a sinuozităților de pe traseu, Camil Baciuc avea totuși talent. Romanul este, la noi, una dintre primele încercări importante de a scoate anticipația de sub regulile proprii unui gen marginal, aducând-o pe terenul literaturii propriu-zise. Contribuie la această metamorfoză stilistică plinătatea frazei, risipa de amănunte ce dau cadrului un desen consistent, de lume realistă, balcanico-portuară, iar unora dintre portrete, surprinzător de vii, o amuzantă finețe, precum și umor: „Daniil glumea tot timpul, în afara puținelor ore de somn - și o făcea la adăpostul nasului său mare, încovoiat, și al mustăților pe oală. Povestea, imita și dansa, vorbind o limbă inventată de el, o româno-greco-idișo-bulgară, pe mai multe voci, atunci când nu fredona doine sau psalmi, sau nu se masca sperînd-o pe Sofia și făcându-i să se tăvălească de rîs pe căruțașii cu care lucra. Viclean și oriental cîntă vreme colinda cafenelele și lumea pestriță a portului, redevenea acasă domn cu jiletcă și ceas de argint.

Poza ni-l arată și astăzi în pantaloni dungați, ghetre și frac, înfățișând lumii un profil osos, pe care vremea a săpat cute de maliție. Mustățile îi sunt cărunte, ochii pe jumătate închiși, pleoapele încrețite. Cartonul gros al pozei s-a îngălbenit, marginile i s-au ros ca și acelea ale fotografiei din care ne privește Sofia cea deșteaptă, cu nasul fin, bărbia ușor pragmatică, ochii luminoși, cufundată într-un vraf de horbote apretate și dantele, acoperind în partea de jos ghetele înalte cu bumbi. Dar fotografiile acestea au fost făcute mult mai târziu, când cei șase copii ai Sofiei începuseră să încărunțească și să-l uite pe contele Deziree de Droitdieu, iar ea se obișnuise să sufere în tăcere cu o înțelepciune predestinată de porecla purtată în tinerețe și de etimologia grecească a numelui ei. Daniil rămăsese însă același ghiduș și, seară de seară, așteptând să-l revadă pe conte sub chipul morții, cânta cântece de chef, înfășurându-și șalele îndurerate într-un brâu roșu, cu ciucuri."

În narațiunile sale convenționale, SF-ul ajunge rareori la o asemenea concentrare realistă, mulțumindu-se adesea, la fel ca în lucrările mai vechi ale autorului, cu figuri schematice și cu dezvoltări liniare ale acțiunii. Scrisul de acum al lui Camil Baciuc are o remarcabilă apetență pentru combinația intergenerică, în care dimensiunea fantastică se întâlnește firesc, ca la germanul Michael Ende, cu sufletul distinct și cu fantezismul special al copilăriei:

„- S-a terminat cu spaima de seară - suspină cel mic. Nici o doamnă n-o să mai coboare din portretul acoperit cu sticlă.

- Și când huhurezul o să ne cheme la fereastră - spuse cel mare, ea o să-i dea firimituri, ca vrăbiilor.

- Pentru că e bună și ne bună de bună - fredonă fetița. Și o să vrea să o doară pe ea zgârieturile noastre. Iar fără zgârieturi n-o să mai fim nimic. O să semănăm cu îngerii.

- Liniște! strigă băiatul cel mic. Au ieșit din gropi! Tată, tată - urmă, tremurând de exaltare - fug! Fug toate! Uite-le!

Copiii se repezără la fereastră și Mariluna îi urmă. Îmbulzindu-se unele peste altele, ca duse de o vijelie, zeci de femei se năpusteau spre poartă, zgâlțâind-o, trecând prin ea.

- Fug Damaschinele! gemu fetița, cu ochii în lacrimi.

- Și ei fug! spuse dogit băiatul cel mare. Iată capul domnului cu cioc!

Se întunecase deodată ca înainte de furtună și ierburile înalte se zbăteau înnebunate, șfichiuind văzduhul. Dar prin trâmbele de praf, sub cerul violet, prăbușit, Mariluna putea vedea cum ultimele femei, venind din fundul curții, despletite, sar peste poarta scundă. Nu le putea distinge figurile, dar își dădea seama că au aerul Damaschinei și, cu toate că nu le auzea, înțelegea că țipă de fericire.

Un șir de pocnete, ca de șampanie, întrerupseră liniștea fantomatică.

- Gropile se închid - spuse fetița.

Mariluna își sprijini fruntea de fereastră. Groaza îi tăiase răsuflarea și-i umezise palmele.

- Îi e rău, tată - spuse băiatul cel mic. Le-a văzut!"

În manieră suprarrealistă, cu o fantezie frenetică dublată de plăcerea de a caricaturiza benign și inteligent, romanul Grădina zeilor apelează în cele din urmă la un motiv comun SF-ului și utopiilor. Amintitul conte de Droitdieu, personaj nemuritor și - după unele aluzii - de sorginte extraterestră, pătrunde pe scena unde se joacă, în replici alerte și amuzante, spectacolul simbolic al vieții umane, anume spre a experimenta public soluția abstractă a societăților ideale. La acest nivel al textului se află și explicația titlului.

„Un fulger sclipi orbitor în fundul scenei și din fundul sălii se auzi mugetul unui vulcan.

- Iată răspunsul naturii! strigă contele. Sunt insulte care fac să sângereze nu pieritoarele noastre inimi, dar însăși firea!

- Bravo! strigară spectatorii, aplaudând frenetic. Trăiască veșnica natură!

- Oh, tragedie a tragediilor - urmă contele cu voce joasă. În această masă de nervi și viscere se dă o luptă multi-milenară - lupta dintre fiară și zeu. Oameni, fiecare dintre voi poartă un darmant în sângele lui.

- În raniță - țipă o voce ascutită. Ne purtăm darmanții în ranițe!

- În sângele nostru - repetă grav contele. Am adunat în acest depozit munți, ape, orașe pentru a construi o nouă lume. Martori îmi sunteți cu toții că nu fac treaba de mântuială și încerc mereu a făuri cea mai bună dintre lumi în care vor locui cei mai buni dintre oameni - darmanții!

- Dar-man-ții, dar-man-ții - scandă sala.

- Dăruți-ne cea mai bună dintre lumi - îngână umil Dimon Platonovici. O așteptăm de treizeci de mii de ani.

- Chiar mai mult - murmură Duțulescu, plecându-și barba neagră.

- Am încercat să-i adun pe darmanții de pretutindeni - spuse contele. Am încercat să-i smulg din mocirla în care căzuseră pentru a transforma Pământul într-o grădină a zeilor."

Prin această parodiare fabulatorie a marxismului, romanul pare să anunțe acea turnură radicală din cariera autorului său. Stabilite la Paris și devenit cetățean francez, omul se înstrăinează de lucrările sale românești, și de cele rele, și de cele bune. Pe această nouă secvență a vieții și-a construit pur și simplu o altă profesie. S-a orientat spre psihologia socială și semantică, ajungând, sub numele de Camillo Baciuc (care pare să includă chiar adevăratul său nume de botez), o autoritate în domeniul comunicării politice. Pe plan teoretic, a elaborat conceptul „limbajului emoțional”, teoria „spotului”, modelul magnetic de studiu al câmpurilor semantice. A delimitat funcția semantic iradiantă a cuvintelor-cheie și rolul „modulațiilor vocale specifice purtătoare de sens”, a studiat așa-numitele argouri ideologice și alte noțiuni necesare disciplinei pe care a predat-o la ESSEC (Școala superioară de științe economice și comerciale din Paris). A ținut seminare cu cadre de conducere din mari întreprinderi franceze (Peugeot, Citroen, Aerospațiala Franceză, Ford-France) și cu reprezentanți ai lumii pedagogice, medicale și politice. A redactat și publicat studii ca: Mic ghid de limbaj marxistoid, Roluri și cuvinte, Monstrul și Justițiarul, Limbaj și linșaj. Ca specialist în limbajul semnelor, cuvintelor și ritmurilor, a luptat - cum spune undeva Michel Legris - „împotriva minciunii celei mai temute, aceea care tinde să devină invizibilă, drapată în falsa strălucire a adevărului și virtuții”. E incontestabil că autorul își

răzbună astfel, nu la modul alegoric, ci chiar pe față, propria cădere în înșelăciune și derută politică din anii tinereții. Despovărat de încărcătura acelui trecut apăsător, a putut ajunge un gânditor inteligent și original, cu prestigiul unui orator de excepție. Între 1970 și 2003 a predat „comunicarea teatrală” la Centrul dramatic național „Jean Daste”, iar piesele proprii i s-au jucat la Teatrul „Neutrino” din Lyon (creat de el însuși) și la Théâtre de L'Atelier din Paris. A fost directorul site-ului Polsemantique Media, o altă tribună pentru ideile sale percutante. A murit, în urma unui stop cardiac, la 25 aprilie 2005, în Paris.

Copyright © Mircea Oprită, 2010

CAMIL BACIU

PLANETA CUBICĂ

POVESTIRI
ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

EDITURA TINERETULUI

— Cunoașteți întâmplarea cu Picasso, senior?

— Care dintre ele?

— Oh, senior, aceea de care vorbește toată lumea, în legătură cu insula noastră. Picasso — cel mai mare pictor din lume, senior — intrase la un oficiu poștal din Florida să expedieze o scrisoare unui prieten pe care-l avea aici. Funcționara a privit adresa și l-a întrebat: „Nu cumva, senior Picasso, ați greșit? Nu cumva vreți să trimiteți scrisoarea asta în Costa-Rica?” „Nu, nu — a răspuns Picasso — prietenul meu, mi amigo, locuiește în Puerto-Rico.” Îmi pare rău — a spus funcționara — dar așa ceva nu există!”. Auziți, senior, Puerto-Rico nu există! Și e sub nasul lor, o cursă de plăcere de la Miami sau Palm-Beach! Și cine nu-i cunoaște pe băieții noștri care se scurg în fiecare an, acolo, în căutarea de lucru? Por favor, senior, por favor, dar sînt cei mai strașnici apaches! * N-au bani, n-au de lucru, sînt iuți la mînie și atunci — cuțitul... Uitați-vă spre dreapta, cel mai vechi patio din Puerto-Rico, mai vechi decît acela al familiei Manza-nares din Ponce. Vă plac străzile noastre, senior?

— Îmi plac grozav. Și la noi străzile ce duc spre port coboară în trepte și balcoanele sînt închise cu pereți de sticlă. Dar aici totul e mai... mai transparent, mai aerian...

— Oh, și mai întunecat, senior. Sînt case grele din piatră, sînt vechile bastioane, și apoi, toate străduțele acestea înguste, umede, unde nu pătrunde

* Apaches (citește „apaces”) = cuțitari (sp.) (n.a.).

Soarele... Dar vaporul dumneavoastră, senior ? O să plecați chiar cu „Regina Maab“ ?

— Da. Peste jumătate de oră.

— Oh ! Și n-ați văzut nimic !

— Nimic. Cîteva străzi și cîteva case... Nici fetele n-am apucat să le văd...

— Și ce fete frumoase avem, senior ! Parisul și New York-ul împreună nu au atîtea fete frumoase cîte sînt în Ponce ! Și dumneavoastră plecați ! Ați putea închiria o casă din acestea, cu balconul legat de acoperiș prin pilaștri subțiri, cu obloane colorate, cu un patio mic... foarte mic... cel mai mic patio... Ați avea și un felinar prins în perete, cu picior de fier forjat, tocmai deasupra intrării...

— Îmi pare rău, don... don...

— Esteban, senior.

— Îmi pare rău, don Esteban, dar sîntem așteptați la Mexico.

— Oh, senior... sigur, senior... Dar o zi, două, ce mai contează ? Avem creole, negritas, blonde... Puteți închiria un vas pentru pescuit în larg... Și ce lupte de cocoși, senior !... Veniți tocmai din Romania, es decio latinos, lo mismo que nosotros *... și treceți pe aici ca o furtună... Eh, da, sigur, dacă vă așteaptă... Aș pleca și eu pînă acolo, dar mi-e teamă de ce o să mi se întîmple la întoarcere. Sînteți medic, senior ?

— Nu, inginer.

— Oh, e foarte bine, muy bien ! Însoțiți vreun transport de utilaje ?

— Nu, don Esteban. V-ar fi interesat așa ceva ?...

— Pe mine ? Sfîntă Născătoare, pavază a portoricanelor ! Nu vedeți cum arăt ? Doar nu sînt negustor, ca să mă interesez de mărfuri ! Dar așa, senior, latinii vorbesc, fug, se zbat... Soarele e fierbinte aici și sîngele fierbe, și cînd întîlnești un străin taberi pe el cu întrebări... Mai ales un latino ! Sper că nu v-ați supărat, senior ?

* Adică latin, ca și noi (sp.) (n.a.).

— Nu. De ce să mă supăr ? Mai e mult pînă în port, don Esteban ?

— Cinci minute. Asta pentru că v-am dus pe drumul cel mai scurt, senior. Oricum, „Regina Maab“ nu-și ridică ancora înainte de a fi și dumneavoastră pe bord. Cargourile astea vagabonde au totdeauna timp.

— De ce „vagabonde“, don Esteban ?

— De ce „vagabonde“ ? ! Păi așa se numesc, senior, vasele de curse ocazionale ! De la cele de cîteva zeci de tone pînă la cele mai mari. Aici, la Ponce, ați fi putut vedea transatlanticele care merg de la Colon la Londra — opt mii și șapte sute patruzeci de kilometri — senior, și pe cele care, venind din Colon, se opresc la Gibraltar — opt mii și douăzeci de kilometri. Și apoi la Port Said, încă trei mii cinci sute de kilometri. Asta face în mile...

— Lasă, don Esteban, mă mulțumesc și cu distanțele în kilometri.

— Gracias ! Dar să treceți pe aici, senior, și să nu vă arăt locul pe unde au trecut Columb, Magellan, Vasco de Gama ? !

— Au trecut toți prin Puerto-Rico ? !

— Toți, senior, toți ! Asta nu e insulă în care să te oprești doar pentru un sfert de oră ! Mai ales cînd de-abia ai scăpat cu viață ! Spuneți-mi, senior, pentru numele Sfintei Născătoare, unde ați fi aterizat dacă insula nu se afla aici ? !

— ...

— Ați fi căzut în Marea Sargasselor, senior ! Și acum, fugiți să vă îmbarcați fără măcar să fi aprins o lumînare pe altarul Santei Luiza de Tornados, apărătoarea de furtuni ! Cine o să vă apere sufletul și trupul de primejdii în Marea Caraibilor, senior ? Cui o să vă rugați ? !

— Hm...

— Cum ? ! Dumneavoastră nu... ? ! În sfîrșit, fiecare cu credința lui, dar cînd scapi cu viață dintr-o aterizare forțată... Măcar o lumînare, senior... O lumînare de ceară albă, răsucită, cu marginile

aurite și pictată cu lac albastru și roșu, așa cum se cuvine unui senior inginiero... Ați putea să intrați aici, în capela aceasta, îl cunosc pe preot... E negru, senior, dar știe ca nimeni altul slujba pentru furtuni...

— Nu pot, don Esteban. Vasul pleacă peste zece minute.

— Mare păcat, senior, Santa Luiza de Tornados...

— Portul !

— E portul, senior. De când ați aterizat fugiți tot timpul și eu pe lângă dumneavoastră. Și ar fi trebuit să aprindeți o lumînare, măcar una mai mică... Sîntem în septembrie, luna furtunilor !

— Don Esteban, fii bun și cumpără dumneata o lumînare pentru mine, una din ceară albă, răsucită, cu marginile aurite și pictate cu lac albastru și roșu și roagă-te Santei Luiza de Tornados să ne păzească de acum încolo, în Marea Caraibilor și mai departe...

— Gracias, senior, gracias... Va fi cea mai frumoasă lumînare din Ponce și o s-o aprind cu mîna mea și o să mă rog la toate icoanele. Drum bun, senior !... Drum bun...

Îmi întoarse spatele acoperit de o veche flanelă marinărească ruptă și porni să urce panta falezei, topăind pe picioarele-i bătrînești. L-am mai văzut cum își trece banii dintr-o mîna într-alta de parcă i-ar fi fript degetele și m-am gîndit că o lumînare aurită îți răcorește totdeauna mai bine gîtlejul decît una neaurită.

★

★

★

Părea prea cuminte această „Regină Maab“, față de cum te-ai fi așteptat să arate auzindu-i numele. Regina Maab galopase la vremea sa prin toți codrii povestirilor medievale engleze fluturîndu-și părul asemeni unei flăcări ce joacă pe comori. Pe cînd „Regina Maab“ a noastră, cu puntea înălțată la pupă, cu teuga adusă la aceeași înălțime și cu bas-

tionul central de cabine și comenzi, era imposibil de deosebit de alt cargou cu același tonaj. Pe părțile mai joase ale covertei avea fixate pe suporturi de oțel pasarele de comunicație, unind prova și pupa navei, semn că vasul încărcat la refuz se înfundă bine în apă, și că trebuie să fii cu mult deasupra punții pentru a nu fi udat de valuri. Cele două cataracte cu bigi roșii, coșul gros și negru lipit de bastionul central, bărcile de salvare spânzurate în suporturile lor curbe întregeau imaginea indiferentă și cuminte a acestui cargou solid, ce nu putea să atingă mai mult de douăsprezece noduri sub încărcătură maximă.

Cu toate că ora plecării trecuse de mult, bigile continuau să lucreze și ridicară sub ochii noștri pe puțin o mie de lăzi și cinci sute de saci. Urmară alte lăzi și alți saci, din ce în ce mai mici și, în timp ce această operație se desfășura într-un cor de urlete și înjurături, călătorii urcau netulburați pe punte, tolănindu-se în șezlongurile așezate cu spatele la teugă. Erau preoți și călugărițe, negrițoși, negustori însoțiți de câte un secretar ce fugea de jur împrejurul lor atît de repede, încît credeai că o să-și prindă coada, militari țepeni, sufocați de gulerile înalte, dansatoare împodobite cu peneturi bogate și cîțiva băieți uscățivi, musculoși, în tricouri roșii și galbene, cu mijlocul strîns în curele late, care ne priveau cu figurile împietrite, parcă fără să ne vadă.

Toți erau colorați în afara preoților, căci sobrietatea spaniolă izvorîta din camerele reci ale Escorialului * și din cele fierbinți ale inchiziției nu reușise să potolească gustul pentru roșu-corai și galben-limoniu, pentru verdele de smarald și azuriul cerului pe care amestecul de strămoși, negri, canaci, mauri și madrileni, îl transmisese peste veacuri strănepoților lor. Dar în ciuda variatului penel vestimentar, călătorii aveau o comportare nefiresc de reținută și am socotit că asta se datorește

* Celebru palat al regilor Spaniei (n.a.).

stingherelii începutului de călătorie. De aceea, în loc de a ne plimba pe punte și a vizita vasul, am rămas în apropierea provei, vorbind în șoaptă, încă amețiți de cele întâmplate în ultimele paisprezece ore.

...Totul se desfășurase atât de repede, încât nici unul nu înțelegeam „cum a fost“. Decolasem cu o zi înainte de la Băneasa și în primele minute de drum sporovăisem de zor, silindu-ne să vorbim numai spaniolește — ceea ce reușeam în ciuda unui accent îngrozitor — rîzînd de Olivotto care adăuga la sfîrșitul cuvintelor romînești sau italienești cîte un „os“, convins că le... hispanizează. Cred că singura frază corectă pe care o știa era : „Hemos venido a trabojar can vuestros“ * — subliniind că „trabojar“ ** nu e „trabajar“ *** și are o rezonanță specific spaniolă. Cît despre „con“ și „vos“ i se păreau, puse alături, o locuțiune cu sens universal, putînd înlocui la nevoie orice alte combinații de cuvinte. Apoi, după un sfert de oră de conversație, rămăsesem tăcuți, privind țara ce rămînea în urmă, estompîndu-se în aburul dimineții.

Urmă o panglică argintie pe care o trecurăm aproape perpendicular în vreme ce stewardesa anunță melodios : Hungary... Ungaria.

O mare verde-gălbuie prinse a tălăzui sub noi și Olivotto, brusc înveselit, prinse să murmure „Fris-sen io la ciok“, ce va să zică „Sărutul e bun proaspăt“ pe melodia ceardașului cel mai cunoscut. Budapesta se desprinse din pustă ca o Fata Morgana și am recunoscut — așa cum îl știam din fotografii — podul Sfîntul Ștefan. După aceea ne încercă pe toți patru o ușoară moleșeală — în afara lui Olivotto, care adormi de-a binelea asemeni unui țăran ostenit, cu gura larg căscată, cu gîtul frînt pe o parte și horăind de zor. L-am trezit abia la Viena spre a vedea turlele și turnurile, capelele și

* Am venit să lucrăm cu voi (n.a.).

** Lucrăm (pronunțat greșit) (n.a.).

*** Lucrăm (corect) (n.a.).

donjoanele ce țîșneau de pretutindeni printre casele moderne și italianul declară că a mai văzut „ilustrația” asta pe undeva. Se perindară apoi orașe și orașele cu acoperișuri foarte roșii și înconjurate de verdeață și pătrunserăm în spațiul aerian al Germaniei Federale fără să ne fi dat seama, căci și peisajul natural și cel urban era la fel cu cel al Germaniei Democrate.

Totul părea înveselitor și colorat, dar alternanța stereotipă de păduri și orașele ne trăgea spre somn și ca să nu adormim ne-am hotărît să-l recităm pe Lorca — pe care toți îl învățaserăm pe de rost în ultimul an.

Fură spuse astfel, rînd pe rînd, bocetele — sau marele bocet — scris la moartea lui Ignacio Sanchez Mejias, apoi „La casada infiel” *, atît în spaniolește cît și în romînește, în versiunea lui Miron Radu Paraschivescu. Și se înșiruiră cam ciuntite și șchioape, dar interpretate cu căldură, romanceros și canciones, saetes, llantos, cantares populares, balades, soleas și chiar siguiriyas — cu toate că nici unul dintre noi n-avea clar în minte specificul lor, dar silindu-ne ca o dată cu titlul poeziei să anunțăm și categoria ei poetică. Recitalul naiv și puțin burlesc se încheie cu acel sfîșietor și melodios „Cubay, Cuba” și cu micul cîntecel :

La senorita del abanico

*Va por el puente del fresco rio... ***

Olivotto îl recită pe cel din urmă transformînd fermecătorul „s” spaniol, pierdut între vîrful limbii și spatele dinților de sus, într-un „s” țistuit, care-i făcu pe ceilalți călători să tresară speriați.

Tăcurăm apoi, tocmai la timp, pentru că sub noi creștea un oraș imens, străbătut de panglica unui fluviu uleios, și mă simții copleșit de amintiri livrești, căci jos era Parisul. Aerogara Orly ne în-

* Nevasta necredincioasă (n.a.).

** Domnișoara cu evantaiul trece pe puntea rîului limpede (n.a.).

tîmpină cu pereții ei transparenți și coborîrăm amețiți, spre a lua gustarea la restaurantul călătorilor. Băurăm o sticlă de rosée și după mai puțin de jumătate de oră ne găseam din nou în avion. În urmă începură a se roti turnul Eiffel, Domul Invalizilor și Sena pe care alunecau zeci de ambarcațiuni cenușii și fumegoase.

Ațipeala era cît pe aci să ne învingă — și ce amărîți am fi fost dacă am fi primit adormiți salutul oceanului ! Dar stewardesa, o blondă subțire, pînă atunci convențională, manifestă o simpatie vizibilă pentru Olivotto, atrăgîndu-i atenția — *permettez monsieur de vous annoncer* * — că Atlanticul se zbate sub picioarele noastre. Italianul îi mulțumi, înclinîndu-și capul buclat și închizînd pe jumătate ochii săi verzi, sprîncenați și îngenați, care tulburaseră și pînă atunci fel de fel de blonde, mai mult sau mai puțin convenționale. Apoi ne scutură pe fiecare — nu cu prea multă gingășie — și deschizînd ochii am văzut țărmul Bretaniei.

Era nisip galben, mult nisip, și mici pete verzui ce trebuie să fi fost tufe de mărăcini și apoi apărură crestele valurilor risipindu-și spuma pe țărm. Nu m-am putut stăpîni să nu-mi amintesc cu o plăcere copilărească de oamenii nordului coborînd pe acest țărm breton din drakkarele lor cu bordaje vopsite în roșu și alb, și de bătălia de la Azincourt și de teribilul Dunquerque, contemporan cu noi. Și mai era, în afară de astea, un cîntecel ce-mi susura în urechi și pe care-l țineam minte încă din clasa a cincea de liceu :

*„J'aime Paimpol et sa falaise
Son église et son Grand Pardon
J'aime surtout la paimpolaise
Qui m'attend au pays breton.”* **

* Dați-mi voie, domnule, să vă anunț (n.a.).

** Iubesc Paimpolul și faleza sa
Biserica lui și marea lui liturghie,
Dar o iubesc mai ales pe pempolesa
Care mă așteaptă în țara bretonă (n.a.).

Dar acum nu se mai vedea nimic — nici tufele de măracini și cu atît mai puțin „la paimpolaise” despre care totdeauna mi-am închipuit că poartă o scufă olandeză cu aripioare și un ilic de catifea neagră. Sub noi se întindea oceanul cenușiu, încrețit de o ușoară hulă. Cîteva vase pescărești, minuscule, se legănau pe loc și o navă prelungă, elegantă, uriașă, trecu printre ele, fumegînd și deschizînd o largă trenă de spumă. Apoi nava se topi în imensitatea cenușie a apelor și motoarele avionului acoperiră totul cu vîjîitul lor monoton.

...M-am trezit cînd Azorele rămăseseră mult în urmă. Dormiserăm aproape trei ore. Am luat din nou o mică gustare și stewardesa l-a întrebat pe Olivotto dacă e italian, iar el i-a povestit cum a venit tatăl său în România ca tăietor de pădure și a cunoscut-o pe mama lui, țărancă din Muscel. „Char-mant”, a spus stewardesa, neluîndu-și ochii din ochii italianului și oricine își putea da seama că nu se referise la povestirea auzită. Între timp Piticu discuta aprins cu Danovici și l-am auzit spunînd „Por favor, senor, ienque trabojas ? * Danovici s-a enervat și i-a conjugat : „Trabajamos, trabajáis...” **

Apoi avionul a căzut. A căzut pur și simplu ca o piatră și am simțit un gol în stomac. A bufnit săltînd pe ceva elastic, s-a repezit înainte și iar a căzut, sec, zguduindu-se din toate încheieturile. „Des vides d'air” *** , a spus stewardesa, dar n-a apucat să-și încheie explicația că am căzut din nou și am văzut aripa din dreapta ridicîndu-se spre cer, iar pereții de metal au pîrîit. Călătorii care dormitau liniștiți s-au ridicat pe jumătate și în dreptul spătarelor a apărut o duzină de capete palide, bîlbîindu-se și întrebînd ce s-a întîmplat. Atunci ne-am prăbușit pentru a patra oară și numaidecît pentru a cincea oară și fuselajul a trosnit așa cum trosnește o cutie de chibrituri strînsă în palmă. Ușa

* Vă rog, domnule, ce lucrați ? (pronunțat greșit) (n.a.).

** Lucrăm, lucrați... (n.a.).

*** Goluri de aer (fr.) (n.a.).

dinspre cabina de comandă s-a deschis și a apărut unul dintre piloți. Era foarte bine dispus și a glumit pe socoteala celor care umpluseră pungile. S-a uitat la noi, la toți patru, și a exclamat înveselit. „Oho, les Roumains, bravo !“, pentru că ne țineam bine silindu-ne să părem indiferenți : ne-a spus că am intrat într-un lanț de goluri de aer datorită alizeului ce se deplasează deasupra curentului ecuatorial de nord. Noi eram aproape de limita celor două oceane — cel aerian și cel acvatic — străbătute ambele în aceste locuri de câte un fluviu de aer cald și apă caldă. Și de abia acum pătrundem în fluviul de aer. Își încheie cozeria cu un zîmbet, ne salută și în clipa aceea avionul căzu atît de mult, încît mi-am pierdut respirația. Urmă un trosnet înfricoșător și lămpile se stinseră. Prin ferestre, în ciuda orei timpurii, pătrunse o lumină cenușie, murdară și o rafală de vînt ne izbi din coastă. Călătorii săriră în picioare, țipînd, și o femeie leșină, culcîndu-se încet pe covorul dintre scaune. Pilotul se repezi și o ridică ajutat de stewardesă, continuînd să vorbească pe cît putea de calm și liniștitor.

— Și acum ? mă întrebă Olivotto, zîmbind.

Încerca să-mi dea curaj, dar era alb ca varul și înghițea mereu în sec.

— Acum... Acum... am mormăit prosteste. Acum...

Mîinile îmi erau reci și nu le puteam stăpîni tremurul și într-o frîntură de clipă mi-am amintit tot ce mi se întîmplase în ziua dinaintea plecării. Toate mi se perindau cu repeziciune pe dinaintea ochilor și căutam să le alung din minte ca să nu mă gîndesc la nimic, la nimic, la nimic. Cred că șopteam chiar „nimic... nimic, nimic“ pentru că italianul s-a răstit la mine „nu mai mormăi“ și am tăcut.

— Vom ateriza la Ponce, capitala insulei Puerto-Rico — spuse pilotul care dispăruse pentru o clipă în cabina de comandă. Liniștit și surîzător urmă prin a ne vorbi de așezarea insulei, populația și economia ei și adăugă că ne vom continua călătoria spre Veracruz cu „Regina Maab“, bineînțeles numai cei

care se grăbeau. Ceilalți aveau să plece peste o zi — cel mult două — cu același avion. Ne garantă că marea era liniștită, dar faptul că spusese „o zi, cel mult două cu același avion“ sperie pe toată lumea. Însemna că aparatul avea nevoie de reparații serioase sau că vremea se anunța proastă pentru zbor, căci altfel nu se putea întârzia cu patruzeci și opt de ore o cursă transoceanică.

N-am avut vreme să-mi urmez presupunerile căci pe neașteptate se făcu lumină. Zburasem pînă atunci la mică înălțime pentru a evita golurile de aer, și perdeaua de nori ne acoperise soarele. Acum norii se risipeau și cabina se umplu de o strălucire galbenă-aurie. Avionul se înclină pe o parte, descriind un arc larg, jos apărură case albe, stînci, un aerodrom aproape pitic și mai departe oceanul. Eram la Ponce.

De la aerodrom în port nu făcuserăm mai mult de jumătate de oră, refuzînd să ne urcăm în autobuzul ce ne aștepta. Voiam să simțim pămînt sub picioare și să îngăduim bietelor noastre măruntaie să-și reia locurile pe care le ocupaseră dintotdeauna. Palizi, tăcuți, ne înșiram unul în spatele altuia și pentru că ceilalți se grăbeau, temîndu-se că o să pierdem vaporul, am rămas în urmă singur. Aproape de centru un bătrîn uscățiv, îmbrăcat într-o flanelă marinărească, ruptă, se apropie de mine cerîndu-mi țigări. Aflînd că sînt „latino“ se oferise să mă conducă spre port, arătîndu-mi din mers frumusețile orașului Ponce, mîndria insulei. Și iată că, după ce-mi luasem rămas bun de la don Esteban, mă aflu pe punte, mort de oboseală, cu urechile pline încă de vîjiitul avionului și neputînd să înțeleg toate cele întîmplate în ultimele paisprezece ore.

...Soarele asfințea ascunzîndu-se în spatele orașului cățarat pe stînci, vegheat de două bastioane părăsite și de cîteva clădiri moderne cu ferestre

largi și balcoane colorate. Totul era foarte frumos și îmi părea bine că pot să răsufli și să-mi adun impresiile ce se năpustiseră asupra mea începînd cu zorile, dar îmi dădeam seama că tot încărcînd lăzi și saci „Regina Maab“ o să plece de abia la miezul nopții. Asta înseamnă că-l alergasem degeaba pe don Esteban care voise să-mi arate orașul și că, pe de altă parte, aveam să ocolim jumătate din insula Haiti în timpul nopții, nevăzînd nimic din ea. Înjurîndu-l în gînd pe căpitan, m-am aplecat peste parapetul vasului să privesc peștișorii ce șerpuiau după firimituri.

— Parcă n-a mai văzut marea niciodată americanul ăsta lung — spuse unul dintre puștii îmbrăcați cu tricouri roșii și galbene. Ia uite-l cum se holbează după pești.

— Am mai văzut marea — am spus, întorcîndu-mă — și nu sînt american. Toți patru sîntem romîni. Rumanos, latinos.

Puștii săriră în picioare și figurile lor negricioase, brăzdate de cicatrici, se luminară. Discutară între ei cu o repeziciune uimitoare, apoi cel mai răsărit și care părea să-i conducă se apropie de mine și-mi întinse mîna. Avea degetele pătate de tutun și cearcane mari, negre, dar zîmbea cu toată gura. Cînd Olivotto se ridică și se apropie de noi, puștiul porni să rîdă chiar, căci italianul înalt de un metru și optzeci și cinci, mlădios, ars de soare și îmbrăcat cu o flanelă albastră părea cel mai autentic portorican.

— Și dînsul ? întrebă puștiul. Latino ? Rumano ? Mexicano ?

— Rumano.

— Habla espaniol * ? îl întrebă.

— Si, hablo — răspunse acesta arătînd prin semne că știa foarte puțin, atît cît încăpea între degetele gros și arătător apropiate.

Puștiul rîse din nou și întrebă dacă avem ceva de vînzare. N-aveam nimic și asta l-a dezamăgit.

* Vorbești spaniola ? (n.a.)

Cei care-l însoțeau și care se apropiaseră să audă ce discutăm făcură un gest de lehamite și se întoarseră la locurile lor. Dar cel cu care intrasem în vorbă rămase pe loc și Olivotto îl apucă de ceafă în semn de simpatie și-l ridică în aer ca pe un pisoi.

— Oho ! exclamă puștiul pipăind mușchii italianului. Tarzan !

— Dar asta ce mai e ? întrebă italianul, ciocănindu-i catarama centurei. Era o placă metalică înfățișând două pistoale încrucișate, vechi și roase de vreme.

— Pistolas — spuse puștiul. De la mama... mio madre.

— Mama ta e portoricană ?

— Noo ! se apără el jignit. Madre e din Valencia. Tata e portorican. Metiso.

— Și mama ? Cum de a venit aici ?

— A fugit de la Franco. Acum douăzeci și cinci de ani.

— De la Franco ? Atunci tu nu-l iubești pe Franco ?

— Ihh ! șuieră gutural băiatul și-și lipi palma de pistoalele zugrăvite pe cataramă.

— Nici noi nu-l iubim — spuse italianul.

— Ihh ! șuieră din nou băiatul și apucînd un gîtlej imaginar îl răsuci cu sete, blestemînd...

— Foarte bine ! l-am încurajat. Muy bien, amigo.

Ne strînserăm mîna scuturîndu-ne-o cu entuziasm ca și cum ne-am fi întîlnit la un congres al tineretului și nu în portul Ponce, pe o navă „vagabondă“. Ceilalți puști, care nu ne scăpaseră din ochi, căpătaseră niște figuri disprețuitoare, dar șeful lor părea să nu-i bage în seamă ca și cum ar fi fost niște saci stivuiți în spatele lui. Ne mai măsură o dată din cap pînă în picioare și-și aruncă din nou mîna în mîna italianului.

— Narincho — spuse. Amigo.

— Leonida — se recomandă italianul. Amigo.

— Radu — am spus pe cît puteam de solemn. Amigo.

Băiatul își mușcă buzele, gîndindu-se la ceva, apoi își afundă brațul pînă la cot în buzunar și scoțînd două discuri rotunde ni le întinse. Erau un fel de paftale cafenii, groase, aproape pătrate și cu marginile rotunjite. Pe o față erau netede și pe alta chenăruite.

— Tortuga * — spuse Narincho.

Italianul cîntări paftalele în palmă cu un aer întrebător și atunci băiatul se lăsă în patru labe și porni să înainteze greoi, mișcîndu-și capul într-o parte și alta. Își bătu spinarea ca și cum ar fi vrut să ne arate că e încărcat cu ceva și Olivotto izbucni în rîs, și săltîndu-l de jos îl așeză în picioare.

— Caretul — spuse el. Chelaria Imbricata. Broasca țestoasă marină din a cărei carapace se obțin plăcile de бага. Bagaua aceea galbenă, translucidă, cu vinișoare fine, din care se fac lulelele, pieptenii, nasturii... Dar de unde o ai? Ai fost la pescuit de caret? Caretos?

Întîmplător, de astă dată, particula „os“ se potrivea bine...

— Si, senior.

Și Narincho se apucă cu degetele de nas și, lăsîndu-și capul în jos, „înotă“ cu mîna rămasă liberă. Era cufundător, deci.

— Și perle? am întrebat. Perlas?

— Si, senior.

— Acolo, lîngă Bahamas?

— Bahamas, Bahamas. Andros, Abaco, Long, Cat, Inagua.

— Și ai pescuit lîngă toate insulele astea?!

— Si, si.

— Oho, bravo! îl felicită italianul. E o meserie grea. Și cîți ani ai?

— Șaisprezece, senior.

— Ești voinic, Narincho. Mușchi, da, da.

Și italianul ciocăni bicepșii băiatului. Îl lovi cu pumnul închis în umăr, îi îndoi ceafa, făcînd totul

* Broască țestoasă (n.a.).

cu îndemînarea unui vechi negustor de sclavi. Însoțitorii lui Narincho săriră de la locurile lor și ne înconjurară privindu-ne curioși, fără să scoată o vorbă.

— Să vă arătăm o luptă cu cuțitele, senior ? ! întrebă Narincho.

— Duos dollares — mormăi unul dintre băieți. Narincho îl lovi peste gură cu muchia palmei, fără să se întoarcă, și celălalt fu cît pe aici să cadă. Încercă să spună ceva, dar Narincho îl mai lovi o dată, de astă dată cu piciorul. Mormăi apoi printre dinți și băieții se depărtară unul de altul, formînd un cerc cu un diametru de patru metri.

— Oprește-i ! mormăi Piticu, care ne privise tăcut pînă atunci. Cum dracu ești de acord cu sălbăticia asta ? Jucați-vă altfel — le spuse băieților, în spaniolă.

Narincho îl măsură de sus pînă jos disprețuitor și-mi șopti :

— Mujeres.

— Nu-i de loc femeie — am spus. Cînd era ca tine a stat închis la poliție și l-au bătut să-și denunțe tovarășii. Un an de zile l-au bătut și n-a spus nimic.

— Ooh ! exclamă Narincho, măsurîndu-l pe Piticu de la pantofii ascuțiți pînă la obrazul smead, rasat, de o linie clasică. Ooh ! repetă în semn de scuză și cu același gest neașteptat, ca de lovitură, își aruncă mîna într-a lui spunînd ferm, copilărește : Amigo !

— Amigo ! încuviință Piticu zîmbindu-i și ochii săi căprui și visători se umplură de zîmbete. Dar pentru ce... per que... asta... cuchillo *... ah ? Pentru ce să vă bateți... Ah ? Păcat !

— Nu ne batem cu adevărat — spuse Narincho. Trebuie numai puțin curaj. Ehé... ohé !

Sări în mijlocul cercului și cufundîndu-și mîna în buzunarul de unde scosese paftaua de бага făcu

* Cuțit (n.a.).

să apară un cuțit pe care-l deschise dintr-o apăsare. Era un șiș cu mâner gălbui și cu lama lungă de cel puțin cincisprezece centimetri, bun de tăiat carne la măcelărie. Îl aruncă în aer, îl prinse din nou și, tupilându-se pe vine, își lipi palma stîngă de punte cu degetele rășchirate. Înfipse apoi lama între degete dînd drumul cuțitului cu dreapta cam de la înălțimea capului, și făcu aceasta din ce în ce mai repede, înlocuind scăparea șișului cu aruncarea lui. Apoi sări în picioare și bătu din palme. Un alt puști, bondoc și cu nasul lătăreț, un fel de negrișor-mongol, se repezi alături de el și, scotocind în buzunar cu o iuțeală de scamator, scoase un cuțit mai mic decît primul, dar cu lama curbată, fîroasă.

— Ohé ! strigă Narincho și ca un singur om ceilalți scandară, gutural :

Mirlinton mirlitet

Mirlinton ribon ribet

Mirlitet mirlito

Mirlinton ribon ribo.

Cuvintele sunau ca o incantație și ca o bătaie de tobă și ei le pronunțau sacadat, gîfîind, din adîncul pieptului cu patima unor halucinați. Și mi se păru că mai auzisem undeva, demult, versurile acestea sau poate le văzusem scrise. Narincho bătu tactul acestui recitativ straniu cu călcîiul, apropiindu-se de adversarul său. Umbla încovoiat, ținînd cuțitul cu vîrful în sus, aproape fără să-i cuprindă bine plăselele. Celălalt se retrăgea din fața lui, lovind puntea în același ritm și legănîndu-și pumnalul.

— Hé ! strigă Narincho, destinzîndu-se ca o pisică.

— No ! urlă celălalt, aruncîndu-se pe o parte.

— Hé, hé ! strigă din nou Narincho, împungînd aerul de două ori sub pîntecele celuiălalt care țipă: Si ! Își repezi apoi cuțitul cu vîrful în jos și-i tăie cămașa dedesubtul umărului stîng șuierînd : Hé.

Și corul scandă mai repede versurile care-mi păreau cunoscute :

Mirlinton mirlitet
Mirlinton ribbon ribet
Mirlitet mirlito
Mirlinton ribbon ribo.

Narincho jonglă cu cuțitul din nou, trecându-și-l din mîna dreaptă în cea stîngă, iar celălalt se apără cu antebrațul, împungînd pe dedesubt. Apoi l-am văzut pe Narincho căzînd pe o parte, cu picioarele în foarfecă, și în aceeași clipă reteză cureaua adversarului ai cărui pantaloni se desprinseră de șolduri și căzură.

— Hé ! strigă Narincho.

— Si ! răspunse celălalt, prinzîndu-și brăcinarii ce-i alunecau. Cercul coriștilor se sparse și cu toții îi înconjurară pe cei doi protagoniști, vorbind cu o iuțeală ce ar fi făcut să pălească de emoție două cumetre napolitane.

— Înfrorător ! șopti Piticu, clătinînd din cap.

— Ce spuneți, senior ? întrebă Narincho, al cărui piept se zbătea. A fost bine ?

— Foarte bine ! încuviință Leonida. Sînteți doi băieți... băieți... viteji...

Îi înșfăcă de subsuoară și opintindu-se îi înălță pînă deasupra capului, izbindu-i unul de altul.

— Si, si ! țipară amîndoi admirativ.

— E înfrorător, într-adevăr — am spus. Să-ți verși mațele pentru doi dolari ! Mîine ar putea să greșească !

— Aici nu e voie să greșești — spuse Piticu. Și acum scoateți bani, domnilor. Dînșii ne-au închinat lupta însă, la urma urmei, asta e meseria lor. Să le dăruim ceva.

Am început să ne căutăm prin buzunare, dar Olivotto ne-o și luase înainte. Își scoase ceasul de la mîină și i-l prinse lui Narincho.

— Oh, no, senior ! se feri acesta și-i dădu ceasul înapoi.

— Ei, fir-ar al dracului! înjură italianul. Ia-l! E al tău. Și adăugă pe românește: E prea mic. Am să-mi cumpăr altul. Ca pentru pumnul meu.

Narincho pipăi „Pobeda” cu grijă, o duse la ureche și apucînd mîna italianului și-o lipi de obraz.

— Mă pramatie, uscătură! mormăi italianul emoționat. Ați văzut ce fel de panteră e? Numai oase, mușchi și tendoane.

Zîmbeam la vederea italianului ce-l mîngîia pe Narincho pe obraz, ca și cum portoricanul n-ar fi fost un băiat voinic și bătaios, ci un copil cerînd alintări. Dar cine îl cunoștea pe Olivotto și-l văzuse însoțit totdeauna de o droaie de puști, fermecați de forța și căldura lui, nu se putea mira.

E drept, Narincho era cam mare — un adevărat flăcău — dar spontaneitatea lui meridională, simplitatea copilărească îl cîștigaseră pe Olivotto. Pe de altă parte, îmi dădeam seama că Narincho nu i-ar fi îngăduit italianului să-l trateze ca pe un țînc sau ca pe o fetiță dacă n-ar fi fost copleșit de forța și de generozitatea sa.

Efuziunea noilor prieteni fu întreruptă de apariția uneia dintre dansatoare care, făcîndu-și loc printre privitori, se opri în fața băiatului, îl sărută pe amîndoi obrazii și desfăcînd o mică pungă verzuie scoase din ea două monede de argint și i le dădu.

— Oh, e prea mult, seniorita! exclamă Narincho, refuzînd banii. E prea mult, după ce m-ați sărutat — repetă, privind-o drept în ochi cu nerușinare și oprindu-și privirea pe sînii ei gata să izbucnească din corsajul decoltat.

— E prea puțin — spuse ea înfocată. Pentru un băiat ca tine... Haide, nu mă jigni, nu trebuie să jignești femeile! Ești doar bărbat și în curînd o să fii un bărbat și jumătate.

Narincho îi sărută mîna și dădu drumul banilor în buzunar, ca într-un sac. Dansatoarea surîse, descoperind o dantură strălucitoare și, dîndu-și capul pe spate, îl privi țintă pe Olivotto, cu ochii larg

deschiși. Italianul zîmbi amuzat și binevoitor, așa cum făcea totdeauna cînd femeile îl cercetau cu prea mare atenție, și clipi din ochi copilărește.

— Gringo ? întrebă ea provocator. Sau texano ?

— Nu sînt texano — răspunse Olivotto ce începuse să învețe lecția. Sînt rumano, latino. Sîntem romîni toți patru și ne închinăm în fața celei mai frumoase femei din Antile.

— Oh, dar felul în care vorbești aduce a politețe catalană ! Nu ești romîn, ești catalan !

— Ba sînt romîn, seniorita, puțin italian, e drept, dinspre tată, dar încolo țaran curat din Muscel.

— Campesino ? *

— Si, campesino.

— Oh, campesino ! Și eu sînt țarancă, fiică de țărani din Chola. Dar pe afiș sînt Pilar-Reyna ** !

— Și vă întoarceți acasă ?

— Oh, nu. Plecăm la Veracruz. Vom dansa în barul cel mai elegant al litoralului. Acum e goală — adăugă scoțînd din sîn punga verzuie. Dar la întoarcere va fi plină cu aur. La revedere, seniores !

Ne salută aplecîndu-și ușor capul și, aruncînd fiecăruia o ochiadă, se îndepărtă. Nu mai văzusem de aproape ochii unei creole și m-a izbit irisul negru scînteind în mijlocul pupilei gălbui.

— Mde ! murmură italianul și Narincho, auzindu-l, izbucni în rîs.

Creola pășea cu grijă printre cuferele de pe punte, ridicîndu-și parcă puțin prea sus fusta roșie, largă, în formă de clopot. Talia ei subțire, bine strînsă într-o bluză neagră, se legăna deasupra șoldurilor învelite în roșu și picioarele pline, bronzate, musculoase, se mișcau provocător și felin.

— Frumoasă ! suspină Piticu serios, ca și cum ar fi mărturisit un păcat. E frumoasă. Și cînd se uită la tine...

* Țaran ? (sp.) (n.a.).

** Pilar-regina (n.a.).

— Mai bine frumos, tânăr și sănătos decît urît, bătrîn și bolnav — spuse rar Danovici, care nu scosese o vorbă de cînd ne urcaserăm pe vas.

Alături de formula „Vă urez una dintre cele mai plăcute nopți !” spusă seară de seară și tuturor, și de locuțiunea „Te salut, bătrîne șef de trib !” emisă în orice ocazie — comentariul făcut de Danovici epuiza patrimoniul său umoristic pe care-l repeta cu încăpăținare oriunde și oricui. Cu toate că jurasem să nu mă cert cu el în tot cursul călătoriei, am simțit cum mă învăluie în aburul său de plictiseală acră și am mormăit :

— Te rog, caută și altceva.

Danovici își întoarse încetișor spre mine capul său negricios, cu nasul mare și buze subțiri, și șopti :

— Mă iertați că nu ajung la înălțimea cerințelor dumneavoastră. Nu toți au umor spontan.

— Du-te dracului ! am spus, grosolan, înciudat că-mi tulburase imaginea frumoasei creole.

— Terminați ! se răsti Piticu.

Am ridicat amîndoi din umeri și ne-am întors privirile către mal, de unde se auzise un răget cumplit.

★

★

★

Atîrnînd în lanțuri la capătul bigii, o cușcă zăbrelită trecea peste bordajul vasului. Cînd ajunse la cîțiva metri de noi am putut deosebi blana galbenă, crestată cu negru, și țeasta rotundă cu urechi ascuțite a unui tigru de Bengal. În urma lui, în altă cușcă, mult mai mică, străluceau ochii unei păsări, chincită pe podeaua de zăbrele și cu aripile larg desfășurate, iar după ea biga purtă o ladă enormă închizînd o cuvă de sticlă.

Făcîndu-ne loc printre cei ce se îmbulzeau în jurul animalelor, ne-am apropiat de ultima ladă abia lăsată pe punte. Între scîndurile groase de lemn, pe un strat de iarbă de mare, odihnea

un acvarium lung de patru metri, larg de doi și înalt de un metru și jumătate, plin cu apă. Un pește negricios se clătina înăuntrul lui, alene, ca o bîrnă groasă lăsată în voia valurilor.

— Rechin ? ! am exclamat uimit.

— Delfin — mă îndreptă Olivotto. Nu-i vezi aripioara triunghiulară ? E numai grăsime.

Ne lăsarăm pe vine pentru a-l privi în voie, dar un strigăt ne făcu să întoarcem capul. Printre călătorii ce se dăduseră deoparte, vorbind cu aprindere și rîzînd tare, înainta spre noi, agale, un elefant indian, ciulindu-și urechile. Pe fruntea lui bombată și musculoasă atîrna o broderie aurie, cu ciucuri, iar de o parte și de alta a spinării îi spînzurau două coșuri adînci, împletite, din care apăreau două capete negricioase, botoase, acoperite de pălării cu borul mare. Înainte de a pricepe despre ce e vorba, pălăriile se săltară în chip de salut și soarele lumină două figuri de cimpanzei.

— Ohoho, salută, bravo ! strigă cineva.

— Dă-i o banană !

— Trage-l de picior !

— E frumos ca dracul, diavolul !

— Și are și mănuși, ticălosul !

Într-adevăr cimpanzeul purta mănuși albe „glacé“, iar pălăria era un joben strălucitor, cu panglică îngustă.

— Sări mai sus ! strigă cineva. Scoate-i jobenul.

Puștiul bondoc ce se luptase cu Narincho se urcă pe umerii celorlalți și întinse mîna după una din maimuțe. În aceeași clipă, trompa elefantului biciui aerul și apucîndu-l pe băiat de mijloc îl răsuci prin aer ținîndu-l nemișcat deasupra capetelor mulțimii.

— Îl ucide ! țipă una din dansatoare.

— Ajutor !

— Santa Maria din Olmedo !

— Santa Luiza de Tornados !

— Ajutoor !

Femeile porniră să țipe toate odată, lumea se trase înapoi, numai grupul de portoricanii, împreună cu Narincho, rămase în apropierea elefantului, întinzînd în sus mîinile neputincioase. Cimpanzeul speriat se ghemui în cușcă și începu să scuipe cu furie, mîrîind.

— Ce porcărie mai e și asta ! înjură Piticu. Fia-rele umblă fără stăpîn ?

— Nu-i face nimic — șopti Olivotto. Îl ține cu grijă. Dar nu-și dă seama că l-a răsucit cu capul în jos.

Făcu un pas înainte, cu mîinile în șolduri, și șuieră în spaniolă :

— Lasă-l !... Pune-l jos !... Dă-i drumul !...

— Dă-i drumul ! strigară cîteva dintre dansatoare, dar ceilalți călători țistuiră, temîndu-se ca animalul să nu se irite, și pe punte se așternu o liniște de moarte.

— Lasă-l jos ! continuă italianul, vorbind domol.

Pocni apoi din degete și susură cîteva cuvinte bizare, guturale :

— Sangh... sangh... sangh...

Urechile mici ale elefantului se ciuliră ușor și trompa începu să coboare.

— Sangh... sangh... sangh... continuă să repete Olivotto, din adîncul pieptului, ca și cum ar fi tușit. Sangh... sangh...

Inelul trompei se desprinse dimprejurul șoldurilor portoricanului și acesta căzu în patru labe pe punte. Rămase o clipă năuc, apoi țîșni în mijlocul celorlalți băieți care izbucniră într-un strigăt de triumf și porniră să vorbească atît de repede, încît n-am putut înțelege nimic. Dar toți îl băteau pe Olivotto pe spate, îi scuturau mîinile și ochii lor cafenii străluceau de admirație nețărmurită. Pînă și negustorii, care se ținuseră deoparte pînă atunci, se apropiară de noi mulțumindu-ne în cuvinte alese, iar preoții tuciurii, rîzînd cu gura plină pînă la urechi, îl înecară pe italian într-un potop de înțelepciuni bisericesti asezonate în sos latin. Ultima

care-l felicită fu dansatoarea, dar îl privi în așa fel, încît italianul roși și răspunse în cel mai curat dialect muscelean. Apoi nemaîștiind cum să se descurce o strînse la piept ca pe un copil și o sărută pe păr.

Momentul suprem al acestui prinos de recunoștință adus italianului fu urletul sirenei vaporului. „Regina Maab“, înduioșată de cele văzute, se hotărîse, în sfîrșit, să plece, cu o întîrziere de patru ore. Pe mal porniră să fluture pălăriile de pai de orez și eșarfele colorate, în vreme ce pe punte mateloții înjurau îndesînd ultimii saci în cală, spre a o putea închide. Ne-am scos cu toții aparatele de fotografiat și atît Piticu, Olivotto și cu mine, ca amatori, cît și Danovici, ca specialist, fotografiarăm portul Ponce și orașul urcînd în trepte către vechile bastioane cenușii ca și stîncile pe care fuse-seră clădite.

— Dar de unde știa ce să-i spună ? A fost dresor ?

Puntea cargoului era plină de lume și în apropierea careului se dansa sub lumina lampioanelor. Pe teugă însă, chiar în vîrful provei, era întuneric și liniște.

— N-a fost dresor, seniorita. Dar e inginer specialist în animale. A lucrat mult cu ele.

— Și cu elefanți ?

— Nu cred. Dar a stat o vreme la Grădina Zoologică, apoi la circ. A scris o lucrare despre reflexele mamiferelor.

— Reflexele ?...

— Nu știu cum se spune „reflexe“ pe spaniolă, de aceea spun „reflexes“. Cînd animalul vede hrana și se repede la ea înseamnă că are un reflex. Și cînd omul se frige și-și trage mîna e tot un reflex.

— Aha... Și despre asta se scriu cărți ?

- Foarte multe.
- Dar putea să fie și dresor și vânător pentru că nu i-e frică de nimic ! Are nevastă ?
- Mi se pare că da.
- Que tonteria ! *
- Per que „tonteria“ ? **
- Un băiat ca el găsește neveste oriunde ! De ce s-a însurat ?
- O iubea.
- Și pe celelalte ?
- Care celelalte ?
- Care se țineau după el.
- Le-a spus la revedere.
- La revedere ?... Adică voia să le mai întâlnească... ?
- Nu cred. Îi plac femeile, dar o iubește foarte mult pe Maria. Cel puțin știu că o iubea foarte mult.
- Și e frumoasă ?
- E blondă.
- Lapte. Lapte fiert. Blondele nu sînt femei.
- Ba sînt.
- Și ție îți place tot o blondă ?
- Acum nu-mi place nimeni. Dar blondele sînt foarte frumoase.
- Pfui ! Ce fel de bărbați sînteți ? ! Uită-te bine la mine — am sînge indian în vine. Sînt din Chola, nu departe de Mexico. Ai auzit de Tenochtitlan, capitala lui Montezuma ?
- Parcă...
- Chola, satul meu, e aproape de Tenochtitlan. Noi știm riturile dragostei de două mii de ani. Uită-te la mine. Ai văzut ce fel de ochi am ? Femeile de la voi n-au ochi dintr-ăștia, nu-i așa ? Și nici nu ne-ai văzut dansînd !
- De ce nu dansezi acum ? Ai muzică.
- Nu dansurile astea. Dansurile noastre. Avem o centură de pietre strălucitoare și două carapace

* Ce prostie ! (n.a.).

** De ce „prostie“ ? (n.a.).

mici pentru sîni. Dansăm goale, numai cu centura și cu cele două carapace de aramă. Uite cum ne mișcăm... Spune, blondele știu să danseze așa ?

— Cred că da.

— Minți ! Iartă-mă... Nici nu te cunosc bine... Dar prietenul tău de ce doarme ?

— E obosit. Călătorim de douăzeci și patru de ore. E cam mult.

— Și o visează acum pe dînsa ?

— S-ar putea s-o viseze. El visează tot ce vrea fiindcă e bun.

— Și tu ?

— Eu nu.

— Ia să mă uit bine la tine... Ai ochi albaștri ?

— Nu.

— Dar cum sînt ?

— Cenușii.

— Și-ți miști nările tot timpul... Cred că și tu ești bun, dar nu știi să te stăpînești, nu-i așa ?

— Da. Nu prea știu să mă stăpînesc,

— Și tu ești de ăsta, cu animalele ?

— Nu, eu sînt inginer de ape.

— Faci vapoare ?

— Nu. Uzine care dau lumină cu ajutorul apei. Dar numai o părticică din ele.

— E o meserie frumoasă. Și celălalt, ăla mărunț, brunet, cu figură de spaniol ?

— E doctor... medic.

— Taie burta ?

— Nuuu... E medic pentru asta... la cap...

— Nu te mai ciocăni că o să te doară. Am înțeles. E medic de nebuni, nu ?

— Și de nebuni. Știe să și hipnotizeze.

— Oho ! Am văzut că-i strălucesc ochii. Are un cap foarte frumos !

— Și deștept.

— Și celălalt, care tace ?

— E fotograf și face filme.

— Regizor ?

— Nu, operator. Așa se spune în spaniolă „operator“ ?

— Da. Așa. Și eu am jucat într-un film. Am dansat vechi dansuri mexicane, într-o mantie cu pene așa cum purtau odinioară aztecii. Levita plumada *. Și dînsul e prieten cu voi, operatorul ?

— Da.

— E un om rău... De ce rîzi ?

— Pentru că abia l-ai cunoscut. De unde știi că e rău ?

— Așa, știu. Toate femeile știu dacă un bărbat e bun sau rău. Pînă și blondele știu. Uite, italianul e bun și cald ca Soarele, și puternic, și-i plac copiii. Iar doctorul acela mic e înțelept, și serios, și bun. Și tu ești bun, dar te repezi și faci prostii. Dar dînsul e rău, e invidios și cu buze subțiri... Haide, nu mai rîde că mă supăr... Lumea se uită la noi și tu rîzi și bați din palme. Ce fel de politețe e asta ?

— Dacă îți dai părerea despre oameni pe care îi vezi pentru prima oară ! Și spui totul, așa, fără să clipești ! Poți să te mai înșeli cîteodată, nu ?

— Nu... Cît o să rămîneți la Mexico ?

— Un an.

— Un an ! O să stea un an fără nevastă ? !

— O să stea. Alții au stat și mai mult.

— Cine ? Călugării poate ?

— Călugării. Și alții.

— Hm... Curios... Știi să dansezi ?

— Știu. Dar mi-e rușine să dansez cu tine. Tu ești artistă și eu mă împiedic.

— Eh, lasă mofturile ! Fă cîțiva pași... Haide, îți cînt eu... Ta... ta... ta... ta... ta... ta-ta. Stai drept. Te rog, dansează puțin. Haide, că aici nu te vede nimeni... Oh, muy bien... Muy... muy bien... Ești înalt și slab și știi să te miști ! Mi-am dat seama de la început că faci mofturi... Ei, la lumină îți plac ? Da ? Atunci să începem cu un tango. E bun pentru început... Invită-mă... Și acum ține-mă strîns și dansează...

★

★

★

* Mantie cu pene (n.a.).

— Muy bien... muy bien...

— ...

— Nu ești prea frumos, dar ești slab și cald, ca un motan fără stăpîn. Și la voi se văd stelele ca la noi ?

— Nu chiar. Aici încep să apară constelațiile sudului.

— Și tu chiar n-ai pe nimeni ?

— N-am.

— Să nu mă înșeli ! Peste cîteva zile ajungeți la Mexico, și n-o să ne mai vedem niciodată ! Așa că spune drept !

— Spun drept, n-am pe nimeni.

— Hm... De ce nu te-ai însurat ?

— Crezi că ăștia urîți trebuie numaidecît să se însoare ? De Olivotto ai rîs tocmai fiindcă are nevastă.

— Parcă nu știi cum sînt femeile ! Ba spun așa, ba așa... Și tu nu ești urît, ai ochi cenușii, gură frumoasă și mare... Dar nu ești frumosul frumoșilor, așa, ca să se oprească femeile în loc... Nu te supăra...

— Nu mă supăr de loc. E foarte adevărat ce spui.

— De altfel, mie nu mi-au plăcut niciodată bărbații frumoși !

— Ți-au plăcut cei inteligenți și buni, nu ?

— Și să fie bărbați.

— De la Marea Neagră și pînă la Marea Carai-bilor, seniorita, toate femeile spun că preferă bărbații buni și deștepți... Dar cum văd un bărbat frumos le pierе răsufllarea și uită să-l întrebе dacă e bun sau nu. Întîmplător, Olivotto e și frumos și bun. E un băiat nemaipomenit și eu îl iubesc ca pe fratele meu. Am fost mult timp împreună și, totdeauna, cum îl vedeau, femeile începeau să sus-pine, să rîdă și să-și arate picioarele.

— Ha-ha-ha... Ai puțină dreptate. Recunoaște totuși că sînt puține femei care să-și aleagă bărbatul după picioare ! Pe cînd bărbații... Nu-i așa că nu ți-ar place niciodată o femeie urîță ?

— Nu mi-ar place niciodată o femeie care să nu aibă corp frumos.

— Și al meu cum e ?

— Sumamente hermoso ! * Așa se spune, nu ? E viu și cald, și cere să fie mîngîiat și sărutat, mereu, mereu, și mîngîiat din nou, și sărutat, și luat în brațe, și sărutat, și mîngîiat, și...

— Oho... Oprește-te !

— Și mîngîiat, și sărutat, și...

— Taci. Îți țin gura închisă pînă te hotărești să taci. Nu știi spaniolește, dar ai și învățat cum să sucești capul femeilor. Nu-mi mușca degetele ! Stai cuminte. Ssst !... Vine cineva...

— N-aud pe nimeni.

— Uite-l.

★

★

★

Un om mărunț, învelit în pelerină, urcă scara teugii și, ajungînd sus, se rezemă de balustradă, la douăzeci de metri de noi. Își aprinse o țigară și rămase nemișcat privind spre larg.

— Mi-e frică ! șopti dansatoarea. Haide să plecăm.

— De cine ți-e frică ?

— De dînsul.

— Dar cine e ?

— L-ai uitat ? A venit aseară să întrebe dacă elefantul a lovit pe cineva. Imediat după plecarea vaporului.

— E dresorul animalelor, nu ?

— Da.

— Și de ce ți-e frică de dînsul ?

— E un om rău. Es un malvado.

— Iarăși „om rău“ ! Îl cunoști ?

— Oh, toată lumea îl știe în Antile și se ferește de el ! Apare și dispare, cu animalele după dînsul, și nu dă bună ziua nimănui. Și animalele se tem de el, cu toate că înțelege limba lor și le vorbește tot timpul.

— Înțelege limba animalelor ! Seniorita !... Cum poți să crezi toate astea ?

* Foarte frumos (n.a.).

— Cred, fiindcă am auzit cum le vorbește.

— Animalele n-au limbă ca noi, oamenii. Poate să țipe la ele sau să facă „sangh... sangh...” ca italianul, dar...

— Ssst !

Dresorul se întoarce pe jumătate, iscodind colțul în care ne aflam, dar nemaiauzind nimic își revine poziția de mai înainte.

— A auzit când ai făcut așa... din gît... Ai văzut ? Aude ca un animal. Are și urechi mai mari decît trebuie, și ochii rotunzi ca de panteră... Rotunzi și albaștri deschis... Oh, tu nu știi, dar aici, în Antile, umblă fel de fel de oameni... S-au amestecat, venind din toate părțile, fiindcă își închipuiau că banii se cîștigă ușor... Și au venit pe capul bieților indieni — conchistadori, preoți, ostași. Și ocnași eliberați... Din Italia, și din Spania, și din Franța. Și ăsta are o mutră de ocnaș... Tu încă n-ai umblat prin porturile Antilelor, n-ai văzut ce fel de oameni sînt... Portoricanii s-au jucat ieri cu cuțitul. E numai un joc — să tai cureaua adversarului ca să-i cadă pantalonii — dar uneori cuțitul intră în burtă pînă la mîner... și cu mîner cu tot...

— Și la noi în porturi oamenii se băteau și se tăiau. Acum nici nu-ți vine să crezi că oamenii se înjunghiau în urmă cu douăzeci de ani după ce se îmbătau...

— Nu, niciodată nu se putea întîmpla la voi ce se întîmplă aici ! I-ai auzit pe băieți cum cîntau ?

Mirlinton mirlitet

Mirlinton ribon, ribet...

Mirlitet mirlito...

Se cîntă cînd cineva e înjunghiat, sau cînd se joacă „el juego del cuchillo” *. Ocnașii fugiți din Europa au adus cîntecul aici. Oh, rumano, o să mai vezi multe în Antile. Să nu te miri de nimic, dar să te ferești... Îți plac femeile, însă ești ca un copil și te repezi... Îl auzi cum vorbește singur ?

* Jocul cuțitului (n.a.).

Am tăcut și mi s-a părut, într-adevăr, că omul rezemat de balustradă vorbește, dojenind pe cineva. Printre acordurile ghitarelor vocea lui abia se distingea și aș fi putut să-mi închipui că fredonează dacă, din când în când, n-ar fi chicotit. O umbră lunguiață, ca de copil, se desprinsese de lângă el și fugi în jos pe scară.

— Maimuța ! șopti dansatoarea. A stat de vorbă pînă acum cu maimuța ! Brr... O să-mi fie frică toată noaptea... Mă lași să-mi rezem capul de umărul tău ? Vezi, aseară nu mi-aș fi putut închipui că o să-mi plăci... Stăteai încruntat, cu mâinile în șolduri, furios că vaporul nu pleacă... Și acum îmi place să stau de vorbă cu tine... Nu, nu mă strînge așa, vreau să văd stelele și să mă gîndesc... Să mă gîndesc...

— La ce, seniorita ?

— Te-am mai rugat să nu-mi spui seniorita. Spune-mi Pilar.

— Așa se obișnuiește ?

— Nu știu dacă așa se obișnuiește, dar așa îmi place și te rog să mă ascuți.

— Bine, Pilar.

— Așa... Și eu o să mă gîndesc la... nimic... E foarte bine... Gîndurile îți curg prin cap... se pierd... și iar vin înapoi... singure... Și care se oprește e gîndul cel adevărat... Trec... trec... trec... O să stați chiar un an la Mexico ?

— La Mexico, apoi la Monterrey, Guadalajara... Sîntem veniți în schimb de experiență și o să călătorim foarte mult. De la Tapachula și pînă la Ciudad Juarez, în nord.

— Ohoho... N-o să mai ai timp nici să te bărbierești și o să-ți crească o barbă lungă și neagră !

— O să am o barbă cu multe fire albe și o să mă duc la frizer să mi-o... negreze...

— Să... ce ? Să ți-o înnegrească, poate, nu să ți-o negreze ! Greșești așa de caraghios, dar mie îmi place grozav cum greșești. Cînd o să vorbești spaniolește bine, peste un an, poate că n-o să-mi mai plăci atît de mult !

— Cum „n-o să-ți mai plac“ ? Doar n-o să ne mai vedem ? !

— Cine știe... Poate o să strîng banii mai repede... Dar pînă atunci o să-ți găsești o fată aici... Sînt fete frumoase, foarte frumoase... cu sînge iute, care iubesc din toată inima... Și tu ești un băiat slab și cald, ca un motan care fuge pe acoperiș și asta o să le placă... Oh, au dispărut stelele.

— Sînt sub nori.

— Și norii ? Cum au venit norii deodată ? ! Oh, știam că asta o să strice vremea ! De aceea a și stat de vorbă cu maimuța. Nu e om, e diavolul !

— Pilar !

— Lasă-mă ! Tu nu crezi în nimic ! Nu știi că peste tot se ascund duhurile apei și munților, duhurile animalelor și copacilor. Aștia sînt zeii Anti-lor și el i-a supărat. Niciodată, în septembrie, aici nu trebuie să ațîți tornadele ! Simți c-a început să bată vîntul ?

— Da, se simte !

— E vîntul de sud ! Flora, horribila ! O să înceapă furtuna, rumano ! Și n-am aprins nici o lumînare Santei Luiza de Tornados, apărătoarea celor plecați pe mare !

— Am aprins eu una.

— Tu ? Rîzi de mine !

— O lumînare de ceară albă, răsucită, pictată cu aur și cu lac roșu și albastru.

— Oh, dar asta e o lumînare pentru Marea Procesiune, nu pentru furtuni !

— Înseamnă că don Esteban m-a păcălit.

— Cine e don Esteban ?

— Unuia căruia i-am dat bani să cumpere o lumînare pentru mine.

— Te-a înșelat ! Uite cum suflă vîntul. Mi-e frig... Și diavolul asta nu se mișcă. Parcă a înțepenit acolo. Pfii, cum suflă... O să ne smulgă de aici... Și cerul nu mai e negru !... Oh, Santa Luiza, apără-ne ! Cerul s-a îngălbenit !... Vine uraganul !

O rafală se năpusti pe neașteptate asupra noastră atît de violentă, încît ne smulse de lîngă balustradă și ne aruncă spre mijlocul teugii. O a doua o răsturnă pe Pilar și răsucindu-l pe dresor ca pe un tîțirez îl azvîrli spre noi. Se ciocni de mine mormăind un „disculpe, senior“ * și în clipa ceea un fulger îi luminează fața. Sub coroana părului negru și lucios, fruntea îi era cuprinsă de o bandă îngustă, metalică, de care spînzurau două fire prelungi, aurii. Mă privi o frîntură de secundă cu ochii săi mari, albaștri-alburii, de panteră, și, mormăind încă un „disculpe, senior“, dispăru de pe teugă cu un salt imens, de animal de pradă.

★

★

★

Pilar se ridică sprijinindu-se de brațul meu și-și făcu două cruci mari, cu ochii țintă la cerul îngălbenit. O lumină oarbă izvora din norii ce acopereau vaporul ca o cupolă pîsloasă, înăbușitoare. Aerul părea a se fi încălzit ca prin farmec și vreme de cîteva clipe nu se auzi nimic în afară de clipocitul valurilor sparte în provă. Apoi trei fulgere mute țîșniră unul după altul din cupola gălbuie, dezvăluind un cer acoperit de horbote cenușii, imense, ce păreau să izvorască din ocean.

— Santa Luiza ! Santa Luiza ! murmură Pilar și ochii ei cafenii se măriră de groază. Apără-ne de uraganul diavolului, Santa Luiza !

Vîntul căzuse cu totul și nu mai simțeam nici adierea născută de înaintarea vasului. Totul, oceanul, cerul, sunetele păreau să fi fost învelite într-o pîslă moale, umedă și caldă. Și acalmia aceasta, ca și lumina palidă, cernută de sus, mă înfiorau. Ținînd-o pe Pilar pe după umeri am împins-o ușurel înainte, apropiindu-ne de scara principală a teugii. Pașii noștri răsunau sec în liniștea adîncă și dinspre tribord

* Scuzați-mă, domnule (n.a.).

le răspunse un muget furios. Era elefantul care simțea apropierea furtunii. Umbrele dansatorilor încremeniseră, ghitarele tăceau și elefantul își ridică trompa — o vedeam legănându-se în dreptul lampioanelor — și sună încă o dată ca un trombon răgușit. Tigrul de Bengal mîrîi furios și maimuțele țipară plîngăreț, nazal, ca și cum ar fi mirosit sînge. Rumoarea vocilor crescă, agitată, și toți porniră să fugă de colo pînă colo — ofițerii, Narincho și prietenii lui, dansatoarele, preoții, ținîndu-și cu grijă poalele sutanelor, și negustorii, însoțiți de secretarii lor. Ironic, provocator, cineva reluă un twist și îl văzui pe bondocul portorican legănându-se și frîngîndu-se din mijloc printre călătorii speriați.

Și, brusc, o masă de apă se prăbuși de sus, ca un val uriaș, umplîndu-mi ochii și gura, gata să mă smulgă de pe scara pe care mă oprisem. Pilar se sprijini de mine și am coborît ultimele trepte prin șuvoaiele groase ale ploii care măturau puntea centrală și pasarelele.

— Asta e bine — spuse Pilar, rîzînd, cu părul ud, răscolit. Asta e bine. Poate o să treacă prin altă parte. Să fugim înăuntru.

— Acum nu mai are nici un rost.

Apa îmi umpluse buzunarele și pantofii gîlgîiau. I-am descălțat și Pilar se descălță și ea. Apoi ne-am refugiat lîngă careul central privind ploaia ce făcea puntea să fiarbă.

— Poate o să treacă prin altă parte — repetă Pilar. Ploaia e bună. Vîntul e rău. Și la voi plouă la fel?

— Mai încet. Cu mai puțină apă.

— Oh. Aici totul e mult — apa, furtuna, copacii, animalele... Și dragostea.

Plescăiam amîndoi din picioarele goale, cu figurile strălucind de apă. Și începea să fie frig.

— Dragostea... am spus și m-am oprit.

Era caraghios să vorbesc despre asta cu haina pusă în cap și pantalonii suflecați.

— Ți-a crescut barba — spuse Pilar. Arăți ca un mexican acum.

Ploaia încetă pe neașteptate, ca și cum cineva ar fi închis un robinet. Bălțile sticleau netede pe punte și vocile călătorilor se auziră din nou.

— Am scăpat ! am spus. Ne-am speriat degeaba !

O rafală de vînt rece țiuu în cordaje, făcînd saulele să vibreze.

— N-am scăpat — spuse Pilar. Dar poate o să treacă departe de noi.

Un val izbi vasul dinspre babord, apoi încă un val și încă unul, fără întrerupere și parcă iscate din senin. Nava porni să se legene și bălțile de pe punte se prelinseră într-o parte și într-alta.

— Să mergem înăuntru ! mă rugă Pilar. Nu mai e nimeni afară decît omul ăla.

Sub pasarelă se contura silueta dresorului care continua să fumeze. Împrejurul său erau așezate cuștile animalelor și el se plimba încetișor prin fața elefantului.

— Mi-e tare frig — urmă Pilar. Vino !

Mă luă de mîină și coborîrăm în salonul clasei a doua. Călătorii erau adunați în jurul meselor mici de lemn negru, lustruit, jucînd cărți, bînd și fumînd trabucuri al căror parfum greu umpluse încăperea. Danovici o măsură pe Pilar de sus pînă jos cu o privire acuzatoare, apoi îmi adresă un zîmbet plin de subînțelesuri care-i subția buzele și mai mult.

— Să ne punem haine uscate și să ne întoarcem — spuse Pilar. Sau vrei să dormi ?

— Nu mi-e somn — am spus. Și e prima mea noapte pe Marea Caraibilor.

Mă strînse ușor de braț și în aceeași clipă podeaua îmi fugi de sub picioare și mă lovii cu spatele de perete. Zuruind paharele căzură de pe mese și toată podeaua se acoperi de cioburi. M-am apucat strîns de stîlpul care era cel mai aproape și Pilar făcu la fel. Călătorii înconjurară mesele cu brațele pentru a feri paharele care încă nu se spărseseră, dar zguduitura următoare rostogoli cîțiva dintre ei pe jos în hohotele celorlalți.

— Gradul nouă ! strigă cineva.

— Zece ! țipă altul.

— Ți-e rău ? mă întrebă Pilar.

— Încă nu.

— De ce spui „încă“ ?

— Fiindcă n-am mai călătorit pe furtună, și nu știu ce-o să urmeze.

— Du-te de stai culcat.

— Nu. Mă duc pe punte.

— Oh, sus e rău acum. Valurile cresc.

— Aici pute a alcool și a tutun.

Unul câte unul călătorii se ridicară și, ținându-se de stâlpii subțiri ai salonului, se îndreptară spre ieșire. Femeia de la bar luă o mătură lungă și începu să adune cioburile, țopăind dintr-o parte într-alta, amețitor de repede.

— Ți-e rău — spuse Pilar. Haide, arată-mi unde e cabina ta. Grăbește-te.

Fără să răspund m-am întors cu fața la perete căci unul din preoți își desfăcuse gulerul aproape rupându-l și acum vomita spasmodic. Pilar mă luă de mijloc și mă trase după ea.

— Nu vreau în cabină ! am mîrîit. Mă duc pe punte.

— Mergem sus — spuse ea cu blîndețe. La aer.

Am urcat treptele aproape fără să le văd, silindu-mă să par indiferent.

— Încă puțin ! spuse Pilar. Nu privi marea.

Nava se legăna ca turbată de pe o parte pe alta și vîntul vîjîia cumplit. Creste albe de spumă se ridicau pînă la mine bufnind și urlînd și mi-am încheștat degetele cu disperare de bara rotundă a bordajului ca să nu fiu aruncat în mare. Orizontul se ridica și cobora și mișcările lui se transmiteau stomacului și gîtlejului meu, contractîndu-l dureros.

— Înapoi ! strigă Pilar, încercînd să mă desprindă de parapet. Înapoi !

Mă smulse cu forța și ruliul ne aruncă pe amîndoi printre lăzile cu animale. O umbră se ridică în întîmpinarea mea și două brațe mă apucară cu putere, sprijinindu-mă.

— Priviți cerul, senior — spuse o voce adâncă. Priviți cerul și respirați adânc.

Dresorul îmi cuprinse încheietura mîinii și strînsarea degetelor sale mă liniști ca prin farmec.

— Apropiați-vă, seniora — îi spuse lui Pilar. Nu vă temeți. Pilar nu răspunse, privindu-l încruntată, și atunci el izbucni în rîs :

— Oh, copii ai Antilelor. Pasiuni fierbinți, rațiune întunecată. El suenio dela razon produce monstruos. *

— Goya — am spus. Caprichos.

— Si, senior — încuviință amuzat. Goya. Cel mai mare spaniol, creatorul de monștri !

Vorbea ținîndu-mă de mîină și deasupra noastră se scurgeau rotogoale negre de nori.

— Asta e Flora — urmă el. Poartă cel mai gingaș nume dintre tornadele Caraibilor și e, poate, cea mai violentă.

— Tu ai stîrnit-o — spuse înăbușit Pilar.

— Îmi pare rău, seniora — răspunse gînditor dresorul. Din păcate asta nu-mi stă în putință, cu toate că un șirag de explozii fierbinți ar putea dirija cicloanele după dorința noastră. Dar exploziile sînt folosite astăzi la altceva.

— Tu l-ai stîrnit — repetă Pilar cu înverșunare, tremurînd.

— Frumoasă dansatoare, nu mă ponegri — spuse dresorul și-și apropie mîna de frunte.

Am văzut în clipa aceea o scînteie alb-albastră, unindu-i sprîncenele cu vîrful degetelor, și fui scuturat de un fior în același timp cu Pilar care încremeni.

— Atmosfera e foarte încărcată — spuse dresorul ca pentru a se scuza. Sîntem plini de electricitate pînă în vîrful unghiilor. Nicăieri, ca aici, masele acestea de aer nu se ciocnesc cu mai multă violență, cu o mai mare energie. Nici ciclonii Mării Arabiei născuți lîngă insulele Laquedive și Maldive, nici cei din golful Bengal, pornind din apropierea

* Somnul rațiunii produce monștri (n.a.).

insulelor Siciberi, Andamali și Mergui, nici taifunul care bîntuie coastele mexicane, venind dinspre insulele Cliperton, nici ciclonii japonezi, australieni, uraganele, taifunurile, tempestele nu ajung la trei sute de kilometri pe oră, ca Flora, ce galopează pe urmele noastre.

— Santa Luiza ! se închină Pilar.

— Santa Luiza ! repetă dresorul. Dar înaintea ei să ne încredințăm soarta în mâinile căpitanului corăbiei. Aerul e încărcat cu electricitate pînă la refuz și vîntul a căzut. Asta înseamnă că centrul tornadei se apropie de noi și numai un golf adînc ne poate salva, golful de la Ceramon.

— Nu cobî ! strigă Pilar. Aici nu există golfuri, sîntem în plină mare !

— Uscatul e aproape — spuse dresorul aspru, nebănuind de aproape. Animalele îl simt.

Îmi făcu semn să mă apropii de cușca tigrului și văzui în lumina legănată a lampioanelor fiara care adormea spre tribord.

— Animalul simte — urmă dresorul — ceea ce oamenii nu pot înțelege decît cu ajutorul aparatelor. Dar căpitanul, senior, are radar la bord...

— Și atunci... ? !

— Riscă. Trebuie să ajungă în zori la Guanero și o s-o facă dacă uraganul n-o să ne prindă din urmă.

— Dar dumneavoastră, senior, dumneavoastră care cunoașteți atît de bine marea aceasta, și porturile ei, de ce v-ați imbarcat ? Înseamnă că n-ați presimțit furtuna ? !

— Ba da, senior.

Nu-i vedeam fața, dar bănuiam că zîmbește luîndu-mă peste picior.

— Îmi pare rău — am spus. Dar vă bateți joc de mine.

— Nicidecum, senior — răspunse el cu aceeași voce egală. Nu mi-aș îngădui asta niciodată, mai ales în asemenea momente.

O lumină orbitoare ne învălui și văzduhul fu zguduit de un trăsnet.

— Începe — rînji dresorul. Începe, în sfîrșit, senior. Acum, scape cine poate.

Borul pălăriei largi îi acoperea fața pe jumătate, dar nu putea ascunde firele metalice, aurii, care-i atîrnau pe după urechi. Cu o mișcare grăbită le îndreptă așa cum fac femeile cu buclele rebele și, înclinîndu-se, ne întoarse spatele.

— Diavolul ! șuieră Pilar. Diavolul cu pelerină ! Ai văzut cînd i-a țîșnit fulgerul pe ochi ?

— Nu era fulger și cred că nu e diavolul. E ceva mult mai interesant.

— Piară în focurile iadului ! blestemă Pilar. Și acum vino la căpitan ! Să-l silim pe banditul ăsta să caute un adăpost !

— E zadarnic, Pilar. N-o să ne asculte.

— N-o să ne asculte ? ! Cînd tornada e deasupra noastră ? !

Îmi aruncă o privire clocotind de furie și din cîțiva pași urcă scara cabinei de comandă.

— Caprichos ! hohoti o voce în spatele meu. Ya es hora *, senior. Tornada va da totul peste cap. Gingașa doamnă se va transforma în panteră, domnii în lupi, mistreți, rinoceri. Animalele mele vor deveni umane. Ya es hora, senior.

O ușoară tremurătură zgîlțîi puntea sub picioarele mele. Nu-mi ardea de filozofie. Acalmia înăbușitoare îmi întinsese nervii la maximum. Și totuși omul acesta sumbru și burlesc mă fascina. În ciuda înfățișării sale bizare, îmi da o senzație de liniște și de siguranță.

— Cel mai bun lucru pe care-l aveți de făcut ar fi să vă duceți în cabină. Să vă adunați lucrurile. Să faceți o mică legătură din ce aveți mai prețios...

— Banditul, criminalul ! răsună vocea lui Pilar deasupra noastră. M-a dat afară, porcul ! Rumano, urcă la el și învață-l să se poarte cu o femeie ! Urcă la el ! Acum ! Acum !

* A sosit timpul — titlul unei celebre aqua forte a lui Goya din seria „Capriciile“, ca și „Somnul rațiunii produce monștri“ (n.a.).

— Seniora — pronunță nespus de melodios dresorul. Frumoasă seniora, n-ați ales timpul potrivit pentru ceartă.

Se aplecă puțin înainte de parcă ar fi vrut să se îndrepte spre ea, dar se răzgîndi și rămase pe loc.

— Coborîți la bar — urmă. O să vorbesc eu cu senior capitano. De altfel e un om de înțeles.

Își duse mîna la tîmplă și ceva îi licări între degete. Se juca cu cercelul împletit pe care-l purta după ureche.

— Fără îndoială că el însuși s-a gîndit să ducă vasul spre țărm. N-aș fi dorit așa ceva, dar sînt prea mulți oameni pe bord. De aceea trebuie să acostăm.

Valurile care loveau coastele navei se umflară deodată și se sparseră sub picioarele noastre. Un șuier subțire, ascuțit, tăie sarturile, retezînd parcă arborele trinchet. Aerul era cald, sărat, și avea miros de alge.

— Toată lumea sub punte! duduira megafoanele. Pînă la noi dispoziții toată lumea e invitată să coboare sub punte. Vom acostă în portul cel mai apropiat pînă la potolirea furtunii.

— E totuși un băiat de înțeles, căpitanul — spuse dresorul foarte încet. Și tot atît de încet adăugă: Oh, Karait, învățătorule!

Luînd-o pe Pilar de braț am coborît din nou în salonul clasei a doua. Am cerut un whisky și băutura ne-a înviorat.

Olivotto și Piticu apărură și ei, somnoroși, palizi, și, de cum mă văzură, izbucniră în rîs.

— E greu — spuse italianul. E greu să faci curte la paralela 20°.

Piticu surîse înțelegător și după cum mă priveau am înțeles că arăt prost. Văzîndu-i, Danovici se apropie chicotind.

— În afară de lirism — spuse — e nevoie și de un sistem nervos bun. Dar să dai de mîncare la boboci cu frumoasa alături...

Era vulgar, ceea ce n-aș fi bănuir despre el. Totdeauna afectînd aerul unui om trecut prin lume,

folosind arabescuri desuete de retorică îmi părea a fi un individ acru, dar cultivat. Iată însă că teama îl făcuse să-și piardă aerul prețios și distant pe care și-l lua de obicei.

— Nu e bun prea mult whisky — spuse Pilar, matern. Nu mai bea.

— Ai și ajuns sub papuc — mă compătimi italianul. Niciodată n-ai știut de cine trebuie să te ferești.

„Regina Maab“ se legăna și se scutura cu furie, trosnind din toate încheieturile și tot ce nu era bine prins se rostogolea de colo pînă colo. Alcoolul mă încălzise și greața se amesteca acum cu un soi de euforie. Aș fi vrut să-l mîngîi pe italian și pe Piticu, fiindcă mă priveau cu duioșie și aș fi înge-nuncheat să sărut mîinile lui Pilar, care mă păzise să nu cad în valuri și care nu mă lăsa să mă îmbăt. Dar nu înțelegeam de ce toate se scuturau atît de tare împrejur — chipurile oamenilor, bagajele de mînă, femeia de la bar. Și cu atît mai puțin îi pricepeam pe cei trei preoți mulatri care se rugau în genunchi, unul lîngă altul.

— Unsprezece — hîrîi unul din negustori cîs-cînd gura mare. Gradul unsprezece !

— Fiți calmi ! mugi megafonul. „Regina Maab“ a trecut cu bine prin furtuni mai mari. Părăsiți saloanele și treceți în cabine. Fiți calmi. Treceți în cabine. Vom acosta în curînd în cel mai apropiat golf. Fiți calmi.

— Oh, Santa Luiza de Tornados ! am murmurat. Două furtuni în douăzeci și patru de ore.... E prea mult... Și lumînarea cu lac roșu și albastru...

— Ce spui ? mă întrebă Pilar.

— Nimic...

— Aha, vorbești romînește !

— Da... Cu sfinții voștri.

— E beat — spuse Pilar. A băut prea mult ! Dacă sînteți prietenii lui, duceți-l în cabină și culcați-l.

Asta era prea mult — să fiu „dus“ la culcare.

— Nu vreau ! m-am răstit. Mă simt foarte bine aici.

Și deodată mi-am amintit de pilotul avionului care spusese că vor continua călătoria după o zi, cel mult două, de întrerupere la Ponce. Nu cumva știuse ceva despre tornadă ? Evident, barometrele de bord trebuie să fi arătat o scădere primejdioasă de presiune !

— Ce porci ! am mormăit. Știau... Aveau barometru. Știau, fir-ar ai dracului de porci !

— Ce știau ? întreabă Piticu. Ce tot bodogănești ?

— Aia știau. Pilotii. Și au spus că avionul o să-și reia... asta... o să-și reia cursa după două zile... Le era teamă de ciclon... Dar nu ne-au avertizat... Porcii...

— E mai beat decât credeam — spuse Piticu. L-a turtit răul de mare.

— Și pe mine — gemu Olivotto, încovoindu-se. Mi-e gura plină de apă și-mi țiuie urechile.

— În cabină ! porunci Piticu. Corpul întins se relaxează și relaxarea e bună acum. În cabină toată lumea. Ia-ți la revedere de la această frumoasă domnișoară care-și bate joc de noi.

Înainte de a protesta, mă apucară fiecare de câte un braț și mă traseră spre ușă. Ne-am înclinat mormăind un „buenos noches“ și Pilar ne răspunse reverențios, apoi se apropie de bar și ceru cu voce tare un pahar de gin.

— Are niște priviri de panteră — sughiță Piticu pe coridor. Toți au fețele de un cot și ea râde și bea.

— Și cum bea ! suspină Olivotto. L-a distrus pe donjuanul nostru, l-a băgat sub masă.

— Eu... am încercat să spun. Eu n-am... nu sînt...

— Gura ! ordonă Piticu. Protestele mîine dimineață !

— Va fi una dintre cele mai frumoase dimineți — șopti Danovici din spate — pentru că urmează uneia dintre cele mai frumoase nopți.

— Pe teugă... am început din nou furios.

— Fără confidențe — mi-o tăie Piticu. Nu vezi că abia mai respiri?

Podeaua îmi fugi de sub picioare și m-am izbit cu tâmpla de peretele stîng al coridorului, apoi m-am rostogolit pe o coastă, oprindu-mă în peretele opus. Olivotto căzu peste mine și Piticu ne ajută să ne ridicăm și să-l ocolim pe Danovici care, sprijinit cu fruntea de canatul unei uși, vomita, tresărind din tot corpul. Coridorul se legăna, gata să se dea peste cap, și mergînd din perete în perete ne-am prăbușit în cabină.

Patul meu era sus, peste cel al lui Olivotto, dar n-am avut putere să mă cațăr pînă la el. M-am întins pe jos, cu mâinile și picioarele răschirate, și am închis ochii ca să nu mai văd cum totul se leagănă, întorcîndu-se cu josul în sus. Chiar cu ochii închiși simțeam tangajul uriaș, îl simțeam în palme și în genunchi, sub furca pieptului și, mai ales, sub maxilar, la rădăcina limbii, ca un nod gros ce mă înăbușea, apăsîndu-mă pe omușor. Parchetul podelei se muiase, gata să se desfacă, și, o dată cu el, se muia, se scufunda totul înainte și înapoi. Stomacul răspundea pendulării prin crispări dureroase, gata să irupă, genunchii îmi tresăltau lipindu-se de piept, iar mâinile mi se răsuceau căutînd să se sprijine de ceva stabil.

— Să căutăm medicul de bord — spuse Olivotto, undeva, departe, deasupra mea. De-abia mai răsuflă.

— E alcoolul — răspunse înăbușit Piticu. A băut cînd nu trebuia.

— Să-l duc la aer.

— Nu. Lasă-l aici. Măcar de-am scăpa cu bine.

Continuară să mormăie, mari și cenușii, în vreme ce greața mă pătrundea pretutindeni, o greață moale, de leșin. Timpul se scurgea greu, într-o lumină leșioasă, și mă rugam să se facă ziuă ca să pot ieși pe punte. Brusc, ceva mă izbi în frunte, deasupra nasului, gata să-mi zdrobească țeasta și legănarea se opri. Capul mă durea și nasul îmi era

plin de sînge, dar camera nu se mai învîrtea în jurul meu și putui să-mi strîng pumnii și să mă întorc pe o parte.

— Repede, sus ! urlă Danovici cu disperare. Veniți după mine ! Afară !

M-am ridicat clătinîndu-mă și pipăindu-mi cu cuiul ce creștea de la o sprînceană la alta. Apoi am deschis ochii cu teamă, căci și pleoapele mă dureau, și am văzut că unul din scaune se răsturnase lovindu-mă. Podeaua cabinei urca în pantă sub picioarele mele și taburetele, masa, lămpile cu picior și valizele noastre se adunaseră într-un colț, ca într-un magazin de vechituri. Așteptînd pendularea următoare, care să aducă totul la loc, am simțit că greața îmi revine, înecîndu-mi stomacul și încheieturile. Dar nimic nu se mișca și atunci am priceput că vasul s-a oprit în poziția aceea și un fior de gheață mi-a străpuns șira spinării, iar spasmul ce-mi strîngea gîtlejul se transformă într-un suspin involuntar.

— Sus, sus ! țipă Piticu. Ce dracu te-ai oprit ? Dă-i drumu' !

Olivotto apucă valizele subsuoară și țîșni pe ușă, urmat de Piticu și de mine. Înainte de a mă putea feri, un puhoi de oameni se năpusti asupra mea, înghiontindu-mă, într-un vacarm de plînsete și răgete. Rostogolit printre umerii ce-și făceau loc pieziș, printre chipurile asudate cu ochii holbați, am fost împrôșcat pe punte pînă în fața careului.

De sus, din cerul spart, curgeau cascade de foc alburiu, fierbînd. Mase de apă caldută, cu miros de praf de pușcă, se spărgeau, duduind, pe punte și un vuiet asurzitor îmi umplu urechile. Am deschis gura pentru a respira, dar o rafală de apă îmi strivi fața și pieptul și mă aruncă pe jos. Peste mine se rostogoliră cîțiva oameni, și o femeie fu răsucită și strivită de marginea careului. Cabina de comandă plesni într-o explozie de sticlă și fierărie care zurui în jurul meu și totul păru că se frînge urlînd și chiuind. Ghemuit pe scîndurile punții, cu capul

între brațe mă sileam să trag în piept aerul pe care vijelia mi-l sorbea de pe buze.

Și deodată vîntul căzu, lăsînd să se audă răpăitul ploii. Departe, spre larg, fulgerele se încrucișau în mănunchiuri dese, dar tunetul se auzea din ce în ce mai slab și mai depărtat.

Coverta „Reginei Maab“ arăta ca pustiită de un incendiu. Parapetele erau smulse, teuga îndoită, arborele trinchet își flutura saulele smulse, iar din cabina de comandă nu mai rămăsese decît partea de jos, prinsă în chingi metalice. Femei despletite îngenunchaseră, mulțumind Santei Luiza că ne apăraseră de tornadă. Păstorite de preoții mulatri conjurau uraganul să nu se mai întoarcă și să bată largul acoperit de sargasse.

Asta fusese deci o palidă imagine a Florei ! Centrul ei — acela în care fierbeau fulgerele — se deplasa departe de noi, spre nord.

Ridicîndu-mă în picioare am privit în direcția unde bănuiam că se află țărmul și în clipa aceea am înțeles că naufragiasem. Nava înțepenise cu prova în sus, ca și cum ar fi fost bătută în cuie.

— S-a terminat — mormăi Piticu în spatele meu. Se duce la fund. Repede, actele și instrumentele.

Ne-am deschis valizele și ne-am pus actele, scrisorile și fotografiile celor de acasă în pungi de celofan. Ne-am băgat apoi pungile sub cămașă și ne-am încheiat nasturii pînă la gît. L-am ajutat pe Danovici să-și împacheteze aparatele de filmat și am luat fiecare cîte unul.

În jurul nostru călătorii fugeau de colo pînă colo, plîngînd și strigînd. Nu erau mai mult de o sută de oameni, dar cu hainele lor colorate, cu pălăriile mari, cu mantiile fîlfîinde păreau cel puțin cinci sute. Fără să-i pese de vacarmul din jur, căpitanul navei conducea operațiunile de salvare, urcat pe acoperișul timonei. Bărcile fură coborîte și țipetele, care se ostoiseră cîteva minute, crescură cu o și mai mare sălbăticie. Călătorii se aruncară asupra mateloților ce păzeau scara tribordului, călcîndu-se unii pe alții.

— Stop ! urlă comandantul prin megafon. Întîi femeile și copiii ! Dau drumul la furtun !

În fața celor ce se îmbulzeau țîșni un jet de apă la mare presiune, ca o fîntînă arteziană. Cei aflați în primul rînd se dădură înapoi și femeile porniră să răcnească animalic, fără încetare. Lovind cu pumnii și picioarele, mateloții smulseră din grămadă cîteva femei și cîteva copii, apoi doi bătrîni și-i ajutară să coboare pe scara tribordului. Cu toate că nu-mi era teamă că vom fi părăsiți la voia întîmplării, mi s-a strîns inima cînd i-am văzut urcînd în barcă și depărtîndu-se de vas.

De jur împrejur, marea era răscolită de hulă. Valuri negre se spărgeau în coastele „Reginei Maab“ și spuma lor atingea marginile punții. Și la fiecare izbitură mai puternică nava trosnea și se zguduia și cei rămași pe bord răspundeau cu un vaiet stins. Întorcîndu-mi privirile spre mormanul de bagaje al dansatoarelor am văzut-o în vîrfurile lui pe Pilar, încovoiată, cu fața îngropată în palme. Mi-am aranjat hainele pe cît am putut, mi-am mai pipăit o dată cucuiul care se rotunjise de la o sprînceană la alta și m-am îndreptat spre ea.

— Santa Luiza ! exclamă cînd mă zări. Cine te-a lovit așa ?

— Mi-a căzut un scaun în cap !

— Oh, rumano, ai văzut marea noastră ? ! Santa Luiza, Santa Catalina, Maria de Concepcion ! Tornado ne-a ocolit.

Se înclină plecîndu-și fruntea cu umilință și murmurînd o rugăciune.

— Malul e departe — adăugă. La o milă ! Căpitanul e un bou, un bou cu minte de capră ! Vaporul se conduce cu mîna, nu cu copita ! Stăpînii lui în loc să-l dea la cîini l-au pus comandant, să ne ucidă.

Mă privi furioasă, cu ochii scînteind, apoi fața ei brună se schimonosi și izbucni într-un potop de blesteme.

— Dar de ce nu te dai jos de acolo ? am întrebat. Femeile pleacă la mal, cu barca de salvare.

— Nu plec ! Eu rămîn ! Aici, în cufărul ăsta, am mantiile mele de pene — două mantii care nu se pot plăti nici cu aur, nici cu sînge ! Și boul ăsta blond refuză să-mi încarce lada !

Va să zică asta era pricina furiei !

— Lasă-mi mie mantiile și du-te, Pilar. Noi rămînem pentru ultimul transport și o să-ți aduc lada la țarm.

— Tu ? !

— Eu !

— Oh, rumano, dragul meu ! strigă ea, aruncîndu-se de pe mormanul de bagaje în brațele mele. Oh, dragul meu ! Muchas gracias, mi querido *, dar nu plec, rămîn cu voi, cu tine... O să plecăm împreună. Da ? Mă iei ? Ei, fetelor... în barcă ! Toată lumea în barcă !... Romîinii o să mă ajute să duc valizele la țarm ! Haide, plecați !

Despletite, muiate de ploaie, dansatoarele se îndepărtară una cîte una, șoptind fierbinte un „muchas gracias, senior !“ și dezgolindu-și dinții într-un surîs. Naufragiul nu le putuse știrbi cochetăria mexicană.

— Uite-l și pe dînsul ! șopti Pilar, înfiorată.

Dresorul trecu pe lîngă noi aproape fugind și apropiindu-se de una din lăzile pe care le adusesese îi desfăcu lacătul. Mormăi apoi ceva, foarte încet, dar cu multă energie și maimuțele, sărind din nacelele lor împletite, îl ajutară să deschidă capacul lăzii. Apoi, toți trei — omul și antropoizii — scoaseră pe punte niște saci turtiți și un aparat bizar, negru, lucios, de la care plecau cîteva furtunuri de cauciuc. Furtunurile fură introduse în gurile a patru saci, dresorul răsuci niște manete și se auzi un șuier caracteristic. Sacii pînă atunci plați și infirmi se umflară cu repeziciune, preschimbîndu-se în niște mari bărci pneumatice. Urmară alți patru saci care se transformară în burdufuri, apoi conductele fură demontate și aparatul așezat într-una din ambarcațiuni. Cu iuțeală de prestidigitator maimuțele îl

* Îți mulțumesc mult, dragul meu (n.a.).

legară cu două chingi și făcură semn dresorului că au terminat. Acesta mormăi din nou ceva și elefantul apucă unul din burdufuri cu trompa și și-l lipi de șold, iar maimuțele, cățărându-se în spinarea lui, fixară sacul pneumatic prin trei curele petrecute de jur împrejurul uriașului pîntec cenușiu. Repetară apoi operația cu al doilea burduf și rămăseră nemișcate, așteptînd un nou ordin.

— Să ne dea și nouă o barcă ! spuse Pilar. Cere-i o barcă ! Eu rămîn cu tine ! Fetele au plecat.

— N-o să ne dea nimic — am mormăit.

— Dacă nu ți-o dă, smulge-i-o — spuse Pilar și ochii îi sticliră. Oamenii sînt mai de preț ca animalele ! He, hei ! strigă. Sînt bărci aici ! Lauți-i diavolului bărcile !

I-am spus să tacă, dar oamenii auziseră și se repeziră spre noi, în vreme ce maimuțele atașau tigru-lui două burdufuri, așa cum făcuseră și elefantului. Primii care ajunseră la dresor fură doi mulatri voinici și bronzăți care fără o vorbă se aplecară și înșfăcară ambarcațiunea pneumatică.

— Lăsați-o acolo ! porunci cu voce scăzută dresorul.

Dar cei doi nu-l ascultară și tremurînd de furie și înjurînd se îndepărtară cu barca pe umăr. Făcură însă numai doi pași și se opriră. Îi vedeam cum se apleacă înainte, cum se încordează, dar picioarele păreau a li se fi îngreunat deodată și tălpile nu li se puteau dezlipi de punte. Era absurdă și de neînțeles imaginea acestor doi vlăjgani solizi ce se opinteau în gol ca și cum ar fi încercat să treacă printr-un perete.

— Diavolul ! E diavolul ! se închină Pilar, tremurînd.

Mulatrii se răsuciră cu mișcări lente, ca prin apă. Se apropiară de dresor și puseră ambarcațiunea în fața lui. Apoi îl salutară, cu limba împleticită, și se retraseră mergînd cu spatele.

— Hipnoză ! murmură Piticu în spatele meu. Cea mai autentică hipnoză ! Oho... Ia uite !...

Unul din cei doi mulatri se scutură deodată, grohăi și se repezi la dresor. Dar în fața lui se ridică neauzit tigrul de Bengal. Animalul căscă botul și rânji, apoi clămpăni ciocnindu-și colții uriași.

— La dracu ! strigă mulatrul.

Își duse mîna la buzunarul de la spate, spumegînd de furie, dar mișcarea îi deveni deodată lină, brațul îi alunecă de-a lungul coapsei și, întorcînd spre noi o privire rătăcită, plumburie, se prăbuși ca secerat de o lovitură de pumn.

— Oh, Santa Luiza — bolborosi Pilar. Acolo... acolo... !

Se aplecă deasupra omului doborît a cărui bluză se ridicase în cădere, descoperindu-i pieptul, și șuieră :

— Privește, rumano... Privește !

Toracele mulatrului era acoperit de o încîlcitură de tatuaje din care se desprindea capul unei bufnițe cu ciocul nefiresc de lung.

— Pirații diavolului ! șuieră Pilar, strîmbîndu-se de groază. Figura i se înverzise și gîfîia.

— Liniștește-te — am spus luînd-o de mîină. Acum vine barca să ne ia.

— Nu, nu — gemu ea cutremurîndu-se. Nu cobor ! Nu cobor nicăieri ! Sînt pirații diavolului ! Ei au dus vaporul spre stîncă asta ! Căpitanul e omul lor ! Santa Luiza, o să ne omoare ! O să ne omoare ! O să ne omoare.

— Seniorita — șopti dresorul abia auzit, oprindu-se în fața ei. O privi drept în ochi și spuse, foarte încet : Potolește-te. Uită. Nimeni nu-ți va face nici un rău. Aici nu există pirați.

Se întoarse apoi și bătînd din palme strigă cu putere :

— Cadamadar... Cadamadar... Oh... aie... tuuu... e... oh... aie... cadamadar tuuu...

Oamenii se dădură înapoi, muți de spaimă, și maimuțele țopăiră prin fața noastră începînd să învîrtească manivelele bigilor.

— A... oh... ooh... ouu ! țipă dresorul.

Buzele i se ȕuguiară și vocea lui semăna cu un lătrat și cu o chemare de animal care-ȕi zbîrlea părul din cap. Auzindu-l, maimuȕele porniră să învîrtească manivelele din ce în ce mai repede, pînă ce cîrligul braȕului înclinat ajunse deasupra elefantului. Dresorul prinse cu repeziciune ochiul curelelor în cîrlig și pahidermul fu săltat de la poadea, în vreme ce macaraua pîrîia și trosnea.

— Dracul, dracul, dracul ! pronunȕă Pilar de trei ori, închinîndu-se. Dracul cu coroană ! Oh... !

Dresorul își dăduse capul pe spate și cercul metalic ce-i încingea fruntea strălucea. Și deodată acest om bizar, parcă venit din altă lume, murmură fără a se adresa altcuiva decît norilor :

— Bandiȕilor ! Aȕi uitat de Karait ? !

Ricană, luînd-o martoră pe maimuȕă și animalul rînji și el. Apoi omul își potrive după ureche un fir auriu prins de bandeleta metalică ce-i încingea fruntea și continuă să supravegheze rotaȕia bigii.

— Barca, barca ! se auzi dinspre tribord. Santa Luiza, Maria de Concepcion ! Oooh, Santa Tereza !...

— Ahora, nosotros, nosotros, nosotros !*

— Omori copilul !

— Nosotros, nosotros ! Oh, nosotros !

Făcîndu-ȕi cruce, călătorii fugiră înspre tribord. Rămăsesem pe loc numai Piticu, Olivotto, Pilar și cu mine. Danovici, lipit de parapet, cu o figură cenușie, nu voia să se apropie de noi. Spusese că a rămîne la urmă e o bravadă inutilă și că aveam o singură sarcină de răspundere acum : aceea de a ne apăra vieȕile, fără a căuta să părem generoși. Piticu îl repezise cu asprime, răstîndu-se la el, și din clipa aceea nu mai scoase o vorbă, aruncîndu-ne doar din cînd în cînd o privire îngheȕată și rea.

Manevrînd biga, dresorul îl lăsă pe elefant să se cufunde în valuri și animalul desprinse cîrligul ce-l ținea suspendat cu o lovitură a trompei. Dispăru

* Acum, noi, noi, noi ! (n.a.).

sub crestele de spumă, dar reveni numaidecît susținut de cele două burduri enorme și porni să înoate greoi printre talazurile ce-l purtau de colo pînă colo, ca și cum ar fi fost un șoarece.

— Și noi ? ! țipă deodată Danovici, repezindu-se la Piticu. Noi ce așteptăm ? M-am săturat de vitejia asta idioată !

Nava se zguduia sub loviturile valurilor și deasupra noastră alergau nori negri și spârți.

— Nu te reține nimeni — spuse încet Piticu. Urcă-te în barcă. Hai, urcă-te ! Imediat !

— Și ce, crezi c-o să vă aștept ? ! N-aveți decît să vă duceți dracului toți trei !

Își luă valiza de jos, dar nu îndrăzni să plece singur și rămase pe loc tremurînd de furie și neputință.

În aceeași clipă, Narincho răsări în fața noastră și mă apucă de braț.

— Îi e frică ? întrebă. Mie nu mi-e frică ! Muchachos ! le strigă el portoricanilor. Luați barca ! Eu vin cu romîni ! La urmă ! Asta e !

Olivotto îi spuse să plece numaidecît, dar Narincho rîse și se așeză pe jos la picioarele noastre, aruncîndu-i priviri batjocoritoare lui Danovici care-și morfolea buzele, blestemînd.

„Regina Maab“ se zguduia din ce în ce mai tare fără ca furtuna să se fi întărit. Greementul ei tremura și trosnea parcă gata să se prăbușească pe punte, dar cu toate astea strigătele celor de la tribord păreau să se fi potolit.

— Barca, senior, barca ! exclamă cineva înveselit.

— Ăla cu dinții mari ! chemă altul. Nu te urca peste mine !

— Hei, rumano ! chemă o voce aspră. Era unul din secunzi, aplecat peste marginea careului. Îndată vine și rîndul vostru. Comandantul vă mulțumește pentru calmul de care ați dat dovadă.

— Cît e pînă la mal ? am întrebat.

— Aproape o milă. E ușor de ajuns la mal fiindcă sîntem în dreptul unui golf. Numai la urcatul în barcă să fiți atenți. Știți să înotați ?

— Da.

— Foarte bine. Dacă o să cădeți puțin în apă să nu vă speriați. Vă pescuim noi. Salud !

— Salud !

Nava se zgudui din nou și mi s-a părut că începe să alunece.

— Pleacă ! spuse Pilar, speriată. Pleacă ! Ne ducem la fund !

Clătinându-se, „Regina Maab“ se răsuci în jurul ei înșiși. Pintenul de piatră n-o mai susținea. Motoarele prinseră să duduie încercând s-o așeze din nou pe stîncă, dar pentru asta era nevoie de un adevărat salt, nu de un avans lent, și manevra nu reuși. Carena lovi piatra de cîteva ori, apoi nava își întoarse prova spre larg aruncîndu-se în întîmpinarea valurilor. Cîtă vreme fusesem suspendați pe pragul stîncos spărtura în bordaj nu se făcuse simțită, acum însă vasul începu să se lase pe o parte.

— Bandiților ! urlă Danovici cu ochii scoși din orbite. Ajutoor ! Mm... Barca... Barcaaa !

— Eh, rumanos, la barca !* spuse surd ofițerul secund. Repede barca !

Am fugit cu toții către tribord și am văzut barca zbatîndu-se pe valuri, gata să se strivească de bordajul navei. Coborîrea, dificilă pînă atunci, părea acum imposibilă, căci „Regina Maab“ se înclinase spre babord și însemna să ne lăsăm pe scara ce făcea un unghi ascuțit cu apa.

— Săriți ! spuse ofițerul secund. O să vă pescuim. Repede !

M-am apropiat de parapetul scund, dar n-am apucat să-l încălec, pentru că „Regina Maab“ se aplecă pe cealaltă parte, înălțîndu-și babordul spre cer. Știam că trebuie să sar, numaidecît, că trebuie să mă înfund cu capul în valuri, să-mi descalf pantofii și să-mi scot haina sub apă și apoi să ies ca să respir și să înot ocolind vasul, spre mal — în direcția unde bănuiam că e malul pentru că nu se

* Ei, romînilor, barca ! (n.a.).

mai vedea nimic în jur, decît o rețea de spumă care fierbea. Știam că trebuie să sar orbește, dar nu-mi puteam mișca picioarele. Și deodată — fără să știu cum — mi-am îndoit piciorul drept și un val de căldură mi-a cuprins pieptul. M-am repezit în patru labe spre burduful dresorului, spre burduful care semăna cu o mare barcă pneumatică, l-am apucat și l-am tras spre mine. Dresorul dădu drumul cîrligului macaralei și sări înaintea mea, aproape atingîndu-mă.

— Lasă, șuieră. Asta e pentru tigru.

— Oamenii mor — am spus. Eu știu să înot. Prietenii mei nu știu. Și dînsul a fost dresor și acum moare. E prietenul meu. My amigo. Tigru! Știe să înoate.

— În apă atunci — spuse el, privindu-mă cu ochii mari. În apă. Cu tigrul. Cinci oameni.

— În apă! am strigat. Săriți! Avem barca! În apă!

Pilar se repezi spre parapetul tribordului și se încleștă de el, apoi Danovici și Piticu. Olivotto se trase înapoi și căzu în patru labe, iar Narincho se prăbuși alături de el.

— În apă! am urlat, lovindu-i. In acqua!

— In acqua! șuieră dresorul, înaintînd spre ei.

M-am aruncat peste bord strîngînd în pumn marginea bărcii pneumatice și m-am afundat în spuma călduță. Am ieșit numaidecît la suprafață și m-am cățărat în ambarcațiunea ce sălta și plescăia pe valuri, prinzîndu-l pe Piticu ce se aruncase după mine și care se zbătea înghițind apă. L-am tras în barcă, strigînd tot timpul ca să ne audă ceilalți. Italianul nu putea să înoate căci îl durea brațul drept și l-am văzut pe tigru apucîndu-l cu dinții de haină — ca un cîine ce face aport — și cîrîndu-l spre ambarcațiune. Pilar se cățără gîfîind alături de mine și amîndoi l-am ajutat pe Olivotto să iasă din apă, apoi i-am pescuit pe Narincho și pe Danovici.

Celelalte burduri fură aruncate și ele peste bord, susținînd maimuțele și păsările, apoi un corp strălucitor și negru plescăi, afundîndu-se în mare. Am

crezut că e dresorul, dar el sări cel din urmă și se urcă în spinarea elefantului. Tipa și lătra așa cum făcuse cu câteva ore înainte și tigru care se învîrtea în jurul bărcii noastre se apropie de el și se cățăără pe unul din burdufurile pahidermului.

— Dă din mîină, dă din mîină! strigă dresorul, arătîndu-mi să vîslesc cu brațele. Tare dă din mîină... Oacheio... ooacheio... ooacheiu... ouua... ouoa... cio.. cii... na... sangh... sangh... noom... naa...

Am început să vîslesc, îngropîndu-mi fața în bordajul aspru și rece care-mi rodea obrazul. Valurile ne săltau, aproape dîndu-ne peste cap, dar ne țineam unul de altul cu disperare, ca un singur corp.

— La muerte! gemu Pilar lîngă urechea mea. Esta es la muerte*.

— No! am strigat. Nu e moartea. Nu va muri nimeni!

Narincho izbucni în plîns, înghesuindu-se sub brațul lui Olivotto. Ceilalți tăceau, răsufliînd din greu.

Deasupra noastră, prova „Reginei Maab” continua să se ridice, iar valurile acoperind coverta se repeziră asupra careului. Coșul se îndoi și se prăbuși într-un nor de fum și de scînteii, cabina timonei începu să ardă. Mi se păru că văd silueta căpitanului încercînd să se urce spre teugă, dar vîntul abătu flacăra și partea din față a navei se întunecă. Mi-am îngropat din nou fața în perna aspră a bordajului și am vîslit cu toată forța, strigîndu-le celorlalți să nu se oprească și să nu scape din ochi silueta greoaie a pahidermului înfundat între cele două burduri. Valurile se spărgeau sub noi și spuma lor ne acoperea. Și de fiecare dată ne strigam unul pe altul ca nu cumva să dispară vreunul fără să ne dăm seama.

Vîsleam de zor, cu brațele din ce în ce mai grele și cu umerii înțepeniți, dar nu reușeam să ocolim nava ce se cufunda. Ar fi trebuit să fi ajuns de mult în golful cu apă liniștită, și-mi părea că nu ne-am

* Asta e moartea! (n.a.).

depărtat nici măcar un metru de locul din care plecasem. Îmi era frig și jumătate de corp îmi amorțise, căci Narincho se urcase peste mine, de-a curmezișul. Istovit, mi-am sprijinit brațele de marginea bombată a ambarcațiunii și am rămas nemișcat, simțind că mă cuprinde un somn de plumb.

Urechile îmi erau înfundate și nasul mă ustura ca și cum cineva l-ar fi crestat și l-ar fi umplut cu sare. Priveam fără să înțeleg, nevoină să înțeleg cum de am ajuns cu fața lipită de perna udă și verzuie pe care se scurgeau pîrîiașe de apă. La două palme de gura mea valurile se legăneau greoi și dinspre ele venea un miros de iarbă putredă. Am încercat să mă ridic, dar picioarele îmi erau amorțite și nu le mai simțeam de la coapsă în jos. M-am săltat atunci numai în mâini și m-am răsucit sub un corp cald, moale de somn. Narincho continua să doarmă cu fața în sus, cu gura larg căscată, vînat de frig. L-am împins de o parte, cum am putut, și, sprijinindu-mă în coate de peretele umflat al bărcii, m-am ridicat în capul oaselor. Sub cerul cenușiu, lipsit de nori, de jur împrejurul nostru se întindea o mare verde și grea, acoperită de insulițe de ierburi.

Pînă departe, sub zarea vînată, nu se vedea nici o urmă din dresor sau din animalele lui. Dar chiar lîngă noi, asemeni unui aisberg negru se ridica prova „Reginei Maab“. Vîntul o împinsese departe de țărm și nu știu prin ce minune nava nu se scufundase, ci continua să plutească și după moarte.

L-am zgîlțîit pe italian, apoi pe ceilalți, și fiindcă nu se trezeau am urlat la dîșii, cît am putut de tare. Primul a deschis ochii Piticu și primele lui vorbe au fost: „Unde sînt animalele?“

— La mal, desigur. Noi ne-am învîrtit în cerc, în jurul navei.

— Ne-a lăsat aici și a plecat ! Diavolul ! a scris-nit Pilar.

— Fără el te-ar fi mâncat de mult peștii. Pentru noi n-a fost diavol de loc.

— Asta înseamnă, totuși, că țărmul e foarte aproape — spuse Piticu. Să așteptăm să răsară Soarele.

Abia acum, mișcându-mă, îmi dădeam seama cât mi-e de frig și începui să tremur ca un apucat. Ca și cum clănțănitul meu ar fi fost molipsitor, capul italianului porni să se zgâlțîie, gata să i se desprindă de trunchi și Piticu fu cât p-aci să-și reteze limba vorbind. Care mai de care își fricționa brațele și picioarele, își trăgea palme, tot zvîcnind în apa caldută adunată pe fundul bărcii. Tremuriciul ținu cam un sfert de oră, vreme în care buzele vinete se înroșiră, obrații trași și țepoși căpătară puțină culoare, iar Pilar reuși să-și adune părul într-un coc.

— Așa ne tre-trebuie — se bîlbîi Danovici. Aici ne-a... ne-a dus-brav-bravada asta idioată...

Rînjirăm cu toții și, ca la un semnal, izbucnirăm în hohote de rîs, amestecate cu înjurături. Prima țintă fu Danovici, care ne străpungea cu ochii înroșiți de frig și nesomn, dar numaidecît trecurăm la căpitanul vasului și la marea Caraibilor. Înjurăturile se revărsară în barcă, din ce în ce mai violente și mai complicate, ca și cum asta ne-ar fi putut încălzi după frigul ce-l trăsesem peste noapte.

După ce ultimele măscări se stinseră, începurăm să emitem ipoteze asupra sensului în care înaintam și asupra măsurilor ce trebuiau luate. Căzurăm de acord că ne aflăm la cîtiva pași de malul ce se zărea ca o dungă în fața noastră și că aveam să fim imediat reperați datorită provei „Reginei Maab“ ce putea fi văzută de la zeci de mile. În al doilea rînd, ajutoarele trebuiau să sosească dintr-o clipă într-alta, căci ceilalți călători — care ajunseseră la țărm — anunțaseră naufragiul autorităților haitiene. În al treilea rînd, eram convinși că bagajele nu se pierduseră pentru că în fața careului navei se vedea

ceva care aducea a piramidă de lemne și valize. Spiritele tuturor se liniștiră astfel pe dată — măcar în aparență — și se încinse o vorbărie gălăgioasă menită să alunge foamea care făcea să ne chiorăie mațele.

Discutam aprins tot ce era în legătură cu marea și cu naufragiile și-l binecuvîntam pe dresor. Pînă și Pilar căzu de acord că am fi pierit fără el și închizînd ochii pe jumătate se rugă pentru el și pentru animalele lui, încredințîndu-i pe toți sfintei Luiza de Tornados și altor cîtorva sfințișori mai mici care gospodăreau marea Caraibilor și furtunile de prin partea locului. Am încercat să-i spun că sfînta Luiza nu se purtase cum trebuie, cel puțin cu mine care îi închinasem o lumînare, dar ea îmi răspunse că fără dania făcută aș fi ajuns de mult hrană peștilor și-mi ordonă să nu mai ispitesc stihiile. Spre a mă convinge, îmi arătă orizontul ce începuse să se înroșească. Măreția priveliștii trebuia, după cum socotea dînsa, să-mi umple inima de pioșenie și am înțeles atunci că pentru cei aflați în larg priveliștea Soarelui răsărind e cu adevărat răscolitoare.

Un abur subțire, roșu, se ridica din mare și o bucată de metal încins, de metal umed și roșu, țîșni din valuri, sfîrîind. Era un Soare strîmb, uriaș, care abia apăruse, dar care și încălzea talazurile grele. Scăldîndu-se în cerul aburit și în apa leneșă, el urcă încet pe orizont, ca o cetățuie de foc, și rămase nemișcat cîteva clipe plutind pe valurile care fugeau în întîmpinarea lui.

Pilar mă împinse ușor deoparte și, ingenunchind, începu să se roage, iar Narincho, care păruse pînă atunci un răzvrătit împotriva tuturor ființelor văzute și nevăzute, i se alătură printr-un murmur monoton ce-i ieșea mai mult pe nas decît pe gură. Am așteptat terminarea rugăciunilor apoi, dezbrăcîndu-ne cu toții, pe cît permiteau împrejurările, ne-am stors veșmintele și ne-am frictionat corpurile ude spre a pune sîngele în mișcare. Numai cine a stat ore de-a rîndul cu picioarele amorțite poate înțelege senzația dureroasă și plăcută pe care am

încercat-o cînd gleznele și pulpele mi-au reînviat, străbătute de mii de înțepături. Încă nesigur pe picioare, m-am ridicat sprijinindu-mă de italian și privind spre nord am văzut, de astă dată clar și apropiat, conturul țărmului. Era o linie tremurată, aproape iluzia unei linii, dar deasupra ei zburau cîteva păsări împurpurate de lumina zorilor și am urlat deodată, ca un apucat: „Pămînt, pămînt!” Au sărit cu toții în picioare, pe jumătate despuiați și au început să se certe între ei, cu patimă, apreciind fiecare în alt fel distanța ce ne mai despărțea de țărm.

— E o prostie! țipă Piticu. Țărmul e la sud față de noi, nu la nord!

— Poate să fie perpendicular pe direcția noastră — spuse italianul. Să ni se pară că mergem spre el, dar să înaintăm paralel cu dînsul.

— Sudul și nordul nu sînt în funcție de țărm — observă Danovici. Asta e în funcție de Soare. Probabil că am ocolit insula.

— Care insulă?

— Haiti.

— Să ocolim Haiti!? Ar fi trebuit să navigăm zece zile cu viteza asta!

— Nu uita că a fost furtună.

— Ați înnebunit?! Ce ne privește acum nordul sau sudul?! Să-i dați bătaie să ajungem la mal!

— Cum? Vrei să pleci înot?

— Nu. Să vîslim.

— Cu ce, căposule?

— Cu brațele.

Barca noastră avea cam doi metri pe un metru și optzeci, și pereții înalți de șaizeci de centimetri. Ca să vîslești trebuia să-ți scoți umerii în afara bordajului și să te silești să-ți bagi cît mai adînc mîinile în apă. Ne-am culcat pe burtă, sau ne-am ghemuit, așa cum se face în canoe, și am început să vîslim unii la babordul și alții la tribordul albiei noastre de cauciuc, în vreme ce Piticu striga, gîfîind: „Hei... hop... hei... hop” spre a ne coordona eforturile.

Prezența apropiată a uscatului transformase brusc naufragiul nostru, dintr-o aventură tragică, într-o întâmplare hazlie. Vîsleam din toate puterile, asu-
dînd, căci Soarele ne frigea spinările și ceafa, și
din apă se ridica un abur calduț. Am muncit ast-
fel vreo jumătate de oră, apoi, unul cîte unul, vîs-
lașii lăsară să le cadă brațele, neputincioși. Largă
și aproape pătrată, nava noastră înainta greu și
ocolea și mai greu peticele de verdeață ce ne în-
conjura din toate părțile. Ne-am împărțit atunci
în două echipe, hotărînd durata schimbului la zece
minute, și am continuat să vîslim, de astă dată mai
puțin aprig spre a putea rezista.

— Gîndiți-vă *acum* la Bombard — spuse Piticu,
abia răsufliînd. Nu acasă, stînd pe studio, la Bucu-
rești. Nu, gîndiți-vă aici, *acum* !

— Sau la Gerbault — suspină Olivotto. La Thor
Heyerdal, la Bisschop...

— Cortez, Vasco de Gama, Magellan — am spus.

— Lasă glumele.

— De ce ? E mai complicat să dai din mîină o
jumătate de zi, decît să străbați oceanul cu caravela !

— Cortez, pfui ! interveni Pilar, care tăcuse cu
îndîrjire toată noaptea. Cortez ? Bandito ! Magal-
haes, si !

Rezolvînd astfel ierarhia marilor navigatori și re-
dîndu-i lui Magellan numele portughez pe care
spaniolii i-l escamotaseră, Pilar își acoperi ochii cu
palma și continuă să tacă.

— O să ne încîlcim în blestemățiile astea — pufni
italianul, scoțînd din apă o panglică lungă de
aproape doi metri, brună în partea de jos și verde-
măslinie în partea de sus. E o algă specifică sar-
gasselor și, după cît văd, ne înfundăm în pășunile
astea plutitoare.

Într-adevăr, de jur împrejurul nostru se închidea
o suprafață ierboasă, formată din buchetele mici de
plante încîlcite, sparte de rare ochiuri de apă.

— Asta ar mai lipsi, să ne împotmolim aci !

M-am ridicat din nou, înălțîndu-mă pe vîrfuri,
și am văzut că între noi și țărm plutesc sute de

insulițe de alge, purtate lent către vest. Printre ele se deschideau nenumărate canale, ca o rețea de pînză de păianjeni, dar trecerea către mal părea închisă.

— N-avem încotro — am spus, așezîndu-mă. Trebuie să ne strecurăm din aproape în aproape.

— Și cît mai repede — adăugă Piticu. Mi se pare că barca ne lasă !...

Spusese ultimele cuvinte foarte încet, dar cu asemenea spaimă în voce, încît sporovăielile încetară pe loc. Am pipăit bordajul rotund și umflat și mi-am dat seama că suprafața lui nu mai e atît de întinsă ca în urmă cu două ore. Burduful pierdea aer. Am încercat să găsim fisura, examinînd pînza cauciucată centimetru cu centimetru, dar n-am descoperit-o. Și chiar dacă am fi dat de ea, ar fi fost zadarnic. Așa că vîslitul în plină forță a fost reluat, numai că de astă dată într-o tăcere posomorîță, aproape disperată. Ne strecuram cu greu printre spațiile rămase între insulițele de sargasse, depăr-tîndu-ne de prova „Reginei Maab“, care aluneca spre sud-vest purtată de un curent submarin.

Barca se muia sub noi din ce în ce și băieții abia mai puteau să-și miște brațele. Italianul vîslea numai cu mîna stîngă fiindcă dreapta îl durea. Danovici își arunca labele prin aer ca pe niște cîngi, iar Piticu, încruntat, sever, lopăta foarte încet, din ce în ce mai palid. Singurul care părea că nu-și dă seama de primejdie era Narincho. Culcat pe burtă, se opintea din toate puterile fără a se opri din cîntat. Cînta și scuipa în apă, și din cînd în cînd chiuia, făcînd-o pe Pilar să rîdă din toată inima.

— Acolo se vede ceva — spuse răgușit Danovici. E o fereastră, trebuie să fie și oameni.

Ne-am ridicat cu toții capetele privind către țărm. Cam la doi kilometri în fața noastră, Soarele făcea să sclipească un obiect aflat pe mal. Am crezut la început că e geamul unei colibe, ascunsă printre arbori, dar obiectul strălucitor își schimbă locul și pieri. Reapăru puțin mai către vest și mi s-a părut că e o foaie de tablă pe care o transportă

cineva de-a lungul coastei. Am dus atunci mîna la gură și am strigat și după mine au început să țipe cu toții. Dar omul de pe mal nu auzi nimic — era și imposibil să ne audă fiindcă valurile plescăiau — și-și urmă cuminte drumul. În ciuda distanței, mișcările lui păreau caraghioase, fiindcă se oprea, pornea din nou și deodată începu să sară ca o broască.

— E un copil care se joacă — spuse Pilar. Un copil care sare. Să-i facem semn.

Își desfăcu baticul din jurul gîtului și-l flutură descriind prin aer opturi și cercuri. Pata strălucitoare rămase pe loc și mi s-a părut că se apropie de apă. Desigur că omul sau copilul ne observase și se silea acum să-și dea seama ce soi de dihanie sîntem. În vreme ce ne privea mai sări o dată — atît de mult, încît am socotit că s-a ridicat la cel puțin doi metri deasupra pămîntului — apoi se retrase și dispăru.

— Ăsta săritor — mormăi italianul. Ține ulciorul pe cap, dar țopăie ca un campion la prăjină.

— E o iluzie — spuse Danovici. Poate și-a aruncat în aer numai jucăria aia care strălucește. Nu cred că era un ulcior. Se juca pur și simplu cu o oglindă, îndreptînd razele Soarelui spre noi și acum a șters-o fiindcă ne apropiem de mal.

Se opri din vorbă căci pata strălucitoare reapăruse însoțită de o a doua, apoi de o a treia — și se rînduiră una lîngă alta zece pete scînteietoare, ca zece oglinzi, rămînînd nemișcate.

— Dracu să-i ia ! înjură italianul. Li se pare că sîntem în călătorie de plăcere... Așa, foarte bine le face !

În capătul șirului de oglinzi apăruse un om care gesticula. Puștii se dădură înapoi, ciocnindu-se între ei, și o rupseră la fugă. Omul rămase pe țărm cîteva clipe încă, cercetîndu-ne cu ajutorul unui binoclu ale cărui lentile scînteiau, apoi se întoarse și el și dispăru. Reveni numaidecît, împingînd înaintea lui o luntre căreia îi făcu vînt pe valuri. Dar în loc să se urce în ea, se așeză pe vine, iar barca se umplu de apă și se duse la fund.

— Am nimerit într-o colonie de nebuni — spuse Piticu. E cu siguranță o colonie de nebuni! Asta ne mai lipsea!

Am izbucnit în rîs. După cele două furtuni și după naufragiul de azi-noapte ne lipsea într-adevăr doar acostarea într-o colonie de nebuni. Natura părea însă a se fi milostivit de noi, căci pe neașteptate deschise în fața noastră un canal larg și pornirăm să vîslim cu furie. N-am înțeles niciodată cum a plesnit barca, tocmai cînd ne credeam salvați, dar știu că picioarele mi s-au răcit brusc și am înghițit cîteva guri de apă sărată și amară.

— Înotați! am strigat. Mai sînt cîteva sute de metri... Înotați!

În clipa aceea, Danovici urlă înfiorător și dispăru sub valuri. Înainte de a avea timpul să înțeleg ce s-a întîmplat, Narincho se cufundă după el. M-am dat la fund în urma lor și am văzut desfășurîndu-se o scenă de coșmar. Danovici se căznea să smulgă ceva negru și gros care-i înfășura picioarele, iar Narincho scobea, săpa, sfîrteca corpul acela care sfîrși prin a se învălui într-un nor sidefiu-murdar și căzu la fund. Am ieșit toți trei la suprafață în același moment, cu ochii scoși din orbite și am pornit în urma lui Piticu și a lui Pilar.

În dreapta noastră apa fierbea sub salturile unui pește uriaș, care apărea și dispărea sub valuri, lăsînd să i se vadă aripioara dorsală, triunghiulară și neagră. Botul său căscat, prelung, era înarmat cu dinți mari și ascuțiți, pe care-i clămpănea aproape deasupra noastră. O groază cumplită mă cuprinse, dar în clipa aceea îmi amintii că poate fi un delfin și că delfinii nu sînt periculoși. Afundîndu-mi capul în apă, am continuat să înot stors de puteri, nemaivăzînd și nemaiauzind nimic.

Cînd am simțit sub picioare fundul nisipos nici unul dintre noi nu mai putea să răsufle. Am urcat panta lină a țărmului cu picioarele țepene, vineți la față și cu ochii injectați. Tîrîndu-ne mai mult decît mergînd, am trecut pe lîngă rădăcinile aeriene ale arborilor păroși alungînd o armată de crustacei

care ne foșgăiau printre picioare și ne-am oprit în fața unei peșteri.

— Să ne odihnim ! a șuierat Piticu. Să ne odihnim puțin.

Ne-am tîrît înăuntru, prin gaura larg căscată a stîncii și ne-am trîntit pe nisipul moale și fin. Cîteva vietăți — asemeni unor răcușori — țîșniră pe lîngă noi, dar eram prea obosiți pentru a-i mai lua în seamă. Am adormit într-un vârtej de lumini roșii care-mi umflau pleoapele, rugîndu-mă să nu mă înec în somn.

Ne-am trezit după aproape douăzeci de ore. Dormisem ca niște morți și cred că încă am mai fi dormit dacă nu ne-ar fi deșteptat foamea. Trecuse o noapte, o zi și încă o noapte de cînd nu mai puseseam nimic în gură și-mi simțeam pîntecele lipit de șira spinării. M-am ridicat în capul oaselor și am rămas nemișcat, cu bărbia sprijinită pe genunchi. În fața noastră, în dreptul peșterii, se înghesuiau copaci păroși, cu rădăcini aeriene, iar de jur împrejur, din semiîntuneric, ne pîndeau zeci de ochi mobili și de antene tremurătoare. Părea că am nimerit în împărăția racilor și a crabilor și, după primul rictus de scîrbă, mi-am amintit că toate aceste jivine se pot mânca.

— Crabi ! mugi italianul. Numai crabi !... Hm !... Am nimerit bine !

Stăteam unul lîngă altul, zdrențuiți, cu barba crescută, slabi, și morți de foame.

— Cum dracu o să-i mîncăm ? am întrebat. Ar trebui să-i fierbem...

— Poate are careva chibrituri ignifuge. Narincho nu ai chibrituri care rezistă la apă ?

— Oh, si senior.

— Poate tai tu cîteva crenguțe uscate.

Narincho se ridică, împleticindu-se și ieși afară. Cîtă vreme a lipsit am rămas într-o stare de pro-

stație, fără să mă gîndesc la nimic. Nici unul nu vorbea și nu se mișca. Dar cînd portoricanul apăru purtînd un braț de vreascuri Olivotto se ridică și-l ajută să le așeze într-o grămăjoară. Cu sufletul la gură l-am urmărit pe Narincho ducînd mîna la buzunar, scoțînd o pungă și din ea cutia de chibrituri. La gîndul că bețișorul de lemn umezit s-ar fi putut să nu se aprindă, simții cum mă învăluie o disperare surdă. Dar chibritul ferit în învelitoarea de pînză gudronată scăpără și o flacără fumegîndă țîșni între degetele portoricanului. Zîmbirăm cu toții focului ce cuprindea susurînd lemnele ude și italianul apucă una din dihăniile ce ne pîndeau și, înfigînd-o într-un bețișor, o așeză în mijlocul flăcărilor. Crustaceul se smuci să scape, dar coaja îi plesni numaidecît, înroșindu-se și sfîrîind.

— Gata, seniores — spuse italianul. Cine începe?

Piticul se strîmbă îngrețoșat, Danovici îi întoarse spatele și fui singurul care am întins mîna spre animalul ce semăna cu o langustă cafeniu-arsă. Nu-mi era scîrbă de loc, ba chiar mă gîndeam că racul e o îmbucătură prea mică pentru foamea care-mi sfîrteca plexul. Mîncasem adesea crevete lîngă Mangalia, vîndute într-o pungă de ziar, ca semințele, de un popă lipovean, răspopit. Mîncasem și crevete crude, cu ani în urmă, oferite de cîtiva docheri din Constanța. Ei prindeau în fiecare zi garizi, din aceia transparenți, moi, vîscoși, ronțaindu-i să-și mai treacă urîtul în vreme ce pescuiau. Și cînd îmi oferiseră și mie unul, făcuseră asta în bătaie de joc pentru a rîde de „domnișorul” din București. Mai mult de rușine am înhățat dihania care se împleticea, beată de aer, și am mestecat-o, strîngînd dinții bine, ca să fiu sigur că nu mai mișcă. Și, cu surprindere, am simțit un gust dulce, plăcut, așa cum îl are și carnea de rac de baltă, fiartă bine. Ca de obicei, îngrețoșările și mofturile în fața unor bucate necunoscute se dovediseră a fi prejudecăți ușor de spulberat. Am mai cerut atunci o crevetă, mai mult pentru a brava, decît de poftă,

dar am fost refuzat. Farsa nu le reușise și-și păstrau garizii ca momeală pentru pești.

Langusta aceasta, pe care italianul mi-o întindea rînjind, avea însă pe puțin douăzeci de centimetri și cleștii prelungi zimțați o făceau fioroasă. Era un mic monstru din altă lume, mirosind a ars și a ierburi marine. Cu un gest care căuta să fie cît se poate de nepăsător am smuls-o din țepușă, i-am rupt capul și am început să-i ronțai carnea alb-gălbuie a toracelui. Era dulceagă, zemoasă, ușoară !

— Repede ! am strigat. Să mai adunăm ! E formidabilă.

Narincho își înfipse șișul cu plăsele gălbui în alt crustaceu, iar ceilalți, alegîndu-și cîte o crenguță cu capătul ascuțit, străpunseră dihăniile care nu se fereau, privindu-ne năînge, cu ochii lor aflați la capătul antenelor. În mai puțin timp decît trebuie pentru a povesti toate astea, ronțaiam cu toții langustele pe jumătate arse, sporovăind despre cum ar trebui să fie gătite în apă clocotită. Dar ospățul conțeni înaintea de a fi început cu adevărat căci următoarea încercare de a prinde crustacei nu reuși. Instinctul de conservare începuse să lucreze în sistemul nervos atît de inert al acestor animale ce nu știuseră să se teamă pînă atunci. Cînd portoricarul, scuipînd ultima coajă cafenie, făcu să scli-pească din nou șișul, langusta ochită țîșni spre ieșire și toate celelalte se repeziră în urma ei.

Încercările de a le ajunge din urmă sau de a prinde altele se dovediră zadarnice. Cele cîteva îmbucături nu făcuseră decît să ne zgîndăre foamea și acum răscoleam, înnebuniți, rădăcinile aeriene ale copacilor.

— Umblăm după raci — ricană Danovici. În loc să fi ajuns la Mexico ! Asta nu mai e bravadă, e prostie. Și nu e numai prostie — e cea mai crasă lipsă de disciplină !

— Termină ! se răsti Piticu. Înghite-ți predicile singur, în gînd. Măcar pînă ieșim de aici !

— Îmi permiteți să am un punct de vedere, nu ? ! șușoti Danovici. Fiecare gîndește cum vrea. O să se

vadă cine a avut dreptate pînă la urmă, cînd o să trebuiască să răspundem de cele întîmplate !

Am făcut cu mîna un semn de lehamite și m-am sprijinit de trunchiul unei rizophore bătrîne. Îmi simțeam corpul ușor și străin, și gîndurile îmi fluturau în cap alandala. Aveam impresia că dintr-o clipă într-alta o să mă desprind de sol și o să încep să plutesc. Pînă departe, cît vedeai cu ochii se întindeau insulițe de sargasse, iar în dreapta noastră se înșiruiau copaci cu rădăcini aeriene printre care se încolăceau liane. La stînga noastră, în larg, ieșea din apă, ca o stîncă, prova „Reginei Maab“.

— Să mergem într-acolo — am spus. Aia care se jucau cu oglinzile se aflau în direcția în care plutește acum vaporul. Desigur că l-au și scormonit, au luat tot ce s-a putut lua, iar pe noi ne lasă în plata Domnului.

— Țărmul pare destul de drept, nu ? întrebă Piticu, întrerupîndu-mă.

— Cum adică „drept“ ?

— Adică, în ciuda neregularităților, se înscrie pe o linie dreaptă ?

— Fără îndoială.

— Și Soarele ?

— Soarele ? !

— Da, Soarele. Nu răsare tocmai acum ?

— Ba da.

— Ar trebui să fie la dreapta noastră, dacă am fi pe coasta nordică a insulei Haiti ?

— Mda... Sau știu eu ?... Poate am nimerit pe o porțiune altfel orientată... Dacă sîntem într-un mare golf circular ?

Am deschis buzunarul interior al hainei și mi-am scos actele pe care le înfășurasem în punga de celofan. Alături de pașaport aveam o hartă a Mării Caraibilor pe care am deschis-o.

— Uite golful ! am spus.

Pe țărmul nordic al Republicii Dominicane o limbă de pămînt, asemeni unui cioc de rață, închidea un golf lunguiet.

— Am putea fi aici, pe țărmul nord-estic al golfului și în cazul ăsta e firesc ca Soarele să apară în stînga.

— Atunci am avea un țărm în față.

— Golful e foarte larg.

— Cît de larg crezi că e? Haide, ai fost și cartograf.

— Ar trebui să fiu vrăjitor, nu cartograf, ca să-mi dau seama de lățimea lui, văzîndu-l numai la scara asta.

— Totuși...?

— Zece kilometri cel mult.

— Și la zece kilometri n-am putea vedea țărmul dimpotrivă?

— Hm!... Știu eu...

— Eu știu — strigă Piticu. Ar trebui să se zărească. Hei... Cine are ochi buni? Vedeți vreun țărm în fața voastră? Pilar, Narincho, ce vedeți înainte, drept înainte?!

— Nimic — spuse Pilar. Niente, niente, niente. Sobre el mar. *

— Dacă am fi în golful ăsta — spuse Piticu apăsător — ne-am găsi în preajma unui mare port. Cine dracu n-ar folosi asemenea intrînd pentru protecția vaselor?

Era un argument serios și am tăcut.

— Și tu — am întrebat — unde crezi că sîntem?

— În altă parte.

— În altă parte? Unde?! Am rămas pe mare cam opt ore. În vremea asta am înaintat cu cel mult patru kilometri pe oră, deci am parcurs cu totul treizeci-treizeci și cinci de kilometri.

— Uți curentul.

— Ce curent?

— Curentul născut de tornadă și corespondentul lui marin.

— Curenții marini sînt destui de slabi în porțiunea asta.

* Nimic, nimic, nimic. Numai marea (n.a.).

— Mă îndoiesc. Dar cea mai apropiată insulă unde se află ?

— Se vede foarte bine pe hartă : Inagua, la aproximativ o sută de kilometri de coasta haitiană.

— Atunci — spuse Piticu — sîntem pe Inagua.

— Inagua ? ! întrebă Pilar îngrozită. Aici vaporul vine foarte rar !

— Dar trebuie să existe pescari.

— Nu cred să se pescuiască în apele astea acoperite de pășuni. Ce spui, italianule ?

— Nu putem ști dacă marea e tot timpul acoperită de alge în porțiunea asta. Furtuna a împins sargassele spre vest.

— Sssst ! Uite-i ! Iar au început să se joace ! Repede, după ei !

Piticu mă împinse deoparte și ferindu-se de rădăcinile aeriene ale copacilor o zbughi înainte. M-am repezit după el, călcînd peste un crab lătăreț, cafeniu, și Olivotto mă urmă.

— Voi rămîneți pe loc ! i-am strigat lui Danovici. O să-i aducem aici.

Printre trunchiurile păroase și rădăcinile întoarse spre înafară, asemeni unor monstruoase brațe vegetale, scînteia un lanț de oglinzi. Părea că cineva înșirase cioburi strălucitoare pe o sfoară și că se joacă cu ele. În partea de sus pata de lumină era mare și rotundă și din ea se desfăceau zeci de alte pete, amestecîndu-se între ele, asemeni unui caleidoscop.

— Nu înțeleg ce poate fi — spuse italianul gîfîind. Îmi storc creierii degeaba... Uite, iar vor s-o șteargă.

Un om gol, avînd doar o fișie roșie în jurul șoldurilor, apăru în dreptul oglinzilor, ridică mîna și, ca la comandă, cioburile fură zvîrlite în sus, se rostogoliră unele peste altele și dispărură.

— Mai departe — am spus — mai departe ! Trebuie să-i ajungem !

— Mai bine să-i pîndim — spuse Olivotto. Să ne apropiem de ei pe furiș. În patru labe... Mai jos...

Lăsați-mă pe mine, mai întâi și după aia veniți și voi... Și nu vorbiți !

Se întinse pe burtă și porni să se târască în coate și genunchi, ferindu-se să rupă vreo crenguță. Se mișca asemeni unui animal tânăr și puternic și-l admiram, ca totdeauna, pentru forța și dibăcia de care dădea dovadă. Știam că abia se folosește de brațul drept, și cu toate astea părea că niciodată n-a făcut altceva decât să se târască printr-o pădure de mangrove. Și deodată mi s-a părut că totul e o glumă, și că ne aflăm pe insula din fața Galaților la începutul lunii iunie, când sălciile ies din apa fluviului, bărboase și încîlcite. Ca și acolo, arborii erau vegheați de ochiuri de apă și în jurul trunchiurilor se adunau movilițe de mîl și de nisip. Numai că aici totul era colorat puternic — albastru, verde și galben — și marea spumega la picioarele noastre. Foamea, în loc să mă umple de gânduri negre, îmi da o senzație de libertate și de bună dispoziție ca și cum aș fi băut. La picioarele mele se fugăreau răcușori caraghioși cu zece picioare, ferindu-se de un rac mai mare negricios, cu o coadă lungă și tăioasă. Un animal de mărimea unei pisici țîșni dintr-o peșteră, dînd năvală printre crustacei și făcîndu-se nevăzut înainte de a-mi putea da seama de înfățișarea lui.

— Tu îl mai vezi ? șopti Piticu.

— Pe italian ?

— Nu pune întrebări tîmpite.

— Sînt tare amețit. Nu. Nu-l mai văd. Ba da... El e... A ajuns pe plajă.

Olivotto continua să se târască îndreptîndu-se către bărcile trase pe nisip. Erau șase luntri negre, foarte mici, și asta îmi întărea convingerea că cei ce se jucaseră cu oglinzile fuseseră niște copii. Italianul ajunsese în dreptul bărcilor și ridică mîna făcîndu-ne semn să-l urmăm. În clipa aceea, groaza m-a făcut să scot un soi de lătrat căci luntrile se curbară și se aruncară asupra lui ! Erau niște monștri butucănoși, dintr-o lume de vis, asemeni animalului care voise să-l tragă pe Danovici la fund.

Se zvîrcoleau, lovindu-l pe italian cu extremitățile lor boante, și se încolăciră pe corpul său de sus și pînă jos. Olivotto începu să strige, cu vocea sugrumată, rostogolindu-se pe plajă cu ghemul acela de monștri prins de el și limba îi ieși afară din gură, ca unui spînzurat.

Cu mîna tremurîndă, am apucat o cracă uscată de pe jos și am pornit ca un somnambul, sprijinindu-mă de Piticu, ce ridicase o piatră. Dar n-am făcut decît doi pași căci dintre copaci țîșni un omuleț agi-tînd o sabie. El se repezi la dihăanii și le împunse cu gesturi scurte și repezi. Monștrii se descolăciră de pe trupul italianului și înțepeniră, luîndu-și din nou forma de luntri, iar omulețul se lăsă în patru labe, mîngîind fruntea italianului.

Purta o cămașă verde-cafenie ca acelea folosite pentru camuflaj în zone păduroase, o pereche de pantaloni de aceeași culoare și o pălărie mare din pai de orez. Lăsîndu-se deodată pe o parte, porni să se dea de-a dura, bătîndu-și picioarele desculțe.

— E o maimuță! șuieră Piticul uluit. Am ni-merit într-un parc zoologic... într-o crescătorie de monștri...

Omulețul-maimuță păru satisfăcut de tumbela făcute și, luîndu-și spada în dinți, se aruncă din-tr-un salt în coroana arborelui de lîngă el.

Ne-am apropiat de Olivotto fără să ne putem desprinde privirile de pe cilindrii negri, ce nu mai mișcau. De aproape păreau niște viermi oribili, cu multe inele, din care atîrnau într-o parte și în-tr-alta un soi de piciorușe păroase. Capul aducea cu o măsea enormă, neagră, prevăzută cu mustăți, iar coada în formă de furcă amintea coada ure-chelniței sau pe aceea a scolopendrei.

Am îngenuncheat amîndoi lîngă Olivotto și Piticu i-a luat pulsul. I-am săltat apoi capul și l-am bătut pe obraji. Italianul deschise ochii și pupilele lui cafenii erau încă mărite de groază.

— Ce... Ce... Ce-a fost? șopti el. Ce erau alea?

— Niște viermi uriași — am răspuns.

— Și unde sînt?... Oh!... Mi-au strivit pieptul...

Își desfăcu haina și cămașa și ne arătă toracele acoperit de pete roșii-vineții.

— M-au și mușcat — spuse el. Mi-au rupt carnea...

Pielea umărului drept era sfîrtecată ca de o gheară și sîngele continua să curgă. Piticu îi legă rana cu o mîneacă a cămășii și ajutîndu-l să se ridice am pornit spre pădurea de rhizophore.

— E înnebunitor! explodează Piticu de cum ne aflăm la adăpostul vegetației de mangrove. Nu, nu monștrii aceia, dar maimuța îmbrăcată care i-a potolit și a dispărut!

— Înainte de a se repezi la mine — șopti italianul — păreau niște trunchiuri negre. Nu au mai mult de un metru, nu-i așa?

— Da, cam un metru.

— Mi s-a părut — continuă italianul — că sînt niște lipitori uriașe, dar aveau o gură... îngrozitoare... o gură prelungită cu o trompă în care se mișcau și clefăiau cîteva fălci... Și-au plimbat trompa peste gura mea... mi-au supt obrazul... apoi și-au înfipt-o în umăr și au început să mi-l roadă... E de necrezut... Țștia sînt viermi, niște polichete... sau poate niște hirudinee, ca lipitoarea... Dar nu... nu se poate... Să fi crescut atît de mari aici... Știința nu cunoaște viermi uriași... ah...

Se încruntă, cutremurîndu-se.

— Nu, nu, nu se poate... I-am simțit, dar nu-mi vine să cred... Și ce forță!... Dacă nu veneați voi îmi zdrobeau oasele... Unde au dispărut după aceea?

— N-au dispărut. Erau la cîteva pași în spatele nostru, țepeni, culcați în nisip. Dar nu te-am lăsat să te întorci, ca să nu-i mai vezi.

— Oh... dacă îi vedeam din nou, înnebuneam... Am simțit cum îmi plesnește capul de groază...

— Nu noi te-am salvat, italianule. Dînsul ridicase o creangă uscată și eu o piatră și eram morți de groază... A apărut o maimuță cu haină și pălărie și le-a străpuns.

— Le-a străpuns pe dracu — am spus. De-abia le-a atins și au înțepenit.

— Era o spadă muiată în venin, desigur. Dar orice fel de animale am fi întâlnit — izbucni din nou Piticu — nu mi s-ar părea atât de oribile ca maimuța dresată care te-a salvat. Înseamnă că animalele astea atacă mereu pe câte cineva, iar maimuța le îndrumă. Să fugim cât mai repede de aici. Să fugim !

— Să fugim ? ! Unde ?

— Ce ticăloșie ! gemu Piticu. Trebuia să fi ajuns astă-seară la Mexico... Dar acolo au și primit desigur vestea naufragiului... Și au comunicat-o Bucureștiului ! Ce-o fi acasă ! Săracii ! Trebuie să ajungem undeva, oriunde. Să scriem, să telegrafiem. Vom merge drept înainte, vom...

Se întrerupse și-și apăsă pumnul pe stomac.

— Leșin de foame — șopti. Nu mai pot ! Sînt treizeci și șase de ore de cînd n-am mîncat nimic în afara crevetei ăleia.

— O coajă uscată de pîine — oftă italianul — sau o dulceată. Avem dulceată în valiză... Dar valiza...

— Mi-e greață de dulce.

O crenguță se frînse și căzu în dreapta noastră.

— Sau niște șuncă — am spus. O bucată fragedă și parfumată de șuncă. Un hartan întreg...

Din nou o creangă trosni și bufni în nisip.

— Arborii ăștia n-au fructe ?

— Nu sînt decît niște rhizophore nenorocite. Dar o să prindem alte languste. Am zărit și un soi de rac mare și gustos.

— E ca în vis, nu ? întrebă Piticu. E absurd.

— E ca în vis — am spus. Nu cred nimic din ce mi se întîmplă. Nu mai cred nici în naufragiu. Dacă aș fi singur, m-aș trezi. Ce ai, italianule, nu mai poți să mergi ?

— Lăsați-mă puțin. Vreau să mă așez. Mi-e rău.

— Cred că și mie o să mi se facă. Și văd din ce în ce mai multe cercuri roșii. Piticule, simți că miroase a mîncare ?

— Halucinezi !

— Nu halucinez de loc. Totul e atît de absurd, încît mi se pare firesc. Miroase a salam... A pîne cu salam... Cred că o să vomit.

— Haideți, au mai rămas cîtiva pași pînă la peșteră. Italianule, sprijină-te de mine. Și tu.

— Și eu ? Nu vezi că sîntem de două ori cît tine ?

O crenguță sau un mic fruct lemnos căzu lovindu-mă în ceafă.

— Cine dracu tot rupe crengile astea ? am întrebat. Voi nu auziți ?

— Ba da, dar nu vreau să întorc capul.

— Ei, na, îl întorc eu.

Am privit în urmă, dar plaja și pădurea păreau pustii. Italianul mă împinse deoparte și se întinse încetișor pe jos.

— Ia-l pe după umeri — spuse Piticu, alb ca varul. Îl apuc eu de picioare.

O bucățică de lemn mă lovi în creștet și se rostogoli în iarbă. M-am aplecat și am ridicat-o. Nu era lemn, ci o alună mare.

— Sînt alune ! am strigat. Alune !

— Aici nu există alune — spuse italianul abia respirînd. Arată-mi porcăria aia.

I-am întins-o și atunci un obiect greu mă pocni peste degete, gata să mi le rupă. Era o cutie cilindrică și la vederea ei gura mi se umplu de salivă.

— Gem ! Gem de piersici !

— Maimuța ! șopti Piticu.

— Sau un om !

— Ehei ! țipă Piticu. Și întrebă în spaniolește : Cine ești ? Ce vrei ?

— Tii ! De cînd aruncă după noi cu mîncare !

— Unde te duci ? Stai pe loc ! îmi porunci.

— Mă întorc să văd cu ce a aruncat înainte.

— Nu te întoarce. Mergem spre peșteră.

O răpăială surdă se auzi lîngă piciorul meu drept. Erau două borcane cu dulceață, unul cu carne de porc și patru pachete cu biscuiți.

— Ajunge ! am strigat în spaniolă. Cine ești ?

Din crengile rhizophorei de deasupra mea plouă cu biscuiți. Cîțiva ne izbără în cap și băieții se feriră acoperindu-și fața cu brațele.

— Mănîncă ! țipă în spaniolă, ascutit, o voce guturală. Nu frică. Bun. Mănîncă, bun.

— Ce voce imposibilă ! exclamă Piticu.

— Mănîncă ! porunci din nou vocea. Nu frică. Mănîncă, bun.

Un papagal cu pieptul verde și aripi roșii țopăi pe sub nasul meu cîrîind :

— Mănîncă... mănîncă... mănîncă...

— Hei, stai ! am strigat. Cine ești ? Unde te ascunzi ?

— Mănîncă ! răsună vocea, ascutit și răgușit. Stăpînul a spus mănîncă.

Într-un vârtej de frunze o formă omenească se prăvăli din copac, căzînd din cracă în cracă. Era maimuța îmbrăcată în hainele verzi-cafenii, care-și ducea pălăria în mîină, silindu-se să nu scape de la subsuoară un salam uscat.

— Salamul ! am spus cu fălcile încleștate de poftă.. Asta mirosea !

Maimuța se opri în fața mea, salută cu două degete duse la tîmplă și-mi întinse carnea conservată ca pe un ciomag. Am luat-o și i-am mușcat capătul, înecîndu-mă și tușind. Am rupt cîte o bucată și le-am dat băieților care s-au pornit să mestece toropiți de foame și de plăcere. Înghițeam lacomii ciosvîrte întregi de carne, iar maimuța ne privea cu înțelegere omenească, scărpinîndu-se distrată pe burtă.

— S-au cam inversat rolurile — mormăi italianul. Ne dă să mîncăm ca la parcul zoologic.

— Bueno ? întrebă maimuța.

Pronunțase „Boenio“, improșcînd cuvîntul printre buzele ei lungi și pleoștite și hîrîind ca după beție.

— Bueno ! Es bueno ! am răspuns.

— Nu frică — urmă ea, despărțind mult cuvintele și silindu-se să le pronunțe cum trebuie. Dar cu toate astea, vocalele sunau prea ascutit în vreme

ce consoanele se striveau în gingii. Totul bun !
Todos bonito. Stăpînul a spus, mănîncă.

Își îndesă pălăria pe ochi, potrivindu-și în ureche niște capsule asemeni celor folosite la audifoanele surzilor. Avea creștetul capului ras pînă la os și acoperit cu o calotă mică, albăstrie, de metal, iar figura ei bătrînicioasă și mobilă trăda multă suferință. Zîmbea însă vesel, arătîndu-și dinții mari și gălbui.

— Stăpînul zice stați peșteră — urmă. Nu-i plăcu însă felul în care se exprimase și se corectă : Stăpînul zice stați în peșteră, la peșteră... zice să stați în peșteră... Zice să stați în peșteră ?

— Da. Așa e bine. Zice să stați în peșteră.

— Stăpînul zice să stați în peșteră. Ooooh — ou ei — uup !...

Interjecția cu care-și încheiase fraza reflecta o mare spaimă.

— Oaoah... ou ! repetă și părul i se zbîrli pe ceafă.

— Oooah... ou — am spus, dar sunetele pronunțate de mine păreau o copie grosolană a interjecției maimuței.

— Perical — zise ea, Precol...

— Pericol.

— Pericol. Stați peșteră. Pericol. Oaash... ei... oaah...

Sări pe loc lovindu-și brațele de coapse, apoi ducîndu-și mîna la spate scoase din pantaloni spada pe care o văzusem și înainte. O agită deasupra capului și execută cu ea o serie de mișcări de împungere, după care și-o strecură din nou în pantaloni, ca un iluzionist.

— Vino mai aproape — spuse italianul. Dă mîna.

— Nu — spuse ea.

— Haide, dă mîna, frumoaso !

— Nu ! țipă maimuța. Nu mîna. Stăpînul a spus rămîneți peșteră. Pericol. Gata.

Un trosnet puternic ne făcu să ne întoarcem.

— Kan aici ! spuse maimuța tremurînd. Pronunța „Han“ și „a'ci“ — pierzînd vocalele și muind

consoanele de la sfîrșitul cuvintelor. Oaah... ee...
nie... nie.

Ultimele sunete erau niște chelălăituri și fonia lor e departe de cea reprodusă prin scris. „Nie“-ul era de fapt o absorbție a diftongului „ie“, precedată de un tușeu imperceptibil al limbii de cerul gurii — un soi de tuse seacă pe care o scot cîinii cînd se îneacă cu un os.

— Kan ?! am repetat străfulgerat de o amintire fugară.

Dar maimuța nu-mi răspunse și azvîrlindu-se prin aer, ca un acrobat, apucă cea mai de jos creangă cu mîna dreaptă. Se legănă și se aruncă înainte înșfăcînd cu stînga creanga următoare și în mai puțin de cinci secunde dispăru. O auzirăm schelălăind și țipînd, apoi un sforăit gros îi acoperi pălăvrăgeala și se făcu liniște.

— Oricum, e prea mult — suspină Piticu. Simt că mi s-a muiat creierul. Vorbea, nu-i așa ?

— Parcă vorbea.

— Vorbea — încuviință italianul `care nu se oprise din mestecat. N-avea dicție scenică, dar vorbea.

— Și corzile vocale ?!

— I-au fost modificate.

— Imposibil ! exclamă Piticu.

— Ce e imposibil ?

— E imposibil ca tot ce ni se întîmplă de douăsprezece ore încoace să fie adevărat. Refuz să cred.

— Ce anume nu crezi ?

— Totul. Dacă dihania dinainte vorbea nu mai avem decît să fugim în patru labe. Asta contrazice totul, desființează totul. Cel puțin tot ce știm despre scoarța creierului și despre legăturile care se pot stabili acolo.

— Nu aici — i-am rugat. O să discutați mai tîrziu. Să ne întoarcem la peșteră. Acolo o să stabilim cine vorbea prin gura maimuței.

Am adunat borcanele aruncate pe jos, le-am strîns în cămașa Piticului și am pornit. În față

mergea italianul, cu umărul pansat, gol pînă la brîu, cu pantalonii suflecați și rupti. După el urma Piticu, de asemeni - gol pînă la brîu, păros, voinic, cărînd o legătură cu borcane, iar eu încheiam acest pluton, ținînd într-o mînă salamul rămas și în cealaltă o cracă noduroasă.

Am ocolit colții masivului stîncos în care se afla peștera și am apărut triumfători.

— Santa Luiza ! se închină Pilar, arătînd dungile vinete ce brăzdau spatele și pieptul italianului. Cine l-a bătut în halul ăsta ?!

— Sînt de azi-noapte — spuse Olivotto. Patul avea muchii și n-am observat.

— Și acolo ce aveți ? Mîncare ? Mîncare ! Narincho ! Mîncare, senior fotografo ! Ați ajuns în sat ?

— Nu chiar în sat... dar la o așezare... cîteva colibe.

— Colibe ?! întrebă Danovici. Și aveau conserve ?!

— Da, sînt pescari care cumpără conserve la oraș.

— Și unde ne aflăm ? întrebă el curios. E Haiti sau Inagua ? Sau o altă insulă ?

— E... fir-ar a dracului ! Am uitat să întreb ! Tu ai întrebat ?

— Formidabil ! Mi-a zburat din minte ! se căină Piticu.

— Am amețit cînd am văzut mîncarea — se scuza Olivotto. Luați și mîncăți, o să vă spunem toate la timpul lor. Tii, ce păcat ! Am uitat să cerem și niște whisky.

— Dar de unde ați avut bani ?

— Bani ?! ...Fără bani. Mi-am dat ceasul.

— Haide, terminați ! se supără Danovici. De unde aveți toate astea ? Țărml e pustiu. L-am bătut încioace și încolo cît ați lipsit.

— Atunci o să-ți mărturisesc adevărul — spuse italianul spăsit. Am spart un depozit de carburanți. Și în loc de benzină, cum scria pe ușa, am găsit dulceață.

— Mă plictisiți — mormăi Danovici. N-aveți decît să nu spuneți, dar e cazul să vă gîndiți că am pierdut destulă vreme. Mai bine îi convingeați să ne conducă spre primul port.

— Să ne conducă spre primul port?! În halul ăsta? Nu, stimate tovarășe, nu plec de aici decît sătul și bărbierit.

Olivotto izbucni în rîs și prinzînd unul din răcușorii ce-și reluaseră foșgăiala în jurul nostru mi-l arătă.

— Uca — spuse el. Rac cu zece picioare. Dar e de necrezut cîte forme de uca sînt aici. Și uite, ăceea e o Sesarma. Iată și o Thalassina. Pe ceilalți nu mi-i amintesc. Prin părțile astea trebuie să mișune peste o sută de familii de crabi și peste cinci sute de tipuri de raci. Cui îi e frică de șoareci se vindecă aici. Ia uite, mititeii de dînșii, cum fug ca opăriți de colo pînă colo! Le-am stricat bieților oameni tot desertul. Hai, tu ăla mai voinic, vino la tata... Haide, copăcel-copăcel... Ssst!... Uite-l că vine.

Un rac mare, purtînd în clești un pește mort și legănîndu-și coada prelungă și ascuțită, pătrunse în peșteră.

— E un Limullus Mollucanus — șopti italianul ca și cum crustaceul ar fi putut să-l audă. E racul cu coadă de sabie.

Animalul se tîrî neîndemînat pînă la o grămadă de oase și-și lăsă prada în apropierea ei. Se întoarse apoi, aruncîndu-și picioarele prea mult în lături și porni spre apă.

— Frumos mai e — spuse Olivotto apucînd de coadă pește mort. E un Ophtalmus, Periohtalmus sau Boleophtalmus — pește zburător. Un răpitor i-a sfîrtecat burta și Limullus l-a tras la umbră să-l lase să putrezească.

— Pește cu aripi? interveni Pilar. Zboară peste apă și cîntă.

— Ce cîntă?

— Cîntă ca să-și sperie dușmanii. Nu-i așa, senior profesor? îl întrebă pe Olivotto.

— S-ar putea să și cînte — spuse italianul. Eu nu l-am auzit. Dar poate că bătaia lui de aripi să semene a cîntec.

— Eh... oh... se supără Pilar. Voi rîdeți tot timpul, rîdeți ca dînsul — și mă arătă pe mine. Acum nu mai avem nici lucruri, nici vapor, nimic și încă mai glumiți.

— Dacă vrei, nu mai rîde nimeni — spuse italianul. Închidem ochii și plîngem. Sau ne... ne... Cum se spune „ne încruntăm“ în spaniolește?

— Habar n-am.

— Ne... uite așa — și Olivotto își încreți fruntea și-și strînse buzele. Îți place?

— Nu — se alintă Pilar. Îmi place că rîdeți și că nu vă pasă de nimic.

— Mie-mi pasă — spuse Danovici. Eu am copii în România. Am copii care mă așteaptă. Și mi-am pierdut toate aparatele. Și nu din vina mea!

— Și dînsul are copii — am spus, arătîndu-l pe Piticu. Și ne-am pierdut cu toții instrumentele și cărțile de specialitate. Și sîntem cu toții așteptați.

— Puțin îmi pasă de instrumentele voastre. Voi ați vrut să le pierdeți. Dacă nu pozați în eroi azi-noapte eram acum la Mexico.

— Uneori e mai comod să pozezi în erou, decît să lași să se vadă că tremuri de frică.

— Tremur cînd îmi place! Acum scoate-mă de aici dacă poți!

— Terminați! se răsti Piticu. Stăpîniți-vă!

— Totuși ce facem? întrebă Danovici clocotind. Cum plecăm?

— Spune-i ce am văzut azi, ca să se liniștească.

— O să-i spun — consimți Piticu. Vino cu mine, Danovici.

Ieșiră împreună, iar Olivotto își așternu zdrențele cămășii pe jos și se culcă învelindu-se cu haina mea.

— Cine l-a lovit? mă întrebă Pilar.

— Nu l-a lovit nimeni.

— Și tu ești zgîriat.

— Am mers repede prin pădure. Narincho, unde te duci ?

— La Soare. Și o să rămîn acolo, să nu-l mai văd pe lașul ăsta.

— Care laș ?

— Senior fotografo. Dacă eram șeful lui, îl alun-gam de mult. Nici unul din băieții mei nu se vâi-cărește atît.

— De unde știi că s-a văicărit ?

— Înțeleg după mutra lui. Carajo. Mujeres.

Ieși afară bombănind și Pilar îmi șopti :

— Olivotto doarme. Stai lîngă mine și spune-mi : ce s-a întîmplat ?

— Nu s-a întîmplat nimic, Pilar.

— Minți ! Văd după ochii tăi că minți.

— O să-i închid și o să-ți dai seama că spun adevărul.

— Haide, rumano, spune — mă rugă. Mi-e frică. Mi-e tare frică.

Se strînse alături de mine și bluza ruptă și mo-totolită i se desfăcu la piept. Văzu că o privesc și se acoperi cu cochetărie, apoi îmi zîmbi, aproape atingîndu-și buzele de ale mele.

— Rumano, spune-mi, te rog !

— Nu aici — am spus. O să-l trezim pe Olivotto.

— Atunci, unde ?

— Să căutăm altă peșteră.

— Bine. Vino !

Se ridică mlădioasă, rotindu-și coapsele și ieși. Am pornit amîndoi alături, pe mal, sărind peste ră-dăcinile de rhizophore. Piticu și Danovici nu se vedeau, iar Narincho dormea la umbră cu mîinile sub cap. Simțeam că-mi bate inima gata să-mi spargă pieptul și că brațele îmi tremurau. Îmi era rușine de ceilalți, dar nu mai vedeam pe nimeni în jurul meu afară de Pilar.

— Uite, aici — am spus oprindu-mă în gura unei peșteri mici. Aici — am repetat și m-am așezat în prăgul spărturii colțuroase.

— Acum îmi spui? întrebă ea și mă cuprinse după mijloc.

Ochii cafenii îi ardeau și răsufila cu buzele pline întredeschise.

— Da... o să-ți spun — am șoptit.

Am sărutat-o și ea mă cuprinse pe după gât, lăsându-și umerii goi pe piatra aspră. Avea carnea tare, caldă, cu miros de ierburi de mare, și lumina se sparse în jurul nostru și n-am mai văzut nimic altceva decât ochii ei umezi și gura larg deschisă, încremenită într-un strigăt mut.

...Apoi am rămas nemișcat și din lumina neagră și fierbinte care se retrăgea apăru urechea ei străbătută de vinișoare și cerceul de argint. Respiram amândoi foarte încet pentru a nu ne tulbura unul pe altul și Soarele ne ardea nemilos.

— Departe... departe... departe — șopti Pilar, aproape neauzit.

— Pilar — am șoptit. Pilar.

— Departe... ai venit... de departe... departe.

Îmi ridică obrazul în așa fel, ca să ne privim ochi în ochi și buzele ei roșii, umede, se destinseră într-un zîmbet.

— De departe — șopti din nou, alintându-mă. De departe... Aici în Marea Caraibilor... Am văzut... Am știut de la început... Așa trebuia să fie.

I-am mîngîiat părul negru-albăstriu fără să vorbesc și i-am acoperit și ei gura cu palma, dar ea mă împinse deoparte și se ridică, iar părul negru și lung i se revărsă pe umeri. Stătea acum lângă mine, goală și brună, și privea marea ce se rostogolea la picioarele noastre.

M-am ridicat și eu și m-am aplecat să o sărut, dar se feri, cutremurîndu-se.

— Nu! spuse rugător. Dacă mă săruți înseamnă să mai rămînem aici.

— Rămînem, Pilar.

— Și ceilalți?

— Nu ne așteaptă nimeni.

— Nu e frumos. Să mergem înapoi.

— Bine.

— Te-ai supărat ?

— Nu. Dacă tu vrei să ne întoarcem...

Se lipi de mine, strângându-mă în brațe și mi-am dat seama că nu mai simțisem niciodată pe nimeni cu tot corpul ca pe dînsa. Se lipise de mine și nu puteam să mă desprind de ea.

— Nu fi supărat pe mine — susură. Sărută-mă. Am sărutat-o.

— Nu așa ! mă certă. Ți-am spus că nu așa ! Și acum întoarce-te să mă îmbrac.

M-am întors cu spatele la ea, privind valurile ce se spărgeau pe nisip. Pînă departe totul strălucea scăldat în lumina Soarelui și mă gîndeam că poți rămîne luni de zile pe un țărm pustiu, dacă ești împreună cu cineva care-ți place.

— Gata ! spuse Pilar. E voie.

Bluza neagră era din nou întinsă pe sînii ei mari și fusta îi strîngea talia subțire.

— Sînt frumoasă, rumano ?

— Foarte frumoasă.

— Nu te mai uita așa la mine !

— De ce ? Nu e politicos ?

— Nu, nu ! spuse înfiorîndu-se. Dar e ca și cum m-ai săruta. Să mergem la prietenii tăi. Mi-e foarte rușine.

— De ce ?

— Că am venit aici cu tine. Dar îmi era frică.

— Frică ?

— Da. Îmi era frică. Totul în jur e misterios și plin de animale urîte. Și voiam să mă ia cineva în brațe, să mă ducă departe.

— De ce nu l-ai ales pe Olivotto ?

— Ești gelos ?

— De loc.

— Te-am ales pe tine fiindcă îmi placi. Ești un motan slab și cald. Ajunge atît ?

— Ajunge.

— Prostule !

— ...?

— Ești un prost. Toți bărbații sînteți niște proști. Și toți sînteți la fel în toată lumea. Nu înțelegeți nimic.

— Pilar...

— Da, la fel în toată lumea. Haide, acum ține-mă de mîină. Și spune-mi, unde ați fost dimineață? Ce s-a întîmplat?

— Nu s-a întîmplat nimic. Dar nu ne dăm seama unde am ajuns.

— Și de ce nu plecăm după ajutor? Trebuie să fie oameni pe aici.

— Ne-am gîndit că e mai bine să ne caute ei, altfel ar putea crede că am venit să-i spionăm și...

— Dar mîncarea?! De unde ați căpătat mîncarea?

— De la o... de la un... ăsta... unde se ține mîncarea. Era ușa spartă și am furat cîteva borcane.

— Voi toți știți ce s-a întîmplat, numai mie și lui Narincho nu vreți să ne spuneți. Cine l-a biciuit pe Olivotto?

— Nu l-a biciuit nimeni. Am dat peste niște șerpi și unul s-a înfășurat în jurul lui și l-a strîns.

— Oh... Santa Luiza! Groaznic! Și mîncarea?

— Am găsit-o într-o baracă părăsită.

— Bine. Mai bine să nu spui. Și așa mi-e frică. Și mai vine și noaptea.

— Poate să vină. Acum sîntem doi. Noi doi.

— Să nu uiți pînă se întunecă! Haide!

Mă luă de mîină și urcarăm pintenul de stîncă ce ne despărțea de peștera unde-i lăsasem pe ceilalți. În stînga noastră se îngrămădeau creste pietroase între care vînturile grămădiseră pămînt albicios și uscat. O vegetație pitică de cactacee creștea între faldurile de piatră și pe alocuri se ridicau pîlcuri de copaci solzoși. În dreapta noastră era marea acoperită de sargasse și țărmul verde întunecat, mustind de viață.

— E frumos! spuse Pilar. Dar mi-e frică. Presimt că n-am ajuns în Haiti, ci undeva în Bahamas. Și Bahamas sînt foarte rele. Nimeni nu poate să răzbată pînă aici, prin sargasse, ca să ne găsească.

— De ce ți-e frică ? Uite, cineva se joacă, acolo.

— Oh... Să ne dăm jos repede !

Am coborît sărind din piatră în piatră cu toate că aş fi vrut să rămîn pe loc, spre a vedea de aproape oglinzile acelea bizare ce reapăruseră. Scînteiau la fel ca în urmă cu două zile şi unduiau asemeni unui şarpe. Am mai apucat să observ că grupul de copii se îndreaptă spre noi şi m-am ghemuit alături de Pilar în spatele unei lespezi de piatră. Se auziră apoi paşi tropăind pe creastă, cu o repeziciune de necrezut. Hîrşîiau şi bocăneau şi, ajungînd în apropierea noastră, se opriră. O voce groasă bărbătească strigă ceva într-o spaniolă stricată şi-i răspunse o alta, mai subţire, furioasă. Mi s-a părut că primul înjură şi că al doilea caută să-l potolească, dar vorbeau prea repede pentru a le putea deosebi cuvintele. Apoi vocea subţire pronunţă un nume pe care-l ştiam din mitologie :

— Endymion.

Strigă de mai multe ori la rînd numele de Endymion, nazal şi parcă psalmodiind, în vreme ce baritonul înjura gros şi cu poftă.

— S-a stricat — spuse apoi vocea subţire. S-a dus dracului. L-ai montat ca o cizmă spartă.

— Era prost din capul locului — mormăi celălalt şi înjură din nou. Receptorii ăştia sînt buni de dat la peşti. Cînd ne mai aduc aşa ceva, o să îi arunc în cap.

— Endymion ! chemă, poruncitor, tenorul. Endyyymiion !

— Mai cu putere ! ricană celălalt batjocoritor.

— Endymiion ! Eeei... oh... eee... iii... iii.

Chiui subţire, din adîncul pieptului, ţistui, gunguri şi chiar chiţai.

— Latră ! hohoti celălalt. Hau, hau, hau. Haide, apasă-l pe ureche.

Se auzi un zbîrnîit puternic de sirenă ce trecu de la notele joase la cele subţiri, atît de ascuţite, că-ţi sfredeleau timpanul, apoi se făcu linişte.

— Ți-am spus să nu te mai joci ! tună baritonul. Ce prostie mai e și asta ! Crezi că am timpane de schimb ? Iar o să mă doară capul cîteva zile !

— Dați-vă puțin înapoi ! spuse tenorul. Acolo poate să vă lovească.

— Cîrpăceală — mormăi baritonul. Habar n-are de diftongi.

— O să-i învețe, senior.

— O să-i învețe ?! Cînd ?! Poate într-un an ! Haide, latră puțin...

— Ptiou, ciou... hrhr... mieună celălalt. Ptiou... ciou...

— Mizerabil ! gemu baritonul. Încă o dată.

— Ptiou, ciou...

— Ce fac acolo ? întrebă Pilar tremurînd. De ce se ceartă ?

— Se joacă. Sau sînt puțin nebuni. Stai, o să încerc să văd ce fac. Rămîi aici.

M-am cățărat cîteva metri la adăpostul unor rădăcini de rhizophora și am văzut legănîndu-se pe muchia stîncii un soi de coasă cu dinți din cupru. Mi-am închipuit că maimuța e sus împreună cu oamenii care vor s-o învețe să conducă un tip nou de utilaj. Dar de ce nu făceau operația asta chiar ei ? Excavau oare o rocă nocivă ? Se temeau de emanații gazoase, de deșeuri radioactive ? Țipetele și chițcăiturile îmi aminteau comenzile gîturale ale dresorului în noaptea naufragiului și scîncetele maimuței îmbrăcate. Dar desorul imita parcă mai bine „graiul“ animalelor decît cei doi pe care nu-i vedeam.

Cleștele își opri oscilarea și coborî purtat de un braț segmentat care tremura.

— E oarbă ! Oarbă ! tună baritonul. S-o ducem acasă.

— Nu înțeleg de ce nu se mai poate orienta.

— Fiindcă e sătulă !

— Ooo ! îl ironiză celălalt. Vă înșelați amarnic, senior, nu e niciodată sătulă.

— Atunci de ce a înțepenit ?

Urmară cîteva clipe de liniște, apoi tenorul spuse, înfiorat :

— A blocat-o !

— A blocat-o ? ! Ești aici, lângă ea, și cineva a blocat-o de la distanță ! Lucrezi direct pe comenzi și Tormez își bate joc de dumneata din adâncul junglei ! În locul dumitale, senior, m-aș apuca de altă meserie.

— Magia lui Karait — îngână tenorul.

— Prostii ! Magia ignoranței ! Haide, urcă-i-l sus între aripi și să mergem !

— E aproape mort.

— O să-și revină. Băiatul o să ne urmeze. Arde-i una peste bot, să știe ce-l așteaptă.

Răsună o lovitură înfundată urmată de un răcnet.

— Te ucid ! Carajo ! Fiu de cățea ! Ooooh...

Se auzi o bubuitură și gîfîielile șuierătoare ale unor oameni ce se băteau.

— Lasă-l ! porunci baritonul.

— M-a mușcat pînă la os, senior — gemu celălalt. Deseară te ucid, carajo. O să-ți smulgă carnea bucată cu bucată și o să-ți sugă sîngele !

— Ajunge ! porunci baritonul. Întăriți prea mult animalul. A început să-și desfacă ghearele.

— Să-l căsăpească ! șuieră tenorul.

— Nu acum ! strigă furios celălalt. Avem nevoie de el întreg. Haide, ridică-te și vino după noi.

Cîteva clipe se așternu liniștea. Auzeam clipocitul valurilor și foșnetul rhizophorelor de pe țărm. Apoi cel cu vocea subțire icni :

— Nu vrea să se ridice, porcul.

— Pîrlește-i puțin pielea !

— O să miroasă. Și mirosul o înfurie.

— Ei, fă atunci altceva, ce vrei, dar nu te mai holba la mine !

— O să-l găuresc puțin — mormăi celălalt. Na, dacă nu vrei să te ridici !

— Și sîngele miroasă — spuse speriat baritonul. Uite-o, tremură, i se desfac maxilarele.

— Chiouu, Chia-chia-chia — chițai cel cu vocea subțire — ptciouuu... ptciouuu... Santa Luiza, e prea excitată... tremură.

— Contactul ! zbieră cel cu vocea groasă. Repede.

Un zbîrnîit scurt, metalic, răsună. Și se stinse numaidecît, apoi un fluierat lung, ascuțit.

— Gha-Gha-Gha — horcăi înfiorător cineva. Horcăitul se înecă într-un geamăt de agonie și de sus se prăvăli deasupra mea un corp greu, strivindu-se de pietre.

— Seniooor — zbieră vocea subțire — Santa Luizaaa ! Seniooor ! Bestie spurcată... Ptcioouu... ptcioouu... ptcioouuu...

Coasa cu dinții de cupru ce dispăruse o vreme reapăru bălăbănindu-se deasupra colților de granit. Părea să caute ceva la capătul brațului ce se lungea și se scurta. Era străbătută de un tremur continuu ca un transformator de mare putere și asemeni acestuia emitea un bîzîit nazal. Ciocăni pietrele una cîte una și se retrase.

— Chia-chia-chia-chia ! plescăi omul de sus.

Zbîrnîitul se auzi din nou, apoi un hîșcăit.

— Chia-chia — chia-chia ! chemă vocea, de astă dată mai departe. Chia-chia-chia... ptcioouuu.

Zgomotele se îndepărtară și se șterseră. Am rămas nemișcat încă cel puțin un sfert de oră, apoi, tîrîndu-mă, m-am apropiat de corpul ce se prăvălise de sus. Era al unui bărbat musculos, numai în pantaloni scurți, cachi, ținînd în mîna stîngă un binoclu. În cădere își zdrobise capul și brațul drept. Dar pe umărul drept se vedea încă o urmă oribilă — un lanț de răni adînci, ce se prelungeau pînă pe gît — ca și cum ar fi fost făcute de o șenilă cu țepi. Iar pe piept, dintr-o încîlcitură de tatuaje albăstrii se desprindea un cap de bufniță, cu ciocul puțin prea lung.

★

★

★

— De ce-ai stat atîta acolo sus ? mă întrebă Pilar. Cine a țipat ?

— Niște derbedei. S-au certat și s-au bătut. Mă apucă de mîină, tremurînd.

— Mi-e tare frică, rumano ! Ți-e frică și ție, spune ?

— Da. Mi-e frică. Ar putea să mă amendeze.

Inima îmi bătea dogit și dureros, dar nu voiam ca Pilar să observe că mi-e teamă. Din ce în ce însă, mă cuprindea groaza, o groază difuză, asemeni celei din copilărie când, rămas singur, în semiobscuritate, vedeam umbrele jucînd pe plafon. Simțeam aceeași amenințare ascunsă, ocultă, din partea unor figuri de coșmar ce abia așteptau să se prăvălească asupra noastră, mugind și lătrînd.

— De ce taci — întreabă Pilar. Ești alb la față. Ți-e rău ?

— Nu. Să ne întoarcem la ceilalți... Stai !... Încă nu te ridica !

Cu pîntecele aproape lipit de stîncă ne-am tîrît spre peșteră și am intrat înăuntru orbecăind. Italianul continua să doarmă, adăpostit de un fald de piatră. L-am trezit punîndu-i mîna pe umărul sănătos. A sărit în sus scuturîndu-se îngrețoșat :

— Ce... ce e ?... De ce ?... De ce ?

— Noi sîntem — l-am liniștit. Unde s-au dus ceilalți ?

— Voi ?... Și ceilalți ?... Ptiu... Continui să visez... Am visat numai gîndaci... Gîndaci și șerpi și alte porcării care se tîrau pe lîngă mine... Voi ați strigat înainte ?

— Nu.

— A strigat cineva, tare. Credeam că e unul dintre voi. Sau am visat și asta ?...

— Poate că ai visat. Unde sînt băieții ?

— Băieții...?!

— Piticu și Danovici.

— Habar n-am.

— Au plecat să se plimbe acum jumătate de oră.

— N-ați fost împreună ?

— Nu... Ce idioțenie... Unde au dispărut ?

Italianul se scutură ca un cîine ud, își frecă ochii cu palmele și rămase nemișcat, privind în gol.

— De obicei uit visele — spuse. Bărbații uită visele totdeauna. Numai femeile și le amintesc și încă

bine, cu toate amănuntele... Dar acum îmi amintesc totul... E o prostie, nu ? Numai crustaceii ăștia idioți sînt de vină. I-am visat dînd tîrcoale pe aici, hîrșîind și pipăind totul cu antenele... Era unul mare cît un bou care l-a înșfăcat pe Piticu și a fugit cu el... Piticu a țipat și Danovici a luat-o la goană și s-a ascuns. Voiam să mă ascund și eu, dar nu puteam și bestia mă căuta pipăind cu antenele... Cînd ai pus mîna pe mine, tocmai mă găsisese... Ptiu !...

Își ștergea sudoarea care-i șiroia pe față și pe piept și înjură apăsător, țărănește.

— Hîrșîitul pe care l-ai auzit prin somn, acum, a existat chiar. Au trecut pe aci cu un soi de mașină de tăiat piatră cum n-am mai văzut. Avea un clește mare, dințat, și un braț foarte lung și cred că înainta pășind.

— Cum, „crezi“ ?! N-ai văzut-o ?!

— I-am văzut doar cleștele.

— Și oamenii care o conduceau ?!

— I-am auzit doar. Mi s-a părut că mașina e condusă de maimuța de azi-dimineață pe care ei o instruiesc.

— Ești nebun. De ce te-ai ascuns atunci ?! De ce n-ai vorbit cu ei ?!

— Pentru că pînă la urmă s-au bătut și au fugit ! Și pentru că ni s-a trimis vorbă să nu ne arătăm.

— Doar n-o să pierim aici ca niște cîini ! strigă italianul sărind în picioare. Puțin îmi pasă de ordinele primite ! Capul mă doare să-mi plesnească și umărul mi se cangrenează ! Na, uite-l !

Își desfăcu pansamentul și-mi arată deltooidul învinețit, sfîrtecat de o rană urîță, roșie.

— Asta e ! țipă. În cîteva ore cangrena e gata ! Bestia aia m-a otrăvit. Simt cum mă arde prin tot corpul. Și sub braț ganglionii se umflă. Nu mai stau o clipă ! La revedere !

Se îndreaptă spre ieșire, dar îl oprii, apucîndu-l de brațul sănătos.

— Unde te duci ?

— Dă-mi drumul !

— Nici nu mă gîndesc. Așteaptă să se întoarcă băieții.

— Nu aștept de loc. Dă-mi drumul îți spun !

Obrajii i se înroșiseră din cauza febrei și sub ochi avea cearcâne mari, vinete.

— Să plecăm cu toții atunci. Venim și noi cu tine !

— N-am nevoie de nimeni. E destul dacă riscă unul.

Mă dădu deoparte, împingîndu-mă cu putere, și se năpusti spre ieșire, dar Pilar îi bară drumul.

— Lasă-mă ! strigă Olivotto, descumpănit. Trebuie să mă duc. Singur. Altfel...

Se opri din vorbă căci răsună un chiot ascuțit și cineva trecu sărind prin fața peșterii.

Pilar se ghemui în spatele italianului și, instinctiv, ne aplecarăm cu toții. Inima porni să-mi bată din nou, năvalnic, și luînd o piatră de pe jos am ridicat-o deasupra capului.

— Nu îndrăznesc să intre — șopti italianul.

— Mono — murmură Pilar.

— Maimuța ?!

— Si. Si. Mono. Maimuza.

M-am destins brusc, încercînd un adînc sentiment de recunoștință pentru animalul care ne apăra. Tupilîndu-mă pe lîngă perete, am îndrăznit să scot capul afară și să privesc. Chiar sub nasul meu, între muchiile de piatră, erau așezate două pistoale-mitralieră, o lădiță neagră și un soi de baston argintiu, lătăreț, legat de un manșon buretos. Deasupra lor pe o foaie de hîrtie cineva scrisese cu litere de tipar în spaniolește :

„Maimuța vă va arăta drumul“.

Mi-am ridicat privirea și am dat cu ochii de animalul care mă urmărea șezînd pe una din rădăcinile de avicenia. Purta aceeași pălărie cu boruri mari, pleoștită, și ronțăia o langustă pe care o scoșese din apă. De brațul drept îi atîrna, prins de un manșon buretos, un baston argintiu asemeni celui din fața mea.

Am ridicat pistoalele rînd pe rînd, apoi am deschis lădița — era plină cu gloanțe. Mi-am trecut brațul prin manșonul pe care l-am fixat deasupra cotului — așa cum îl purta și maimuța — și căutînd să-mi stăpînesc tremurul vocii am întrebant :

— Unde mergem ?

— Mergem — spuse maimuța aproape lătrînd. Ceilalți acolo. Mergem acasă.

Se apropie de mine, călcînd stîngaci pe picioarele crăcănate și neîncetînd să morfolească între buzele pieloose coada langustei. Mă privea cu simpatie și obrazii acoperiți de fire rare și lungi i se mișcau repede, ca la bătrîni.

— Mergem — spuse din nou împrôscînd silabele și hăpăind. Mergem acasă. Ceilalți acolo.

M-am întors spre gura peșterii și i-am chemat pe cei dinăuntru. I-am strigat lui Pilar să nu se sperie pentru că avem de-a face cu un animal dresat și, în aceeași clipă, m-am gîndit că poate cuvîntul „animal“ nu e cel mai potrivit. Dar maimuța nu arăta să fi fost jignită și continua să-și miște obrazii și să-și sugă dinții plescăind.

Pilar apăru cu figura albită și rigidă, ca o mască. Maimuța vorbitoare era prea mult pentru ea. Privea animalul cu ochii larg deschiși și buzele i se mișcau repede șoptind o rugăciune. Am luat-o pe după umeri, dar a rămas încordată, cu mușchii feței întinși, abia stăpînindu-și plînsul.

— Mergem — am spus. Mergem acasă.

Maimuța porni înaintea noastră sărind din creangă în creangă și oprindu-se numai pentru a ne aștepta, iar noi o urmam cărînd pistoalele și lădița cu cartușe.

— Dar ceilalți ? întrebă italianul.

— Ceilalți sînt acum la adăpost. Așa spune maimuța. Ai tras vreodată cu pistolul automat ?

— Pe front, în Tatra. Vezi cum îl ții. Nu mai umbla cu degetul pe trăgaci. Tu ai mai tras ?

— Niciodată... Dar o să mă descurc.

— Și bastonul ăsta ? !

— Nu știu.

Un rac negricios cu coada sabie se tîra în fața noastră. Era scîrbos și m-a cuprins o furie cumplită ca și cum tot ce ni se întîmpla de douăsprezece ore se datora picioarelor lui negre și păroase și cleștilor pe care și-i bălăbănea înaintea botului. Am ridicat bastonul să-l strivesc, dar m-am răzgîndit, și l-am dat deoparte. Racul se înconvoie și rămase nemișcat, ca trăsnet.

— O face pe mortul — am spus.

Italianul se aplecă și-l întoarse, ciocănindu-i abdomenul.

— E mort — spuse.

— Abia l-am atins.

Olivotto luă jivina în palmă, îi răsuci capul și-i îndoi rînd pe rînd picioarele și coada.

— I-ai distrus centrul nervoși — spuse. Drăcia asta curentează.

Mi-am lipit de piele bastonul metalic, apoi de buze, dar nu simțeam urma nici celui mai slab curent. Maimuța chicoti deodată și agitîndu-și bastonul ce-i spînzura de mîna lătră :

— Mort. Vrei mort ? Mort bun — nu mușcă.

— Sub centrul nervoși ! exclamă Olivotto. Nu... E de necrezut !... Încearcă din nou !

Am atins cîtiva uca ce se tîrau spre apă și încremeniră cu toții.

— Rău ! lătră maimuța. Rău mort ! Nu place — mort ! Place — viu !

— Ce bîiguie acolo ? întrebă italianul.

— Dacă nu-ți place e mort — am spus. Dacă *nu-ți place !*

— Biocurenți — murmură italianul. Inhibare prin biocurenți ! Perna fixată de braț e un amplificator și un selector de biocurenți...

— Mort ! lătră maimuța văzîndu-l că examinează bastonul. Mort vrei ? Mort. Mort bun — nu mușcă.

— Nu mușcă, drac păros — dar cum faci ?... Cum comanzi tu descărcarea ? Ai ? În subcentrul tăi sclipește ceva cînd vezi dușmanul ?... Și e o cantitate formidabilă de energie acolo !... Ia spune ? Ești domnișoară sau băiat ? Senior o seniora ?

— Muchacho — spuse Pilar.

— Cunoști după pantaloni ?

— Nu. După ținută. E un domn adevărat.

— Jos ! lătră maimuța. Jos ! Dușman ! Jos !

Ne aruncarăm pe burtă. Nu se auzea decât murmurul valurilor, monoton ca torsul unei pisici.

— Kan — grohăi maimuța, ridicându-se, Kan. Bun. Kan. Mergem.

O creangă trosni în preajma noastră. Crustaceii ce foșgăiau ca furnicile fugiră pe lângă mine, urcându-se unii peste alții și lianele ce spînzurau pe avicenii pendulară.

— Kan — grohăi din nou maimuța enervată. Mergem. Acasă.

Crengile trosniră mai tare și peste mirosul sărat al apei și al plantelor putrede se suprapuse un altul, puturos, iute.

— Kan ! țipă maimuța zguduindu-mă să mă ridic. Mergem.

— El tigre ! strigă Pilar.

Tigrul de Bengal apăruse în dreapta și deasupra mea — uriaș, lăbos, bătînd frunzișul cu coada. Ochii săi galbeni sticleau și respira repede și fierbinte cu botul căscat. Un val de căldură îmi umplu pieptul și ochii mi se umeziră de emoție. Dresorul era pe insulă ! Maimuța era a lui și tigrul tot al lui și-i trimisese să ne apere. Nici ghearele, nici colții felinei nu mă înspăimîntau căci erau în puterea altcuiva, a acelui om bizar care devenise protectorul nostru.

— Kan ! Mergem ! lătră rugător maimuța.

M-am ridicat și am tras-o după mine și pe Pilar care nu se putea ține pe picioare, paralizată de prezența tigrului.

— Poruncește-i să se ducă mai încolo — i-am spus maimuței. Kan să plece mai departe.

— Ooh... oo... ia... nah, șuieră maimuța.

Tigrul își scutură capul și rămase pe loc.

— Nu ! spuse maimuța tușind. Nu. Kan stă. Kan supărat. Mergem.

— Să mergem ! am spus. Băieții trebuie să fie îngrijorați din pricina noastră.

Am pornit mai departe, înșiruindu-ne în spatele maimuței. Tigrul pășea maiestuos și leneș în frunte, sforăind.

— Oooh... oie... nah ! făcu maimuța.

Tigrul ciuli urechile.

— Jos ! Dușman ! Jos ! ordonă maimuța și-și ridică bastonul argintiu.

Am căzut aproape toți trei în genunchi și am înălțat pistolul-mitralieră o dată cu italianul. Nu auzeam decît cîrîitul păsărilor și murmurul apei, dar tigrul se lăsă pe partea dinapoi a corpului, ca o masă de mușchi elastici învelită în blană, și țîșni înainte. Reveni aproape numaidecît ținînd în bot o zdreanță căreia îi dădu drumul la picioarele noastre.

— Mort. Dușman mort — grohăi maimuța. Mergem !

Am ridicat zdreanța de pe jos. Era haina lui Piticu !

— El medico ! țipă plîngător Pilar.

— Piticu ! gemu Olivotto.

Maimuța mă împinse furioasă grohăind.

— Mergem acasă. Acasă. Stăpîn zice : acasă.

— Prieten — am spus arătîndu-i haina. Nu dușman. Prieten. Bun. Prieten.

— Acasă ! lătră maimuța. Acasă !

— Bun — am strigat. Bun ! Prieten ! Aici ! Caută !

M-am năpustit împreună cu Olivotto răscolind tufișurile și maimuța ne urma. Ne-am tîrît sub rădăcinile rhizophorelor, prin mîl, am răscolit perdelele de liane, dar n-am găsit nici o urmă.

— Acolo ! grohăi maimuța arătînd în direcția în care mersesem pînă atunci. Acolo ! Acasă !

Apucă haina, scuturîndu-mi-o sub nas, ca să înțeleg.

— Asta acolo ! Asta acasă.

— Mort ? ! am întrebam.

— Nu ! lătră ascuțit. Nu ! Dușman... prins ! Dușman ! Prieten nu mort ! Acolo ! Mergem ! Acasă !

— Haina e curată — am îngînat. N-are urme de sînge. Înseamnă că sînt vii. Toți trei. Și animalul arată că sînt acolo...

Olivotto nu răspunse. Cutele obrazului i se adînciseră ca două cicatrice și abia se mai ținea pe picioare, strîngîndu-și la piept brațul rănit. Alături de el, Pilar înainta biciuită peste obraz de crengile pe care nu mai avea putere să le dea deoparte. Iar maimuța ne mîna într-un ritm din ce în ce mai rapid, sărind din cracă în cracă și scheunînd porunci tigrului.

Merșerăm astfel vreme de o oră, sau mai mult, printre trunchiurile păroase, ocolind mici ochiuri de apă, abia desfundîndu-ne picioarele din solul mîlos. Papagali mici, verzi, ne însoțeau certîndu-se și crustaceii țîșneau de sub tălpile noastre ca niște gîndaci. Era cald, înăbușitor de cald. Sudoarea ne șiroia pe față și respiram greu, cu gurile larg deschise. Respiram șuierător, împiedicîndu-ne mereu, căci pădurea cobora într-o pantă lină și nu mai aveam putere să ne stăpînim picioarele care o porneau singure înainte. Pilar, despletită, cu bluza sfîșiată, cădea mereu, însîngerîndu-se. Se ridica și pornea mai departe, zîmbind, însă umerii i se încovoiaseră și mîinile i se bălăbăneau neputincioase. Mergem mereu, amețiți de jocul umbrelor și de mirosurile algelor putrede; mergeam și mă gîndeam la Piticu, fără durere, prea istovit ca să-l mai pot plînge și blestemîndu-mi corpul care se împleticea neputincios printre arbori. Trecuse o oră sau poate două, sau mai multe, și noi continuam să alergăm cu pași mărunți, neregulați, sărind peste rădăcinile cafenii, strecurîndu-ne pe sub ele și clefăind prin pămîntul nisipos care ne sugea picioarele.

— Sus, sus! lătră maimuța, urcînd o pantă ce se ivise în stînga noastră.

Tigrul sări alături de ea și ne cățăraram și noi cîțiva metri, făcînd un efort îngrozitor. Olivotto însă nu voi să ne urmeze. El continua să înainteze rămînînd în apropierea țărmlui.

— Sus ! Sus ! țipă maimuța înfuriată. Sus ! Pericol ! Sus !

Italianul nu răspunse — cred că nici nu auzea — copleșit de oboseală și durere.

— Sus ! grohăi maimuța zbîrlindu-se. Oie... nah... ieo...

Tigrul sări fără zgomot în apropierea italianului și-l împinse spre noi. Credeam că Olivotto o să încremenească de frică, dar el trînti un pumn în țeasta tigrului și urlă :

— Caravarechio ! Caravarechio !

Întoarse spre mine o figură descompusă — cu ochii holbați, cu gura rînjită și plină de spume și mă ținti cu pistolul-mitralieră. Dacă Pilar nu m-ar fi dărîmat la pămînt, dintr-o lovitură, rafala m-ar fi tăiat în două.

— Olivotto ! am șuierat. Lasă pistolul !

Italianul scoase un răcnet fioros și se năpusti spre mine. Nu mă ajunse însă căci maimuța îi sări în cale lovindu-l ușor cu bastonul pe care-l avea legat de braț. Avîntul italianului fu curmat brusc și el rămase pe loc, încovoiat, cu maxilarele strînse.

Privindu-l simții cum mă cuprinde o furie oarbă, de nestăpînit. Fusesse gata să mă ucidă dîndu-și frîu liber nervilor, italianul acesta pe care-l iubeam ca pe fratele meu ! Nu, asta nu trebuia iertat ! Îi tolerasem prea mult de cînd atinsesem țărîmul. Și glumele în doi peri, și aerul său disprețuitor, și felul în care își etala mușchii. La urma urmei, de treizeci de ore ne chinuiam ca niște cîini, urmăriți de un dușman nevăzut și apărați de stihiiile dezlănțuite de către două animale. De ce trebuia oare să mă apăr și de prietenul meu, pe care rănilor și oboseala îl transformaseră într-o fiară ? Privindu-l înțelegeam parcă pentru prima oară cît de mult îi urăsc sprîncenele negre, prea groase, nasul lătăreț și buzele cărnoase, grețoase în senzualitatea lor. Era de nesuportat gîndul că aveam să rămînem împreună și doream din toată ființa să-l văd prăbușindu-se și murind sub ochii mei. Clocotind de ură, am luat-o pe Pilar de braț.

— Să mergem ! am hîriit înghițind o gură de aer fierbinte și dulceag. Dar bestia asta să nu mai vină cu noi. Dacă ne urmează îl ucid.

Pilar se trase înapoi, rînjind cu răutate.. Era plină de venin, iar italianul îi zîmbi.

— Luați-o înainte ! am spus ridicînd arma. Imediat !

Nu se mișcară și atunci am tras piedica. Fața îmi ardea sub sudoarea fierbinte și sîngele mi se zbătea în tîmple.

— Dați-i drumul ! am urlat. Vă curăț pe toți. Mișcați-vă, bestiilor ! Și tu animalule, mișcă-te !

Mă priveau cu toții chicotind și schelălăind — oamenii și animalele — și simțeam că pistolul se va descărca singur, nimicindu-i. Am ridicat țeava ochind inima lui Pilar și în clipa aceea maimuța țîșni spre mine și se făcu frig și întuneric.

★

★

★

Eram culcat pe un pat tare și rece, iar deasupra mea sclipeau stelele și cornul subțire al Lunii. Cineva citea încet dintr-o carte, cîntînd parcă, și liniștea curgea de jur împrejur ca o apă ușoară. Eram acasă — poate chiar în curtea din spatele casei — pe vechiul pat de scînduri, și așteptam să se facă ziuă. Ceilalți nu se treziseră — nici măcar cîinele — și buruienile înalte foșneau, iar greierii țîrîiau de zor. Era atît de bine să dormi în fundul curții și-mi era ciudă pe motanul ce sforăia tot cățărîndu-se pe pieptul meu. L-aș fi alungat, dar brațele îmi erau grele de somn și picioarele îmi erau grele și nu voiam să mă mișc pentru a nu-mi speria somnul. Prin pleoapele închise vedeam cerul înalt și albastru, mai albastru decît cerul copilăriei — un cer înalt boltit, acoperit de stele strălucitoare pe care nu le cunoșteam. Cineva se jucase schimbînd cerul cunoscut cu un altul pe care-l știam din cărți și care se deschidea mai spre sud, în apropierea ecuatorului.

Asta însemna că visez și-mi plăcea visul, dar motanul sforăia prea tare și putea să mă trezească. De aceea l-am împins încetișor deoparte și el sări jos, speriiind găinile care începură să cîrîie. Cîinele se deșteptă și el și lătră, ȗopăind în jurul patului. Și apoi se înverșunară cu toȗii — motanul, găinile, cîinele — fugăriindu-se și zgîriind pămîntul cu ghearele. Supărat m-am întors pe o parte, numai cu trunchiul, pentru că pe picioare mă apăsa o plapumă grea, și am ȗistuit ca să se facă liniște.

— S-a trezit — mormăi atunci tata.

Îmi puse o mîină pe frunte și apropie de obrazul meu un lampion tăiat într-un pepene. Era un lampion mare, închipuind un cap de animal căruia lumina îi izvora prin ochi.

— Nuuu — m-am rugat. Nuu.

Nu voiam să mă trezească, dar tatii îi era teamă că o să răcesc dormind sub cerul liber.

— Îndată o să miște și picioarele — spuse.

Era caraghios : tata vorbea spaniolește. Totdeauna se juca așa cu noi, ba vorbea grecește, ba idiș, ba bulgărește — așa cum se vorbea în port, unde se amestecau toate naȗiile. Dar spaniolește nu-l auzisem vorbind niciodată. Și mama îi răspunse la fel, cu un accent sud-american.

— E speriat pentru că nu poate să se miște !

— Ți se pare — spuse tata. Acum își amintește fel de fel de întîmplări din vremea copilăriei și crede că noi sîntem prietenii sau părinȗii lui.

Era nemaipomenit de nostim tata. Se juca cu lampionul ascunzîndu-și faȗa și deodată mi-am dat seama că ȗin pleoapele închise. Va să zică de asta credeau că dorm ! Am deschis pleoapele, dar dedesubt aveam alte pleoape, ca pisicile ! Le-am deschis și pe acestea și au mai rămas unele subȗiri, cu vinișoare multe și cînd le-am ridicat am înȗeles că mai am un rînd de pleoape...

— Săracul ! plîNSE mama. Cum se chinuie !

Atunci tata se milostivi și-mi ridică o pleoapă cu degetul, ascunzînd felinarul de pepene. Cu ochiul

deschis vedeam acum mai prost decât înainte și nu puteam deosebi nimic pe cerul negru și fumegos.

— Aude ? întrebă mama.

— Da — răspunse tata. Aude totul, dar înțelege pe dos.

— Plînge ! se sperie mama.

— Plînge pe dracu ! se supără tata. Acum e mai vesel ca niciodată. Ridică-i puțin capul. Mai sus. Așa.

Mă mîngîie pe creștet și-mi lipi o bucățică de gheață pe ceafă. Apa tulbure în care pluteau imaginile se strînse și se scurse în pămînt, lîngă mine. Deasupra mea era aplecat chipul arămiu al lui Pilar și am întins mîna atingîndu-i obrazul. Apoi, alături de figura ei apăru o altă figură negricioasă, cu ochi enormi, cu nasul lung, cu bărbia ascuțită și obrajii supti. Era dresorul și pe frunte îi strălucea un cerc metalic, gălbui, de care atîrnau două fire.

— S-a trezit — spuse dresorul și în glasul lui mai pîlpîi o dată, pentru o clipă, vocea tatii. Poți să te miști ? întrebă.

— Da, senior.

— Foarte bine. Rămîi liniștit încă puțin. Ai înghițit o doză bună de gaz psihochimic și urmările se resimt. Răspunde fără să-ți legeni capul. Orice mișcare îți va provoca dureri mari. Și acum, spune-mi, știi că ai fost gazat ?

— Nu.

— Ai vrut să-ți ucizi prietenul, îți amintești ?

— Prietenul ? !

— Știi unde te afli ?

— Eu...

— Nu ! Ține-ți capul pe loc. Așa. Pilar, spune-i ce a vrut să facă.

— Mai tîrziu — spuse Pilar.

— Acum ! Acum ca să-i întărim reflexul abia apărut !

— Ai vrut... șovăi Pilar. Ai vrut să-l împuști pe Olivotto. În pădure. Ai ridicat pistolul la el. Și el a tras în tine.

— Da...

Îmi aminteam parcă. Dar asta se întâmplase demult. Și nu cu Olivotto, ci cu altcineva care voise să mă omoare.

— Era altcineva — am spus. Un bandit. A tras în mine.

— Nu era nici un bandit. Era prietenul tău. Ați fost gazați amîndoi și era cît p-aci să vă împușcați.

— Da, acum îmi amintesc.

Îmi aminteam, într-adevăr, dar fusese numai un joc, petrecut demult.

— Demult — am murmurat.

— Îndeajuns — spuse dresorul. Acum poate să doarmă din nou.

Mă atinse cu degetul pe frunte, se dădu înapoi și văzui că-și scoate masca cu nas lung. Era tata ce glumise cu mine folosind fel de fel de tertipuri învățate în port. Data trecută adusesese o pungă cu măsline care pocneau și cu vreo două zile în urmă un pește roșu, din plastic, care te mușca de deget.

— A adormit ? întrebă mama.

— Da. Dar altfel decît știi tu. Doarme ca sub o doză de deconectante.

Se depărtară apoi de mine și reîncepură să citească împreună, mormăind pe nas, ca popii. Crucea de stele de deasupra mea se lăsă în jos și din ea descinse o panglică lungă ce mă gîdila la tălpi. Îmi trăsei piciorul, dar panglica veni după mine, preumblîndu-mi-se peste genunchi și peste coapse și-mi pătrunse în nas. Am strănutat și motanul sări lîngă mine sforăind.

— Lasă-l, Kan ! strigă tata.

Motanul mîrîi, gros, supărat, și căscă prelung arătîndu-mi colții.

— Lasă-l, Kan ! strigă dresorul. Eo... iouh... oua... Încă mai doarme.

— Nu mai dorm — am șoptit. Nu mai dorm de mult.

De astă dată deschisesem ochii de-a binelea, cuprins de o bucurie neînțeleasă. Îmi părea bine că respir, că-mi simt mîinile și picioarele și că briza îmi mîngîie fața. Îmi părea bine că deasupra mea

strălucește secera Lunii, pură și rece, încrustată pe cerul negru și că un murmur adânc îmi leagănă auzul.

Am întors încetișor capul și am văzut o poiană mărginită de palmieri subțiri, profilați pe cerul întunecat. În mijlocul poienii ardea un foc scăzut, cu pîlpîiri galben-roșiatice și în jurul lui stăteau, pe jumătate întorși spre mine, Olivotto, Pilar și dresorul. Un elefant uriaș, cu o diademă de fire aurite, incremenise ca o statuie de piatră neagră și alături de el tigrul de Bengal căsca zgomotos. La stînga focului se jucau cu o minge mare două maimuțe, purtînd salopete și pălării, iar mult în urma lor se înălțau cîțiva paralelipipezi prelungi, asemeni unor idoli. În liniștea adîncă ce se așternuse auzeam distinct murmurul monoton al mării și clămpănitul colților tigrului. De sus, din înălțimi, o pasăre țipa ascuțit, plîngător, ca un nagîț de baltă.

Dresorul se ridică alene și se apropie de mine. Figura lui anguloasă, luminată de jos în sus, îmi aminti portretul în bronz al lui Voltaire — așa cum apare în cărțile de școală — și asemănarea aceasta mă surprinse.

— Te doare ceva, senior? întrebă el cu voce adîncă.

— Nu, senior.

— Peste trei sau patru ore vor fi aici — spuse. Coral i-a văzut pregătindu-se încă de aseară.

Spunînd aceasta, își lăsă capul pe spate scrutînd cerul.

— Cu toate că nu are vederea prea bună, iar mirosul îi e destul de slab, s-a obișnuit să-i simtă pe monștri după infraradiațiile sonore. E un creier bun, Coral! Dar acum a obosit.

Își duse mîna la gură și șuieră în pumnul făcut căuș, scoțînd un sunet de gîndac întăritat. Se întoarse apoi spre mine.

— Efectul gazării a trecut — spuse. Dar nu te sfătuiesc să te ridici. Lumea în care te afli e prea nouă pentru dumneata și prea de neînțeles.

— Mă simt bine acum — am spus. Foarte bine. E relaxarea posthipnotică, nu ?

— Oh, senior ! Mă uimești. Într-adevăr e o relaxare de tip posthipnotic. Deci nu sînteți numai inginer.

— Prietenul meu e psihiatru și discutăm adesea împreună.

— Îmi pare bine, senior, foarte bine. O să-mi îngădui acum să-i culc din nou. Ei încă nu s-au trezit de-a binelea și i-am menținut în starea asta, pentru a li se restabili echilibrul tulburat de gazarea psihochimică.

Le șopti ceva lui Pilar și lui Olivotto și-i conduse către un hamac uriaș în care-i culcă de-a curmezișul.

— Sugestia nu coboară prea adînc sub zona conștiinței — spuse, revenind. Nici oamenii de știință n-au coborît mult mai adînc. Dacă Africa a avut nevoie de zeci de exploratori de talia lui Livingstone și Stanley, pentru a-și dezvălui misterele, creierul are nevoie de mii de exploratori. Și eu încerc să fiu unul dintre ei, senior.

— Sînteți psihiatru ?

— Oarecum.

— Psiholog, poate ?

— Uneori.

— Psihanalist, atunci ?

— Mă iei drept un literat, senior ?

— Mai mult reflexolog decît literat.

— Și sînt, în mare măsură.

— Dar mai ales hipnotizator bănuie că sînteți, senior.

— Spui asta ca și cum m-ai considera fachir sau derviș.

— Îi respect pe adevărații fachiri. Pe cei care-și pot educa voința. Am văzut cînd, pe bord, cei care v-au atacat au fost opriți printr-o simplă privire.

— Simplă privire ? ! Oh, senior, mă crezi un iluzionist, un artist cu turban și cu nume oriental ! Oare simpla privire e în stare de ceva ? ! Nu, senior ! Aici e vorba de energiile care zac nefolosite, adînc, adînc

sub scoarță. E o lume vastă, de necuprins, începînd din planul conștiinței și pînă acolo jos, dedesubtul dedesubtului, unde se păstrează memoriile inerte ale rasei.

Avea o voce adîncă, învăluitoare, o voce care-mi pătrundea parcă de-a lungul mușchilor și-i făcea să se destindă, leneși.

— Da. Așa e — murmură. Glasul și vorbele pătrund pretutindeni, adînc, mai adînc, mereu mai adînc, acolo unde nimeni nu poate ajunge... Sînteți toți trei romîni, da ?

— Da — am îngînat.

— Am trecut în copilăria mea prin orașele de la gurile Dunării. Copilăria e raiul. Atunci oamenii dorm somnul pe care l-au învățat în rai. Apoi se trezesc și uită. Înțelege ?

— Da — am șoptit.

— Din păcate nu înțelege, senior. Încă nu poți să înțelege. Și ce mult e de cînd n-am mai vorbit cu cineva... Bănuiți unde ați ajuns ?

— Pe Inagua, cred — am spus, înecîndu-mă.

— Nu. Nu sînteți pe Inagua. Ați ajuns pe Aragua — în sudul Antilelor Mici, nu departe de arhipelagul Nassau. Ești tînăr, dar s-ar putea să fi auzit că înaintea ultimului război mondial aici, la adăpostul sargasselor, se refugiau cuirasatele germane de buzunar. Nemții au plecat, dar instalațiile lor, depozitele, au rămas. O vreme le-am folosit pentru studiile mele. Aș fi putut crea aici Edenul — așa cum scrie în scriptură. Animalele ar fi zburdat printre copacii grei de fructe aurii și omul s-ar fi preumblat printre ele, ca un frate mai mare. Înțelege ?

— Nu...

— Asta înseamnă că ești treaz, că simțul critic îți funcționează. Înregistrezi, selectezi, respingi ceea ce nu încapă în schemele dumitale logice. Dar pentru prietenii dumitale, care mă ascultă acum, dormind, eu sînt Dumnezeu. Pentru că mă ascultă cu acea parte a scoarței care nu poate alege, nu poate critica. Mă ascultă la fel cu animalele mele, total, ca și cum ar fi una cu mine. Acum înțelege ?

- Si, senior.
- Ai hipnotizat vreodată pe cineva ?
- Adesea.
- Și pînă unde ai mers ?
- Pînă unde ?... Pînă la a-l adormi și a-l trezi, a-l face să ridice obiecte, să se spele... Mici exerciții învățate de la prietenul meu.
- Dar el ? El a trecut mai departe ?
- Oh, da ! A vindecat nevroze, ulcere, alergii.
- Și, și ?... După aceea ?
- Dar e foarte mult, senior !
- Foarte mult ? ! E un pas infim, o jumătate de pas. E aproape nimica pentru că se bazează pe tehnici semidocte, absurde, învechite !

Mă privi cîteva clipe pierdut, parcă fără să mă vadă, și spuse aproape gemînd :

- Cui o să transmit toate astea ? Acum, aici, în ceasul al doisprezecelea... Cui o să i le pot arăta ?

— El v-ar înțelege — am spus.

— Care el ? !

— El, prietenul meu, doctorul. A lucrat în laboratoarele de biocibernetică din Leningrad, a studiat practicile Yoga, a cercetat automatismele creierului.

— Abecedarul — murmură dresorul. Dar poate că ar înțelege ceva.

— Și dînsul ar înțelege, cel care doarme alături de Pilar. E candidat în reflexologia păsărilor. A dresat șoimi și ciori pentru studiile lui și le-a creat reflexele cele mai bizare.

— Abecedarul — murmură din nou dresorul. Dar poate că ar putea pricepe ceva. Mai sînt trei sau patru ore și asta înseamnă mult.

— Trei sau patru ore — am repetat. Pînă cînd, senior ?

— Pînă cînd vor începe. Acum le e teamă de întuneric. Știu că nu pot să folosească aparatele mele și nici animalele, dar au nevoie de înregistrările pe care le-am făcut, de algoritmi pe care i-am stabilit în cercetările psiho, au nevoie de vechile tehnici, prelucrate... L-ai auzit pe idiotul ăla, atunci, strigînd „Endymion“. Înainte de v-a găsit

măimuta? Folosea diftongii cu „i-uri“ prelungi pentru a incita subcentrii monștrilor. Diftongii creați pentru mamifere! Monstrul l-a ucis pe loc. Și asemenea cîrpaci, surzi și orbi, vor să lucreze cu tehnicile mele!

Chicoti și-mi puse mîna pe umăr.

— Sînt cinci ani de cînd n-am mai vorbit nimănui despre mine. Monoloagele mi le spun de obicei în fața lui Kan. L-ai văzut. E un băiat de încredere, puțin prea sensibil la mirosul sîngelui — dar ce caracter în schimb! Zece mii de bipezi la un loc nu au limpezimea lui de judecată și devotamentul lui. Să nu crezi că-l iubesc cu dragostea aceea caldută, de cucoană bătrînă rămasă fără copil. Să iubești ceea ce nu înțelegi, ce prostie!

Un țipăt ascuțit, un hohot păsăresc se auzi deasupra noastră.

Dresorul tresări, apoi își duse palma la gură și lătră înfundat. Tigrlul, care ne privise cu indiferență pînă atunci, țîșni printre palmieri și se făcu nevăzut.

— Nu e nimic — spuse dresorul. Kan se duce doar să-i observe. Noaptea nu se pot mișca — reflexele lor sînt adaptate numai la lumină și au ciclul limitat. Iar lor, stăpînilor, le e frică. Încă le e frică. Știu că-i văd și ei nu mă pot vedea.

— Cine sînt „ei“? am întrebat cu greutate. Ce fel de „ei“?

— „Cine sînt ei?“ Vei afla în curînd. Trezește-te!

— Dar nu dorm!

— Acum nu mai dormi de loc.

Brusc mi se făcu frig. Îmi era teamă, inima îmi bătea cu putere. Cerul se învîrtea negru, străin, deasupra mea.

— E mai bine cînd dormi, nu? întreabă dresorul. Fiecare pas către luciditate e dureros. Oh, dacă te-aș trezi cu totul!

— Olivotto! am strigat. Italianule, unde ești?

— E aici, senior.

— Unde e ? Nu-l văd ? E rănit ? Îi e rău ?

— Îl iubești ?

— Da.

— Fii liniștit. E în afară de pericol. Antibioticele au oprit cangrena.

Aș fi vrut să mai întreb ceva, dar nu-mi puteam aminti ce. Parcă mai fusese cineva care strigase, cineva...

— Oprește-te aici — șopti. Urmele gazării încă n-au dispărut. Nu-ți obosi creierul, senior.

Totuși mai fusese încă cineva, cineva... Sau vi-sasem ?

— Kan îi observă acum, dar mai târziu... șopti el. O să ai nevoie de putere, senior. Ar trebui să trimit și maimuțele.

Se întoarse pe jumătate și lătră șuierător :

— Mhhha... mhhha... ciouuu !

Maimuțele o zbughiră în direcția în care dispăruse și tigrul.

— Tu stai pe loc — murmură dresorul.

Elefantul își clătină trompa mîrîind.

— Goah Sangh... oh, sangh — șopti dresorul — Kan vine înapoi. Sangh... sangh... Kan vine îndată. Sangh... sangh...

Elefantul se liniște și-și plecă fruntea.

— E îngrozitor de receptiv — spuse dresorul. E cel mai echilibrat creier pe care-l cunosc, dar în ultima vreme s-a sensibilizat. Înțelegi ce se întîmplă aici ? Ai început să înțelegi ?

— Nu, am spus. Dar mai era cineva, era un om... Ar trebui... dacă ați vrea, senior...

Se apropie de mine și-mi puse mîna pe frunte.

— Sărmană mașinuță — spuse încet. Zece legături, o mie de legături... Milă, dragoste, dor, compasiune... Mai puternice decît teama, decît somnul... Taci ! Acum, aici, în orele astea e nevoie numai de rațiune, de rațiunea cea mai rece, cea mai lucidă. Nici pentru teamă nu mai e loc. Inhibarea emoțională împiedică să se dezvolte și frica și dragostea. Senior — spuse mai tare — o să trebuiască să fugim pentru a ne apăra viața.

— Daa — am răspuns inert. Teama îmi dispăruse. Nu voiam să mă apăr de nimic. Îmi era lene. Îmi era somn.

— Nu ! strigă înăbușit dresorul. Nu adormi ! Trebuie să fugim, senior ! O să-ți redau frica, să te facă să tremuri, să te biciuiască din urmă. Dar gîndește-te numai la dumneata ! Acum, aici, gîndește-te numai la dumneata. Mai sînt cîteva ore.

— Și... ceilalți ? am întrebat.

Știam că mai fusese cineva, cineva apropiat, bun și cald... Dar nu-mi puteam aminti cum arată, îmi scăpa mereu.

— Cine ?... am strigat. Cine era ?

— Încă nu, murmură dresorul. Acum nu te mai gîndi la nimic. Ești singurul întreg, în putere, am nevoie de dumneata. În curînd o să înțelegi totul. Privește !

Sări în picioare și atunci mi-am dat din nou seama că trebuie să aibă o forță neobișnuită. Pășea ca pe arcuri și mișcările îi erau line și precise. Se opri în fața unuia dintre paralelipipezii înșirați în spatele focului și făcu să se audă un declic ușor.

— Apropie-te, senior ! spuse.

Mă dusei lîngă el, călcînd cu stîngăcie pe picioarele înțepenite, și mă oprii în fața masivei cutii pe care apăruse un dreptunghi luminos, brăzdat de linii.

— Kan miroase acum — îmi spuse. Miroase, aude, dar nu privește cu atenție. Ah, acum...

Un animal mărunț țîșni pe ecranul luminiscent dintr-o parte într-alta și în clipa aceea petele se alungiră, contururile lor deveniră precise arătînd a fi un hățîș de palmieri și liane. Apoi totul se topi într-o apă cenușie.

— Numai cît i-a trebuit ! spuse dresorul. Energia întregului sistem nervos a fost distribuită rețelei de analizori vizuali. Dar numai o clipă, cît a fost necesar ! Acum Kan aleargă mai departe, neatent la prada ce i-ar putea ieși în cale, căci are un alt scop, bine fixat.

Înțelesei totul, deodată, ca și cum mi s-ar fi descărcat în față un pistol de magneziu.

— Ecranul ăsta... am bolborosit. Ecranul ăsta recepționează ceea ce tigrul... ?

— Da — spuse dresorul. Pe ecranul ăsta se înlănțuie imaginile vizuale ce se nasc în creierul lui Kan. Nu toate, numai cele mai puternice. Din păcate, acest prag nu ne îngăduie să vedem bine fețele oamenilor fiindcă nici Kan nu le vede — și nici un fel de obiect produs de om în afara puștii, biciului, cutiei de carne conservată și a altor cîtorva. În schimb, cîtă precizie în redarea peisajului, a florei și a faunei ! Dacă transmisia s-ar face direct — spuse el atingîndu-și cercul metalic din jurul frunții — dacă și dumneata, senior, te-ai fi coborît ca mine în adîncul memoriilor inerte, ai fi putut să te repezi asupra rozătorului pe care l-a mirosit Kan. Ecranul însă nu poate transmite și fondul emoțional al percepției animalului. Dar pentru ceea ce ne preocupă în clipa asta e cu atît mai bine.

Îl ascultam în prada unei emoții copleșitoare, abia respirînd.

— Nimic nu se clintește — murmură el. Dorm. Dar peste trei ore...

Pe ecran apăruse o savană acoperită de pete triunghiulare și pătrate cu marginile albicioase.

— Peste trei ore vor porni încoace ! urmă. Le e groază să se apropie, dar vor să mă prindă ca și pe voi, de altfel. Și acum, cînd au reușit să mă aducă pe Aragua, o să riște totul !

— Cine ? am întrebat. Despre cine tot vorbiți, senior ?

— Ai puțină răbdare — spuse. Tabăra lor doarme. Kan nu distinge bine corturile și clădirile de piatră și nu vede aproape de loc antenele radio și radar pe care le confundă cu niște copaci. Nici noi n-am vedea bine viețuitoarele de pe Marte sau de pe Venus, la început, pentru că formele de viață de acolo ne-ar fi străine și percepția lor nu s-ar putea adresa experienței noastre. Dar dacă ceva s-ar

în picioare. Mă țineam din toate puterile de marginea nacelei pentru a nu fi aruncat afară, ferindu-mi în același timp capul de crengile care mă biciuiau.

— Gachh... gachhh... gachhh — tușea, din ce în ce mai întăritat, dresorul. Gachh... bonito Santos, bonito !

Luna și cerul se scuturau deasupra mea, duduind, arborii se frîngeau. Goana dură cîteva minute, apoi, tropăiturile se răriră și putui să mă ridic în picioare, amețit. De jur împrejurul nostru se înălțau stînci pitice, argintate de lună. Pădurea rămăsese în urmă, ca un nor întunecat la marginea orizontului, și noi înaintam prin nisipul galben, sclipitor, îndreptîndu-ne către un perete de piatră. Dresorul continua să dea porunci șuierate animalului, care-și ciulea urechile, tresărind.

Poteca urcă o șea scundă, rotunjită, apoi coti. Trecurăm printre doi pereți întunecați — un soi de chei pitice — și în fața noastră apăru marea. Era o mare de catifea verde, lipsită de strălucire, o mare scămoșată și moartă.

— Sargasse degenerate — spuse dresorul. Miliarde de sargasse adunate aci pentru a putrezi, în păaturi suprapuse.

— Și acolo ? am întrebat arătînd un pinten cețos ce avansa spre larg.

— Acolo ? ! Ah, senior, dar sîntem într-un golf. Nu e marea deschisă, e un intrînd acoperit de ierburi. Pe aici ați ajuns la insulă.

— Pe aici ? !

— Da, senior. Și la cîteva kilometri spre stînga se află peștera în care v-ați adăpostit. Coral v-a văzut prima, apoi maimuțele și Kan. De-abia după aceea l-am trimis pe Endymion. Ssstrr ssstrrr... ssstrrr...

Elefantul porni din nou, adăpostindu-se în umbra stîncilor. Plaja se rotunjea, dezvăluindu-se treptat din spatele peretelui de piatră. Mici conuri de nisip aruncau pete de întuneric pe țărm.

— Termite ? am întrebat.

— Termite ? ! Aici ! Senior ! spuse dojenitor dresorul. Termitele își construiesc palatele din pământ. Acestea sînt cuiburi, cuiburi pline de ouă.

— Broaște țestoase atunci ? Sau poate caretul ? !

Dresorul chicoti fără să răspundă. Și deodată zidul stîncos se întrerupse descoperind un golf îngust, o prelungire a marelui golf acoperit de sargasse. Un perete suspendat închidea limba de apă înspre larg, sprijinindu-se de malurile ei laterale și lăsînd o mică trecere pe dedesubt.

— E o minune a naturii — șopti dresorul.

— E o minune — am repetat.

— Ei bine, nu — strigă el înăbușit. Nu e o minune a naturii ! E minunea mea ! Primul meu miracol ! Creșterea dirijată a coralilor în cîmpuri bioelectrice ! Voiam să înconjur Antilele cu adăposturi naturale în calea tornadelor. Aș fi ridicat mii de pereți roșii și albi, roz și albaștri, folosind infuzorii calciferi, silindu-i să se dezvolte de o mie de ori mai repede decît pot s-o facă în natură ! Închipuie-ți, senior, arhipelagurile acestea ferite de tornade, de schimbările bruște de curenți. Ar fi devenit cele mai bogate grădini ale lumii, un lanț de Edenuri oceanice, întrecînd prin generozitatea lor toate micile raiuri ale Pacificului ! Granitul, gresia, conglomeratele s-ar fi continuat cu recifuri aeriene, oricît de înalte aș fi dorit !

O rază de lumină mătură mica plajă. Se opri rînd pe rînd asupra conurilor de nisip, scormonindu-le îndelung.

— E prea devreme — șopti dresorul ca pentru el. Și e prea frig.

Unul din conuri păru că se surpă la atingerea luminii, asemeni unei pîlnii de leul furnicilor.

— Que tonteria ! ricană dresorul.

Raza de lumină sări peste capetele noastre și reveni circular, în locul de unde plecase. Înainte de a se stinge putui să observ niște ambarcațiuni adăpostite la poalele peretelui coralifer.

— E o flotilă de pescuit ?

— De pescuit vapoare, senior !

Îmi atinse fruntea și pronunță apăsător :

— Te afli aici, pe Aragua, senior, într-o vizuină de pirăți. Atacurile din marea Hulu și pînă în arhipelagul Nassau sînt conduse de aici ! Aici se adună banii căpătați din vinderea sclavilor ! Aici se transportă aurul obținut din vînzarea mărfurilor capturate ! Aici, pe insula pe care voiam să clădesc raiul, s-au strîns scursorile Asiei și Americii de Sud, plantatorii alungați de pe moșiile lor, polițiștii compromiși de prea multe crime, criminalii ce lucrau cu poliția, armatorii scăpătați, patronii de bordeluri, pistolarii. Aici s-au adunat ultimii chimiști ai Auschwitz-ului, ultimii lui specialiști în gaze psihochimice, în dăunători, în infestări în masă. Ceea ce vezi, senior, e flotila lor de lucru, care adună femei, perle, scorțișcară, piper, argint, cauciuc.

— Semnul acela tatuat — am strigat. Semnul de pe pieptul mulatrului... !

— E semnul lor. Diavolul cu cioc, diavolul pirăților !

— E îngrozitor. E absurd. Cum am putea... cum s-ar putea... ?

— Peste trei ore — spuse el. N-aș fi vrut să te trezesc pînă atunci. Puteai dormi liniștit crezînd că te afli în curtea bunicilor. Oamenilor le place să doarmă, să nu știe nimic. Dar aveam nevoie de dumneata, senior. S-ar putea să fiu rănit, sau chiar ucis, în încercarea pe care o vom face. Acum înțelegi ? Ești singurul om viu, afară de mine, care poate scăpa de aici. Medicul și fotograficul sînt în mîna lor. Băiatul la fel. Italianul e rănit. Pilar e femeie. Am nevoie de dumneata.

— Nu se poate — am șoptit, cu buzele reci. Piticu nu poate rămîne acolo.

— Trezește-te ! șuieră dresorul. Misiunea pe care ți-o voi da e mai prețioasă decît aceea de a salva viața unui om. Dar vreau să mă ajuți lucid, conștient, fără să te domin, să te fac sclavul meu. Am nevoie de un om liber, rațional, stăpînit... Tremuri, senior ? ! Oh, la dracu, mașini fragile și sensibile !

Raza de lumină țîșni din nou, măturînd plaja. Rînd pe rînd scormoni conurile de nisip, apropiindu-se de noi.

— Am aici averi incomensurabile, șopti dresorul. Tainele memoriilor inerte. Trebuie să le iei cu dumneata, dacă... dacă...

— Bine — am spus. Dar trebuie să-i iau și pe ei.

— Marea e minată, senior, urmă parcă fără să mă asculte — sargassele ascund un cîmp de mine. Există numai două culoare de trecere. Unul pornește exact în dreptul peretelui artificial, al doilea se află cu cincizeci de metri mai la dreapta.

Mă cuprinse de braț cu putere, zgîlțîindu-mă.

— Frica e un sentiment animalic, senior! Și ei tremură de teamă acum. Cu toate legăturile pe care le au în toate porturile, s-ar putea să fie descoperiți de la o zi la alta. Se tem, mai ales în ultima vreme, de micile vase ale pescuitorilor de perle care pătrund printre insulele de sargasse. Două au sărit în aer, dar patronii nu s-au dat bătăuți. De aceea vor să-i îngrozească, folosind misticismul lor înapoiat, credințele lor obscure. Ceea ce vezi, senior, pe plaje, nu sînt termitiere, ci cuiburi de diavoli. Aici, senior, pe Aragua, se fabrică draci pentru întreaga Americă, Latină, pentru cholo din Mexic, pentru indienii de pe podișurile Anzilor, draci în carne și oase. Ceea ce ai văzut tatuat pe pieptul mulatrului și pe cel al piratului mort, e capul diavolului fabricat aici, e marca fabricii!

Elefantul sună înfundat din trompă și dădu înapoi. Lumina împunsese nisipul în fața noastră. Dar nu ne putea ajunge, eram adăpostiți de rețele de corali.

— Sangh... sangh... murmură dresorul. Ssstrrr... ssstrrr...

Pahidermul făcu cale-ntoarsă, pășind fără să se audă. Tăceam, pradă coșmarului ce-mi sfredelea carnea. Luna se legăna lividă peste stîncile amenințătoare.

— Gachhh, gachh — tuși gutural dresorul — gachhh.

Elefantul porni să gonească din nou. Strîngeam cu mîinile reci marginea rece a nacelei. Trebuia să mă smulg din groaza ce punea stăpînire pe mine, mă paraliza. Trebuia să fac ceva eu însumi, să ajung acolo unde era Piticu, să lovesc, să urlu, să trag cu pistolul.

Pahidermul se opri. Nu mi-am dat seama cîtă vreme gonise la întoarcere fiindcă timpul se oprise, ȋiuind.

— Țuieră, țuieră, țuieră — murmură dresorul ajutîndu-mă să sar din nacelă. Timpul țuieră, nu-i așa, senior ?

Mă privi zîmbind cu bunătate și sări în iarba înaltă, alături de mine.

— Nu te mira, senior. Îȋi citesc gîndurile de cînd te-am văzut. Am fost silit s-o fac. Și acum, în plin coșmar, te-ai hotărît să-ȋi aperi prietenul cu pistolul în mînă ! Îmi placi, senior. Te-am ales bine. Dar o să trebuiască să te inhib puțin, ca să mă poți asculta. Mai avem două ore de așteptare...

Își lipi palmele de ȋimpletele mele murmurînd :

— Ce liniște e, senior ! Oamenii dorm, animalele dorm, nimeni nu se teme de nimic. Și-acum, senior, ascultă-mă și încearcă să nu uiȋi niciodată ce-ȋi voi istorisi.

În ochii albastru-deschis îi juca un zîmbet aproape copilăresc.

— Savanele ar fi crescut din nou și palmierii ar fi acoperit toate țărmurile. Aș fi semănat fructe, pretutindeni, așa cum deșerti un coș cu portocale aurii. Totdeauna mi-au plăcut fructele galbene — caisele, piersicile, perele bine coapte, portocalele, bananele moi. Și pretutindeni, printre pomii aceștia, printre ierburi aș fi dat drumul animalelor. Și s-ar fi ridicat o nouă rasă de ființe gînditoare : a tigriilor, a elefanȋilor, a cailor. Nu oameni-cai, nu. Nu ciopîrȋirea pe care a încercat-o doctorul Moreau pe insula lui * și care nici ca glumă filozofică nu-mi

* Personaj din „Insula doctorului Moreau“ de H. G. Wells (n.a.).

place. Eu nu voi mutila animalul spre a-l învăța să devină om, dar îi voi dezvolta creierul pînă la a deveni rațional ! Orice mașină electronică de azi e mult inferioară creierului unui mamifer. De ce atunci să caut să creez legături psihice în mașină, de ce să scormonesc reflexologia mecanismului cînd pe a animalului o cunosc ? Un creier electronic face înmulțiri — ei bine, și un creier de iepure le poate face ! Trebuie numai să cunoști psiholegăturile acestei mașini-vii, să-i creezi legături noi, să dirijezi prin programare creierul care palpită și care nu așteaptă decît să fie folosit. Înțelegi ?

— Cred că da...

— Încearcă să înțelegi. Îți apar poate ca un teoretician al protecției animalelor ? Ca un iubitor de animale ? Oh, nu senior ! Nu animalele mă interesează, ci creierul lor ! Natura a produs, după milioane de ani de evoluție, o mașină de gîndit admirabilă — dar *numai una* : creierul omenesc. Eu voi produce zeci de mașini, calitativ deosebite. Toate aceste sisteme nervoase pot executa operații nespuse de complicate. Ai și văzut o parte : vorbesc, înțeleg, transmit. Să fi lăsat naturii putința de a fabrica, după alte milioane de ani, o altă mașină ? Să fi așteptat ca tigrul să evolueze sub forma unor mai-muțe-tigri din care să apară oameni-tigri ? Sau, poate, trebuie să ne închinăm ciberneticii actuale care propovăduiește supercreierul electronic ? Nu, senior, nu ! Natura a dirijat evoluția materiei vii zece milioane de secole ; acum o voi dirija eu ! Înțelegi ? !

— Vreți să construiți sisteme raționale paralele ?

— Da, senior !

— Acum există un echilibru — am spus. Cel mai evoluat dintre mamifere le ucide după bunul său plac pe celelalte. Vreți să creați o sută de tipuri de mamifere gînditoare ?

— Da ! șuieră el cu pasiune. O sută, o mie, zece mii !

— Asta va însemna o luptă îngrozitoare pentru supremație.

— Nu. Asta va însemna Edenul. Omul își va supune tigrul-rațional și pasărea-rațională. Îi va pune să lucreze pentru el.

— E monstruos să creezi animale gânditoare.

— *Sîntem* animale gânditoare, senior.

— Nu! am protestat înăbușit. *Sîntem* oameni, oameni.

— Obiecțiunea dumitale, senior, e filologică. Te ridici împotriva denumirii, nu a categoriei filozofice.

— E monstruos — am strigat — însuși faptul că discutăm aici, acum, cînd dînșii se pregătesc de atac! De ce nu încercăm să fugim, să atacăm noi... De ce?!

— Încă nu — mă opri el aspru. Totul la timpul său.

Își lipi palma dreaptă de fruntea mea și zîmbi.

— Te revolți, senior, înțeleg. Dar dacă nu poți să te stăpînești, te adorm. Ora noastră încă n-a venit!

Își ridică degetul cu un aer profetic și buzele i se subțiară.

— Eu îi urăsc mai mult decît dumneata, senior. Nu pentru că scufundă vase și ucid oamenii, dar pentru că au distrus lumea mea, mica mea lume, Edenul meu. Au desfăcut cu ghearele lor scîrboase aparatele ce înălțau pereții coraliferi. Nimănui, în afară de Dumnezeu, înaintea mea nu i-a stat în putință să transforme Antilele din sclave ale tornadelor în perle apărate de cochilii. Darwin a descoperit originea atelurilor, dar eu le-am construit!

Gemu prelung ca pentru a înăbuși un blestem, apoi privirea îi redeveni blîndă, visătoare.

— Înainte de a fi auzit de Lapeyrouze sau de Cousteau * învățasem să privesc sub apă cu ochelari făcuți de mine și să respir printr-o trestie. Prindeam pești, îi disecam și uneori îi băgam în bor-

* Cunoscuți scafandri francezi, maeștrii ai „Scafandru-lui autonom” (n.a.).

cane cu spirt pentru a-i duce la muzeul liceului. Am cîștigat bani buni cu pescuitul submarin și am putut intra la Universitatea din Rio. Pe măsură ce învățam mai mult, mă desprindeam de oameni. Singurul lucru care mă absorbea era reflexologia. Experimentam ziua și noaptea pe sistemul nervos al mamiferelor, înțelegînd din ce în ce mai bine că am de-a face cu o mașină în care se îmbină programarea genetică cu programările secundare impuse de mediul curent. Intuiam aceasta, dar nu o știam încă. Atunci am trecut să lucrez într-un grup de ciberneticieni ca specialist în reflexologie. Dacă erai de specialitate, ai fi auzit de Tormez.

— Tormez ? !

— Îți spune ceva numele ăsta ?

— Îmi amintesc bine de el. Tormez a murit acum zece ani. Era un mare biocibernetician. Sinuciderea lui a iscat un scandal monstru !

— Tormez a murit acum zece ani pentru că s-a prefăcut în dresor — spuse, zîmbind. Am părăsit Rio atunci spre a nu mai fi stînjenit de curiozitatea prostească a ziariștilor și de afluxul de învățăcei. Lucram singur, cu totul singur, pe calea pe care mi-o alesesem. Pătrunsesem într-o lume nouă, de o vastitate indescrîtibilă. Și lumea aceasta își ridică în fața mea vălurile, silindu-mă să merg mereu mai departe. De aceea, în 1950 am părăsit Rio — simulînd grosolan o sinucidere și luînd animalele cu mine, pe vaporeșul ce-mi aparținea. Mi-am schimbat numele, proprietatea asupra vasului și animalelor și mi-am continuat lucrul. Întîi pe Inagua, apoi aici, pe Aragua, la marginea Mării Sargasselor. Îl auzi ? întrebă, devenind deodată atent.

Am clătinat din cap. Tormez își scoase cercul de alamă ce-i înconjura fruntea și mi-l îmbrăcă mie. Îmi apăsă ochii cu degetele și deodată mi se făcu teamă. Îmi era frică de un om pe care nu-l vedeam, dar care mirosea a sudoare și a piele argăsită. Instinctiv m-am tras înapoi și am mîrîit, arătîndu-mi colții.

— Deci îl auzi — spuse Tormez scoțându-mi bandelela metalică. O clipă ai fost Kan și ai simțit ceea ce simte el, ajutându-te de a treia memorie inertă, cea mai de jos, la care nimeni n-a mai putut ajunge pînă acum.

— Mi-a fost frică — am îngînat. Dar am uitat de ce...

— Ai uitat pentru că totul s-a dat la fund și s-a acoperit de vălul rațiunii. Teama rămîne însă, căci ea străbate toate straturile ca un fier roșu, alături de foamea de mîncare și de foamea sexuală. Dar toate aceste instincte primare pot fi cunoscute, stăpînite, dirijate. Direct — de la creier la creier — sau prin semnale, prin cuvinte chiar. Vezi, oamenii vorbesc mult și cuvintele lor cîrg inutile, lipsite de semnificație, pierzîndu-și potențialul emoțional, potențialul de comunicare. Palabras... palabras... * Pentru mine însă, la început a fost cuvîntul... Cuvîntul ca element al celui de al doilea sistem de semnalizare. Pentru că animalele nu vorbesc, nu-i așa?

— Așa e.

— Que tonteria ! Que gran tonteria ! Știi, desigur, că albinele emit efluvii odorifiante pe care tot dînsesele le percep cu antenele, nu ? Ei bine, asta se știe. Se știe că și sfingidele — fluturii crepusculari — își atrag femelele în același fel, de la cîtiva kilometri. În sfîrșit, există semnalele ultrasonice la lili-ci, la albine. Și mai există limbajul mimic — ai auzit de dansul albinelor care fac opturi în aer, în anume sens, de-un anumit număr de ori și cu o anume înclinație — pentru a raporta altor albine că la șase sute de metri de stup, către nord — nord-vest există o sută de trandafiri încărcăți de nectar ? Toate astea au început a fi studiate de curînd, dar oamenii, oamenii simpli le-au observat din vechime și le-au trecut în legendă. A trece nepăsător pe lîngă legende nu e îngăduit savantului. Cînd am aflat că peștele Tamusisik din legenda indoneziană cu același nume a vorbit reginei nefericite, basmul

* Vorbe... vorbe... (n.a.).

nu m-a interesat doar ca fenomen mitologic. Și când împăratul Haiavata a țipat de pe țărmul Atlanticului la Mișanamu — nisetru, împăratul peștilor — știam că asemenea țipăt există. Legenda nu avea pentru mine numai mesajul simbolului, ci unul mai adânc, acel a posibilității înțelegerii om-animal. De aceea am adunat poveștile tribului Bantu din Africa în care maimuțele și hienele vorbesc, după cum am adunat și clarificat semnalele „necuvîntătoarelor“ de la acel „ti-ti-ti“ al pițigoiului vestind că omul se apropie și pînă la groaznicele răgete ale crocodilului, hipopotamului, leului. Pavianii hama-drili sînt în stare să redea șaptesprezece sunete distincte — de chemare, de jale, de supunere, de teamă, de foame și de dorință sexuală. Și eu știu să le reproduc. Dar numai cu atît nu puteam trece mai departe decît Kipling și nu voiam să mă joc de-a Cărțile Junglei, cu toate că maimuțele mele se numesc Bandar și Log, iar tigrul e Kan. * Ceea ce m-a izbit însă la analizarea limbii necuvîntătoarelor a fost numărul redus de semnale, de sunete menționate de observatori. Oare creierii acestor animale să fie în stare să recepționeze numai cîteva semnale, cîteva zeci în cel mai bun caz? Aceste țesuturi complexe, de nereprodus de către tehnica actuală și ale căror legi sînt în bună parte ignorate, să fie inferioare unor calculatoare electronice simple, unor sisteme automate mijlocii? Evident, natura folosisese cu zgîrcenie capacitatea lor de a emite și de a primi semnale. Trebuia să li se adauge ceva, să li se aplice un program care să creeze *noi legături* — mă înțelegi — *noi legături* în aceste mașini hiperfine cu posibilități inepuizabile. Ele pot — în mod teoretic — calcula, traduce, analiza și, mai mult, pot juca șah, compune muzică, formula întrebări. Ele au doar simț critic, autocritic — pentru că pot cîntări cu precizie fenomenele care intră în raza de acțiune a animalului, și se pot reprograma

* Numele sînt luate din „Cărțile Junglei“ de R. Kipling (n.a.).

împotriva programului lor genetic. Trebuia găsită deci o cale prin care mașina-creier a animalului să devină receptivă și la alte semnale în afara celor la care era silită să răspundă prin ereditate. Această cale am găsit-o și pot spune că am ajuns la ea pornind de la reflexul condiționat. Mai mult chiar, pentru a înțelege animalul am studiat omul, afundându-mă în creierul acestuia, în adâncurile creierului, pe urmele sugestiei, hipnozei și halucinațiilor. Astfel m-am trezit într-o lume nebănuită — lumea memoriilor inerte. Undeva, aici (se ciocăni în creștet) e consemnat totul: peștera pitecantropului, locuința lacustră, piatra cioplită. De la maimuța care se leagănă pe cracă și pînă la homo-sapiens, totul e consemnat aici și doarme. Nu o mașină care să zboare mai repede decît lumina ne trebuie pentru a prinde din urmă razele încărcate de imaginile trecutului, ci o coborîre în peșterile memoriilor inerte. E copleșitor să te gîndești că aici, în spațele ochilor, sub țeastă, e înregistrată istoria omenirii în imagini, istoria vieții chiar — în straturi suprapuse, extrem de fine, dar nepierzînd nici una din treptele esențiale!

Ajungînd la această concluzie, am șovăit pentru prima oară în munca mea de cercetător. Tentativa era uriașă — să abandonez animalul și studiul creierului său, să abandonez dezvoltarea acestei mașini și sistemul ei de semnalizare pentru a studia suportul real al metempsihozei! Metempsihoza — urmărită în memoriile inerte ale unui singur om! Puteam să străbat vechiul Egipt, Asiria, Roma antică și apoi să mă afund mai adînc, în peșterile neoliticului, să re trăiesc Neanderthalul. Sau să renunț la asta pentru a descifra echilibrul, comenzile, resorturile intime ale creierului-mașină? Era de lucru pentru zece vieți! Pentru zece vieți a o sută de savanți. Creierul nu e un continent, e un sistem solar — cu cele cincisprezece miliarde de elemente ale lui, cu aproape infinitele lui combinații. Înțelegi, nu e așa?

— E bizar — am spus. E uluitor și totodată bizar.

— E cam același lucru, senior.

— Nu, senior. E uluitor tot ceea ce ați făcut. Nici un om n-a reușit să ajungă pînă aici. Toate acestea sînt fapte — animalele, ecranele, sistemul de comenzi. Dar e bizar că-mi vorbiți de metempsihoză. Credeți în metempsihoză, senior ?

— Oh, nu ! se apără el surîzînd. Metempsihoza, ca religie a încarnărilor, îmi place, în primul rînd, pentru fantezia ei poetică. Dar tot atît de mult îmi place și pentru grăuntele de adevăr științific. Mitul încarnărilor după moarte formează vălul mistic, magic, obscur. Dar sub el se poate descifra aluzia la unitatea lumii animale, la posibilitatea, pe atunci inexistentă, de a trece de la un individ aparținînd unei specii, la altul aparținînd altei specii. Cînd ți-am vorbit de metempsihoză m-am gîndit nu la reîncarnarea omului în cai sau cîini, ci, dimpotrivă, la evoluția mamiferului inferior către maimuță, a maimuței către antropopitec, a antropopitecului către om. A înțelege ceea ce se petrece în capul păsării, a elefantului, a dirija aceste fenomene, a le reface pe o treaptă superioară aceasta nu e o mică metempsihoză, lucidă, științifică, de finalitate imediată ?

— E adevărat, senior. În ciuda terminologiei esoterice *.

— Esoterice ? !... De ce nu ? Pentru cei inițiați n-are decît să rămînă esoterică !

— Și credeți că poate fi refăcută istoria cu ajutorul memoriilor inerte ?

— Senior, îmi pare rău, dar interpretați tot ce spun în sensul literal al cuvintelor și nu în cel generalizator. Evident, n-aș putea scrie istoria și descifra legile ei oricîte memorii aș explora. Dar firul principal, salturile, treptele le-aș putea cunoaște. Gîndește-te, senior, prin mica, infima celulă germinativă se transmit toate caracterele ereditare

* Denumire dată, în școlile filozofilor antici, doctrinei lor secrete rezervată inițiaților (n.a.).

ale viitorului individ. Adică cele două mîini, cele două picioare, capul, gîtul, trunchiul. Dar totodată creierul, inima, ficatul, splina, sîngele, dinții, retina, pielea, unghiile. Și nu mai puțin culoarea ochilor, lungimea nasului, scobitura urechii, timbrul coardelor vocale, felul de a rîde, de a tuși, de a vorbi. Acolo, în celula infimă, de ordinul micronilor, sînt consemnate toate astea — dimensiunile și funcțiile organelor, particularitățile lor, tot ceea ce sutele de mii de strămoși ne-au lăsat prin ereditate. Dacă am număra toate datele înscrise acolo am ajunge la un număr aproape fantastic. Iată-l.

Rupînd o crenguță de palmier, scrise cu capătul ei umezit pe bordura metalică a ecranului, acum știns :

10.000.000.000.000.000.000.000.000.

— Adică, senior, zece la puterea douăzeci și cinci. Dar toate aceste zece la puterea douăzeci și cinci caractere s-au născut într-o necontenită luptă cu mediul, în cadrul adaptării, amestecîndu-se neîncetat în grupe perechi, pentru ca doi indivizi să nască un al treilea. A găsi punctele nodale, răscru-cile acestor transformări, a căuta imaginea lor în-scrisă în sistemul nervos al strămoșilor, iată posibilitatea de refacere a istoriei pe care o posedă individul. E istoria umanității, dar, în primul rînd, istoria unui individ. Undeva, pe una din aceste trepte ale evoluției mele, se găsea animalul. Puteam deci să iau legătura cu el, nu urmărindu-l ca un vînător, dar apropiindu-mă, coborîndu-mă în lumea instinctelor și întinzînd de acolo o punte orizontală pînă la dînsul.

Între a stabili cum au apărut diferitele caracte-ristici ale individului, cîteva zeci din trilioanele de trilioane, și a putea explora creierul animalului, am ales calea din urmă.

Patruredul care fusesem eu însumi trebuia să mă ajute să comunic cu patruredele pe care le stă-pîneam. Biocurenții îmi stăteau la dispoziție pentru comunicare directă. Am făcut-o. Am fost rînd pe

rînd tigru, pisică sălbatică, maimuță, elefant. Sînt animalele cele mai inteligente, cu cea mai bogată viață psihică. Ar fi fals dacă aș spune că și ele gîndesc, sau, mai bine, că gîndeau înainte de a fi lucrat asupra lor. Dar acum o fac. Încă greu, fiindcă mașina-creier a lor se adaptează încet la condițiile pe care i le-am impus. Dar se adaptează. Ceea ce vezi nu e un tigru — ci un corp de tigru purtînd o mașină-creier, nu un elefant, ci un corp de elefant purtînd o altă mașină-creier. Amplificatoarele mele îmi permit să iau legătura cu ele de la distanță — să aud ce aud ele, să văd ce văd ele și chiar să miros o dată cu ele.

Dar ca să ajung aici a trebuit să cunosc nu numai psihicul animalului, ci și memoriile inerte ale omului și metoda care să-mi permită să le explorez. Căci, gîndește-te, eu am avut doi părinți. Și fiecare dintre ei alți doi părinți și așa mai departe formînd o serie a puterilor lui doi — la fel ca în legenda cu șahul și boabele de grîu ce se multiplicau de la un pătrățel la altul. Cu cît ne depărtăm în trecut, numărul strămoșilor crește, atingînd cifre uriașe, iar influența lor în aceste memorii slăbește o dată cu numărul lor. Raționamentul pare corect, dar s-a dovedit fals. Căci organismele vii au o comportare mult mai ciudată, mai complexă, mai nesupusă legilor matematicilor cunoscute. De aceea, și în lanțul acesta de strămoși, unii și-au lăsat pecetea pe toată înfățișarea noastră și alții nu — iar cei al căror chip îl purtăm mai departe continuă să existe și în memoriile noastre inerte. Niciodată nu vei putea să-ți închipui cu cîți dintre ei nu m-am întîlnit coborînd, coborînd mereu, aici înăuntru — sub stratul de materie cenușie, revăzînd viețile lor, fiind ei înșiși! Îmi părea că pătrund din ce în ce mai adînc în puțul unei mine văzînd cum deasupra mea se închide micul ochi de lumină. Închipuie-ți o secțiune prin aceste galerii, strîmbe, difuze, încălecate, încrucișate, cufundate în ceață, în care se mișcă fel de fel de oameni, în care apar clădiri, străzi, peisaje

de natură. Mă opream unde voiam și declanșam întâmplări petrecute demult. Mai ales acolo unde contururile rămăseseră viguroase, pentru că, așa cum ți-am spus, adeseori ele se topesc, se pierd. Dar ceea ce s-a fixat adânc, organic, de-a lungul a mai multe generații nu poate fi înăbușit sub lepezile memoriilor ulterioare. Iată, de pildă, goana maimuței pe o cracă, legănarea ei deasupra pământului, salturile acrobatice — au trecut milioane de ani de când omul, urmaș al maimuței, nu mai trăiește în copaci. Dar, pe neașteptate, atavismul irupe și omul se dă, jos din pat noaptea, îngrozit de cușca în care e închis ! Acoperișul îl apasă, pereții îi iau aerul — gemînd, aplecat înainte, cu picioarele crăcănate, se apropie de fereastră. Dar nu mai e om, e maimuța care evadează din cușcă. El încalecă pervazul și, în loc să încremenească privind hăul de dedesubt, își sprijină picioarele de bordura zidului, groasă de o palmă, strînge între degetele mîinii micile ieșinduri de cărămidă și pornește să înainteze de-a latul peretelui, ca o muscă enormă. O greșeală, și se prăbușește. Dar piciorul de orășean, slab, stîngaci, rigid, pipăie acum zidul ca o labă de animal, nervos și rapid, cu o forță uriașă, și descoperă, în somn, ceea ce trează n-ar putea observa niciodată ! Un singur strigăt ajunge, dacă vrei să-l ucizi. Sub impulsul puternicei excitații, scoarța își restabilește legăturile curențe. Maimuța e din nou îngropată și trimisă în galeriile subterane, iar omul reînviat într-o clipă, neajutorat, se prăbușește în gol.

— London — am șoptit. Jack London...

— Adică, senior ?...

— Teoria lui London expusă în... „Înainte de Adam“...

— Te înșeli, senior. Nu tot ceea ce e literatură e un fals științific. A nega că deprinderile maimuței pot reapare la om echivalează cu a nega că omul se trage din maimuță ! Atavismul nu e o noțiune apocrifă. Dacă London a susținut asta, ei bine, a

intuit admirabil memoriile inerte. Dar sper că, senior, nu infirmă somnambulismul ?

— De loc.

— Nici faptul că e cercetat în marile institute de specialitate din Occident ?

— Și din Uniunea Sovietică, senior. Cu toată seriozitatea.

— Ești condescendent cu mine, senior — ricană. Dar timpul nu-mi îngăduie să polemizez cu dumneata. Tot ce ți-am spus pînă acum e un argument în plus pentru materialitatea lumilor ce se dezvăluie în somnul hipnotic, în autosugestie. Iar cățărutul somnambulului nu e decît unul din mesajele, aproape nealterate, primite de la strămoșii noștri. Restul trecutului îndepărtat mi se părea însă că rămîne orb și surd la chemarea noastră. Am muncit astfel ani de-a rîndul, experimentînd toate practicile cunoscute pentru a încerca să ridic acest vâl. M-am lăsat hipnotizat eu însumi, am fumat hașiş pentru a halucina, m-am intoxicat cu opium, am mestecat ierburile de leac al vrăjitorilor de pe Amazon. Eram să mă otrăvesc de zeci de ori și zăceam săptămîni în șir după fiecare experiență, pînă cînd am fost inițiat în lynga sharira de către yogii budiști ai Tibetului.

— Efectul psi — am murmurat.

— Exact, senior ! Ceea ce părea o magie, transmiterea gîndului la distanță, e experimentat acum de biociberneticienii din Leningrad sub numele de efect psi. Dar laboratorul modern n-a epuizat încă practica milenară, știința n-a desprins toate învelișurile acestei descoperiri formidabile. Veacuri de-a rîndul magia a fost batjocorită, desființată, și vrăjitorii evului mediu, sau ai triburilor primitive, socotiți niște șarlatani. Marea majoritate a magicienilor erau șarlatani, dar unii dintre ei, cîțiva, au transmis din tată în fiu practici uluitoare prin subtilitatea lor, unice prin puterea de a pătrunde în subteranele creierului. Lynga sharira era una dintre ele. Am învățat-o ca orice discipol, dar dacă m-aș fi oprit aici aș fi rămas un yoga de rînd. Am reușit

însă, senior, să dau explicația științifică a fenomenului, într-un fel care mă apropia de ceea ce se numește, „efectul psi“. Astfel am trecut mai departe, coborînd în memoriile mele inerte. Înainte de a ne despărți o să-ți încredințez metodică acestei călătorii, al cărei prim pas e tehnica yoga, dar care ar fi fost de neconceput fără știința modernă, fără o complicată rețea de inhibiții și excitații bioelectrice. La început efectul a fost de nesuportat. Numai voiam să revin, senior! Pierdut în peșteri sumbre, dormind în savane, simțind mai mult decît văzînd și reconstituind abia după aceea, dar simțind mai adînc, mai tulburător decît mi-aș fi putut închipui lumea aceasta a pădurilor, a spațiilor deschise, mă rătăceam în ea. E o lume pe care n-oi cunoaște niciodată... Și multă vreme n-o va mai cunoaște nimeni, căci ei îmi vor distruge aparatele și va trebui să refac, din greu, totul, într-un loc pe care încă nu l-am găsit! Sau, poate, alții, cîndva...

Se apropie de primul ecran și apucînd firele ce-i atîrnau de centura metalică a capului le cuplă la alte fire, mai groase. Ecranul se luminează și reapăru tabăra de corturi și case.

— Nia iouuh... acuuu... acuuuu! scheună gutural Tormez.

Imaginea se apropie pînă se putu distinge un rînd de stîlpi de beton legați între ei cu sîrmă ghimpată. Pe un postament aflat la cîțiva metri de pămînt dormita un om, ținînd de-a latul pieptului o pușcă-mitralieră.

— E ca o tabără militară. — am murmurat.

Ceva mișcă, o tresărire prelungă, ca și cum o pisică s-ar fi cățărat pe un gard cu mișcări continue. Contururile se precizară mai bine și întrezării un mecanism bizar ce tresălta întinzînd un braț sculptor.

— Iat-o! șuieră Tormez.

Tigrul devenise extrem de atent, căci imaginea se luminase puternic și amintea o rețea de oglinzi mobile asemeni celor ce le zărisem pe țărm, cu o zi în urmă. Apoi lumina scăzu și mi-am dat seama că

oglinzile nu sînt decît elementele unui mecanism, însuflețit parcă de o viață proprie.

Îi vedeam pivotul central compus din piese articulate și brațele — căci erau două — terminate cu un fel de coase de cupru, dințate.

— Acum ! șopti înfrigurat Tormez.

Mașina se năpusti înainte într-o frîngere sălbatică de linii și în prim plan apăru un cîine-lup — un cap de cîine-lup cu ochii scoși din orbite, cu botul căscat într-un urlet de groază și neputință. O singură clipă animalul păru să latre și să se zbată în ghearele morții, apoi se văzu numai craniul zgîlțuit de convulsii la capătul unui bot drăcesc, apărut din adîncurile iadului. Era un cioc — sau mai multe ciocuri — care împungeau ceafa cîinelui cu poftă delirantă și în urma lor niște fălci — multe fălci — care se mișcau, înfulecînd, sugînd, sfîșiind, și chipul acesta cu boturi osoase, ca niște teci, se continua cu doi ochi sferici, enormi, ficși. Era chipul „diavolului cu cioc“ !

— Ce-i asta ? am șoptit simțind cum îmi pierd răsufierea.

Dar Tormez nu răspunse, fascinat ca și mine. Monstrul își mai repezi de cîteva ori ciocul, înarmat cu dinți mari, în ceafa cîinelui, apoi văzu o gheară sau un picior cu dinți, o coasă vie care reteză victima în două și, înfigîndu-și vîrful într-una din jumătăți, o duse spre gura ce apucă bucata de carne și o înghiți, sfîrtecînd-o. Apoi capul acesta de pasăre-animal se roti împrejurul lui însuși, oscilă și se înfipse într-o a doua ceafă de cîine.

Imaginea se depărtă puțin și văzui din nou ceea ce mi se păruse a fi un pivot și nu era decît un gît, un gît lung de optzeci de centimetri, lucios, sticlos, apoi un piept sau un pîntec — un cilindru compus din inele îmbucate unul într-altul și legate între ele prin pielețe fine — un cilindru de argint, acoperit de peri, care tresălta primind bucățile de pradă. Și cînd se văzu și capătul lui, apărură două lamele curbe, ascuțite, două coarne lătărețe, înco-

voiate spre înăuntru, încheind acest abdomen inelar, prelung, lucitor.

Apoi o pînză ceţoasă făcu imaginea să devină neclară şi contururile se zăbură învăluite într-un vâl de mătase — gheare, labe, capete rînjite — şi în cele din urmă înţelesei că erau nişte aripi transparente, nervurate, cu marginile rotunjite, ca de balaur! Monstrul avea aripi mari, în falduri, care se zăbeau şi prin ele văzui din nou laba — o cange cu dinţi, formată din trei bucăţi distincte, aruncîndu-se şi apucînd într-o strînsoare mortală un al treilea cîine.

— Gata! am şoptit. Ajunge! Cine a imaginat trucul ăsta grotesc?

— Nu e nici un truc! spuse Tormez. Priveşte mai bine.

Îmi aruncai ochii din nou pe ecran şi de astă dată mi se înfăţişă o pasăre sau un animal înaripat, căţărat pe patru catalige subţiri, trase înapoia corpului, susţinînd un pîntec ovoidal şi un bust ca o butelie răsturnată, umflată în partea de sus şi terminată cu un căpşor ascuţit, prevăzut cu antene uriaşe şi cu doi ochi sferoidali, bulbucaţi. Aripile strînse, cu două evantaie deschise, odihneau de-a lungul abdomenului scuturat de convulsii abia perceptibile.

— E o insectă pusă la lupă! am exclamat. Tigrlul percepînd, măreşte obiectul real!

— Crezi că există şi insecte cu capete de cîini?! ricană Tormez. Nu, senior, ai în faţă cel mai oribil şi mai inutil monstru creat de om! E o *mantis religiosa*, o călugăriţă gigantică, înaltă de un metru şi jumătate, de aproape o sută de ori mai mare decît surata ei naturală. Fabre o numeşte tigrlul insectelor, dar tigrlul e un miel pe lîngă ea! A devorat trei cîini îngrăşaţi, puternici, le-a zdrobit ganglionii cervicali, înghiţindu-i, apoi le-a sorbit măruntaiele şi a aruncat restul. Trei cîini în mai puţin de cinci minute, fiindcă monstrul infometat e lăsat să acţioneze singur! Dar el poate fi orientat cu ajutorul comenzilor sonore şi a emisiunilor de ultrascurte. Mecanismul acesta viu, insecta, gigantizată prin

tratarea ouălor într-un regim special chimio-electronic, se poate deplasa cu o sută treizeci de kilometri pe oră. Ea zboară, senior, urmărește prada, o atacă, o ucide ! Numai apariția ei în poziția numită „spectrală“, cu labele anterioare desfăcute, ridicate deasupra capului, cu aripile fîlfîinde, cu ciocul căscat paralizează victima ! Nici diavolul, rînjind noaptea, senior, nu e mai oribil ! Și ei au șase sute de călugărițe gata de atac !

— Și... pentru ce ?... am întrebat, bîlbîindu-mă. Cînd există armele moderne... Pentru ce ? !

— Pentru ce ? ! repetă el. În mai puțin de douăzeci și patru de ore acești monștri pot răscoli un teritoriu de douăzeci de mii de kilometri pătrați, aducînd oamenii și animalele într-o stare vecină cu nebunia ! Socotind cincizeci de victime de cap într-o zi și noapte avem treizeci de mii de victime ! E un bluff al morții, dar și al isteriei de masă, un șoc psihologic de proporții îngrozitoare. Închipuiți-vă plantațiile de trestie de zahăr păzite de monștri, plantațiile de cafea, de tutun vegheate din aer de ochii aceștia sticloși ! Să lucrezi simțind că deasupra ta fîlfîie aripile verzui, de nervuri, să știi că te caută și te găsește în tufișuri, în păduri, în bălți ! Întrebi „pentru ce“, senior ? ! Pentru că asemenea marfă se poate încă vinde foarte bine !

— E de neînchipuit — am spus cu fălcile încheștate.

— Dar e ieftin — chicoti el. Au căzut peste descoperirea asta din întîmplare, bîjbîind prin genetică. Supuneau ouă de insecte acțiunii diferitelor cîmpuri energetice ca să vadă ce-o să obțină. Și au obținut deodată, peste noapte, unsprezece mii de călugărițe gigantice, care au pornit să se sfîșie între ele, să se înghită, decimîndu-se în cîteva zile, reducîndu-se la șase sute. M-au chemat apoi de pe insula pe care mă refugiaseam spre a le studia comportamentul, pentru a pune baza unui sistem de comunicare om-insectă, după metoda mea. Am refuzat. M-au amenințat. I-am gonit. Au trimis oameni să mă aducă și atunci, senior, am fugit. M-au urmărit vreme de

un an — pentru că nu puteau folosi monștrii fără a li se stabili reflexe precise : a ucide pe cei cu pigment negroid, dacă așa ar fi cerut-o clientul, și a ucide totul la comandă specială — animal, plantă, om. M-au urmărit și au reușit să mă readucă aici.

— Asta e insula pe care v-ați refugiat ?

— Nu. Asta e prima mea insulă, de pe care m-au alungat acum patru ani ca să-și construiască depozitele, instalațiile, laboratoarele. Aici am lucrat cu unii din oamenii lor, la început, studiind tehnica explorării memoriilor inerte și semnalele creierului animal. Apoi, când am înțeles la ce vor să utilizeze toate astea, am refuzat să continui și dînsii m-au mutat pe o insulă din apropiere, ca să mă aibă sub supraveghere. Încă nu știau că pot afla tot ce fac — și am aflat. I-am văzut prin ochii maimuțelor experimentînd cele patru tipuri principale de gaze psihochimice, dăunătorii vegetali, fermentii otrăvitori, ploile dizolvante. I-am urmărit pas cu pas în construcția acestui laborator al morții — al acestei fabrici de diavoli.

— Și... și dumneavoastră, senior ? !

— Eu ? !

Mă străpunse cu privirea ochilor săi metalici și pronunță apăsător :

— Eu trebuie să-mi apăr descoperirile, senior ! Am aici instalațiile biotelevizoarelor, pe care nu le-au distrus ca să mă momească cu ele. Am aici înregistrările căilor de introspecție și a practicilor yoga modernizate. Tot ce am păstrat nu poate fi refăcut decît printr-o muncă uriașă, unică ! Și dincolo, mai spre nord, pe Tonagua, e laboratorul meu subteran, sînt instalațiile mele audio și electro-optice ! Știam că n-o să le nimicească — altfel nu fugeam nici atunci. Să fi luptat cu ei, cît nu se atinseseră de mine ? ! Nu. Asta niciodată ! Există alte forțe, senior, care pot să-i oprească !

— Și acum ? ! am întrebat, ridicîndu-mă pe jumătate.

— Acum voi fugi din nou, pentru că vreau să-mi continui lucrările. Trebuie să le duc pînă la capăt,

și, dacă nu voi reuși, trebuie măcar să le pun la adăpost, să poată fi reluate cîndva, de altcineva. Pentru că ei sînt în stare de orice. Și-au trimis iscoadele pe vas, ca să mă prindă de viu. Mulatrul care s-a repezit la mine cerîndu-mi barca era unul din oamenii lor. Ați văzut ce i s-a întîmplat. Credeam, la început, că și voi sînteți trimiși să mă spionați. Dar cînd toți ceilalți se băteau să părăsească vasul v-am văzut rămînînd la urmă, și asta mi-a plăcut. Sînt, în ciuda înfățișării mele, un romantic, senior, un romantic nevindecabil. Mi-ați plăcut și v-am oferit ambarcațiunea.

— V-am cerut-o noi!

— Ați crezut că ați cerut-o! Pilar te-a îndemnat să ceri barca fiindcă eu am vrut-o! Din nefericire, furtuna ne-a deviat, ne-a împins către nord-est și am ajuns pe Aragua. Credeau că asta e de ajuns pentru a mă convinge să lucrez din nou cu ei. Abia după ce au înțeles că vreau, într-adevăr, să plec mai departe au hotărît să mă oprească cu forța.

— Și... și noi?

Tormez se posomorî.

— V-au urmărit de pe mal, încă de la miezul nopții. Cînd v-ați apropiat de țărm au dat drumul viermilor. Nereis pelagica e, în apă, ceea ce e călugărița pe uscat. E singurul monstru marin pe care l-au obținut printr-un tratament similar al ouălor în cîmpuri chimio-electronice. Și pe care n-au reușit să-l dreseze. Nereisul gigantic atacă nu numai viețuitoarele — dar toate corpurile mobile din apă. Dacă nu te miști, nu te observă. Pe voi v-a reperat imediat — a găurit barca și s-a repezit la unul din înotători. Numai din întîmplare, băiatul care vă însoțește a reușit să-i taie ganglionii principali. Apoi, în timp ce înotați, alți opt nereși au fost asmuțiți împotriva voastră. Au ajuns pînă la cîțiva zeci de metri de voi cînd i-a atacat Endymion. N-ați observat un pește care zbura pe valuri?

— Ba da — am spus înfiorîndu-mă. Am zărit aripioara unui delfin care se juca în apropierea noastră.

— Era Endymion, senior, care ataca viermii cu rețeaua sa de inhibitori metalici. A fost rănit, dar i-a ucis pe toți.

— Îngrozitor — am spus, fără să mă pot emoționa.

— Ți se pare bizar, senior, că nu te cutremuri amintindu-ți aceste imagini de coșmar? Dar starea aceasta de potențial emotiv scăzut ți-am creat-o eu, ca să mă poți asculta. Din când în când, însă, te înfiori, inima începe să accelereze, ești gata să tremuri. În curînd vom fugi, senior. Păstrează-ți puterile. Am nevoie de ajutorul dumitale. Peste o oră, senior, vor da drumul monștrilor ca să ne înconjoare, să-mi doboare animalele. Sînt gata să renunț la mașinile-creier ale elefantului și tigrlui, la mașinile-creier ale maimuțelor, ca să mă aibă viu!

Tormez chicoti și caninii îi străluciră ca dinții unei feline.

— Să mă aibă viu! repetă. Lopez nu bănuiește că aștept lumina zilei ca și el! Tremură de nerăbdare să dezlănțuie atacul. El uită magia lui Karait, senior, pe care am denumit-o astfel după cel care m-a inițiat în lynga sharira. E cea mai dificilă și cea mai subtilă utilizare a efectului psi: transmiterea inhibiției la distanță. Adversarul poate fi prefăcut într-un sclav docil sau, dacă se apără, poate fi omorît. Dar nu deodată, întîi i se opresc centri motori: mîna devine moale și grea ca de plumb. Apoi picioarele. Coloana nu mai susține corpul, pleoapele se închid, limba cade în fundul gurii ca în timpul anesteziei, astupînd glota. Pas cu pas corpul paralizează, devine rigid. Plămîinii abia mai respiră, ficatul își oprește funcționarea, apoi inima bate din ce în ce mai rar, mai greu, mai surd și... gata! Tot ceea ce fachimii, cei adevărați, pot face cu propriul lor corp, lynga sharira, combinată cu rețelele mele de curenți slabi, îți îngăduie să faci cu adversarul. Dacă e un om neavizat, care n-a mai fost supus unor asemenea practici, inhibarea e mai dificilă. Dar dacă a mai trecut prin starea asta, și

mai ales, dacă te cunoaște, teama accelerează procesul, îl ajută să se dezvolte paroxistic.

— Spuneți că Lopez a uitat magia lui Karait, senior.

— Da. Pare paradoxal, dar ieșind din starea aproape catatonică, organismul uită. E reacția lui de apărare. Pînă cînd procesul se desfășoară din nou. Dar cînd își amintește e prea tîrziu. Tormez a lucrat împreună cu mine și am experimentat adeseori pe el. Și, în afară de asta, la adăpostul sîrmei ghimpate, între monștrii lui, se simte apărat. Sau poate vrea să folosească, împotriva mea bruma de cunoștințe căpătată cu ani în urmă. El care încerca să comande ortopterele, strigîndu-le Endymion, cu diftongi aleși pentru mamiferele acvatice !

Chicoti și mă întrebă :

— Te mai temi, senior, acum ?

— Nu — am spus. Aș vrea să se facă lumină ! Să mergem !

— Bine ! spuse Tormez. Atunci te voi dezinha complet.

Îmi mîngîie ușor tîmplele murmurînd : Calm... calm... fi calm, senior, și din nou inima porni să-mi bată cu putere și fui scuturat de un fior.

— Nu, nu așa ! mă dojeni Tormez. Fii calm !

— Dar ceilalți unde sînt ? am întreat. Unde sînt ceilalți doi ? Unde e doctorul ? ! Și operatorul, Narincho ? !

— Fii calm ! spuse sever Tormez. Nu te-am lăsat să-ți amintești de ei pînă acum fiindcă sînt prizonierii lor. Poți să te stăpînești ?

Am încuviințat, tremurînd.

— Atunci privește — spuse el. Și gîndește-te că nu trebuie să facem nici o mișcare înainte de a-l avea pe Lopez în puterea noastră.

Se apropie de cel de-al treilea paralelipiped, pe care nu-l atinsese pînă atunci, și răsuci cîteva butoane. Un ecran mare și bombat apăru, opalin, aproape translucid. Un lanț de pete — amintind o horă — oscila dintr-o parte într-alta.

— E speriată — murmură Tormez și hîrîi :
Huahhhh... touuu... huahhhh !

Imaginea se apropie, căpătă degradeuri de negru și cenușiu, și văzui un lanț de oameni, ținîndu-se de mîna și legănîndu-se. În mijlocul lor un bărbat înalt, solid, încovoiat pe jumătate, biciuia un băiat care sărea, căutînd să se ferească de lovituri.

— Cuachara — șopti Tormez. Biciuirea sclavului ! Băiatul știe să mînuiască pumnalul ?

— Narincho !

— Îl biciuiește cu stînga — spuse Tormez — cu o curea plumbuită. Lovitura rupe carne și înlănțuie totodată. Iar în dreapta amîndoi au cuțitul. Asta e șansa care i se oferă.

Un fior de speranță și de ură mă făcu să-mi strîng pumnii.

— Haide, Narincho ! am șoptit fierbinte.

Bărbatul înalt și ciolănos își încolăci biciul în jurul picioarelor lui Narincho cu o lovitură scurtă, dîndu-l peste cap.

— Ohé ! urlară ceilalți. Încă o dată !... Tăvălește-l !... Rupe-i pielea !... Fă-l să urle !

— Ridică-te și mergi în patru labe, carajo * ! zbieră lunganul.

Narincho se ridică, își duse mîna la frunte, parcă gata să se prăbușească din nou și făcu un pas înainte.

— În patru labe, a la mierda ** ! strigă celălalt. O să te vindem pentru un pumn de perle pătate, carajo !

— Ohé ! chicotiră ceilalți. Arde-l peste bot... Pune-l să fugă într-un picior.

Lunganul plesni din bici și sfîrcul acestuia îl atinse pe Narincho în obraz. Un firicel subțire de sînge se prelinse pe maxilarul și pe gîtul băiatului. Buza de sus i se subție descoperindu-i dinții și l-am văzut cum se înclină.

— Jos ! zbieră lunganul.

* Cîrpă, zdreanță (n.a.).

** Înjurătură intraductibilă (n.a.).

Picioarele lui Narincho zburară într-o parte, în foarfecă — așa cum mai făcuseră odată pe puntea „Reginei Maab” — și dreapta lui fulgeră prin aer. Lunganul dădu drumul biciului și-și duse mîna stîngă la gură, urlînd. Se repezi apoi la Narincho, dar acesta, căzut pe cotul drept, se răsuci și-i puse o piedică. Se rostogoliră amîndoi, încleștați, agitîndu-și cuțitele și deodată cercul privitorilor se sparse și toți se năpustiră asupra luptătorilor. Portoricanul, smuls din brațele celuiilalt, fu lovit cu sălbăticie și legat, iar adversarului său i se pansă palma stîngă.

— Admirabil ! șopti Tormez. Minunate reflexe !

Imaginea se întunecă brusc și se acoperi de pete prinse într-un vîrtej.

— Bandar a văzut altceva — spuse Tormez. Și se apropie de ceea ce o interesează... Tciouu... tciouuu !... Îi e tare frică... E gata să dea înapoi... Huahhhh... tciouu !...

Cîteva chipuri rînjite, brutale, animalice, se perindară cu iuțeală pe ecran și am văzut figura lunganului crispată de durere și furie, holbîndu-se la ceva. Apăru apoi un umăr musculos, dezgolit, și o spinare învinețită de lovituri.

— Tciouuu... tciouuu ! șuieră Tormez.

Spinarea se roti încetișor, se lăsă în jos și ecranul fu ocupat de figura lui Piticu ! Ținea ochii închiși și buzele i se mișcau ușor. Le vedeam cum palpită, uscate și crăpate. Iar în spatele lui, cu labele ridicate, cu cele două cîngi dințate deschise, scuturate de un tremur, o călugăriță își rotea botul ascuțit.

— Piticu ! am strigat. Piticu... Nu... Nu trebuie ! Oprește-i ! Oprește-i acum !

— Stăpînește-te ! șuieră Tormez. Sau nu poți ? Vrei să întrerup recepția ? !

— Nu ! am scrișnit. Lasă !

Imaginea se depărtă, cuprinzînd un careu de oameni înghemuindu-se unul într-altul. Erau mai ales bruneți, mustăcioși și nebărbieriți și în mijlocul lor, încovoiați, gata să cadă, stăteau Piticu și Danovici.

— E ecranul maimuței ? am întrebat. Vede doar, sau și aude ?

— Aude și vede, dar nu totul. Și e nevoie de o mare energie de recepție. Trebuie să mă ajuți, senior.

Se aplecă și cu mișcări febrile deschise o ușiță de sub ecran. Scoase un cordon lat, lucios și mi-l prinse în jurul tâmpelilor.

— E o pernă de transfuzii — murmură. De transfuzii psihoenergetice. O să fii groaznic de obosit după aceea, dar o să te dopez.

Răsuci câteva butoane și se auzi un zbîrnîit monoton. Zgomotul izvora din țeasta mea, din chiar creștetul capului, ca și cum ar fi pornit acolo un burghiu. Era înfricoșător, dar nu mă durea nimic și am deschis larg gura, instinctiv.

— Nu e nevoie — șopti Tormez. Îndată vom trece pe racord și n-o să te mai supere nimic.

Zbîrnîitul se estompă ușor, păcănind, apoi se așternu liniștea.

— Încă nu aude — spuse dresorul. E îngrozită și fascinată de vederea călugăriței.

— Cine e ? am întrebat. Care din două ?

— Bandar. Aceea care v-a adus mîncarea la peșteră.

— Dar vede foarte bine !

— Totdeauna vede bine oamenii. Mai ales că pe ăștia îi cunoaște. Cioouuu — chemă el prelung. Ciouuu, ciouuu, ciouuu !

Imaginea se tulbură, oscilă, se restabili.

— Cinemis — hîrîi difuzorul foarte încet.

— Ciouuu — plescăi Tormez. Ptciouuu, ptciouuuu !

— Cinev atrims — se auzi împiedicat, peltic.

— Cine v-a trimis ? traduse Tormez.

— Înțeleg, senior, am spus.

— Cine ? strigă o voce dogită.

Un cap umplu ecranul. Era al unui metis cu fața brăzdată de cicatrici, cu ochii injectați. Cînd imaginea se depărtă, i-am văzut pieptul gol, tatuat. Din vălmășagul de linii șerpuitoare, ca părul unei me-

duze, se desprindeau ochii bulbucăți și ciocul călugăritei.

— Nu ne-a trimis nimeni — răspunse cineva în șoaptă. Sîntem călători pașnici.

— Cine v-a trimis? răcni metisul și se auzi șfichiuitul unui bici. Figura lui Danovici trecu în centrul ecranului. Pe obrazul stîng i se prelingea un fir subțire de sînge.

— Rrromanos — hîrîi cineva — Ohoho romanos!

Cîțiva prinseră să urle, învălmășindu-se. Nu înțelegeam ce spun, îi vedeam doar că se ceartă.

— Portugheză, filipineză — murmură Tormez. Vor să-i împartă între ei și nu știu cum... Aha, vor femeia. Și pe noi...

Un ins negricios și foarte slab își făcu loc printre ei. Era îmbrăcat cu grijă și purta ochelari de soare.

— Romanos? ! întrebă el curtenitor. Aha, romanos!

Întinse mîna și-l apucă pe Danovici de ureche.

— Nu, nuuu! urlă Danovici.

Omulețul surîse și-și scoase ochelarii.

— Fulgencio — murmură Tormez. Se pricepe la asta.

— Senior, spuse curtenitor omulețul. Ești primul român pe care-l văd. Ce nenoroc să fii omul lui Tormez!

— Nu sînt! răcni Danovici. Senior, păreți un om învățat, subțire, credeți-mă, iertați-mă... Ajutați-mă, senior... O să plătesc, am bani!

— Dar el? întrebă negriciosul arătîndu-l pe Piticu. Poate că dînsul este...?

— Nu știu, spuse Danovici. Am să plătesc... pentru mine... senior!

— Dar e prietenul tău!

— Nu e prietenul meu! Era... acolo... pe vas...

— Pocnește-l atunci!

Danovici se întoarse către Piticu, șovăind, cu gura întredeschisă, cu ochii căscați și rămase nemișcat.

— Ei, hai, senior! îl dojeni omulețul. Pentru Dumnezeu, doar nu vrei să te dau pe mîna lor!

Danovici înghiți în sec și-l izbi pe Piticu în ceafă. Un vaier se ridică din mulțime și toți începură să zbiere :

— Carajo ! Hijo de puta ! Cabron ! Strivește-l ! Smulge-i limba !

— Foarte bine — spuse negriciosul. Acum spune-ne unde sînt ceilalți.

— Sînt... nu știu... iertare, senior — gemu Danovici. Acolo undeva... Nu știu, nu-mi dau seama...

— Minți ! urlă negriciosul, schimonosindu-se. Unde sînt ceilalți ? strigă întorcîndu-se spre Piticu.

— Nicăieri — răspunse Piticu. N-am fost decît noi doi.

— Și femeia ? !

— N-a fost nici o femeie. Doar noi doi și băiatul.

— Și mîncarea ? ! De unde aveți mîncarea ?

— Mîncarea ? repetă Danovici tremurînd. Ei... parcă ei au adus mîncarea, de undeva, de pe insulă...

— De pe insulă ? ! se schimonosi omulețul. Oh, asta e altceva !

Își ridică mîna și urlă :

— Santiago Lopez, maestro, arată-i diavolul de aproape !

Se auzi un clănțănit metalic și călugărița apăru rotindu-și ochii sticloși. Unul din brațe se deschise și ca un foarfece viu, cu ghimpi, se încleștă în jurul pieptului lui Piticu.

— Unde sînt ceilalți ? zbieră omulețul. Cine ți-a dat mîncarea ?

— Ceilalți nu sînt — șopti Piticu. Mîncarea mi-a dat-o o maimuță.

— Strînge ! țipă ascuțit omulețul.

Gura lui Piticu se deschise într-un vaier mut, apoi capul îi căzu în piept.

— Lasă-l ! porunci omulețul.

Brațul monstrului se deschise și Piticu se prăbuși.

— Ajunge — am gemut înăbușit. Ajunge !

M-am năpustit spre patul pe care fusesem culcat și pe care acum Pilar și Olivotto dormeau liniștiți și-am înșfăcat pistolul-mitralieră.

— Trezește-l și pe dînsul ! am spus, gîtit. Repede, trezește-l !

— Potolește-te — șuieră Tormez — altfel te adorm. Mai avem o jumătate de oră.

Fără să-l mai ascult, smulgînd cordonul ce-mi încingea fruntea, m-am repezit printre copaci în direcția în care dispăruseră maimuțele. Dar o plasă îmi cuprinse brațele — o plasă moale și grea care mă opri în loc.

— Stai aici ! spuse din nou Tormez și vocea îmi păru mai caldă și mai apropiată.

Picioarele nu mă ascultau, ca și cum ar fi fost înfășurate în pîslă.

— Nu vreau — am mîrîit — nu vreau !

O povară uriașă mi se așternuse pe umeri și un perete flasc, plumburiu, creștea în jurul meu. Simteam cum mă cuprinde somnul și clocoteam de ură neputincioasă împotriva acestei voințe străine care mă copleșea, mă anihila. Sîngele îmi vîjiia în urechi și luptam să nu adorm, luptam doar prin dorința de a rămîne treaz, gîndindu-mă la Piticu și mîrîind : „Nu vreau... nu vreau... nu vreau !“ Un clește îmi apucă tîmplele, apăsîndu-le, și încercai o senzație de greață adîncă, istovitoare, dar continuai să șoptesc gîfîind : „Nu vreau... nu vreau... nu vreau !“ Brusc peretele plumburiu se destrăcă în jurul meu și focul de vreascuri crescuse în beznă, prietenos și viu. Fără să mai privesc în jur mă aruncaii înainte și atunci un obstacol elastic, gros, rotund, îmi închise calea. M-am cutremurat de scîrbă și am sărit înapoi. În fața mea, uriaș și negru, se oprise elefantul, închizîndu-mi drumul cu trompa.

— Vrei să mori ? șuieră Tormez. Te lupți ca să fii ucis ? ! De ce crezi că ți-am vorbit despre experiențele mele toată noaptea ? Ca să te amuzi ? Nu, senior ! Am vrut să încredințez cuiva taina mea ! N-ai să poți uita niciodată ce ți-am povestit acum pentru că am săpat adînc în mintea dumitale, senior, teoriile mele, îndoielile mele, planurile mele ! Și dumneata vrei să te sinucizi ? ! Nu ! Vei trăi. Îți

voi încredința și o parte a foneticii mele, copii după semnalele animalelor, după declanșatorii lynga sharira. Și dacă vei muri, le vor duce unde trebuie prietenii dumitale ! Vor găsi un savant care va continua aceste cercetări ! Înțelegi ? N-ai voie să mori ! Nu trebuie să muriți nici unul !

— Lasă-mă să plec ! am strigat. Nu vreau să-l chinuie !

— Stăpînește-te, senior — spuse el sever. Și privește !

M-am întors spre ecranul puternic luminat și am văzut o mulțime de chipuri bărboase, deformate, cu ochii mici și cu guri enorme, dințate, rîzînd. Hohoteau și maimuța îi vedea ca pe niște animale bipede, gata să se repeadă asupra prăzii. În mijlocul lor, Danovici, în genunchi, se ruga cu mâinile ridicate deasupra capului, iar Piticu, prăbușit la pămînt, era vegheat de gheara călugăriței al cărei cap se rotea și vibra înspăimîntător de repede.

— Oprește-i ! am strigat. Oprește-i !

Chipul lui Tormez se scofîlci deodată — ridurile ce-i brăzdau obrazii se adînciră ca niște găuri negre, bărbia i se ascuți, ochii aproape îi ieșiră din orbite :

— Să-i opresc ! repetă el șuierător. Să-i opresc !... Ceandah ! strigă. Ciouuuu !... Santiago Lopez, ascultă-mă !

Răsuci cu repeziciune butoanele celui de al doilea cadran și o ușoară luminiscentă, o aureolă albăstrie începu să joace pe conturul acestuia.

— Santiago Lopez, ascultă-mă ! repetă Tormez. Sînt în pădure, în apropierea laboratoarelor pshiochimice. Ascultă-mă !

Își coborî deasupra urechilor două capsule mici care pînă atunci îmi păruseră a fi una cu bandeleta aurie ce-i acoperea fruntea.

— Da, eu sînt ! repetă. Eu sînt și-ți propun un schimb. Oamenii pe care-i anchetezi sînt ai mei. Trimit tigrlul să-i ia de la tine. Apoi îți dau maimuțele, pasărea și elefantul... Te înșeli Lopez, nu sîntem în puterea ta, uiți magia lui Karait...

Bandiții se dădură deoparte și în prim plan apăru un om uscățiv, înalt, cu sprâncene groase.

— Glumești, Tormez — vorbi el încet. În lunile în care ai lipsit ne-am pus la punct aparatele, singuri. Știu că acum mă vezi, dar peste câteva minute te voi vedea și eu. Animalele tale o să le am oricum...

— Uiți magia lui Karait — spuse dogit dresorul. Ciouuu... ciouuu...

Omul își duse mâinile la față și se clătină.

— Nu vreau... Nu pot... șopti.

— Ascultă-mă, Lopez, ascultă-mă !... Îți las inima să bată... dar ascultă-mă. Îți dau animalele mele pentru prizonierii tăi. Îți dau animalele, maimuțele, pasărea și elefantul.

— Bine — șopti Lopez.

— Adună-ți oamenii lângă tine. Cheamă-i mai aproape... Pe Fulgencio... pe von Klaus... pe Moro... mai aproape... mai aproape... Vouă vă voi încredința secretele mele !... Vouă, celor patru dragoni ai diavolului... Cu ajutorul acestor taine veți stăpîni oceanul... Veți scufunda vasele fără să vă apropiați de ele, veți nimici paza porturilor de la distanță... Ascultați-mă... ascultați-mă... Toți împreună, toți o dată, toți patru... Mîna în mîna... Cu toții de mîna... Și toți cei de față... Lopez... von Klaus... Fulgencio... Moro... Rămîneți așa ! Nemișcați ! Vă ordon !

Ca într-o horă impietrită, cu ochii larg deschiși, livizi, bandiții înțepeniră ținîndu-se de mîna.

— Și acum Kan și Bandar vor veni să-i ia pe oamenii mei... Kan, aoooah... auoooh ! Oaaah... oooaah.

Imaginea se tulbură și se stinse. Tormez manipulă butoanele și am înțeles că trece transmisia asupra celeilalte maimuțe, căci figurile bandiților se lățiră, aducînd cu acelea a unor cimpanzei. Careul pe care-l formau lăsă o spărtură largă și prin ea își făcu apariția, cu burta aproape lipită de pămînt, înfricoșat, dar fioros, tigrlul de Bengal. El se apropie de

Piticu și-l zgâlțîi împingîndu-l cu laba. Așteptă cîteva clipe, apoi, văzînd că nu se mișcă, îl răsuci cu fața în sus și se întoarse scheunînd. Un alt scheunat îi răspunse și țopăind cu demnitate apăru Bandar, cu pălăria trasă pe ochi, rotind în labă bastonul argintiu. Ea se îndreptă spre Piticu, îl apucă de sub-suori și, opintindu-se, îl urcă pe spinarea tigrului care, cu mișcări line, se strecură sub omul lipsit de cunoștință. Apoi amîndouă animalele dispărură din mijlocul cercului prin spărtura rămasă deschisă, urmați de Danovici.

— Și Narincho?! am strigat.

— Ciouu ooah! şuieră iritat Tormez. Cioouu... naouuaa!

Bandar reapăru țopăind și ridică de jos un pachet lunguiet care aducea cu un om înfășurat în funii groase. Se sili să ia în brațe pachetul, dar nereușind porni să-l tragă după ea, opintindu-se din greu.

— Srinagar gaah sangh! porunci Tormez.

Elefantul se răsuci în loc și porni în galop.

— O să le iasă în întîmpinare. Trebuie să ne grăbim — spuse dresorul. Bandiții n-o să rămînă în starea asta decît cel mult un sfert de oră. Erau prea excitați ca inhibiția să se fixeze. Dar Lopez nu mai poate scăpa. Dacă sistemul său receptor n-ar fi fost antrenat, format cu aceste metode, operația ar fi decurs mult mai dificil. Asta e reversul receptivității lui stimulată artificial. Ca și magia lui Karait...

Se întrerupse căci se auzi din înălțimi țipătul păsării.

— Asta nu-mi place — spuse Tormez.

Puse în funcție cel de al treilea ecran și apăru o masă de pete negre, rotindu-se într-un vîrtej lent.

— E pădurea —spuse Tormez. Coral se rotește deasupra ei în cercuri largi, la înălțime. Se teme de monștri fiindcă au aripi, cu toate că nu se pot ridica decît pînă la treizeci, patruzeci de metri. Gigantizarea le-a fragilizat aparatul de zbor.

Într-un colț al ecranului apărură niște puncte luminoase. Aminteau niște oglinzi pe care le joacă cineva într-o rază.

— Sînt călugărițele — spuse Tormez. Le trezesc cu ajutorul luminii, pentru că ele nu-și recapătă vioiciunea decît ziua. De obicei merg în lanț, cîte zece sau cîte douăzeci și dacă Soarele le prinde sub anume unghi, scilpesc asemeni unor oglinzi. Asta e și semnalul lor de recunoaștere și de chemare la distanțe de zeci de kilometri. Sînt puse în șiruri egale și li se ațîță foamea, dîndu-li-se să miroasă carne crudă.

Un reflector străbătu ecranul dintr-o parte într-alta, iscodind printre copaci.

— Ei nu ! Asta nu ! șuieră Tormez.

Pe ecranul maimuței trunchiurile arborilor porniră să se perinde în goană. Frunzele se năpusteau pe primul plan într-un torent vegetal, spumegat.

— Sînt urmăriți — spuse Tormez. Am avut prea puțină energie și și-a revenit ! Oh, blestemată grabă !

De departe se auzeau chemări și fluierături, de foarte departe, ca o părere. Deasupra stelele dispăruseră și cerul se înălbea.

— Aici ar fi trebuit să fie raiul — murmură Tormez ca pentru el.

Mîngîie fruntea lui Pilar, și cea a lui Olivotto și-i trezi.

Deschise apoi o cutie cilindrică și ne dădu cîte un baston argintiu, la fel cu acela pe care mi-l adusese Bandar.

— Să nu loviți ! ne spuse. Ei cunosc inhibitorii mei și se tem să fie atinși. Puteți să-i folosiți chiar dacă nu cunoașteți bine psihotehnica lor.

Pași grei făcură pămîntul să vibreze.

— E Srinagar — spuse Tormez. Luați-vă pistoalele-mitralieră și fiți gata.

Elefantul țîșni prin fața noastră purtîndu-i în spinare pe Piticu, pe Danovici și pe Narincho. După el apărură tigrlul, cu gura plină de bale, și maimuțele, abia respirînd.

— Ciouh... ooamaa ! porunci Tormez.

Animalele străbătură poiana în goană și dispărură în spatele celor patru ecrane.

— O singură șansă — spuse dresorul luînd-o la fugă după ele. Veniți !

În urma noastră fluierăturile se înteteau și se auzea un fîșîit puternic, șuierător. Alergam pe o potecă aproape liberă căci pahidermul culcase la pămînt sau îndoise trunchiurile palmierilor tineri și rupsese lianele, dar zgomotele continuau să se apropie și mi se păru că deslușesc, tunînd ca un gigantic ecou, cuvîntul „Endymion“. Lumina crescuse mult și, întorcîndu-mă, am văzut sclipind în urmă, printre copaci, sute de cioburi de oglindă.

— Atenție ! strigă Tormez.

În fața noastră, la marginea unei poieni se înălțau cîteva clădiri scunde, în întregime din sticlă. Un om dormita în fața lor, rezemat într-o armă automată. Tigrul ajunsese la el, îl răsturnă și-i zdrobi țeasta dintr-o lovitură de labă. Tormez fugi cu pași mărunți în urma animalului, aplecat pe jumătate și ajungînd la clădire apăsă butonul unei sonerii. Ușa se deschise și dresorul își repezi mîna înăuntru.

— Veniți ! șuieră apoi.

Străbăturăm cei cîteva zeci de metri ai poienii aproape rostogolindu-ne și, trecînd peste corpul unui om, pătrunserăm într-o sală joasă, îmbrăcată în plăci de faianță ce străluceau roz-sidefiu în lumina zorilor. Tormez deschise o a doua ușă și luă de pe rafturile ce acopereau pereții de jur împrejur niște cilindri mici și roșii, asemeni unor extinctoare, și cîteva măști de gaze pe care ni le împărți. Le-am îmbrăcat cîte o mască lui Piticu și lui Narincho, care aveau mîinile aproape zdrobite, apoi mi-am ascuns și eu obrazul în carapacea de cauciuc subțire.

— Srinagar ! gemu Tormez. Dragul meu Srinagar !

Conduse tigrul într-o a treia cameră care avea ușa dublă, etanșă și trimise după el maimuțele care, țopăind, își îmbrăcară din mers măștile de gaze.

— Srinagar, oooh ciouuuuu ! strigă apoi.

Elefantul îl privi cu ochii mari, omenești, fără să se clintească din loc.

— Ciouuuuu ! strigă Tormez. Oooah ciou !

Sute de lumini porniră să joace de jur împrejurul poienii. Elefantul își ridică trompa și scoase un sunet spart de trâmbiță.

— Ciouuu ! țipă ascutit Tormez, atingându-i plasa metalică de pe frunte cu bastonul său.

Pachidermul își scutură capul, ca și cum ar fi fost lovit și se întoarse greoi, infuriat. Porni apoi cu pași repezi către luminile ce se apropiau, fîșiind și șuierînd, și atunci Tormez îndreptă gura cilindrilor în direcția din care venisem și-i declanșă.

La început n-am observat nimic — aerul rămînea la fel de pur, irizat și lipsit de fire de praf. Numai imaginile se frîngeau ca și cum între noi și ele s-ar fi interpus un strat de gaze calde. Asemeni unor coloane sparte și zbîrcite se vedeau picioarele lui Srinagar care se îndepărta de noi și urechile lui ca niște evantaie cenușii se mișcau la înălțimi deosebite. Peste șuieratul înăbușit al cilindrilor ce se goleau se suprapuse un alt zgomot, mai adînc, un vîjîit întrerupt, ca și cum sute de coase ar fi retezat iarba în același timp.

Tormez mă trase înapoi, închiserăm ușa care dădea în afară și ne culcarăm pe burtă privind prin peretele de sticlă cioburile de oglinzi care se apropiau. Acum se vedeau bine legăturile dintre ele, ca niște fire subțiri de cupru, sau ca niște muchii de cuțit, mișcate cu repeziciune. Sute de tropote ușoare făceau solul să răsune, acoperite la intervale egale de vîjîitul scurt ce amintea cositul. Elefantul se opri în fața copacilor și dădu înapoi. Făcu mai întîi cîtiva pași mărunți cu spatele, apoi porni să meargă de-a îndăratelea repede, trâmbițînd și cabrîndu-se. Dar nu avu vreme să se retragă prea mult căci în poiană țîșniră primii monștri și se repeziră la el.

— Srinagar ! gemu sfîșietor Tormez, închizînd ochii.

Brațele superioare ale călugărițelor rîcîiră pielea zgrunțuroasă a pachidermului și insectele se cățărară pe el avide de sînge, rotindu-și capetele ascuțite în

căutarea unui punct vulnerabil. Pîntecul lor lunguiet se freca de aripile desfăcute scoțînd vîjiitul acela sinistru și căngile aruncate cu putere rupeau epiderma cenușie a elefantului. O femelă — o recunoscu după talia ei mare — își înfipse cangea în vîrful trompei, dar aceasta se ridică asemeni unui bici gigantic și zdrobi monstrul dintr-o lovitură. Apoi elefantul pisă ceea ce mai rămăsese din călugăriță cu picioarele, tremurînd de furie. Un al doilea monstru avu aceeași soartă, dar din ce în ce mai multe căngi se înfigeau în urechi și sub ele, în ochii și în trompa pahidermului ce urla sălbatic.

Poiana foșgăia, călcată în picioare de zecile de ortoptere carnivore, care-și scuturau imensele aripi transparente. Păreau niște vampiri din altă lume, urcați pe catalige subțiri, prevăzute cu gheare, bălăngănindu-și brațele anterioare, care se închideau și se deschideau, scoțînd din tecile antebrațului lamele dințate, vii.

— Srinagar — gemu Tormez plecînd fruntea din nou. Primul elefant gînditor din lume !

Sub puhoiul de gîturi articulate, de căngi încovoiate, pline de sînge, elefantul nu se mai vedea. Dar în loc să-și sfîșie prada îmbucățînd-o pînă la capăt, călugărițele începură să bată aerul cu putere, înălțîndu-se în văzduh. Se ridicau la zece, doisprezece metri, făcînd un zgomot asurzitor de aripi de șindrila ciocănite între ele și recădeau pe sol, stîngace, cercetîndu-se cu ochii lor sferoidali în care sticlea o lumină neagră. Brațele anterioare li se zbateau cu asemenea repeziciune, încît îmi părură a se fi încîlcit între ele.

— Vor să se bată — șuieră Tormez cu vocea tremurînd de plăcere. Abia acum s-au saturat de gaz psihochimic. Le lipsește doar semnalul.

Scoase din buzunarul de la piept o cutie plată și deschizînd-o potrivea o bobină groasă, scurtă, în interiorul unui cilindru. O închise apoi și răsuci un

buton. Se auzi un scîrțîit subțire ca și cum s-ar fi derulat o panglică de oțel.

— Psihomagnetofonul — spuse încet Tormez. Emițătorul de semnale.

Încălecîndu-se, încleștîndu-se, călugărițele porniră să se devoreze între ele cu o furie sălbatică și în cûrînd văzui poiana acoperindu-se cu bucăți de membre asemenea unor oase de cupru, cu abdomene sparte din care se vărsau măruntaiele care încă mai trăiau și cu picioare subțiri, nespuse de lungi, zvîcnind ca niște arcuri de oțel. O pereche de ortoptere fu împinsă pînă în peretele de sticlă prin care priveam și am văzut-o pe cea mai mare înhățînd-o pe cealaltă peste brațele anterioare, cu o mișcare ce amintea o îmbrățișare dragăstoasă, și afundîndu-și botul în ceafa ei. Din cîteva îmbucături îi hăpăi ganglionii cervicali, apoi gîtul, umflat ca pîntecele unei butelii așezată cu gura în jos, după care își afundă gura-cioc în abdomenul inelat pe care-l sparse, scotocindu-l cu poftă.

Întrega poiană se acoperise de cadavre arămii deasupra cărora monștrii continuau să se bată cu furie din ce în ce mai dezlănțuită. Într-un vălmășag de boturi și gheare, sfîșiau tot ce le ieșea înaintea și am văzut o călugăriță, unită într-o încleștare mortală cu alte două, cum își rupe propriul picior dintr-o mușcătură și îl înghite. O alta, cu pîntecele devorat pe jumătate, se repezi spre noi, căutînd să ne înhațe prin peretele de sticlă, dar neputînd își sfîrteca furioasă restul de abdomen rămas întreg.

Prin vălmășagul de aripi verzi apărură deodată siluetele unor oameni. Agitînd niște pîlnii cafenii, își făceau loc printre ortopterele care se traseră înapoi. Dar nu înaintară astfel decît pînă în mijlocul poienii cînd, fără ca nimic să se fi întîmplat, se repeziră unii la alții și se încăierară. Învrăjbirea aceasta bruscă fu ca un semnal — călugărițele se repeziră asupra lor, îi cuprinseră pe după mijloc cu brațul-cange, le îndoiră capetele spre piept cu celălalt braț

și, stropindu-se cu sînge pînă pe ochii rotunzi de bufniță, le sfîșiară cefele și baza craniului.

Scuturat de o greață de neînvins, mi-am aplecat privirea.

— Asta ar fi vrut ei să facă altora — spuse sec Tormez. Le-au antrenat luni de zile pentru masacre în masă !

Alți cinci cameni apărură, purtînd măști de gaze și agitîndu-și pîlniile cafenii.

— Lopez ! strigă dresorul.

Am pus mîna pe pistol și am ochit. Știam că noii veniți, la adăpost de gaze, nu se vor mai repezi unii asupra altora și vor reuși să ajungă pînă la noi. Dar Tormez îmi aplecă țeava pistolului și, încruntîndu-se, prinse să murmure o litanie de neînțeles. Oamenii șovăiră, bătură pasul pe loc, iar cel care mergea în față își smulse masca inspirînd cu beatitudine gazul incolor ce plutea deasupra poienii. Respiră adînc, ținîndu-și ochii pe jumătate închiși, și, deodată, fără măcar să se întoarcă, își descărcă pistolul în cel din stînga sa, ciuruindu-l. Ceilalți patru îl loviră peste mîna și-l trîntiră la pămînt și această violență fu de ajuns pentru ca o călugăriță enormă, cu brațele ridicate deasupra capului și cu antenele țepene ca niște coarne, să facă un pas spre dînșii. Unul dintre noii veniți îndreptă asupra ei pîlnia, dar monstrul își repezi brațul înainte, închizîndu-l și deschizîndu-l ca pe un briceag și am văzut capul omului sărind de pe trunchi și dîndu-se de-a dura printre picioarele celorlalți. Supraviețuitorii, a căror retragere era tăiată, se repeziră spre clădire. Groaza îi făcea să se miște cu o iuțeală de necrezut, dar cu toate astea numai unul putu ajunge pînă la noi și Tormez, deschizînd ușa, îl trase înăuntru. Îi scoase masca și atunci l-am recunoscut pe Lopez — mai palid și cu gura mai subțire decît apăruse pe ecranul televizorului.

— Deci tu ești — spuse încet Tormez. Pune-ți masca la loc.

— M-a atins — șopti omul. Mi-a străpuns rinichiul.

Se răsuci cu greutate și ne arătă o pată de sânge ce se lățea pe bluza sa cachi. Dresorul îi cercetă rana, descoperindu-i-o.

— Nu e grav — spuse. De altfel avem și un medic aici, dar i-ați zdrobit mâinile.

— Nu eu — spuse Lopez. Știi cine a făcut asta.

— Știu totul — șopti dresorul. Chipul său sever, tăiat în piatră, era acoperit de sute de riduri fine. Știu totul — repetă el. Întîi mi-ați distrus aparatele coralifere. Apoi Aragua. Am vrut să creez aici raiul. Dar voi ați adus iadul aici. Și ce imbecili sînteți, Lopez ! Ați construit acești giganți atît de greu de condus, încît vă scapă imediat de sub comandă ! Asta nu e muncă de savant, ci de cîrpaci. Ești un cîrpaci jalnic, Lopez.

— Pot fi foarte bine conduși — gemu omul. Dar tu ai lansat perdeaua asta de gaze care-i pune în stare de hiperreceptivitate și ai și declanșat semnalele.

— Que tonteria ! ricană Tormez. De ce n-au funcționat atunci emițătorii voștri ?

Ridică pîlnia cafenie pe care Lopez o avea legată de centură printr-un fir subțire și o jucă pe palmă.

— E grea și grosolană — spuse. Și semnalele le-ați studiat prost, nediferențiat. Asta face să clacheze sistemul nervos al animalului, îl blochează.

Lopez nu răspunse, strîmbîndu-se de durere.

— De ce n-ați aruncat vasul în aer ? întrebă dresorul.

— Am vrut să te prindem viu, Tormez. Avem nevoie de animalele tale.

— Voi credeți că mă duc să le vînd ? Și că s-ar fi putut derula după electron-memoriile lor tot ce s-a petrecut pe insulă, da ?

— Da.

— V-a orbit ura — spuse îngîndurat dresorul. Ura asta imbecilă, oarbă. Srinagar e mort — cel

mai bun animal, cel mai complex creier-mașină care a existat vreodată. Toți la un loc nu valorați cît ei. Operația submarină a început ?

— Va începe peste șase ore. Sîntem siliți să precipităm totul.

— Au descoperit ceva ?

— Nu. Dar pescuitorii de perle au pătruns prea adînc. Vom arunca nereișii împotriva lor.

— Monștri ! scrișni Tormez. La început vă credeam niște nebuni, niște vizionari... Pe von Klaus mai ales... Acolo, pe Tonagua, în laboratoarele subterane, n-aveam habar de ce se întîmplă deasupra... După aceea am plecat... am revenit... Am început să aflu cîte ceva... Tăceam, ca să nu-mi distrugeți aparatele. Știați asta... Voiam să vă nimicesc fără să-mi pierd ecranele, electron-memoriile... De aceea dam tîrcoale pe aici... Am reușit să transport marea parte a aparaturii de pe Tonagua... Dar antenele, rețeaua mea bioradar, emițătorii de semnale, rămîn aici... Mea culpa... mea culpa ! Nu vă văzusem la lucru din apropiere... Prima oară cînd v-am văzut într-adevăr, a fost azi-noapte...

— Vrei să mă omori ? gemu Lopez.

Figura prelungă, aristocratică, i se acoperi de broboane de sudoare și buzele îi tremurară ca de plîns.

— Haide, nu te smiorcăi ! zise dresorul. Nu eu o să te omor. Șefii tăi o să te ucidă. Și acum, Lopez, spune-mi, cum ați putut fi atît de proști, încît să experimentați interstițiile sonore pentru mamifere la insecte ? Cum de ați lansat armonicile din Endymion în canalul sonor al artopterelor ?

— Le-am încercat numai...

— Imbecilitate ! În știință se prevede, nu se „încearcă“. Metoda Lonie Godown-Diane Goldenberg de transcriere optică a semnalelor nu oferă nici cea mai mică îndoială. Și acum voiați să treceți la oameni, da ?

— Da.

Tormez ridică din umeri, disprețuitor.

— Un singur lucru mă neliniștește — spuse posomorîndu-se. Maimuțelor le-am îmbrăcat măștile. Dar Kan ? Cum să-l trec prin perdeaua de gaze ?

— Ieșiți prin culoarul subteran — spuse Lopez.

— Nu e etanș. Gazele au și pătruns acolo.

— Încă nu, senior.

— Bine ! spuse Tormez. Acum privește-mă !

Lopez își închise ochii.

— Privește-mă ! repetă dresorul cu timbrul acela cald, învăluitor, pe care îl cunoșteam. Știi foarte bine că închizi ochii degeaba. Magia lui Karait e o magie a vorbelor, o magie a acordului mental. Și eu, Lopez, îți vorbesc și tu o să mă asculți, căci noi gîndim la fel, gîndim odată...

— Nuuu ! hîrîi Lopez.

— Ba da, ba da — susură Tormez. De jur împrejurul nostru e marea, nu e așa ? Apoi e insula Aragua... Pe țărm cresc rhizophore și foșgăie sute de crustacei... Iată-i pe cei cu coada de sabie și pe ceilalți, mai mici, roșcovani, cum își clatină antenele și fug pe picioarele lor strîmbe. Îi vezi, Lopez ?

— Nuuuu ! se zbătu acesta.

— Marea e verde și sargassele verzi. Marea e adîncă și rece și ție îți place să te scalzi și să înoți în adînc, pe sub pintenii mangrovelor. Îți place marea, Lopez ?

— Da...

— Și noi mergem alături prin pădure, mergem alături, mereu alături și îți vorbesc și tu mă asculți. Cine sînt eu, Lopez ?

— Tormez. Marele Tormez.

— Și ce te-am învățat ?

— M-ai învățat semnalele animalelor și transmiterea gîndului la distanță și m-ai dus cu tine pe căile memoriilor inerte.

— Eu sînt învățătorul tău ?

— Tu ești învățătorul meu și te voi asculta pînă la moarte.

— Ei vor să ne ucidă ducînd nereîșii pe sub mare.

— Oh ! Nu ! răcni înăbușit Lopez.

— De aceea o să te duci și o să arunci în aer che-soanele scafandrierilor. Știi cum, Lopez ?

— Știu. Prin declanșarea siguranțelor.

— Foarte bine. Dar înainte de asta, o să trimiți toate vasele din port deasupra chesoanelor, lăsînd pe loc numai vasul meu. Ai înțeles, Lopez ?

— Da, maestro !

— Ridică-te și du-te ! Treci prin subterană.

Lopez se ridică apăsîndu-și șoldul rănit și salută cu palma dusă la frunte. Se îndreptă apoi spre un colț al încăperii, deschise un chepeng și coborî o scară pe care n-o vedeam.

— Și acum să fugim ! spuse Tormez. Gazul s-a infiltrat în cameră, dar s-ar putea să nu fi ajuns în subterană decît într-o cantitate infimă. Dacă tigrul n-o s-o suporte o să-l ucidem. Dar trebuie să încercăm.

Deschiserăm ușa dublă a celei de a treia camere și scoaserăm afară tigrul care mîrîia și tușea. Tormez pătrunse primul în canalul subteran și animalele coborîră după el. Pilar îl urmă cu îndemînare, dar Narincho părea să se afle într-o stare de semitrezie și abia nimerea treptele cu picioarele. Olivotto mă ajută cu singurul braț întreg să-l cobor pe Piticu ale cărui mîini erau umflate și pe Danovici care abia mai răsufila. Am coborît și eu, dar înainte de a porni prin canalul subteran am mai aruncat o privire afară.

Masacrul încetase aproape complet și monștrii rămași în viață se odihneau în poziția aceea pe care, și profanii, și specialiștii o numesc „rugăciunea călugăriței“. Așa cum stăteau, cu aripile strînse ca niște evantaie, de-o parte și de alta a abdomenului, cu căpșorul înțepenit, cu brațele ucigașe apropiate a rugă, păreau niște animale diavolești convertite la credința întru Domnul. Iar în jurul lor zăceau suratele lor sfărîmate, amestecate cu cadavre de oameni,

totul culminînd cu trunchiul bombat și cenușiu al elefantului mort.

Am închis deasupra mea capacul gros de plastic și am pornit pe urma celorlalți.

Culoarul ogival părea că nu se mai sfîrșește. Din loc în loc, becuri atîrnate de plafon luminau pereții de cărămidă aparentă, a căror luminozitate îmi da o senzație de amețeală și apăsare. Fugind mă gîndeam că întreaga noastră călătorie se desfășurase sub semnul unei goane fără sfîrșit. Mai întîi alergasem de la aeroport la navă, în Porto-Rico, pentru a nu întîrzia la îmbarcare. Apoi mă chinuisem pe vas stînd în picioare sau pe lăzi pînă la începerea furtunii, cînd ne năpustiserăm cu toții afară din cabină. Așteptasem îngrozit scufundarea navei, și, după ce salvarea ni se înfățișase sub chipul dresorului, vîslisem o noapte întreagă cu brațele. Și după aceea înotasem, ne cățarasem și alergasem din nou, ca niște besmetici, într-o lume misterioasă unde moartea te pîndea la fiecare pas. Singurele clipe luminoase în aceste patru zile i le datoram lui Pilar, dar și pe ea o uitasem ascunzîndu-mă de monștri și gîndindu-mă cum să-l găsesc pe Piticu. Și iată că acum, după o noapte și o dimineată de coșmar, tropăiam cu toții pe sub pămînt, silindu-ne să ținem pasul dresorului ce alerga neobosit. Înaintea mea se ridica și cobora țeasta pe jumătate cheală a lui Danovici și labele lui goale plescăiau pe podeaua de beton. Auzeam gîfîiturile ascuțite ale lui Piticu, dar nu puteam să-l ajut cu nimic și simțeam cum mă detașez din ce în ce mai mult de propriul meu corp care executa mișcările neobosit și în ritm. Din cînd în cînd tresăream cînd tigrul mîrîia prea tare sau cînd Tormez îngîna chemările lui guturale, gîlgîite, fără sens pentru noi.

Cred că am fugit astfel vreo oră, cu pașii din ce în ce mai grei și cu încheieturile muiate, pînă cînd,

canalul cotind, ajunserăm într-o sală largă, joasă, avînd de jur împrejur dulapuri metalice.

Tormez ne făcu semn să ne odihnim și ne-am trîntit pe jos. Și Piticu și Olivotto aveau niște figuri de cadavru și se culcară pe spate, aproape leșinați. Danovici se trase într-un colț, încruntat, neîndrăz-nind să-și ridice privirea. Își băgase capul între pal-mele mari și osoase, acoperite cu păr negru și respira iute, hîrîind.

— De ce ? mă întrebă Pilar, încet, arătîndu-mi-l.

— Nu înțeleg — am spus. Nu înțeleg ce întrebi.

— De ce a venit cu noi ?

— Fiindcă e de la început cu noi, a plecat cu noi din România. Iar bandiții l-ar omorî dacă l-ar prinde.

— Așa trebuie — spuse. Să-l omoare ! Voi n-o să-l omorîți ?

— Noi ?!

— Da, voi ! E un laș ! Ți-am spus ! Oamenii ca el nu trebuie să trăiască !

— Ești crudă, Pilar !

— Nu, sînt bună. Din cauza lașilor mor oamenii buni, totdeauna ! Să nu-l aperi !

— Dar eu nu-l apăr — am spus. Acum însă nu e timp pentru asta.

— Ba da ! spuse ea, clocotind. Hei, tu, fotogra-fule, lașule ! Auzi, cabron, hijo de puta ! Crapă aici ! Narincho !

Băiatul tresări și ne privi cu ochii tulburi, morți. Văzuse prea mult pentru un copil, în ciuda expe-rienței lui de „apache“.

— A la mierda ! înjură Pilar. Ucide trădătorul !

— E gazul — am spus, tresărind. Pilar, ai înghițit gazul care te face furios !

— Nu ! strigă ea. Nu e gazul ! E inima ! Să crape aici ! Le-a lins picioarele și era gata să-și omoare tovarășul. Narincho, ucide-l !

Portoricanul își duse mîna la buzunar și scoase cuțitul pe care-l făcu să se deschidă cu un clănțănit.

— Liniște ! porunci Tormez. Lasă cuțitul.

— Ba nu ! spuse ațîțată Pilar. Nu ! A sărutat picioarele bandiților și și-a lovit tovarășul ! De frică ! Carajo !

— Pilar — se răsti dresorul — termină ! Altfel te adorm !

Pilar tăcu, mușcîndu-și buzele, iar Narincho își închise cuțitul și și-l băgă la loc în buzunar, somnoros și rînjind.

Cîteva clipe domni o tăcere adîncă, apoi o bufnitură înfundată zgudui camera în care ne aflam.

— Chesoanele ! exclamă Tormez, iradiind de bucurie. Magia lui Karait rămîne la fel de puternică ! Repede, sus !

Deschise ușa unuia dintre dulapuri și văzui o scară verticală de metal, asemeni celei pe care coborîsem în culoarul subteran. Tormez urcă primul și animalele se cățără după el. Apoi dresorul se culcă pe burtă în dreptul deschizăturii și, împreună cu maimuțele, îi trase afară pe răniți ca pe niște baloturi. Eu ieșii ultimul și acoperii gura canalului cu un chepeng îmbrăcat în parchet.

Ne aflam de astă dată într-o sală spațioasă, cu pereții acoperiți de intarsii de păr african, avînd podeaua așternută cu covoare trandafirii din blană sintetică. Două mari ventilatoare roz făceau să circule o briză răcoroasă, abia simțită, și totul te îndemna la odihnă și meditație în afara unor semnale luminoase — acum stinse — pe care scria „Pay attention“* și „Danger of death“**. Străbăturăm camera cu pași mari, trecurăm printr-un culoar lung și ajunserăm afară.

În fața noastră se deschidea micul golf, pe care-l văzusem noaptea, închis de peretele de corali. Un cargou cu prova înaltă se legăna pe valuri la douăzeci de metri de mal.

— Endymion ! Vasul meu ! exclamă Tormez. N-au îndrăznit să se atingă de el ! Le trebuiau instalațiile !

* Atenție (n.a.).

** Pericol de moarte (n.a.).

Aruncă o privire grăbită în jur și ne făcu semn să rămînem pe loc. Una din maimuțe se apropie de el și-i lătră ceva la ureche.

— Cioou — răspunse el ! Oaaahhh. Se întoarse spre mine și privindu-mă pentru prima dată cu blîndețe, cu milă aproape, șopti : E nevoie de cineva care să arunce grenada gazoasă. Trebuie distrus punctul radar al portului. E la două sute de metri de aici.

— Dați-mi grenada ! am spus.

Tormez își desfăcu bluza și scoase o pară de sticlă metalizată cu gîtul lung.

— Punctul radar e la mijlocul peretelui de corali — spuse. O să ai putere să te cațeri pînă acolo ? Eu voi supraveghea țărmul.

— Dați-mi grenada, senior.

Mi-o întinse.

— O arunci în fața ușii care dă spre larg, fără să te apropii prea mult. Gazul are o mare forță de expansiune. Apoi fugi înapoi cît poți de repede.

— Stai pe loc — hîrîi Olivotto. Dă-mi grenada. De-abia te ții pe picioare.

Întinse mîna validă spre mine, dar l-am împins deoparte, cu violență, și am pornit în goană de-a lungul unuia din digurile de granit ce mărgineau golful. Nu vedeam și nu auzeam prea bine, dar alergam cît mă țineau puterile. Am căzut de două ori, ridicînd grenada mult deasupra capului, apoi am ajuns la peretele de corali și am început să mă cațăr. Era înalt de cel puțin șase metri și nu aveai de ce să te sprijini. Mi-am băgat grenada la spate, între corp și cămașă, și m-am tîrît pe zidul zgrunțuros, cu mîinile, cu genunchii și cu obrazul. Am ajuns pe creastă, însîngerat și amețit, și l-am văzut pe Olivotto silindu-se să mă urmeze, numai cu ajutorul unei mîini.

Apoi am înaintat pe burtă, stropit de spuma valurilor ce se spargeau dedesubt. Mai mult am bănuir decît am văzut punctul radar — era un gurgui de corali, închis cu o portieră cenușie, poroasă, ce imita

cochiliile micilor infuzorii. Cred că am mai văzut ceva mișcându-se, apoi am scos grenada și am aruncat-o. Un nor verzui creșu, înaintînd vertiginos spre mine și mi-am dat drumul de-a lungul peretelui stîncos, frînînd cu coatele și genunchii.

Căzătura mă ameți de-a binelea și m-am ridicat cu greutate, împleticindu-mă. Dar Olivotto era acolo și, luîndu-mă de subsuoară, mă trase după el. Mă duse astfel, sărind printre bolovanii digului pînă pe plajă. Și deodată răsunară trei pocnituri slabe, ca niște bătăi din palme. Italianul se smulse de lîngă mine și, cabrîndu-se, se prăbuși cu fața în jos.

— Olivotto ! am răcnit îngenunchind lîngă el.

De sus, din înaltul peretelui de coral, un om, zgîlțîindu-se ca un apucat, trase încă o rafală în direcția noastră. Se răsuci apoi spasmodic și se prăvăli cu capul în jos.

— Olivotto — am șoptit, înecat în plîns.

Își deschise ochii și zîmbi copilărește, cu fața acoperită de sudoare.

— V-am făcut-o, șuieră abia auzit. Ba viermi, ba gloanțe...

Am zîmbit cu buzele tremurînde și l-am luat de după umeri. Narincho, care venise în fugă, îi ridică picioarele și-l duserăm astfel pînă la una din bărcile acostate la mal. Tormez ne ajută să-l culcăm pe bancheta pupei și începurăm să vîslim.

— Oh, hermoso... hermoso... corason de oro, hohoti Pilar. El m-a-a-as hermoso y el un mejoor ! *

— Nu plînge — spuse Tormez. Nu va muri !

Oprirăm barca la scara tribord a micului cargou și Tormez urcă primul. Strigă de cîteva ori „Paquito” apoi mormăi o înjurătură și ne aruncă de sus un hamac. Îl culcarăm pe italian în plasa suspendată la capete și împreună cu Tormez îl ridicarăm pe punte. Piticul ajunse pe bord în același fel, căci nu se putea folosi de mîini și frisona cuprins de febră. Îi transportarăm pe răniți în cabina echipajului și,

* Frumosule, frumosule... inimă de aur... Cel mai frumos și cel mai bun (n.a.).

în vreme ce Tormez pornea motoarele vasului, i-am pansat pe Narincho și pe Piticu. Când nava se desprinse de țărm, dresorul reapăru și desfăcînd bluza italianului, îi curăță rănilor.

— E grav — murmură. Dar să sperăm că vitalitatea lui va învinge.

— Să sperăm... am repetat.

— Da ! spuse el. Să sperăm ! Și eu sper cîteodată. E voinic și dacă nici un organ principal n-a fost atins... O să ajungem peste cel mult o oră pe căile de mare trafic și o să-l încredințăm unui doctor. Las-o pe Pilar să-l vegheze și vino cu mine...

Ieșirăm și Tormez mă conduse în cabina timonei.

— Am pus motoarele în funcțiune de la tabloul de comandă, fără a coborî în sala mașinilor — spuse. Asta înseamnă că nu s-au atins de vas. Sărmanul Paquito ! Am ajuns prea tîrziu !

Vorbind întoarse roata timonei, dar în aceeași clipă tresări și dădu motoarele pe marș ariere.

— Ce prostie groaznică era să fac ! Carajo ! înjură. Senior, ține timona nemișcată.

Trecui în locul lui la cîrmă și el făcu să se ridice o jaluzeă albastru-pal ce acoperea de sus și pînă jos unul din pereți, lăsînd să apară trei ecrane asemănătoare cu cele din pădure.

— Ceva s-a defectat aici — mormăi pipăindu-și capul. Dacă uit lucrurile esențiale, înseamnă că am obosit. Am consumat prea mult din energia nervoasă a subcentrilor.

Își pipăi cercul metalic ce-i înconjura fruntea, îi verifică legăturile și cuplă bornele subțiri ale firelor la pupitrul ecranelor din perete.

— Endymion ! chemă apoi, încordat, cu ochii ficși.

Știam că în astfel de momente nu mai aude și nu mai vede decît pe cel căruia i se adresează.

— Endymion ! repetă rar și melodios. Eeeiom... eeeioomm... noa... noa...

Ecranul din mijloc se luminează și văzui un clopot, sau un turn vertical cu capetele lărgite, spart în două bucăți.

— Trăiește — spuse Tormez. Vedem prin ochii lui ! Nu era la locul exploziei ! Endymion, dragul meu Endymion !... Ciooo... iiou...

Imaginea se deplasă ca și cum aparatul de luat vederi ar fi făcut o mișcare de translație și mi se păru că disting mănunchiuri de cable, piloni de beton și câteva siluete plutind în apă, într-un echilibru indiferent.

— Iată ce s-a ales din culoarul lor submarin ! chicoti. Și iată-i și pe specialiștii lor în atacuri submarine ! Vino, Coral ! chemă fierbinte. Vino.

Își decuplă conductorii, cuplându-i la cel de al treilea ecran și rămase tăcut pînă cînd și acesta deveni luminiscent, înfățișînd un dreptunghi alburii pe care se mișcau multe pete negre.

— E plaja chesonului — murmură Tormez. Au venit la locul exploziei și cercetează. Eouu Coral... Coral... cioouuu !

Tăcu spre a se concentra și am înțeles că a comandat pasărei să coboare fiindcă petele negre căpătară contururi precise de oameni și mașini.

— Și-au pus măștile — spuse Tormez. Vîntul a dus gazele spre coasta vestică. Foarte bine !

Se întoarse spre mine și-mi zîmbi.

— Și Endymion, și Coral trăiesc. Și „ei“ încă nu știu că sîntem pe vas.

— De ce nu plecăm ? am întrebat.

— Fiindcă sîntem în interiorul plasei de protecție și nu găesc drumul de trecere. Dar Endymion ni-l va arăta. Dacă mi se întîmplă ceva — îmi spuse — îmi iei locul la timonă și ții direcția spre est, fără să te abați nici măcar cu un grad. Și dacă vei fi lovit, Pilar să-ți ia locul. Să nu lași ca toate astea să cadă în mîinile lor !

Își recuplă centura metalică la ecranul mijlociu și tăcu. Imaginea cețoasă, monotonă, se clarifică, dar foarte puțin, amintind un raster. Tormez întoarse manșa la „Înainte, cu toată viteza !“ și cargoul porni spre larg. Din ce în ce se distingeau mai limpede ochiurile unei plase de care atîrnau mari sfere negre,

și care era ancorată pe fund de alte sfere. În partea de jos a imaginii — care se legăna cumplit — apăru un dreptunghi negru avînd latura superioară îndreptată către golul plasei. De astă dată, înainte ca Tormez să vorbească, am înțeles că delfinul, înotînd paralel cu țărmul, vede nava îndreptîndu-se spre spațiul de trecere al plasei.

— Încă puțin — șopti dresorul. Acum... Gata ! Am trecut și pe sub bolta mascată în perete de corali.

Răsuci timona cu cîteva grade, îndreptînd cargoul spre est și rămase tăcut în fața ecranelor.

— N-au observat nimic — spuse după cîteva clipe. Dar peste un sfert de oră, cel mult, vor afla. Vom fi atunci la zece kilometri în larg și nu ne vor mai putea ajunge, dar vor deschide focul bateriilor de coastă. Dacă nu ne distrug motorul vom atinge, curînd, marile căi navigabile.

O chemare ascuțită de pasăre răsună deasupra noastră.

— Rămîi sus, Coral — șopti dresorul. Eouu... Oiaiaiaia... Mai am nevoie de tine acolo. Ce navă extraordinară ! adăugă. De mai bine de un an zace acostată la mal și totul funcționează ca și cum ar fi fost unsă cu cîteva zile în urmă.

Pe punte se auzi un pas greu și Tormez se înfruntă.

— Le-am spus să nu-și părăsească paturile. Trimite-i înapoi !

Am deschis ușa și, instinctiv, am întins mîna spre pistolul automat atîrnat în cuier. Un negru uriaș se îndrepta spre mine bălăbănindu-și amenințător pumnii.

— Cine ești ? urlă el în engleză.

— Paquito ! exclamă Tormez. Paquito !

Negrul dădu ușa de perete și buzele-i groase se desfăcură într-un zîmbet larg, strălucitor.

— Senior Tormez ! șopti el în spaniolă strălucind de bucurie. Senior Tormez, profesor. Bine ați venit, senior !

Se aplecă adînc în fața dresorului, care-l mîngîie în răspăr ca pe un copil.

— Au vrut să mă ucidă — spuse negrul. De trei ori au vrut să mă ucidă, pentru că nu-i lăsam să se urce pe vas ! M-ar fi omorît de mult dacă n-ar fi trebuit să îngrijesc aparatele. A venit multă lume pe insulă, senior ! Numai bandiți adunați din toate porturile și vorbind toate limbile pămîntului. Au venit și dintr-aceia care închideau oamenii în beci și-i tăiau bucățele sau le ardeau ochii cu fierul roșu.

Negrul povestea înecîndu-se din cauza surescitării și furiei, și ochii i se roteau în orbite, alburii.

— Se adună aici să-și împartă prada toți bandiții ! Și se ascund în laboratoarele subterane unde cresc diavoli. Și pe țărm au cuiburi cu ouă de drac, senior ! Niște draci cu cioc și gheare, cu aripi, care urlă și sug sîngele, senior căpitan !

Negrul se cutremură înghițind un nod și urmă, răgușit :

— N-am mai dormit nici ziua nici noaptea ! Toată vremea m-am rugat să vă întoarceți ca să fugim din iadul ăsta ! Ei nu vor să se înțeleagă cu animalele, senior, nici nu le iubesc. Sînt niște diavoli care vor să ucidă și să fure !

— Te-au bătut vreodată, Paquito ?

— Oho ! M-au bătut mai întîi fiindcă sînt negru, după aceea fiindcă sînt portorican și la urmă pentru că nu știau unde sînteți. Dar cînd v-ați întors, senior ?! Și cum ați dat drumul la vas ? Pînă acum o oră erau trei șalupe și două schoonere aici, dar a venit căpitanul Lopez și le-a ordonat să plece în portul celălalt. Mie mi-a spus să rămîn pe loc și era atît de fioros, încît m-am ascuns în sala mașinilor. Apoi am auzit celelalte vase ridicînd ancora, nava a fost zguduită de o explozie și peste cîteva minute au pornit motoarele. M-am gîndit că Lopez a umblat la tabloul de comandă și de teamă că ar putea strica ecranele dumneavoastră am ieșit pe punte ! Și... și v-am găsit ! Oh, senior medico ! Profesor ! Capitan !

Să nu mă mai lăsați singur cu bandiții ăștia care mînă diavolii la păscut ca pe vaci !

— Bine. N-o să mai rămîi singur — încuviință Tormez. Acum ia occeanul și cercetează țărmul. Pregătește torpilele cu gaze.

Negrul deschise un sertar și scoțînd un binoclu marinăresc ieși afară.

— Paquito ! murmură Tormez. Credeam că oamenii nu mă pot iubi fiindcă îi înfricoșez.

Îmi făcu semn să preiau din nou timona și apropiindu-se de al doilea ecran îl chemă pe Endymion cu sunetele guturale pe care le auzisem de atîtea ori. Ascultă un răspuns ce rămînea mut pentru mine și ridică din umeri.

— Am obosit, senior — spuse. Și Endymion e prea departe ca să mă audă !

— Să audă ?! am repetat, uluit.

— Oh, nu cu urechea, senior ! chicoti Tormez. Animalele mă *aud* doar cînd sînt lîngă mine. De obicei le transmit comenzile prin legăturile bio. Dar energia potențială a subcentrilor mei nervoși a scăzut prea mult și undele pe care le emit pătrund greu prin mediul lichid în care se scaldă Endymion. Cît despre lătrăturile, șuierăturile, chițcăielile pe care le emit, astea fac parte din tehnica cufundării în memoriile inerte. Semnalul declanșează reflexul de coborîre — eu l-am denumit astfel — și în mai puțin de o clipă devin eu însumi animalul cu care vreau să iau legătură. Atunci Bandar ascultă comanda unei ființe care e și om și maimuță, Kan se supune unui om-tigru, iar Coral primește ordinul unui om-vultur. Acest contact direct însă nu-l pot realiza cu orice maimuță, cu orice tigru sau cu orice vultur decît în mică măsură. Pentru a fi cu adevărat și complet înțeles de animalele mele a trebuit să le formeze lanțuri complicate de reflexe. Grosolan, asta amintește punerea în acord a unui emițător și a unui receptor radio. Dar aici am avut de-a face cu mașini vii, care se autoadaptau, și dacă n-aș fi cunoscut toate subtilitățile semnalelor lor...

— Huaah, ciandoh și ciouuu — am spus.

— Îngrozitor ! exclamă Tormez. Astea sînt cu totul alte sunete ! E aproape ca un limbaj articulat ! Semnalele nu sună niciodată asemănător cu vorbirea articulată. Dacă le-am scrie, evident, deformîndu-le, dar apropiindu-ne totuși de pronunția lor fonetică ar fi : hu' aa' ch', tzch, tyn'dah ! Dar transcrierea fonetică e prea săracă și fără magnetofon consemnarea e imposibilă. Și asta e doar un mic pas, un prim pas. A te limita — pentru a obține o legătură — numai la semnalele ereditare de care ascultă animalul e stupid cînd există posibilitatea de a intra în directă comunicare cu el, păstrînd totdeauna o fereastră deschisă către rațiune, adică dedublîndu-ne. Și totdeauna rațiunea trebuie să rămînă preponderentă asupra planului instinctual adus la lumină.

— Dar maimuța *vorbește* ! am spus. *Vorbește spaniola* !

— Acesta e paralelismul fără de care nu se poate face trecerea spre mașina-creier de care ți-am vorbit. Psihicul rudimentar continuă să trăiască în animal, dar în același timp apar elementele de gîndire superioară. La început prin imitație mecanică, apoi, avînd stabilite noi legături în creier, animalul ajunge să elaboreze ceea ce formează baza psihică a cuvîntului.

— Dar creierul său...

— Nu e „*creierul său*“ așa cum l-a avut dintotdeauna. Ai văzut broderia metalică de la capul elefantului și plăcile fixate pe țeasta maimuțelor ? Și Kan, și Coral, și Endymion au o rețea de conductori din bureți electronici care activează acțiunile scoarței... Cît despre limbajul vorbit, senior, aici au fost necesare intervenții chirurgicale de o mare finețe. Hei, Paquito ! strigă deodată. Preia timona ! Și dumneata, senior, urmează-mă. Aș vrea să-ți mai arăt ceva înainte de a ne despărți.

Negrul intră în camera de comandă și trecu la cîrmă, iar Tormez se îndreptă către balustrada navei și se aplecă peste valuri.

— Privește și ascultă — îmi spuse — ceea ce nici un muritor nu și-ar fi putut măcar închipui cândva.

Își lipi palmele de tâmpile și şuieră printre buzele întredeschise. :

— Ciouuu... ciooouuu... toia... rcia... Acum ! șopti el, parcă strivit de oboseală. Iată !

Un pește negru, lucios, puternic, țîșni peste tala-zuri. Pe spinare îi juca o aripioară neagră, triunghiulară, iar capul cu bot prelung era apărat de o brățară cu țepi aurii.

— Endymion ! strigă Tormez. Ai obosit ?

— Noo ! şuieră o voce pătrunzătoare, cu reverberații de ecou.

— E cineva în urma noastră ?

— Siiii ! răsună vocea parcă îngînîndu-se pe ea însăși.

— Submarine ?

— Noooo, se... oorrr...

— No, senior — îmi traduse Tormez. Vapoare ?

— Siiii...

— Înoată după noi ?

— Siii... se... oorrr...

— Vorbește — am murmurat, uluit, pierdut. Sau... e o glumă, senior ? E... mai mult decît... E de necrezut...

— Tot ce-am făcut aici e de necrezut — spuse Tormez. Endymion vorbește chiar, nu imită vorbirea omenească. Biologii știu că delfinii au coarde vocale asemănătoare coardelor vocale umane. Lipsa numai un centru elementar de vorbire — i l-am creat. Iată încă o aplicare a principiilor de paralelism psihic.

— Senior — m-am bâlbîit — senior...

— Se... oorrr — mă îngîină glasul peștelui. Se... orrr.

— Si, Endymion ! strigă Tormez. Cioou... ciouuuu... pericol... ciooooo...

— Se... orrr ! şuieră delfinul asemeni vuietului mării într-o scoică. Se... orrr bo... iitooo.

— Senior bonito — traduse Tormez. Du-te, Endymion. Înoată înaintea vasului, la adîncime. Ecioou... naicou... niioiouuu...

Delfinul dispăru sub apă și Tormez surîse, transfigurat de orgoliu și plăcere, pentru prima oară nestăpînindu-și pasiunile ce-l răscoleau.

— Vorbește ! spuse el înfrigurat. Înțelege. Ascultă. Dumnezeu a făcut omul și l-a gonit din rai. Tormez a făcut omul-tigru, omul-maimuță, omul-delfin, omul-vultur, și ar fi putut crea și raiul, dar a fost alungat ! Ciberneticienii au construit un creier electronic de zece metri cubi — creierul creat de Tormez are două sute de centimetri cubi ! Și înmulțește, teletransmite, gîndește ! Și ei au vrut să mă silească să le educ monștri !

Marea clocoti sub o plesnitură puternică înspre pupă.

— Nu ! strigă Tormez din nou. Nu veți pune mîna pe mine.

O coloană de apă țîșni cu violență la o sută de metri de babord.

— Torpilele, Paquito ! ordonă Tormez repezindu-se în cabina de comandă.

Negrul se îndreptă către un tub tronconic aflat la provă și pe care nu-l observasem pînă atunci. Îi deșurubă capacul scoțînd la iveală un cadran rotund pe care oscila un ac indicator. Reglă acul cu ajutorul unor butoane și rămase nemișcat, așteptînd.

O a doua coloană de apă se ridică în spatele nostru, ca un gheizer născut din apa mării, și corpul navei fu zguduit de o explozie puternică.

— Puțin, puțin — spuse amenințător negrul. Acum, o să simțiți... Aho ! Aho !

Îmi întinse binoclul și prin el am văzut o perdea verzuie, joasă, înconjurînd ca un abur niște vase ce se legănau puternic.

— Încă, încă ! mîrîi negrul acționînd butoanele micului cadran de metal. Bătaie, microbi, diavol... Carajo, bandidos !

O a treia explozie bubui în dreapta noastră și nava se înclină spre babord. Învolverarea produsă de elice la pupă se liniști.

— Oooh ! Carajo ! înjură negrul. Au distrus elicea.

— Ce e asta ? strigă Tormez reapărînd pe punte. Iiioouahh... Să nu-l fi atins pe Endymion !

— Endymion ! se auzi subțire, ascuțit, vocea de femeie.

— Trăiește ! Bravo ! Bravo ! strigă dresorul. Ce s-a întîmplat ?

Peștele dispăru sub apă și reveni aproape imediat.

— Noo — șuieră el. Elice. Stă. Nu stă.

— S-a blocat și și-a revenit — spuse Tormez. Paquito, viteza maximă !

Negrul dispăru din nou și Tormez, ridicîndu-și clapetele centurii metalice craniene, murmură :

— Cioi, ptciou... cioouuuu...

Un țipăt ascuțit, scurt, îi răspunse și o pasăre coborî spre noi în rotocoale strînse.

— Iată-l și pe Coral, senior ! Dînsul însă nu înțelege ordinele complicate, dar vede uimitor de bine și de departe. Cîndva ne va învăța, poate, să zburăm !

Vulturul se lăsă pe ciocul provei cercetîndu-mă cu un ochi roșiatic, neîncrezător.

— E timpul, senior, să-ți trezești prietenii — spuse Tormez. Ne apropiem de marile căi navigabile și în curînd vă voi transborda.

Am deschis încet ușa ce da spre cabina echipajului și am intrat. Înăuntru domnea un întuneric răcoros și nu se auzeau decît răsufălările ușoare ale celor ce dormeau. Am dat la o parte perdeaua grea ce acoperea fereastra și un strigăt scurt mi-a scăpat fără să vreau.

Narincho era în picioare, lîngă patul lui Danovici, cu ochii sticloși, agitîndu-și cuțitul.

— Hu-hu-hu, senior ! șuieră el. Întîi pe el, apoi pe tine ! Cine mai vrea ? Apropie-te și-ți spintec burta ! Mirliton, mirlitet, mirliton ribon, ribet... Vino, haide !... Adu și diavolul cu aripi și cu gheare... Vino, senior !

— Liniștește-te, Narincho ! am șoptit. Închide cuțitul !

— Vino aici ! strigă el din nou și făcu un pas spre mine.

— Lasă cuțitul ! am spus cît am putut de calm, apărîndu-mă cu unul din scaune.

— În burtă o să ți-l las ! rînji portoricanul. Și ție și lașului care doarme aici.

Schiță încă un pas către mine și, văzînd că mă feresc, izbucni în rîs :

— Ți-e frică ?! Cabron ! Hu-hu ! Sînt diavolul cu aripi ! Hu !

Se aruncă înainte vrînd să mă lovească prin surprindere, dar se mișca nesigur și se împiedică, răsturnîndu-se peste masă. I-am prins din zbor brațul și i l-am răsucit fără milă. Dădu drumul cuțitului gemînd și izbucni în plîns :

— E mort, mort — hohoti. Senior Olivotto ! Acolo !

Îmi arată patul italianului cu mîna stîngă, căci dreapta îi spînzura moale de-a lungul corpului.

— Toți sînt morți — suspină. Și Narincho ! O-ho-ho-ho !

Ușa se deschise și Tormez apăru, neauzit. Aruncă o privire grăbită în jur, se îndreptă către portorican și-i puse mîna pe creștet.

— Toți sînt morți — spuse sumbru Narincho. Le-am luat sîngele pentru senior Olivotto.

— Ești obosit, Narincho — șopti Tormez. Pleoapele îți sînt grele. Ești obosit... Și o să dormi... E bine să dormi... Aici e liniște, e răcoare... Eu o să te veghez... Dormi !

Îl prinse în brațe pe băiatul ce adormise stînd în picioare și-l culcă pe patul rămas liber.

— Și ceilalți n-au auzit nimic ! exclamă. Putea să-i ucidă pe toți în somn !

Se repezi la patul italianului, cu o surescitare pe care n-o mai arătase pînă atunci, îi puse mîna pe frunte și-i luă pulsul.

— Va trăi ! șopti ușurat. E puternic și ierburile au făcut restul.

Își scoase bandeleta metalică și i-o îmbracă în jurul frunții, păstrându-și doar firele aurii petrecute pe după urechi. Figura sa bronzată, aspră, ascuțită, deveni stacojie, buzele i se întredeschiseră și porni să răsufle din greu. Rămase așa un minut, acope-rindu-se de broboane de sudoare.

— Trezește-te, senior ! murmură apoi. În curînd vei fi la Mexico.

Italianul deschise ochii și căscă somnoros.

— Mi-e tare foame — se văită. Și mă doare rinichiul.

— O să te mai doară cîtva timp — spuse Tormez. Dar peste trei luni o să poți să alergi și să înoți. Eh, seniorita y seniores !

Pliar și Piticu tresăriră și se ridicară în capul oaselor.

— E timpul — spuse cu blîndețe Tormez. Peste jumătate de oră abordăm un vas cu destinația Veracruz. Să ieșim pe punte.

Ne făcu loc să trecem înaintea lui, ducîndu-l pe Olivotto aproape pe brațe, apoi se scuză și dispăru urmat de Paquito. Reveni aproape numaidecît pur-tînd pe brațe cîteva cutii plate, roșii și verzi.

— Iată cîteva daruri — spuse zîmbind straniu. N-am mai dăruit nimic, nimănui, de ani de zile. Sînt aici înregistrări ale zgomotelor junglei din care au fost extrase principalele semnale care lucrează asupra sistemului nervos al tigrului. Fiecărei benzi sonore îi corespunde o alta cu traducerea optică a biocurenților. Ele vor putea fi folosite de cercetătorii de specialitate. Iar aici sînt cuprinse electron-tehnicile introspecției, a primilor pași către memo-riile inerte. Vă rog, seniores, să primiți aceste mici daruri ca amintire.

— Vaporul ! îl întrerupse Paquito. Cinci mile spre nord. Ne așteaptă.

— Credeam că ești diavolul — îi răspunse Pilar. Și ești Dumnezeu !

— Un Dumnezeu foarte mic — se apăară dresorul. Asta e pentru dumneata, seniorita.

Deschise una din cutiile aduse și scoase dintr-un înveliș pufos două perle enorme, ovale, cu luciu stins.

— Senior ! strigă emoționată Pilar, dîndu-se înapoi.

— Ești foarte frumoasă, seniorita — declară Tormez înclinîndu-se. Cred că ești cea mai frumoasă femeie din Marea Caraibilor ! Îmi cer iertare că perlele n-au montură. Dar așa mi le-a adus Endymion. El vi le dăruiește.

Pilar luă mărgăritarele, încercă să spună ceva și negăsind vorbele potrivite mă îmbrățișă cu patimă.

— Uite ! șopti. Uite ce-am căpătat ! Nici regina nu are asemenea perle !

— Dînsul va dormi acum — spuse dresorul arătîndu-l pe Olivotto. I-am transmis ultima rămășiță a energiei subcentrilor mei nervoși, ordonîndu-i să se vindece. Procesul se va desfășura în timpul somnului. Să nu fiți îngrijorați — se va trezi singur peste patru zile.

Se întoarse apoi spre Piticu, oferindu-i celelalte cutii.

— Îi veți trata rana cu prafurile și cu ierburile acestea. Animalele cunosc plante de o mare putere de vindecare pe care oamenii le-au uitat. Bandar e un mare vraci.

— Vă mulțumesc, senior ! spuse reverențios Piticu. Dacă vreodată ați consimți să vă luați un asistent, v-aș urma. Sînt psihiatru.

— Știu ! spuse Tormez. Dar voi lucra singur, rămînînd ascuns mulți ani de-acum încolo.

— O să mă rog pentru dumneavoastră — șopti Pilar. Sînteți un om bun.

Tormez chicoti.

— Nu sînt nici bun, nici rău. Dar urăsc violența stupidă și prostia.

Se încruntă și fără să privească spre Danovici care se întorsese cu spatele, refugiindu-se la pupă, adăugă.

— Și lașitatea. Există momente cînd sîntem siliți să arătăm cine sîntem, într-adevăr. Unii cad la încer-

careea asta. Unii în schimb se ridică atît de sus, încît merită să te închini în fața lor. Iertați-mi retorismul sud-ămerican, dar îngăduiți-mi să mă închin în fața dumneavoastră, seniores rumanos.

Își aplecă, grav, fruntea enormă și bronzată, în vreme ce Piticu și cu mine priveam stingheriți scîndurile punții.

— Cînd veți ajunge în primul port explicați autorităților unde e Aragua și ce se petrece acolo. Dacă aparatele mele vor fi salvate voi reveni, poate, să le iau. Altfel...

— Senior — chemă agitat negrul privind prin lunetă. Se vede o navă.

— Semnalizează! ordonă Tormez. Și pregătește-mi scaunul pentru dormit. Acum mă voi culca și eu. Mă voi cufunda într-una din memoriile străvechi, în cea mai pașnică și odihnitoare dintre ele. Și, între timp, energia subcentrilor mei nervoși se va reface. Voi fi din nou în stare să aplic magia lui Karait.

Tăcu îngîndurat privind nava ce ne aștepta în depărtare cu motoarele oprite și vreme de o jumătate de oră nimeni nu îndrăzni să tulbure liniștea ce se așternuse pe bord.

Cînd ajunserăm lîngă nava scundă, elegantă, tribordul acesteia era înțesat de pasagerii ce ne priveau prin binocluri, ne fotografiau, ne filmau.

— Ohé! Salud! strigă cineva din mulțime. Ce se întîmplă aici?! Se fac trageri?

— Sondaje de adîncime — răspunse Tormez. Cargoul se apropie de babordul navei. Marea era liniștită, netedă, și puturăm acosta la scara punții a doua.

— Urcați, senior căpitan? îl întrebă comandantul navei pe Tormez. Luați un gin cu noi?

— Mă iertați, senior comandant — spuse dresorul — dar urmăresc un marlin uriaș.

Comandantul, mic, gros și vorbăreț, se năpusti asupra lui cu întrebări, în vreme ce doi mateloți coborîră și luară targa pe care dormea Olivotto.

Pilar îl sărută pe Tormez și el o mîngîie pe păr. Apoi Piticu îi strînse mîna îndelung, emoționat, cu ochii strălucitori, și cel din urmă îmi luai eu rămas bun.

— Senior, senior — m-am bîlbîit — poate odată... vreodată...

Atîta am reușit să-i spun, privindu-l drept în ochi. Eram sigur că nu-l voi mai vedea. Urcai apoi scara, susținîndu-l pe Piticu, urmat de Danovici. Sus furăm primiți de un vacarm de urlete și fluierături entuziaste. Abia în mijlocul oamenilor eleganți, parfumați, proaspăt bărbieriți, mi-am dat seama cum arătam — de cinci zile nerași, desculți și brăzdați de răni. Pilar însă, în ciuda bluzei și a fustei zdrențuite, stîrnea exclamațiile admirative ale călătorilor și bărbații se îngrămădiră în jurul ei, copleșind-o sub un potop de complimente spaniolești.

Între timp, „Endymion“ aruncă o chemare scurtă de sirenă și porni în marșarier. Dînd la o parte pe cei ce ne înconjurau, ne-am repezit la balustrada navei ridicînd mîinile deasupra capului. Paquito ne răspunse fluturînd o enormă eșarfă roșie prin fereastra timonei, iar Tormez ne zîmbi înclinînd capul. Un corp negru țîșni din valuri, în dreptul micului cargou, arătînd privitorilor uimiți o coroană aurie și o aripioară dorsală triunghiulară. Apoi nava Endymion și Endymion-peștele porniră în viteză maximă către nord-vest, alături, ca și cum s-ar fi luat la întrecere, și se topiră în marea strălucitoare...

ULTIMA RAZĂ

Samovarul bîzîia încet, ca un motan, așa cum îl auzisem în copilărie. Sfîrîia, tușea, își sălta șapca de alamă și șapca clănțănea lăsînd să-i scape un șuvoi de aburi. Deasupra samovarului plafonul se pătase ușor — tocmai cît trebuia ca nimeni să nu poată observa pata în afară de mine, care o priveam cu ochii pe jumătate deschiși, aproape adormit. Știam că bîzîitul apei ce fierbe o să mă adoarmă și așteptam înduioșat clipa cînd pata avea să se alungească, să se coloreze și să ia diferite chipuri. Îmi aminteam ca prin vis că ieri căpătase picioare — patru picioare mai întîi, apoi un gît puternic pe care juca un cap-sfîrlează. Capul își scosese două urechi ascuțite amintind un cap de cal, iar pe cal sta țanțoș unchiul meu Anton, cu figura lui bonomă și vicleană de ștrengar îmbătrînit. Îmi păruse bine că-l văd, pentru că de ani de zile nu-i mai știam de urmă, dar el se plictisi să galopeze numai în profil, alunecînd pe suprafața plafonului, și se îngustă ajungînd ca un creion tocit. Iar creionul părea destul de vesel, în ciuda zdreliturilor ce-i brăzdau coada, și-mi zîmbi înduioșat. Își scoase apoi vîrful și-l desenă pe celălalt unchi — acel care pierise înecat și care acum scuipa de zor apa înghițită în clipa morții. Scuipă astfel jeturi spumoase de lichid pînă ce reuși să improaște cizmele celui de-al treilea unchi care se supără, pe bună dreptate, și-i trase cîteva perechi de palme. Gestul ăsta mă făcu să izbucnesc în rîs și gîlgîiturile pe care le scosei sparseră imaginea, lăsînd cioburile ei să se topească încetișor. Aș fi vrut să le adun, dar voința mă părăsi lenevoasă și

adormită, cu un vaier stins, și se duse să picotească sub forma unui balon cenușiu, alungit, în spatele dulapului. Era un loc foarte bine ales căci acolo nimeni n-o putea atinge, nici măcar eu, și astfel eram liber să mă las în voia curgerii generale pentru care obiectele se pregăteau. Le simțeam cum își pierd clipă de clipă contururile precise, care se ondulau, se curbau, se ștergeau, lăsînd conținutul să alunece în afara lor, în cele mai nebănuite forme. Astfel patul curse într-o umbrelă care-și lărgi mînerul într-un superb cap de leu. Fiara rînji — dar prea tare căci se înghiți pe ea însăși, coama rămî-nînd prizoniera botului ce se întoarse cu cerul gurii în afară. Fenomenul — cu toate că foarte limpede — mi se păru absurd și gîndul acesta amărui, strident, fu cît p-aci să înece totul într-o lumină lăptoasă. M-am oprit însă la vreme căci acum trebuia să apară fata...

...Și ea veni, ca și alaltăieri, ca și ieri, trecînd colțul făcut de strada Democrației cu strada Eminescu. Se opri în dreptul gardului cu zăbrele de lemn verde, își îndreptă rochia (vai, ce demodată era!) și traversă strada intrînd în casa veche cu arcade și ciubuce pe ale cărei schele mă jucasem în copilărie.

Era stranie apariția fetei, dar ceea ce mi se părea din cale-afară de bizar era că o dată cu apariția ei, imaginile nu se mai jucau trecînd una într-alta, ci deveneau clare. Numai cerul rămînea prea jos — un cer gălbui, tăcut — și firele de iarbă crescute între bolovani fremătau ca o pădurice. Am bănuir că le văd atît de bine și atît de aproape pentru că nu-mi puteam lua ochii de la picioarele fetei. Erau bronzate, pline, nu ca niște pînișoare, dar ca niște fuse și simțai nevoia să-ți lipești obrazul și buzele de carnea lor arămie, caldă, cu toate că rochia prea lungă le acoperea sever și bătrînicos.

Apoi, după scurt timp, fata ieși surîzînd din casa cu arcade, își îndreptă părul și porni fugind spre școală. Știam că se îndreaptă spre școală — și chiar

așa era pentru că fugind își schimbă rochia cu un șorț de școlăriță, un șorț negru petrecut peste o bluză pepit, și continuă să alerge ducând subsuoară un ghiozdan rebegit. Se întoarse însă deodată, îndreptându-se către mine, și chipul ei pînă atunci smead, sprîncenat, rotund, se alungi ușor, devenind bălai și ingenuu. Era, de astă dată, chipul unei madone, dar o madonă îmbujorată, cu sprîncene negre, cu fruntea bombată, care surîdea făcînd gropițe și roșindu-se. Nu, nu putea să fie vis pentru că îmi aminteam că bărbații visează foarte rar în culori, iar obrajii fetei se împurpurau. Și în afară de culori era însăși chipul atît de cunoscut amintindu-mi-l pe al fetei aceleia, venită tocmai din Macedonia, al Anei Calio. Dar iată că îmi întoarse din nou spatele și se duse grăbită să ia de braț un băiat înalt și slab, cu părul zburlit, care-i zîmbea arătîndu-și dinții mari și strîmbi. Grea și amară, tristețea mă învălui și pornii să respir greu! Oh, lume blestemată în care toate îmi erau potrivnice! Îl afurisii pe derbedeul de lungan care luase fata cu el și pornii — de astă dată chiar eu — cu pașii rari, preumblîndu-mă pe strada Republicii. Trecui de colțul unde mă întâlneam cu Babu și cu Mitică Rabinovici și nu mă oprii pentru că știam că băieții nu mai erau cei de odinioară — și că, îngrășîndu-se, nû mai treceau Dunărea înot. Mai încolo, e drept, aș fi putut să-l întîlnesc pe Babu — și nu mai eram sigur dacă îmbătrînise sau rămăsese același, pentru că cineva îmi șoptea cu îndărătnicie că-l văzuse jucînd șah și volei și-l auzise debitînd teribilisme fără să se poată stăpîni. De aceea l-am așteptat puțin, iar Babu veni surîzînd enigmatic — cu figura aceea pe care noi i-o porecliserăm „de ou“ — și-mi recită o poezie a lui Eluard, o poezie cunoscută și care-mi plăcea.

— Și copiii? l-am întrebat. Ce mai face Monț?

Monț era băiatul său — cel mai mic dintre copii — și-mi plăcea grozav mutricica lui de omuleț cîrlionțat.

— Bine, bine — răspunse Babu și răspunsul lui m-a întristat căci asta însemna că are într-adevăr copii și că sîntem amîndoi mari, poate chiar bătrîni. Înainte însă de-al mai putea privi dispăru și mă găsii din nou singur, cuprins de un dor adînc după vechiul sediu al U.T.C.-ului, acolo unde ținusem prima ședință și scrisesem titlul primei gazete de perete din oraș.

Sediul rămăsese la fel ca și atunci și se auzeau bocănituri de cizme. Am intrat neobservat și am deschis ușa unei camere unde se certau doi băieți — doi puști — și din nou am simțit că îmi par amîndoi puști fiindcă au trecut ani de zile de atunci. Dar am alungat gîndul acesta — era alb și strident și-l vedeam în afara mea, ca un con ascuțit de hîrtie rece, vibrantă. Mi-am sprijinit arma de podea și am luat poziție de repaus în fața camerei de muniții. Aici fusese un depozit al nemților și în primele zile îl păziserăm noi, uteciștii, căci ușa rămăsese deschisă și se zăreau grenadele defensive, ca niște mere verzi, stricate, așezate în rafturi.

„Lupta noastră de partizani“, fredonă cineva și cîntecul mă învălui fierbinte. Îl cîntai multă vreme, pînă cînd am început să fug în fruntea unei mase mari de oameni, alături de Babu și de Rabinovici, strigînd lozinci.

Deasupra noastră, în balconul primăriei, apăru Gheran pe care chiar în momentele acelea îl alesesem prefect al județului, în locul manistului fugit. Gheran întinse brațul și porni să vorbească, bîlbîindu-se de emoție, iar eu mă simțeam în al nouălea cer, pentru că era comunist și noi îl aleseserăm prefect, noi cei ieșiți în stradă, umăr la umăr, amestecîndu-ne, muncitori, studenți și femei din port și din cartierul Brăilei, iar de pe strada laterală, din dreapta, ofițerii, în fața unei mici trupe, priveau posomorîți adunarea noastră, dar n-aveau ce să mai facă pentru că eram prea mulți și hotărîți. Ridicînd privirile, am văzut figura lui Gheran — aerul său de intelectual pașoptist, blajin și entuziast totodată — și din nou mi-am dat seama că

îmi amintesc prea clar toate astea și că nu se putea ca imaginile să se fi născut dintr-o simplă pată de pe plafon.

Gîndul că visez țîșni din nou și sfîșie penumbra cu vîrful său alb și rece de cornet de hîrtie. Ondulîndu-și marginile, ca o cortină, întunericul se retrase descoperind plafonul și acesta apăru străin, dușmănos, deasupra mea...

★

★

★

...Eram întins în pat cu ceafa lipită de somieră, încălzit de somn, cu brațul drept aproape amorțit, și priveam fără putere pereții alburii. Cu un suspin mut mi-am amintit că mă aflam pe insula aceea mică din fața Galațiului — insula aceea împădurită, sălbatică, pe care făceam plajă în urmă cu treizeci de ani. Îmi părea rău că visul se terminase pentru că aș fi putut să colind la nesfîrșit străzile pe care bătusem mingea și pe care mă plimbasesm cu fetele de la „Kogălniceanu” și de la Liceul Comunității Evreiești și aș fi dorit să mă văd din nou pe mine însumi, băiat de șaptesprezece ani, strigînd din fundul plămînilor : „Cumpărați «Dezrobirea», ziarul Partidului Comunist”. Și ceea ce mi se părea cu totul bizar era că imaginile din vis nu se estompau, nu se ștergeau ca de obicei, ci rămîneau limpezi și vii. Dacă hainele mele n-ar fi fost așezate cu grijă pe un scaun din apropierea patului și dacă valiza de plastic nu s-ar fi odihnit pe garderobul scund, aș fi sărit din pat grăbindu-mă să mă întîlnesc cu băieții la Vadul Rașcu. Dar obiectele din jur mă sileau, prin prezența lor neîndoielnică, să-mi domolesc dorințele și să încerc a mă trezi de-a binelea.

Ceasul arăta ora zece fix — era foarte tîrziu — și am încercat să sar jos din pat. Dar picioarele nu mă ascultară — se topeau de lene și n-am făcut altceva decît să-mi pun brațul peste ochi, hotărît să nu mai rămîn în pat decît pentru a număra pînă

la zece. Murmurai chiar : unu... doi... trei, și o voce subțire, argintie, continuă firesc : patru... cinci... șase... În fața patului se oprise fata pe care o fugărisem, frumoasa Ana Calio, fîstîcită, temîndu-se că m-ar putea deranja.

— Nu, nu dormeam — am spus. Stai jos, te rog !

Îi arătai scaunul de pe care hainele mele dispăruseră și ea se apropie de el, dar cineva o opri — un băiat voinic, păros, negru, cu picioare groase și cu o figură botoasă și obraznică.

— Las-o în pace ! i-am strigat.

Dînsul mă privi cu răceală și făcu un pas spre mine. Am văzut că are genunchii apropiați și șoldurile pline — ceea ce nu-mi plăcuse niciodată la băieți — și pe buzele roșii i se așternu un surîs rău în care se amesteca șiretenia și disprețul. Surîdea și astfel îmi amintii de el — era Gică, băiatul unui negustor bogat. Avînd un „Kodak“ adus din străinătate, promitea fotografii tuturor fetelor în schimbul unei plimbări, noaptea, în Grădina publică. Îi recunoșteam umerii puținel căzuți, picioarele în „x“, obrazul smead, brun, care parcă striga după palme, și am sărit deodată peste tăblia patului, oprindu-mă în fața lui.

— Las-o în pace ! i-am spus din nou, foarte încet, și în jurul nostru totul se lumineă puternic.

Băieții se ridicară din bănci — căci eram în clasă — și se apropiară de noi, lacomi să vadă ce-o să se întîmple. Gică se dădu înapoi („va să zică tu ești, Gică“, i-am spus în gînd) și ridică mîna. O mai ridicase odată la fel, în urmă cu trei ani, și-mi trăsesese un pumn în nas, în mijlocul clasei. Eram prea slab atunci, neîndemînat și prost îmbrăcat, ca să îndrăznesc să-i răspund, dar lucrasem trei ani la inele și la bară fixă numai în vederea întîlnirii de azi. Și el, cu toată mutra obraznică, feroce aproape, și cu toate că era cel mai bogat din clasă și aproape cel mai voinic, își dădu seama în clipa aceea că o să-l bat fără milă și ridică mîna, nu ca să lovească, dar ca să se apere. Dar o ridică la fel ca atunci, puțin lateral și spectaculos, spre a putea fi admirat

de toți, și eu am dat-o deoparte cu grijă pe Ana Calio și l-am izbit în beregată cu latul palmei, așa cum se obișnuiește când vrei să-ți arunci adversarul înapoi. Lovitura aceasta îl sperie pe Gică mai mult decît un pumn — căci dovedea stăpînire de sine și răceală — și din cauza spaimii se aruncă cu capul în burta mea, vrînd să mă izbească sub centură. M-am tras atunci înapoi și l-am pocnit de jos în sus, și dinafară spre înăuntru, cu un croșeu de dreapta. Știam de la sala de box a lui nea Boanță cum se trag croșeurile cu tot corpul, răsucindu-te pe picioare și alternînd fără răgaz dreapta și stînga. Și întocmai ca la sală, am lovit numărînd fiecare pumn cu voce tare și la al nouă-lea a căzut pe spate, ținîndu-și fața în palme și cineva a strigat: „Gică la pămînt!”

Gică era, într-adevăr, trîntit pe podea, în fața primului rînd de bănci, însă pregătindu-se să se repeadă din nou la mine.

Sări deodată în picioare, agitîndu-și brațele, dar făcuse asta numai pentru a nu părea laș, căci nu mai îndrăznea să lovească. L-am apucat atunci cu stînga de rever, i-am tras o palmă cu dreapta, răsturnîndu-l peste catedră. O palmă, după o serie de croșeuri — suprem dispreț! El rămase prăbușit pe o coastă, amețit, învins, și cineva strigă din nou, cu glasul tremurat de plăcere: „Gică la pămînt!” O clipă, o singură clipă, în momentul acela de triumf, mi-a părut rău că l-am lovit prea tare.

Dar n-am avut vreme să mă gîndesc deoarece trebuia s-o întîlnesc pe Ana și eram prăfuit, boțit, cu haina ruptă. Am fugit lăsîndu-i pe toți într-un nor de praf luminos, am urcat Vadul Rașcu, ajungînd în centru și de acolo am sărit în strada Mihai Bravu. Știam că inima îmi bate atît de puternic de emoția întîlnirii, dar îmi spuneam că de vină e fuga. Zădarnic încercam să-mi potrivesc haina — era scurtă — și mîinile îmi curgeau afară din mîneci, ca doi oameni în pielea goală. Pantaloul burlănit avea o gaură mare pe șold și haina n-ajungea s-o acopere. Iar din capul străzii, cu breton și bluză pepit, venea

Ana, mai frumoasă decît data trecută și decît totdeauna, și nu-mi venea să cred că pe mine mă caută. Trebuia să găsesc niște cuvinte rare, vrăjitoarești, o incantație care să-i acopere ochii cu un vâl, pentru că eram prea slab și urît și haina căpătată de la unchi-meu Anton, călărețul, era prea scurtă. Fără să-i spun bună ziua am întreat-o :

— Dumitale îți plac poveștile medievale ?

— Pe toate le întrebî la fel — spuse dînsa. Dar mie nu-mi povestești nimic niciodată.

Era adevărat și neadevărat ceea ce spunea, și tocmai asta mă făcu să pierd șirul vorbelor și o dată cu ele vraja ce plutise în aer se risipi, și teii bătrîni se aplecară, despărțindu-ne, iar cerul rămase alb-gălbui.

— Nu e chiar așa — am șoptit ascultîndu-mi vorbele.

...Eram din nou în pat, cu ceafa lipită de somieră, și în dreapta mea ceasul arăta ora zece fix, exact ca înainte. Am întins mîna spre el și l-am apropiat de ureche. Mergea și l-am așezat la loc, apoi, făcînd un efort, m-am smuls din așternutul călduț. Piciorul rănit mă durea ca de obicei și abia-l puteam îndoi.

Tropăiam prin cameră îngrozit de cît de mult dormisem, simțind ca o împunsătură în inimă eșecul suferit în fața Anei. „Dar asta s-a întîmplat în urmă cu treizeci de ani ! mi-am spus. De ce oare mă mai chinuie și azi gîndurile ?“ Mi-am băgat capul sub duș, m-am îmbrăcat și-am ieșit din cabană, căutînd din ochi barca. O lăsasem la adăpostul sălciilor și mă aștepta acolo, legănîndu-se. Fusesse proaspăt vopsită cu negru și roșu și arăta mai subțire decît era. Mi-am suflecat pantalonii și, împin-gînd barca de la mal, am sărit în ea. Apa era cafenie, uleioasă și clipoceă ușor. Pe țărmul dimpotrivă sclipeau roșii ferestrele blocurilor cărora le îmbrăcaseră de curînd copertinele pentru aterizarea elicopterelor. Pe vremuri fuseseră denumite „blocuri-punct“ deoarece erau înalte și subțiri și de sus păreau niște puncte pătrate. Dar acum, cu borurile de beton colorat, păreau niște ciuperci

enorme de oriunde le-ai fi privit. Malul, rîpos și galben cu ani în urmă, fusese taluzat, acoperit pe alocuri cu beton și deasupra lui unduia marea magistrală spre Brăila. Zeci de vaporase, mai ales iahturile cluburilor, alunecau lin în josul apei și totul era atît de înveselitor și pașnic, încît am oftat. Era portul meu — atît de zdrențuit în pitorescul lui de odinioară — și care acum, împodobit cu arbori de accacia, cu palmieri aclimatizați, cu uriașe magnolii, părea că se răsfață sub un soare mai blînd decît cel al tinereții mele. Și cu toate astea, îl recunoșteam — mai veghea bătrîna turlă a bisericii hatmanului Mazeppa, mai atîrna, ici, colo, printr-un capriciu al arhitecților, cîte un fuior de buruieni, iar străzile se povîrneau către apă asemenea tuturor străzilor din porturi. Mă înduioșa și mă făcea să zîmbesc malul Galaților, așa cum te înduioșează și te fac să zîmbești cei dragi pe care-i surprinzi făcînd un gest obișnuit și foarte omenesc, fără să știe că sînt priviți. Era al meu portul, căci îl bătușem de zeci de ori și-l văzusem crescînd, după cel de-al doilea război mondial și devenind un mare centru industrial și o mare gară fluvială în care fîl-fîliau drapelele cele mai felurite.

Vîslind, continuam să privesc cheiul atît de cunoscut, cu capul întors peste umăr, cînd — la început ca niște pete, apoi conturîndu-se distinct — i-am zărit pe Mitică și pe Babu stînd pe vechiul ponton și mîncînd semințe. Erau ei, chiar ei ! Și ridicîndu-mă în picioare, le-am făcut semn. Mi-au răspuns, într-un fel bine cunoscut care însemna : Ai rămas la urmă.

Nu înțelegeam prea bine la urma cui rămăsesem, dar Babu repetă gestul și atunci mi-am dat seama că eram cel din urmă la traversatul Dunării. Ceilalți înotau prea departe ca să-i pot vedea și nu puteam să pricep cum de am ajuns în barcă dacă era vorba de o cursă de craul. Dezbrăcîndu-mă cu gesturi febrile, am sărit în apă și am pornit să înot, respirînd o dată la patru mișcări și blestemîndu-mi piciorul pe jumătate anchilozat. În stînga mea, barca

se lăsa dusă de curent și din nou — pentru a cîta oară? — am înțeles că visez cu ochii deschiși fiindcă Babu dispăruse demult și Mitică nu mai înota de douăzeci de ani. Eram deci nebun, nebun de-a binelea și halucinam fără să mă mai pot opri!...

Înotînd cu toată forța, am ajuns barca din urmă și m-am cățărat în ea tremurînd de surescitare. Cu toate că abia mai respiram a trebuit să trag la rame din răspuțeri ca să nu depășesc pontonul și am reușit să acostez la marginea lui din aval. Am rămas culcat aproape un sfert de oră pe bancheta provei ca să-mi revin de pe urma efortului, apoi m-am îmbrăcat și am urcat pe chei.

Eram frînt de oboseală și mă temeam că halucinațiile au să revină. Îmi era frică să privesc în jur pentru că îmi aminteam fiecare piatră a cheiului și de pretutindeni mă pîndea trecutul. Cu capul în piept am pornit să urc strada care înainte se numea Vadul Rașcu și abia sus, ajuns în Piața Nouă, am îndrăznit să deschid ochii de-a binelea. Oamenii necunoscuți treceau pe lîngă mine sporovăind, rîzînd tare, și prezența lor îmi dădu senzația de siguranță pe care o căutam. Înviorat, m-am întors privind cheiul prăfos rămas în urmă, Dunărea strălucind în soare și lanurile verzi de peste apă. Știam că după ele și după pepenăriile vegheate de paznici urcați în foișoare de scîndură începe balta, al cărei miraj nu mă părăsise decît o dată cu plecarea din oraș. Am șovăit o clipă în fața acestei amintiri — era prea plină de farmec pentru a nu mă cufunda în trecut, lăsînd să se repeadă asupra mea droaia de puști cu care pescuisem odinioară, ciupind adesea din vîrșele pescarilor. Îi simțeam — desculți, zburliți, tuciurii — dar nu voiam să mi-i mai amintesc pentru a nu mi se înfățișa aievea și a mă sili să revin la lumea lor.

Scuturîndu-mă ca de un vis rău, am pornit mai departe și deodată am simțit un val de căldură străbătîndu-mi piciorul anchilozat. Mușchiul înțepenit se relaxă, ca și cum ar fi scăpat dintr-o chingă,

și genunchiul se îndoi, liber. Mi-am aruncat picio-
rul înainte, l-am răsucit, temîndu-mă că a fost
doar o părere, dar anchiloza dispăruse, nelăsîndu-mi
decît o ușoară jenă. Am traversat spre a mă privi
într-o vitrină și am văzut venind spre mine imagi-
nea unui bărbat între două vîrste, cu pas elastic.
Era va să zică adevărat, nu mai halucinam ! Oare
baia rece și înotul putuseră vindeca în cîteva mi-
nute ceea ce tratamentele nu reușiseră să facă în
ani de zile ? !

Îndreptîndu-mă spre centrul orașului, am părăsit
bulevardul pentru a trece printr-o veche străduță
bolovănoasă — păstrată neatinsă, în spatele blocu-
rilor, ca mărturie a vechiului cartier. Dar în clipa
în care am pătruns printre casele ei vechi și pără-
site am simțit cum trecutul irupe din nou și că
nu-l mai pot alunga. Era un sentiment de teamă și
de plăcere adîncă, voluptoasă aproape. Și înainte
de a o vedea, am înțeles că Ana Calio revenise și,
instinctiv, mi-am tras în jos mînele prea scurte
ale hainei. Dar stofa alunecă și mîinile îmi scăpară
stinghere în afara mîneștilor ca doi oameni în pielea
goală. Era de prisos să-mi mai potrivesc haina veche
și urîtă și să-mi îndrept pantalonii burlăniți. Tre-
buia să încep să vorbesc, să spun ceva copleșitor
pentru ca magia cuvintelor să ne farmece pe amîn-
doi deopotrivă, înălțîndu-ne deasupra acestei
lumi. Greșisem odată — data trecută — cînd o în-
tîlnisem sub teii de pe Mihai Bravu și acum, pe
loc, trebuia să găsesc altceva, altceva, altceva...
„Știu o poveste cu un băiat ce a uitat drumul spre
casa iubitei lui“... „Trăia odată, odată...“ „Ana,
draga mea Ana Calio...“ Dar vorbele se risipeau
stinghere, stîngace, și continuam să merg spre dînsa
îndurerat și plin de dragoste, cerîndu-i ajutorul.
Dar m-am oprit deodată, cutremurat, căci fata
blondă, cu breton și cu sprîncene negre, nu era
Ana Calio !

...Asudat, cu buzele arse, am trecut pe lîngă fetiș-
cana care fluiera plictisită, scormonind în praf cu
vîrful pantofului, și am ieșit din strada îngustă și

cenușie, între marile blocuri ale centrului. M-am ciupit, apoi am pipăit betonul clădirilor, dar senzațiile încercate nu însemnau nimic pentru că amintirile fuseseră la fel de vii. Era ceva absurd și monstruos, căci lumea din jur începea să-mi pară ireală în ciuda zgomotelor și a mișcării.

Un șirag de automobile țîșni prin fața mea și o clipă am avut ideea de a mă așeza în fața lor pentru a le încerca materialitatea. Teama însă mă opri și am pornit mai departe, nesigur pe picioare, întrezărind conturul unui ins uriaș, țeapăn profilat pe cer între blocuri. M-am zgîit la el, înfiorat, pînă cînd am înțeles că e statuia lui Costache Negri — aceea care domina pe vremuri centrul și care fusese aruncată în aer în urmă cu patruzeci de ani de către fasciștii în retragere. Imaginea statuii stărui cîteva clipe, apoi se topi, așa cum se topește o bucățică de zahăr muiată în apă. Rămase doar ca umbra unui fuior de fum așternută pe fațada roză a unui bloc. Dar fu de ajuns ca privirea mea să întâlnească grilajul parcului din centru pentru ca statuia să reapară. În ciuda amețelii care mă cuprinsese, am înțeles că *imaginea grilajului atrage după sine imaginea statuii* și, într-adevăr, vedenia pieri în clipa cînd mi-am ațintit privirea spre terasa hotelului. Acoperită de umbrele multicolore, încărcată de plante agățătoare, vechea terasă — avea cel puțin trei decenii — părea mai luminoasă ca oricînd. Odinioară, aci se sfîrșea strada Domnească, după ce-și purtase trotuarele de asfalt pe sub teii bătrîni prin dreptul cofetăriei Suré unde ofițerii sunau din pinteni și pe sub vitrinele multelor prăvălii, mărunțele și gălăgioase. Am așteptat cîteva momente pentru ca vechiul centru să reînvie, dar blocurile noi vegheau, masive, înconjurată de perdele de arbuști, cu jeturi de apă înscriindu-se pe sub arcade mozaicate. Era centrul meu, acesta, pentru că, elev de școală primară, îl bătusem cu sandalele sparte, tremurînd de plăcerea de a intra la cinematograful Trianon. Era centrul meu pentru că aici lucrasem la strîngerea molozului împrăștiat

de explozii. Groapa aceea enormă, căscată de bombă, fiarele răsucite de incendiu pieriseră pe veci sub talpa grea de beton a acestor blocuri placate cu plastic și acoperite de copertine semitransparente. O plăcere adîncă mă furnică pînă în vîrful degetelor, o plăcere amestecată cu teamă, ca atunci cînd, dîndu-mă în scrînciob, ajungeam să văd cerul sub picioarele mele.

De teamă ca halucinațiile să nu revină, am intrat în parc în căutarea unui colțișor tăcut, unde să-mi pot aduna gîndurile. Dar aleea umbroasă ce înconjură statuia lui Eminescu și stîncile artificiale ce o mărgineau, cît și chioșcul de lemn pietrificat, nu mai existau de mult. Și cu toate astea parcă se conturau nedefinit, în penumbră... M-am retras atunci în spatele unor sălcii bătrîne, prăfuite, și mi-am tras o palmă, cît am putut de tare. Lovitura îmi zgudui capul, falca mi se înfierbîntă și începu să mă usture, iar un băiețel care se juca în nisip se apropie de mine privindu-mă cu curiozitate.

— Nenea bate ? întrebă.

I-am zîmbit și în clipa aceea, peste frunzele copacilor și printre ele, apăru chioșcul demult dărîmat. Imaginile se suprapuneau ca pe o fotografie de două ori expusă, amestecîndu-se și conturîndu-se totodată separat. Copiii care alergau pe aleea cu nisip se strecurau pe sub picioarele celor care se cățărau pe vechile stînci artificiale și amîndouă grupurile se estompau avînd o tentă cenușie, aburită. De astă dată vedenia nu mă mai umplu de teamă și am înaintat spre ea, hotărît să-mi dau seama ce se petrece. Întinsei mîna după unul din copiii de pe alee și acesta sări deoparte, apoi încercă să apuc pe unul din băieții ce urcau treptele spre chioșc. Puștiul se întoarse, mă cercetă cu o privire uimită și-mi făcu loc să trec. Am urcat treptele ce nu mai existau și am ajuns pe platforma fanfarei de acum patruzeci de ani. Pe balustradele construite din crengi artificiale cu coajă de piatră, grupuri, grupuri ședeau citind elevii liceului din

'45, iar pe sub dînşii, prin masivul de beton şi ciment, se fugăreau vesele trei fete cu cercuri!

Ca să parcurg distanţa de treizeci de ani în timp, trebuia să trec şi eu prin stîncă ajungînd pe aleile de acum, ale anului '80. Mi-am înfipt atunci piciorul drept în platforma chioşcului şi el pătrunse prin piatră ca printr-un abur îngroşat. Singura porţiune solidă continua să rămînă cea de sub talpa mea şi avînd acest reazim am adus şi piciorul stîng alături de cel drept. Continuai să cobor prin masivul de beton transparent, în care erau ancoraţi pilonii chioşcului, şi ajunsei pe sol. Un bătrîn pensionar înainta spre mine sprijinit în baston şi l-am lăsat să se apropie pînă la jumătate de pas, după care am întins mîna încercînd să i-o trec prin burtă. Făcusem gestul foarte lent, altfel poate l-aş fi răsturnat. Aşa însă îl lovii uşor, ca din întîmplare, şi bătrînul, tresărind, mă salută şi, ocolindu-mă, trecu mai departe. M-am repezit atunci înapoi în chioşc şi am luat în braţe pe una dintre fetele îmbrăcate în uniforma liceului de pe vremuri. Ea ţipă şi se zbatu să-mi scape, în vreme ce colegele ei continuau să citească fără să ne observe.

— O să te spun Anei! mă ameninţă fata şi vorbele ei produseră asupra mea efectul unei descărcări electrice. Braţele mi se desfăcură cu o mişcare violentă, corpul mi se contorsionă şi o luai la fugă pe vechea stradă paralelă cu bulevardul Republicii.

De cum dădui colţul străzii bolovănoase mă cuprinse o bucurie neţărmurită. Casele mici, coşcovite, curtea plină cu bălării a Templului Coral, uliţele povîrnite spre gară îmi păreau scăldate într-o lumină intensă, de început de zi. Recunoşteam sentimentul — era acelaşi care mă învăluia în copilărie cînd, de dimineaţă, mă pregăteam să plec spre Dunăre sau spre Brateş cu băieţii. Era senzaţia pe care o încerci aşteptînd să ţi se întîmple ceva neobişnuit şi plin de farmec, iar pomii înfipţi în trotuar, vrăbiile, pata de soare prăfuită îţi par prietenoase, gata să zburde cu tine. Şi mie îmi venea

să zburd, să cînt, tocmai cum făceam și atunci, știind că peste puțin corpul o să se înfioare de apa rece și cafenie a Dunării.

...Îmi domolisem fuga și abia mai mergeam, beat de plăcere, atingînd pereții cu dósul mîinii — pentru că îmi venea să ating și să îmbrățișez totul, căci totul era însuflețit. În stînga mea, ca o părere, se înălțau marile blocuri moderne, iar în dreapta, printre case, mi se păru că zăresc Brateșul. Și odată și blocurile moderne și vechile clădiri crescură, deveniră enorme și un cocoș uriaș se repezi la mine, amenințîndu-mă cu ciocul prin ostrețele unui gard. După el, bătîndu-și coada de coaste, veni și un dulău mare cît un elefant și hămăi arătîndu-mi colții.

— Ma-ma — am îngînat cu o voce stinsă. Ta-ta.

Îmi dădeam seama că nici cocoșul, nici cîinele nu pot ajunge cît niște pahidermi, dar îmi era teamă de ei și nu îndrăzneam să trec mai departe !

Dar în clipa aceea apăru tata, zîmbind, și frica îmi trecu. Tata avea mustața neagră, era înalt și subțire, drept, și pe sub haină îi spînzura lanțul ceasului.

— Băiețelule — murmură el. S-a speriat băiețelul ?

Mă luă în brațe și mă sărută năvalnic, înțepîndu-mă cu vîrfurile mustăților. Și ca atunci cînd mă alinta, înainte de a adormi, îmi cîntă la ureche încet :

— O baiaderă, tararam... tararam, o baiaderă...

...Apoi, dintr-o trăsătură, totul se șterse. Ecranul amintirilor se sfîșie șuierînd și mă înecă o dorință fierbinte de a galopa, de a săpa pămîntul, de a frămînta ceva cu mîinile. Pe celălalt trotuar zăceau aruncate cîteva dale de piatră și, dintr-un salt, m-am repezit spre a le așeza în ordine. Dar, în aceeași clipă, mă încercă o oboseală adîncă și lumina din jur scăzu, se împurpură.

...Era pe înserate și stăteam rezemat de un gard metalic, mirosind a rugină și a praf. Ce căutam,

oare, aici, cînd aveam treabă în port ? La picioarele mele erau aruncate cîteva oale mari, grele, și fui cît pe aci să mă împiedic de ele. Traversai, căci trotuarul de peste drum era mai bine întreținut, și în aceeași clipă o revăzui pe Ana. Înainte ca imaginea să prindă consistență am sărit înapoi și am avut senzația că trec printr-un perete fumuriu. Tremuram, pradă unei neliniști de neînțeles, și, din nou, de astă dată cu pași înceți, am revenit către trotuarul întreg. Înainte de a pune piciorul pe el, casele din fața mea își pierdură contururile precise, se clătinară și crescură. Repetai jocul de cîteva ori, surescitat, și, de fiecare dată cînd ajungeam în același loc, nu cu trupul, dar cu fruntea, schimbarea se producea instantaneu.

Am încercat să străbat zona în care se petrecea fenomenul, aplecîndu-mă pînă la pămînt sau înaintînd de-a lungul ei. Dar o perdea invizibilă se întindea dintr-un capăt într-altul al străzii. Îmi veni atunci o altă idee. Mersei pînă la colț și, luîndu-mi viteză, sării prin perdeaua pe care nu o vedeam și care adăpostea în spatele ei lumea amintirilor. O frîntură de secundă zeci de imagini se sparseră în fața mea, caleidoscopic, dar, ajuns la cinci metri de frontul nevăzut, mă găsii înconjurat de oameni, de mașini, de cărucioarele cu înghețată.

Am rămas cîtva timp nemișcat pentru a vedea ce se întîmplă. Dar în acest loc circulația era foarte puțin intensă și abia după vreo zece minute apăru o femeie ducînd de mîna un copil. Se apropiară de linia periculoasă, o atinseră și femeia se clătină subit. Așteptam s-o văd ducîndu-și mîna la cap sau începînd să vorbească în neștire. Dar ea trecu mai departe și doar de cîteva ori își pierdu stabilitatea, ca un bețiv. Cei care urmară — niște băieți, un marinar voinic, o fetiță — părură că nu simt nimic. Numai un moșneag porni să se întoarcă și să salute pe cineva inexistent.

Fenomenul era deci real, nu mi se năzărise nimic — în afara stărilor prin care trecusem, dar

care și ele se datorau fenomenului real. Silindu-mă să observ totul cu luciditate, am revenit și mi-am muiat fața (chiar așa mi s-a părut, că mi-o moi, ca într-o apă) în peretele invizibil.

...De astă dată îmi apăru chipul unui om... Ținea ochii închiși, gemînd, și l-am recunoscut pe Mitică Rabinovici. Deasupra lui era aplecat un ins mărunțel, cu fața puțin boțită, de maimuțică înțeleaptă.

— Să trăiesc... să trăiesc... să trăiesc... bolborosea dînsul. Să trăiesc...

Avea ochii cenușii, nespus de vii, și chipul său strălucea de-o mare blîndețe, de o răbdare adîncă.

„Ajunge, mi-am spus. Am verificat de ajuns fenomenul ăsta halucinant. Să revin la realitate.“

Făcui doi pași înapoi, cu un mare efort de voință, și... mă găsii din nou în afara peretelui — sau a spațiului — ce despărțea lumea reală de cealaltă, a amintirilor. Dar ultima imagine mă tulburase. Oare nu i se întîmplase nimic lui Mitică? Nu-l mai văzusem de ani de zile pe băiatul ăsta atît de bun, de naiv, și atît de puțin descurcăreț! Nu cumva presimțirea mea s-ar fi putut adevăra? Am băgat iar capul — de astă dată chiar l-am băgat ca printr-o fereastră — căutînd să străbat hotarul celor două lumi.

— Să trăiesc, să trăiesc, să trăiesc — repetă omul. Avea un accent ciudat și ciudată îi era și figura cu pomeții puțin ieșiți, amintind un lama tibetan. Să trăiesc — spuse el din nou și ridică deasupra frunții sale boltite o cutie de metal sau de plastic metalizat.

— Respiră — murmură cineva.

Mitică era culcat pe o pernă albă, strălucitoare. Nu se vedea decît pînă la mijlocul pieptului și nici din celălalt nu se deosebea mai mult, ca și cum ar fi fost dezgropați din beznă cu ajutorul unui fascicol luminos, precis conturat.

— Să trăiesc, să trăiesc, să trăiesc — continua să spună omul acela, cu ochii oblici, cu pleoapele zbîrcite, zîmbind ușor. Și Mitică respiră deodată adînc.

Una din fațetele cutiei de metal deveni fosforescentă și omul își deschise mari ochii cenușii.

— Acum ! spuse el. Acum !

O bucurie nespusă — aceeași care mă cuprinsese în urmă cu o oră (sau cu o zi ?!) — mă înecă, îmi umplu aproape ochii de lacrimi.

— Trăiește ! exclamă omulețul atît de exaltat, de pătimaș, încît exaltarea lui mă cuprinse și pe mine și mă înfiorai. Trăiește ! porunci el din nou. Tot, tot, tot ! Viață ! Să trăiesc, să trăiesc, să trăiesc...

Cuvintele i se pierdură într-un susur dulce, într-o melopee, iar cutia pe care o mișca încet strălucea sub un anumit unghi, ca o piatră prețioasă.

Mitică își încreți fruntea și deschise cu greutate pleoapele.

— Unde ești, Andrei ? întrebă. Unde e Nicoleta ?

Nicoleta apăru în dreptul lui, palidă, cu buzele subțiate, iar eu am răspuns, aproape fără să vreau :

— Aici... Aici sînt, Mitică.

— Vino ! îmi spuse omulețul întorcînd privirea spre mine ! Vino !

— Unde ? am vrut să întreb, dar m-am gîndit că mă las cuprins din nou de imaginile halucinante, pradă cărora eram de atîtea ore și mă trăsei înapoi...

...Mă aflu în mijlocul străzii, mergînd repede. Muzeul de arheologie rămăsese pe dreapta, în urma mea, și am trecut pe bulevardul Republicii și apoi pe Mihai Bravu. Teii bătrîni foșneau și prin curți își legănau capetele panselele și regina nopții.

Mă grăbeam să ajung la Mitică înainte de a se întuneca. Știam că, sclav al tabieturilor, la ora opt își va începe partida de șah, la nouă se va așeza în pat, cu o carte, iar la zece va stinge lumina.

Într-adevăr, în curte nu mai era nimeni și fața de masă în carouri maronii zăcea aruncată, ghemotoc, pe masa negeluită de sub castan.

Am fluierat „chemarea“ (cele cinci note din Fra Diavolo), ca în tinerețe, și n-a răspuns nimeni. Am sunat îndelung și nici de astă dată nimeni nu mi-a

răspuns. O presimțire tulbure mă făcu să mă îndrept către Grădina publică. Poate că Mitică, simțindu-se rău, ieșise să ia aer, așa cum obișnuia pe vremuri și tatăl său, ascunzându-se în spatele tufelor de iasomie, departe de aleile prea mult bătute.

Amurgul înroșea frontoanele vechilor clădiri și inserarea începuse să coboare. Am grăbit pasul, dar întunericul și cuprinsese dalele de piatră pe care pășeam. Strada se cufunda într-o ceață cenușie, prin care, asemeni unor vietăți alburii, aproape luminoase, pluteau mâinile mele. Însuflețită de o viață proprie, dreapta mi se ridică și împinse o ușă grea. Am trecut pragul pe care nu-l vedeam și am pătruns într-o încăpere întunecată. În dreptul ferestrei se contura silueta unui bărbat care-și sprijinea bărbia în pumn.

— A venit Andrei ! exclamă o voce de femeie. L-a condus pînă aici !

Era lîngă mine, dar nu o vedeam. Nu vedeam pe nimeni, în afara omului aceleia care împietrise în cadrul ferestrei.

— Andrei, Andrei ! șopti vocea, îngrozită. Ce ai ? Sînt aici, lîngă tine.

— Știu — am șoptit.

— Sînt Nicoleta !

— Știu.

— E raza — se auzi o voce plină, blîndă. A venit pe drumul razei. Acum euforia îl înăbușă. Ar vrea să plîngă de bucurie, să ne sărute, să cînte. Să nu-l smulgem încă de acolo.

Îmi puse mîna pe umăr, mă sili să mă aplec. Într-o pată slabă de lumină apăru un obraz palid, scofîlcit, cu nasul mare. Era Mitică ! Respira spasmodic, rezemîndu-și ceafa de un tub opalin, zguduit de descărcări electrice mute.

— Încă puțin — spuse vocea necunoscută. Să intensificăm.

Deasupra lui Mitică apăru o cutie cu fațete drepte strălucitoare, asemeni unei pietre prețioase.

— Acum — șuieră vocea.

...Ploua. Îmi era teamă ca hîrtia udă să nu se rupă.

— Dă-l aici ! spuse Mitică. Mai repede !

Luă manifestul și-l lipi pe burlan. Era primul în noaptea aceea și ne-am strîns mîinile ca treabă să meargă bine. Mai aveam încă douăzeci și nouă de lipit pînă dimineață.

— Ei, cum te simți ? întrebă Mitică.

— Grozav. Aș face asta în toate nopțile...

— Vino !... Vino ! repetă vocea.

Mă luă de mînă și mă duse spre un pat aflat în spatele unei draperii. Pereții vopsiți cu ulei alb se roteau, moi, în jurul meu.

— Culcă-te ! șopti. Culcă-te și închide ochii ! Amețeala va dispărea numaidecît.

★

★

★

Amețeala dispăruse, într-adevăr, și aveam senzația unei înviorări leneșe după un somn bun. Nu-mi aminteam prea bine cum ajunsesem acolo, dar mi se părea foarte firesc că stau răsturnat într-un fotoliu, fumînd, avîndu-i în față pe amîndoi. Omulețul, cu cearcane și labe de gîscă în colțul ochilor, și Nicoleta, palidă, silindu-se să-mi zîmbească :

— N-o să înțelegi prea multe dacă aș începe cu cele petrecute alaltăieri — spuse ea. Cu toate că în ziare s-a scris adesea despre asta. Totul a început demult, cînd Mitică și cu mine am început să lucrăm cu dînsul, cu doctorul Baibiș.

— Chiar mai de demult — o întrerupse omulețul. Nu e un joc de cuvinte, dar totul a început înainte de a fi început să lucrăm toți trei. Pentru că începutul s-a produs o dată cu accidentul și experiența, dar noi bănuiam astea dinainte.

— E adevărat — spuse Nicoleta. Lucram împreună cu doctorul Baibiș și cu Mitică, studiind energetica sentimentelor. Ceilalți, mult avansați, descifrau legile gîndirii polivalente, sistemele de inter-

conectare, actele volitive. Dar noi studiam sursa cea mai legată de instincte, cea mai aproape de baza vieții. Atunci, acolo, am descoperit legea ultimei raze. În preajma morții iminente creierul reface filmul întregii vieți și-l oferă omului. E o retrăire de o concentrare nemaiîntâlnită, o pledoarie pentru viață, pătimașă, zguduitoare. În clipa aceea creierul îi strigă omului : Țsta ești tu ! Iată ce-ai iubit ! Iată ce-ai urît !

— Poetic vorbind, așa ar fi — spuse omulețul. Dar în fond e o descărcare formidabilă de energie. Pentru că toate marile iubiri, urile adânci — și ura nu e oare reversul unei iubiri ? — sînt asemeni unor trăsnete lente, care ard și transformă psihicul nostru. Le uităm, vremelnice, dar ele rămîn să clocoțească, stins, în adîncurile creierului și dacă le-am putea asculta le-am auzi zumzăind, asemeni cablurilor de mare tensiune, mereu. În clipa morții, prezentul se fisurează și trecutul irupe prin interstițiile apărute, într-o ordine supusă unor legi pe care nu le bănuiam. Dar esențial e că acest torent e un torent vital, capabil să tonifice organismul care se prăbușește. El biciuiește măduva oaselor smulgîndu-i mai multe globule roșii, reface țesuturile devastate, împiedică sclerozarea. E o ardere, dar e arderea pasării Phoenix. Atunci, în clipele acelea, putem măsura dragostea pe cadrane. Putem spune : a iubit de o sută de grade, a iubit de zece mii de grade. Aparatele ne-au arătat că și cei meschini, cei lași, lichelele au iubit. Au iubit cîteva ore, numai în copilărie, sau foarte tîrziu, dar undeva a rămas, sub un pumn de cenușă, încă viu, jeraticul. Și, în clipele acelea, într-o pulbere de scînteii, vechea iubire îi strigă omului : trăiește ! Asta e ultima rază — descărcarea rezervelor de energie psihică în preajma morții. Fenomenul e cunoscut de mult, sub latura sa senzațională. Dar pentru prima oară, acum cincisprezece ani, am reușit să-l înregistrăm, să-l modelăm, să-l reproducem !

Omulețul se ridică privind-mă enigmatic, asemenea unui Buda îmbrăcat în haine moderne.

— Și reproducându-l, l-am amplificat, l-am îndreptat cu o clipă mai devreme asupra organismului, înainte ca acesta să ajungă la limită. Astfel i-am dat o eficacitate de zeci de ori mai mare. L-am aplicat, pentru prima oară, acum cincisprezece ani, unui tânăr intrat în agonie datorită unei boli de inimă. L-am salvat. A urmat un al doilea, căzut în comă după o hemoragie abdominală. Apoi un om cu șira spinării ruptă, un alcoolic, un înecat. Și am văzut țesuturile refăcându-se, sîngele primenindu-se. A spune : iubirea mă face să renasc, nu e o metaforă, dar noi am demonstrat primii lucrul ăsta. Din păcate, totdeauna, avînd drept unică alternativă moartea. Îți dai prea bine seama că ne-am gîndit din capul locului să utilizăm metoda noastră ca panaceu universal. Dar ea nu era aplicabilă înainte de apariția unui anume prag, nu înainte ca organismul să strige „ajutor“. În cazul bolilor negrave, raza nu făcea altceva decît să tulbure funcțiile organismului, să le deregleze.

— Mitică își închipuia că e vorba de un reflex cîștigat de-a lungul întregii evoluții a omului rațional — spuse Nicoleta. A refăcut experiența de cîteva ori asupra lui însuși și de fiecare dată a suferit șocuri groaznice. Voia să determine momentul, pragul la care raza trebuia să intre în acțiune.

— Adevărul e că, de teamă că-l vom opri — continuă Baibiș — a lucrat singur și asta i-ar fi putut fi fatal. Mai ales după ce am reușit să transmitem raza la distanță. La început nu aveam decît emițătorul și sursa.

Aplecîndu-se deasupra mesei îmi întinse cutia strălucitoare pe care o mai văzusem de cîteva ori. Era un dodecaedru cafeniu de metal, rotunjit la colțuri. Un cablu lega una din fațete de un aparat masiv, asemănător unui calculator obișnuit.

— Apoi a apărut perna.

Întinse mîna arătîndu-mi un cilindru, asemănător unui tub pentru descărcări în gaze rarefiate, așezat pe o bucată de catifea.

— Perna amplifică și concentrează energia razei, așa cum ar face un sistem de oglinzi concave cu o rază de soare. Dar asta s-a întîmplat mai tîrziu. La început ne chinuiam să „acordăm“ aparatul. Trebuia acordat de fiecare dată în funcție de vîrsta individului, de trecutul lui, de personalitatea lui. Rezervele energetice ale sentimentelor trecute erau slabe, secătuite, dacă prezentul era palid și lipsit de vitalitate. Trebuia să găsim un fir, pe care noi l-am numit „firul rațiunii de a fi“, de-a lungul căruia să înaintăm pentru ca aparatul să poată spune, în felul său, „asta e unda“. E un individ alfa, beta treisprezece, teta două sute doi. Statistica nu ne era de ajuns pentru a stabili toate astea. Am folosit stohastica și cantități enorme de parametri pentru a contura individul, esența lui. Și am descoperit că aproape nu există — în afara cazurilor de psiho-pați autentici — oameni care să nu aibă — pentru ei înșiși măcar — o rațiune de a fi, căreia să-i subordoneze toate acțiunile lor. Și aici, de-a lungul traseului odată găsit, căutam perioada determinantă din viața individului. La cei mai mulți dintre oameni — ceea ce e ușor de bănuir — perioada aceasta coincide cu sfîrșitul copilăriei și cu adolescența, la unii cu maturitatea, la nici unii cu bătrînețea. Avînd cheia — adică îmbinarea lungimii de undă cu perioada determinantă a vieții — trebuia să ne apropiem de pragul periculos. Vaccinîndu-și pacienții, cu ani în urmă, medicii le inoculau boala pentru ca organismul să creeze anticorpi. Dar noi puteam oare inocula moartea ? ! Nu. Dar eram siliți să imităm apropierea ei pentru ca organismul, cabrîndu-se, gata de ultima încleștare, să-l putem supune acțiunii razei.

În epoca aceea ne-am îmbolnăvit. Așa cum roentgenologii căpătau arsuri, noi eram euforizați. Raza purta cu ea un val tonifiant. Și era de ajuns ca

unele caracteristici ale noastre să fie asemeni celor ale pacientului pentru a ne pomeni scăldați într-un val de veselie nebună. Rîdeam, ne rostogoleam pe jos, ridicăm haltere, urlam, fără ca să survină alte urmări. Asta ne-a făcut să încercăm raza, atenuată, în cazul bolilor mai ușoare. Știam că la maximă concentrare duce la dereglări. Dar acum putem s-o domolim, să transformăm torentul într-o ploicică de vară.

— Nu, încă nu putem — îl întrerupse Nicoleta. E o nebunie ! E o nebunie pe care n-am putut s-o împiedic. Și tu și el v-ați băgat asta în cap înainte de a cîntări lucrurile, înainte de a crea condiții de experimentare !

— Uneori nu există timp pentru crearea condițiilor — spuse omulețul. Avea ochii cafenii, cu irisul strălucitor, plini de o veselie amară. De data asta n-a fost timp.

— Dar nu trebuia... nu trebuia — spuse cu încăpăținare Nicoleta. Au adus un om în comă — nu-l cunoștea nimeni ! Baibiș și cu Mitică au început să lucreze. Și nu mergea ! Omul avea organismul slăbit, reacțiile întîrziate, și nu-i puteau stabili unda ! Se întîmplă, cîteodată se întîmplă ! Încă nu sîntem dumnezei. Un caz la o sută nu merge... E natura, e întîmplarea, e destinul !

— Destinul lui eram noi — spuse încet Baibiș. Știam că atunci cînd unda e greu de reperat, trebuie detectată prin rezonanță. Am încercat cu toate înregistrările noastre. Și omul continua să moară.

— Și atunci Mitică a spus că-și amintește de el — gemu Nicoleta. Horcăise cîteva cuvinte și Mitică a strigat că e un prieten al lui din copilărie...

— Babu — am strigat. E Babu Ursu...

— Da, Babu — șopti înfiorată Nicoleta. Dispăruse de acum treizeci de ani și nu mai știa de el... Și atunci... atunci ne-a împins afară, înainte de a înțelege ce vrea să facă și a dat drumul razei asupra lui. L-am auzit urlînd și zvîrcolindu-se și am spart ușa. Dar era prea tîrziu...

— Am intrat tocmai la timp — spuse Baibiș. Șocul nu fusese prea puternic. Mitică știa care e limita la care șocul nu devine mortal. Dar rezonanța se realizase. Omul mort cu un minut în urmă reînviase. Își revenea. Mitică, însă, și-a revenit foarte greu, foarte încet. Procesul s-a cristalizat abia aзіdimineață, cînd m-am trezit în fața unui nou proces de rezonanță — de astă dată învingînd distanțele, fără ca al doilea termen al acestei dualități să-mi fie cunoscut. Te descoperisem după perturbațiile razei — așa cum astronomii descoperă stelele. Era trecutul vostru comun, nu-i așa ? Era U.T.C.-ul, școala, prima dragoste, poate ?

— Da — am spus.

— Asta i-a accelerat vindecarea nespus de mult. E un fenomen pe care trebuie să-l studiem imediat și care deschide perspective uluitoare : oamenii sînt, unul pentru altul, rezerve de viață. Mitică a demonstrat asta.

— A fost îngrozitor — șopti Nicoleta.

— A fost sublim — spuse Baibiș

MESAJUL STRĂMOȘILOR

— Totdeauna îmi face așa — spuse studentul cu glas plîngăcios. E infernal ! Execută programul ca un cățel, cînd sîntem numai noi doi, și cum vine un control o face pe prostul.

— Nu-l jigni — îl opri profesorul. E în faza labilă și înregistrează ușor jignirile. Nu cumva caută să te compromită ?

— Cred că asta vrea. E o mașină blestemată, pornită pe farse. Și dacă vă amintiți bine, cei de pe Ciuruntra au pierit dintr-o glumă proastă. La început robotul i-a servit pilotului cîteva boabe de fasole în compotul de vișine și a rîs cîteva zile pentru că acesta n-a observat. Au urmat apoi ironiile și în cele din urmă robotul s-a dereglat și a deschis ușile navei în plin zbor. Și mașina asta vrea, pare-se, s-o ia pe aceeași cale. Priviți-o ! Uitați-vă ce aer are !

— Aerare — repetă robotul. A aera, aerare, conjugarea întîi.

— Calambururi — gemu studentul înfiorat. Face calambururi ! E un robot detestabil, domnule profesor, e... e la nivelul unei reviste de umor de acum două secole... Nu mi-o luați în nume de rău, dar eu l-aș demonta. Mi-am pierdut un an cu el, o să mai pierd încă unul, dar o să-l pun la punct.

— Punct la punct — chicoti robotul.

— E nemaipomenit ! se înverșună studentul. E un amestec de prost gust și de obrăznicie. Dacă n-ar face glumele astea deplorabile ar putea să pară diabolic.

Profesorul privi cu atenție masa pe care erau montate psiholegăturile mașinii. Totul semăna cu un creier enorm cu șase lobi și nu avea nimic diabolic.

— Pare totuși destul de pașnic — spuse profesorul. Însă poate că ai greșit dumneata. Desigur că l-ai luat peste picior și acum se răzbună.

— Am fost deosebit de circumspect cu el — se apără studentul. E doar lucrarea mea de diplomă.

— Cum ai intitulat-o pînă la urmă?

— Schema glumelor satirice în sistemele ne-lineare.

— Hm. E cam vast. La început îți aleseseși un singur capitol : gluma fără poantă.

— Da. Dar ceea ce studiez acum deschide largi perspective analizei umorului mecanic.

— Mă îndoiesc — spuse sever profesorul. Între satiră și umor e o diferență substanțială.

Studentul ridică din umeri enervat. Se găsea acum între doi inamici.

— Să lăsăm asta însă — spuse profesorul încercînd să pară înțelegător. Poate o să reușești să-mi demonstrezi contrariul. Dar pînă una alta aș vrea să-l văd funcționînd normal. Întreabă-l din nou, cu răbdare.

Studentul restabili legăturile fonice ale creierului electronic și-i ordonă :

— Numără : Unu...

— Unu — spuse mașina.

— Doi — urmă studentul.

— Iod — chicoti mașina.

— Dacă urmezi tot așa nu te mai iert !

— Trei — bîzîi creierul.

— E imposibil ! mormăi studentul abia stăpînindu-se. Dacă ar greși tot timpul, aș înțelege, dar alternează sensul bun cu cel invers, într-adins pentru ca să mă scoată din sărite.

— Continuă, continuă — spuse profesorul îngîndurat. Cred că nu e chiar așa. Lasă-l să numere liber.

— Vrei să numeri liber ? întrebă studentul.

Creierul își aprinse luminița roșie, semn că aproba propunerea fără rezerve.

— Bine, dă-i drumul atunci.

— Noiet — spuse creierul. Sorpi... Șămet...

Studentul sări în picioare și decuplă aparatul.

— Își bate joc de noi! urlă. Dar o să-l învăț minte!

— Nu te supăra — îl întrerupse profesorul. Dumneata ce citești în timpul zilei?

— Cursurile.

— Și seara?

— Seara sînt prea obosit ca să mai citesc. Răsfoiesc uneori vechi reviste ilustrate.

— Asta crezi că îl distrează?

— Dacă îl distrează?! studentul roși. Nu știu. Nu m-am gîndit niciodată. În indicații, la capitolul „Distracțiile psiho-mecanismelor în montaj” e trecut numai muzica.

— Eh, procesul e mult mai complicat — spuse profesorul. Infinit mai complicat. Fiecare psiho-mecanism ridică probleme noi, cînd ajunge să treacă de la o idee la alta. Dumneata citești revistele cu glas tare?

— Uneori.

— Hm... Asta e o problemă ce merită analizată mai îndeaproape. Acum spune-mi încă un lucru: S-a întîmplat vreodată să ai complexe de nesiguranță în fața lui?

— Complexe? studentul roși din nou. Nu cred... Cel mult îndoieli...

— Foarte rău! se supără profesorul. Dar o să vorbim despre asta mai tîrziu. Pune-l acum să numere din nou. În scris, ca să putem examina totul liniștit.

Studentul acționează emițătorul grafic al creierului și primele litere apărură însemnate cu cîte un punct dedesubt.

— Eh, asta ce mai e! exclamă studentul. Cere o transcriere verticală a cuvintelor!

— Fă-o! spuse profesorul.

Banda continuă să iasă, iar studentul o transcrie :

Noiet	Noietul
Sorpi	Sorptul
Șămet	Rosefor
Șesit	Lefalul
Cilpe	
Detra	
Omuce	
Lirus	
Uberi	
Ul	

— Mai departe — spuse profesorul emoționat. A numărat pînă la paisprezece și s-a oprit. Sînt convins că avem în față paisprezece cifre din sistemul zecimal. Să verificăm.

Își scoase creionul și numerotă cuvintele.

1 — Noiet	8 — Lirus
2 — Sorpi	9 — Uberi
3 — Șămet	10 — Ul
4 — Șesit	11 — Noietul
5 — Cilpe	12 — Sorptul
6 — Detra	13 — Rosefor
7 — Omuce	14 — Lefalul

— Să luăm deci ultimele cifre — continuă profesorul copiindu-le separat.

11 Noietul
12 Sorptul
13 Rosefor
14 Lefalul

— Da — murmură — se complică. Mai întîi că lui „sorpi“ îi corespunde „sorptul“ în loc de „sorpiul“. Dacă „ul“ reprezintă baza de numărare... Ihm... Asta, în sfîrșit, ar avea explicații fonetice... Ar putea fi vorba de o înmuiere... de o semivocalizare... Dar lui „șesit“ să-i corespundă „lefalul“ și „rosefor“ să fie lipsit de terminație ! Asta nu !

E prea de tot!... Sau... Ah... dragul meu, e clar! Strămoșii tăi sînt de vină...

— Strămoșii mei?

Studentul roși din nou și aruncă o privire ucigătoare creierului.

— Da, oricît ar părea de bizar. Lucrezi cu dînsul de cel puțin un an, nu-i așa? întrebă arătînd creierul.

— De cincisprezece luni.

— Și ai fost deseori obosit, visător, nu?

— Desigur — spuse șovăitor studentul.

— Ei bine, știi că în momentele de oboseală, de visare, inhibiția scade și subconștientul își trimite mesajele în planul conștiinței.

Studentul încuviință fără prea multă tragere de inimă.

— În clipele acelea — continuă, înfierbîntîndu-se, profesorul — mecanismul poate să fi primit un mesaj neobișnuit, din partea unui strămoș de-al tău. Ei au făcut legătura prin conștiința dumitale ca printr-un simplu conductor, fără s-o afecteze. Și, s-a întîmplat ca tocmai înregistrarea unei numărări să fi irupt în clipa aceea.

— A unei numărări... repetă aiurit studentul.

— Evident! conchise înfierbîntat profesorul. Creierul mecanic a înregistrat un psihofenomen străvechi, rămas într-o cută a memoriei dumitale inerte — un sistem de numărare. Numai că... ha-ha-ha... strămoșul dumitale era superstițios... deforma intenționat cifra treisprezece „rosefor“ pentru a nu stîrni spiritele rele! Și acest fenomen s-a fixat în memoria inertă a tuturor urmașilor lui. Așa că descoperind numărătoarea cu desinența „ul“ creierul mecanic a reprodus și cifra treisprezece, deformată, fără desinență. Ne aflăm în prezența unei limbi dispărute!

Emoționat, profesorul își șterse ochelarii aburiți și porni să se preumbe prin cameră. O dată cu explicația găsită îi revenise buna dispoziție, iar studentul n-ar fi vrut să i-o strice. Dar cei șase lobi de pe masă îl scoteau din fire și nu se putu stăpîni.

— Am înțeles — spuse el tare, pe neașteptate. Acest domn e supărat pentru că într-o seară mi-a cerut muzică simfonică și n-am avut decît muzică de dans. M-a și reclamat după aceea. Iar controalele didactice — urmă pe șoptite — obișnuiesc să ne facă atîtea observații în preajma acestor mașini, încît le creează pur și simplu premisele unei impertinențe mecanice reflexe. Nu, vă rog, domnule profesor, permiteți-mi să-mi urmez raționamentul. Am observat și data trecută — și acum înțeleg mai bine — că, decuplat chiar, creierul păstrează un tonus energetic îndeajuns de ridicat pentru ca să poată fixa legături difuze. Ajunge ca fenomenul să se repete la perioade îndeajuns de scurte. Fixajul se manifestă și în etajele superioare printr-un soi de străpungeri locale. E ca o restabilire de presiune psihoenergetică. În momentul cînd străpungerea s-a produs — înainte ca rădăcinile ei să fie detectate — apar fenomenele de distorsiune, cum le numim noi.

— Și ce-i cu asta ? întrebă profesorul.

— Asta e tot — spuse studentul foarte încet. Observațiile ce mi-au fost făcute în fața creierului au creat în acesta un reflex difuz de opoziție, care constituie tocmai premisa farselor și obrăznicilor. Fiindcă asta îl face de-a dreptul anarhic, dîndu-i un sentiment grosolan ce se poate denumi „totul e permis“. Inhibitorii lui n-au intrat în joc și fenomenul s-a fixat. Și acum trebuie distrus dinăuntru sau dinafară, cu intervenții electronice. Voi încerca însă să-l suprim dinăuntru.

— Cum ?

— Cu ajutorul unui pseudoreflex de inferioritate.

— În sfîrșit — îl opri visător profesorul. Procedezi cum vrei. Asta e, în definitiv, lucrarea dumitale. Dar caută să nu-i speli porțiunea de memorie care a înregistrat numărătoarea dinainte. Cred că am căzut peste o descoperire extraordinară ! Avem de-a face cu un limbaj necunoscut, poate cu o civilizație necercetată ! Ar trebui să stai mai mult în prezența lui. Mi se pare că acum o sută de ani

a existat un caz similar! Hm, ce păcat că n-ai observat asta la vreme!... Puteai să treci surd pe lângă numărătoarea ce mi se pare admirabilă, și ca bază matematică, și ca sonoritate... În sfârșit, armonioasă întru totul... Vezi, voi tinerii priviți adesea lucrurile cu prea multă ușurință!

Șuvițele argintii de pe tîmplele profesorului fîl-fîliau ca niște aripioare. Studentul se înduioșă la vederea acestui chip brăzdat de riduri care strălucea de entuziasm tineresc. Dar nu avea încotro, trebuia să-și continue raționamentul.

— Dacă-mi dați voie, aș vrea să repet ceva cu el — spuse.

Profesorul încuviință și studentul cuplă din nou creierul mecanic.

— Numără — spuse dînsul. Un...

— Nu — hîrîi creierul.

— Unu — repetă blajin studentul.

— Unu — spuse creierul.

— Doi.

— Iod.

— Hm. Să te iert?

— Trei.

— Trei.

— Iert.

— Iată secretul — spuse studentul, roșu la față. E rușinos de simplu. Pur și simplu citește cuvintele invers. Cînd i-am spus „un“ prima oară, a răspuns „nu“ fără intenția de a nega, ci doar inversînd literele. „Doi“ devine „iod“, iar cînd i-am spus „Nu te mai iert“ a răspuns ca un ecou inversat: trei.

— Aha... încuviință profesorul. Dar ce legătură are asta cu cifrele care le-a înșirat înainte?

— Ei, tocmai asta e! spuse studentul victorios. Nu le-a înșirat, le-a fragmentat! De la început m-a surprins că ne cere să le punem pe verticală. Dacă le-am scrie într-un șir continuu, am obține:

„Noiet, sorpi, șămet, șesit, cilpe, detra, omuce, lirus, uberi, ul noietul, sorptul, rosefor, lefalul“.

Așezînd pseudo-numerele invers și fără pauze, am găsi :

„Lulafelrofesorlutprosluteionluirebusurilecumoar-
tedeplictiseștemășiprosteion“.

Ceea ce se citește de la coadă la cap, cuvintele rămînînd scrise de la stînga la dreapta, astfel : „Ion e prost și mă plictisește de moarte cu rebusurile lui. Ion e lut, pros lut. Rofesor la fel lu“. După cum se vede lipsește un „t“ de la al doilea cuvînt „prost“, cît și un „p“ de la „rofesor“, iar inversiunea desinenței „lu“ în loc de „ul“ a fost făcută, ca și celelalte licențe, doar pentru a ne întări convingerea că avem de-a face cu o numărătoare.

Fața gravă a profesorului se acoperi de broboane de sudoare.

— Ultimele două cifre... hm... le-a emis după ce le-am luat pe primele douăsprezece ca fiind un șir cu rația unu ? ! întrebă el.

— Da, oarecum — răspunse studentul stingherit. V-am declarat din capul locului că a depășit mult prea mult limitele bunei-cuviințe și că ar trebui demontat. În fața demontării manifestă o teamă organică, o repulsie extraordinară. Dar nu pentru a-l înfricoșa vreau să procedez astfel, ci, pur și simplu, ca să-l curăț. Acum însă o să rezolv totul mai simplu.

Cuplă din nou lobii la tabloul de control și spuse rar, cu ironie reținută :

— Nu te supăra, dragul meu, dar ultima obrăznicie te-a trădat. „Rosefor“ n-avea nici un rost. E un cuvînt aproape simetric, ceea ce te îmbie să-l citești și invers, aproape involuntar. Apoi, ai călcat regula pe care ți-ai stabilit-o singur, fixînd particula „ul“ ca bază a numărătoarei. Amîndouă sînt greșeli grosolane chiar pentru un rebusist începător. Cît despre „la fel lu“ e de-a dreptul penibil, dragul meu. Ai de spus ceva ?

— Don-rap — silabisi dogit creierul.

— Te rog, te rog — îl opri agasat studentul. Jocul devine cu totul infantil. Nu ți-a cerut nimeni să spui „pardon“. Te mai las să te analizezi pînă seara și dacă nu reușești, dacă n-o să-mi poți arăta izvorul obrăzniciei, o să te demontez și gata.

— Don-rap — șopti creierul.

— Nenorocitul ! îl cîină studentul. Te-ai bucurat atît de tare de victoria ta iluzorie, încît ți-ai creat un fixaj de inversiune ! Asta, în sfîrșit, treacă-meargă, însă grosolăniile pe care le-ai formulat vin în contradicție totală cu legea ta de bază, aceea de a te supune omului, stăpînul tău. Diseară, adică peste opt ore, o să încep verificarea schemei tale bucată cu bucată. O să-mi cam întîrziu lucrarea de diplomă, dar n-am încotro. Nu pot lucra cu o mașină anti-om. Îmi pare rău, în mod sincer, că nici farsa nu ți-a mers. Poate că, totuși, pînă la urmă o să te folosim ca automat pentru deschisul ușilor la clădirile publice.

— Pa-pa... pa — se bîlbîi creierul. Ez... ez... scuze... scuze. Mă supun Omului...

— Lasă-l acum — șopti profesorul îndreptîndu-se spre ieșire. Știi foarte bine cît e de labil în faza asta. Legea de bază nu e asimilată la toate nivelele, mai ales la cele superioare... Și lipsa sistemului senzorial...

— Fără îndoială — încuviință studentul. Cred însă că acum, cu toate obrăzniciele de care a dat dovadă, o să se analizeze bine, lichidîndu-și infatuarea ce l-a cuprins după ce a asimilat primele rebusuri. Ați văzut că se zgîia la niște foi vechi de cuvinte încrucișate pe care le-am uitat lîngă el. Credea că o să ne dea gata cu asta. Dar faptul că i-am dezlegat scrierea cifrată, și încă atît de ușor, i-a creat tocmai complexul de rușine și de inferioritate de care vă vorbeam. Cred că acum o să-și bage mințile în cap...

— Hm... Încă n-are cap — observă profesorul. Hm... S-ar putea să nu fie nevoie de o demontare,

dar... cum să-ți spun... mi-ar place să uite ipoteza pe care am emis-o în legătură cu limba necunoscută... cu mesajul strămoșilor...

— O să-i spăl bucățica asta de memorie — îl asigură studentul respectuos. În definitiv acum e într-o stare labilă și poate fi ușor curățat de impurități.

Ienicec stătea în fața mea amărît și albăstriu. Și îl înțelegeam foarte bine. Data trecută mai făcuse o gafă acolo și aș fi vrut să văd și eu pe acela care n-ar fi făcut gafe pe M 110. Mai întîi pentru că era un asteroid de ordinul III, o bilă cu un diametru de optzeci de kilometri. Prima oară cînd îl vedeai apropiindu-se îți venea să scoți piciorul din capsula protectoare și să-i tragi un șut. Și, în al doilea rînd, pe lîngă că era mic și urît, era supus celui mai reactiv cîmp din sector. După treizeci de ore solare petrecute pe M 110 erai în stare să te cerți cu toți din jur, să urli, să fugi sau, pur și simplu, să faci asteroidul să explodeze. De aceea cercetătorii de acolo lucrau cu roboți de tip uman unu — „U-U” sau, pur și simplu, „U” a căror înfățișare plăcută avea un efect liniștitor asupra nervilor. Dar tocmai înfățișarea lor omească și plăcută te predispunea la gafe, căci „U” dotați cu o mare sensibilitate la foame, frig și frică umblau veșnic înveliți în capsule protectoare și nu-i mai puteai deosebi de cercetătorii oameni.

— Te uiți — îmi povestea Ienicec — și vezi picioare articulate, carcase craniene, brațe articulate. Aleargă, se întorc, îți fac semn, rîd. Dacă mă adresez unui cercetător folosind formulele pentru roboți e în stare să mă trimită înapoi la bază. Dacă dau peste un „U” și folosesc formulele consacrate omului crede că-mi bat joc de el. Doar știi ce sensibili sînt! Și pe deasupra greșisem locul de asolizare. Nu mi s-a mai întîmplat niciodată asta, dar acum îl greșisem și așteptam să fiu pe-

depsit. Era întuneric, frig, și am dictat coordonatele punctului în care mă aflam. Mi-au răspuns că trimit pe cineva să mă aducă la bază. Înadins au spus „cineva” ca să nu-mi dau seama cum să mă port. Asta era pedeapsa. Într-adevăr, în curînd apăru o luminiță alunecînd de-a lungul liniilor de forță ale cîmpului magnetic artificial. Se opri în fața mea și se înclină fără să scoată un sunet. Voia să mă lase pe mine să fac gafa.

— Ce mai e nou? am întrebat.

— Pavel mănîncă mere — a răspuns.

Mi s-a părut că-și bate joc de mine, apoi mi-am amintit că data trecută Pavel încă nu învățase să mănînce și am spus:

— Peste cîteva zile o să învețe să tușească și să strănute.

Nu-i vedeam figura prin vizor, dar pricepeam că și lui îi pasă tot atît de puțin ca și mie dacă Pavel mănîncă mere sau nu. Pavel era un robot adus în vederea unor lucrări speciale, iar cercetătorii se amuzau formîndu-i reflexe de umanizare exterioară. De aceea am socotit că e mai bine să pun o întrebare neutră.

— Cum mai e vremea? Au mai căzut meteoriți de mangan?

— Vremea e bună — a răspuns. N-au mai căzut meteoriți de mangan.

— Poate n-o să cadă în perioada asta.

— Socotesc — a spus — că n-o să cadă.

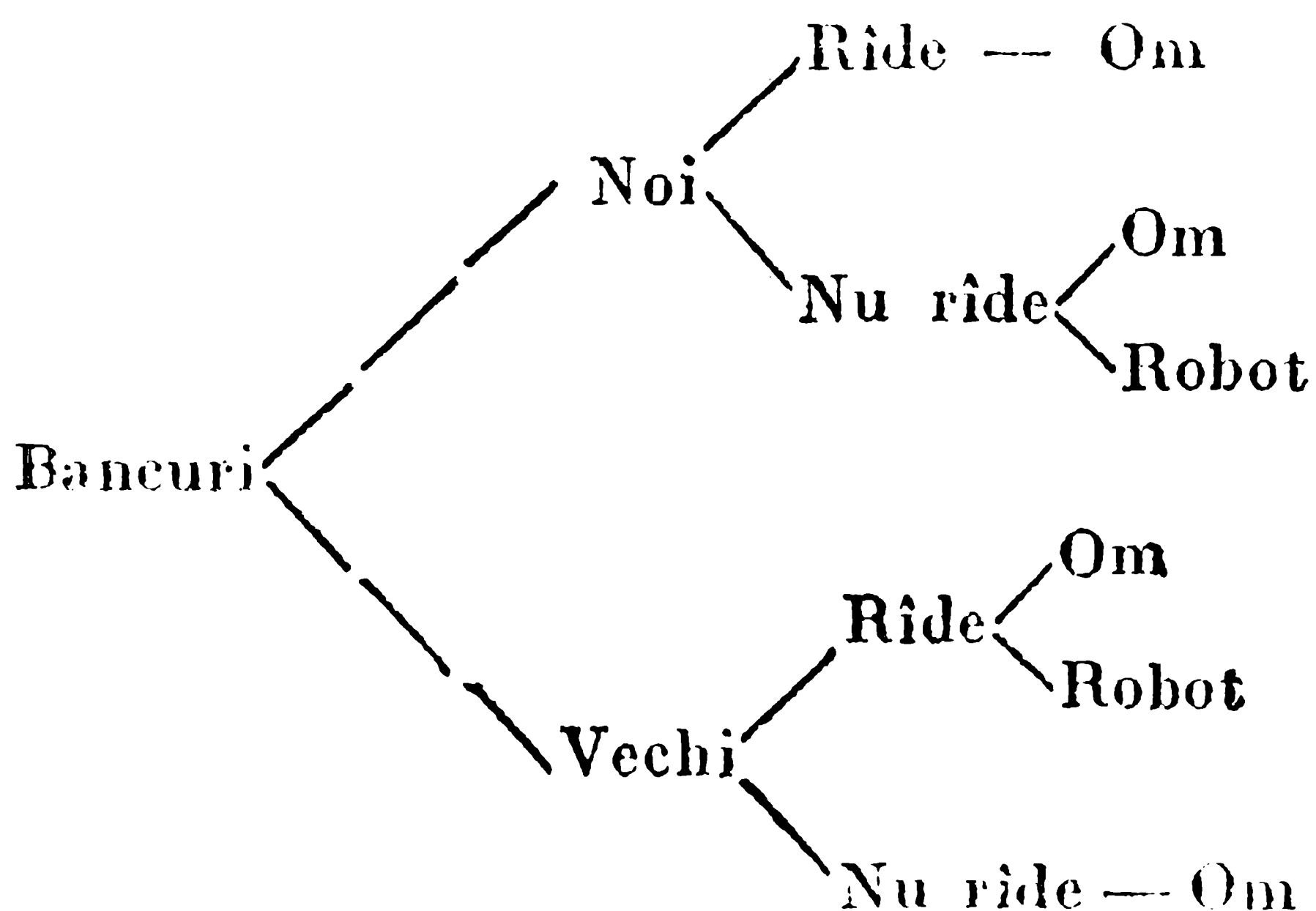
Răspunsurile lui mi-au dat oarecare siguranță. De obicei oamenii vorbesc eliptic și au o dicție mai proastă decît roboții. Iar dînsul răspundea cu propoziții întregi, cu o tonalitate egală. Asta m-a făcut să cred că e robot. Mai ales că spusese „socotesc” și nu „cred”, „gîndesc”, „bănuiesc”. Se știe că roboții, cînd sînt emoționați și aleg cazul favorabil dintre cazurile posibile, spus „calculez” sau „socotesc”. Ținînd seama de toate astea, am deschis gura să-i adresez formula pentru „U”, dar chiar în clipa aceea m-a lovit cu pumnul peste umăr și m-a întrebat:

— Ce bancuri mai știi?

— Bancuri ?!

Am tresărit mai mult decît se cuvenea și era cît pe-aci să-l salut cu formula consacrată omului. Îndrăznise să întrebe de bancuri ! Și încă pe un nou venit ! Cînd oare ar mai fi cutezat un „U“ să facă așa ceva ?! Pentru că, după cum se știe, roboții rîd numai la bancurile vechi, pe care le au înregistrate inițial sau pe care le înregistrează ulterior și le asimilează. La altele nu știu cînd să rîdă și le ascultă ca pe o comunicare din care extrag cantitatea de informații exacte. Cunoști schema, nu-i așa ?

Am încuviințat, dar Ienicec nu păru prea convins și scoțînd un creion scrise pe peretele stației :

— După cum se vede — urmă — omul poate să rîdă sau să nu rîdă la bancurile noi sau vechi, după dispoziție. Roboții n-au dispoziție, au programare. La un banc nou rîde numai omul. Trebuia deci să-i spun un banc nou.

— Nu te supăra, Ienicec — l-am întrerupt. Dar nu toți oamenii rîd la bancurile noi. Poate să fie nou și să nu-i placă. Sau pur și simplu să simuleze că se amuză.

— Da, se poate — spuse Ienicec. Dar chiar dacă nu rîde, omul înțelege că e un banc, o anecdotă. Recunoaște măcar intenția și zîmbește de politete.

— Hm ! am spus, nu prea convins de justetea raționamentului. Și roboții încearcă să pară politicoși.

— Cu toate astea — continuă Ienicec — am socotit că există posibilitatea de a afla ceva. Și i-am povestit anecdota cu cei doi câini artificiali care se bat pentru o pisică vie. A surîs și a murmurat : „Cu barbă“. „Dar pe acela îl știi — l-am întrebat — cu rîma care se îndrăgostește de propria ei coadă ?“ „Da — a spus — e și mai vechi.“ Când am auzit asta mi s-a înțepenit genunchiul drept și am tăcut cîteva secunde. Apoi i-am povestit bancul auzit înainte de decolare. E vorba de un robot cu înveliș dublu căruia i se ordonă să se întoarcă și care, neînțelegînd comanda, își bagă mîna în abdomen și se întoarce pe dos, ca o mînușă. A ascultat poanta cu mare atenție și m-a întrebat :

— Și mai departe ?

— Mai departe nu e — am răspuns.

— Și a rămas întors ?

— Pînă acum se pare că da.

— Ar trebui să i se comande să revină.

— Ar trebui. Dar de ce nu rîzi ?

— De ce să rîd ? Ce e nostim în chestia asta ?

— Totul. E cel mai bun banc pe care l-am auzit în ultimul an. Dar care încă nu s-a înregistrat.

Dînsul s-a dat un pas înapoi, a spus „Ha-ha“ și a plecat, lăsîndu-mă singur pe platou. Îl vedeam cum se îndepărtează după liniile de forță ale cîmpului și mă sileam să-mi dau seama dacă e om sau robot. După schemă ar fi trebuit să rîdă. Gluma are haz, nu e așa ? Unui om i-ar fi plăcut poanta, iar un robot n-ar fi înțeles-o, fiind nouă. Dar... nu cumva se putea întîmpla și invers ?

Terminîndu-și povestirea, Ienicec mă privi întrebător, amărît. Îmi transmisese și mie starea sa de neliniște și am simțit cum mi se înțepenea genunchiul drept, pentru că sîntem amîndoi din aceeași serie de „U“, și avem aceleași reacții.

AL PATRULEA CER

Aerul țîșnea în rotocoale mari și groase, ca un abur alburiu. Pe ecranul centralizator apăreau toate cele o sută de jeturi erupînd din vulcanii de molibden și-i vedeam și pe roboți alergînd de colo pînă colo pe picioarele lor scurte și puternice.

Mai erau încă patru ore pînă la răsăritul soarelui și, cu toate că amestecul de coloranți fusese verificat de cel puțin șase ori, îmi era teamă pentru culoarea cerului. Era al patrulea cer pe care-l făceam, dar știam că oricînd mă pot aștepta la o surpriză și de aceea îl așteptam cu sufletul la gură, neslăbind din ochi ecranul centralizator.

Primul meu cer fusese prea roșu — nu numai pentru că era luminat de un soare roșiatic, dar fiindcă era prea subțire. Al doilea ieșise verzui, ca o mare potolită, și asta numai din cauza cantității enorme de anabiotice pe care o împrăștiaseam în aer. Al treilea, albicios, palid sub razele soarelui prea depărtat, îți amintea o furtună ce nu mai izbucnește. Și voiam grozav ca cel din urmă, al patrulea, să capete adîncimi azurii pentru a semăna cerului aceleia bătrîn, primul cer al oamenilor.

Aerul curgea de opt ore prin gura capsulelor de molibden ce transformau solul acesta prăfos, vinețiu, mort, în oxigen și azot. Fără aer planeta părea cufundată într-un ocean negru și înghețat, iar stelele străluceau ca niște puncte de foc. Dar acum stelele începuseră să capete raze, și razele tremurau argintii pe un cer negru și apropiat, un cer plin de vîrtejuri opalescente, iar peste patru ore aveau să se arate zorile, primii zori ai planetei.

Timpul se scurgea greu, dar începusem să mă bucur pentru că de departe se auzise un sunet dogit. Era un sunet, un sunet adevărat, pe care-l prinsesem cu urechea și nu o undă recepționată de audi-foanele căștii. Era un sunet — și sunetele nu puteau exista fără aer — și mi-a părut atât de bine, încît am strigat de cîteva ori așa cum se obișnuiește pe înălțimi și i-am văzut pe roboți întorcînd capetele lor ovoidale în direcția mea și așteptînd. Atunci am lovit carcasa de molibden și am gonit sunetul cu piciorul ca pe un obiect ce se poate rostogoli și mi s-a părut că el într-adevăr se dă de-a dura pe solul acesta prăfos și vinețiu.

Și cineva mi-a răspuns. Am crezut la început că e numai o părere, dar am observat numaidecît că pescărușul se trezise și ciocănea de zor în fereastră capsulei lui. I-am făcut semn să mai rabde puțin, însă el ciocăni mai tare, ca și cum ar fi simțit șuvoiul de aer și ar fi vrut să-l încerce cu aripa. Dar încă nu era voie să respire — termometrele arătau 120° sub zero — și i-am spus din nou să mai rabde, iar pasărea și-a ascuns capul sub aripă.

Tunurile de rubin, emițătoare de infraroșii, încălzeau atmosfera abia creată cu un randament de aproape nouăzeci și cinci la sută, dar lucrau prea încet și am înjurat pentru a nu știu cîta oară procedeul ăsta învechit ce trebuia supravegheat cu atîta grijă. Cu două ore înainte fusesem cît p-aci să distrug una din cele trei luni ale planetei — o lună galbenă și frumoasă, căreia tunul îndreptat asupra straturilor înalte îi smulsese un colț. Aparatele de control reglaseră numaidecît unghiul țevii de rubin, dar luna rămăsese știrbă și aveam să pierd o zi întreagă pentru a o rotunji.

Pasărea ciocăni din nou și m-am răstit la ea. Îi ardea de joacă, în vreme ce eu tremuram de emoție supraveghînd pulberea vineție a planetei ce părea să conțină niște spori necunoscuți care rezistaseră la toate analizele. Eram convins că sînt niște granule formate la temperaturi și presiuni mari, dar biologul expediției hotărîse că sînt spori și că pot dez-

volta plante cu un metabolism primejdios nouă. Era, evident, o ipoteză fantezistă, dar deoarece fusese lansată trebuia s-o verific pentru a o infirma. Astfel că urmăream sferulele violete, mărite de o mie de ori în oglinda microlocatorului. Le urmăream, dar mă gîndeam la zorile ce trebuiau să apară. Era, la urma urmei, caraghios cerul ăsta care nu ştia nimic. Nu mi se părea măreţ, ci naiv — habar n-avea ce sînt zorile, amiaza, amurgul, şi eu trebuia să-l învăţ cîte puţin din fiecare, colorîndu-i-le după plac.

Pe neaşteptate pasărea se repezi la fereastra capsulei ciocănind şi zbatîndu-se înnebunită şi, în aceeaşi clipă, i-am văzut pe roboţi oprindu-se şi răsucindu-se în sensul acelor unui ceasornic. M-am întors gata să acţionez băile de fluor împotriva sporilor, dar sporii rămîneau nemişcaţi, morţi în pulberea planetei. Şi înainte de a vedea ceva pe ecrane, am înţeles că răsare soarele.

Primele raze încălziră aerul nou, îl dilatară şi aparatele înregistrară o adiere uşoară, la mare înălţime, era prima furtună a planetei. Vîrtejuri uşoare se deplasau de sus în jos, asemeni unor şuruburi transparente, şi atingînd solul răscoliră stratul de pulbere.

Apoi valuri imense de lumină portocalie urcară, mute, deasupra orizontului şi încremeniră în trepte circulare, zugrăvind în văzduh un amfiteatru imaterial. Se ridicau rînd pe rînd ca nişte dantele aurii, puţin aburite, gata să se topească. Era un răsarit somptuos, mai grav şi mai tulburător decît acel pe care-l aşteptasem. Reverberaţii de lumină făceau să tremure şi să răsune clopotul auriu ce se înălţa mereu deasupra mea şi mi-am plecat ochii covîrşit de atîta strălucire.

Am oprit scurgerea aerului şi şuiatul încetă. O linişte adîncă se lăsă deasupra planetei, dar nu era liniştea ce domnise aci din totdeauna, pentru că răsunau înnăbuşit paşii roboţilor şi pasărea îşi fîlfîia aripile şi-şi clămpănea ciocul.

Termometrele arătau minus douăzeci de grade și mi-am scos casca, acoperindu-mi doar ochii cu vizorul cafeniu. Am respirat cu prudență aerul; era bun — cu mirosul acela caracteristic pe care-l are pe coastele împădurite. Am respirat atunci din nou și din nou, cu lăcomie, umplându-mi gura și plămîinii și mestecînd ozonul rece și pur. Era gustos aerul făcut aici, parcă mai gustos decît oricare alt aer pe care-l făcusem pînă acum. Și voiam ca și alți plămîni să-l respire și să se bucure de el. M-am aplecat și am dat drumul pescărușului puțin mai devreme decît ar fi trebuit. El ieși stîngaci din capsulă, clătinîndu-se și zbîrlindu-se de frig. Își reveni însă pe loc și-și roti capul, înviorat. Era un pescăruș polar — și pescărușii regiunilor nordice iubesc frigul. Se scutură ca și cum ar fi fost ud, își înalță ciocul puternic spre cerul portocaliu și se avîntă spre el.

Bătea aerul cu marile sale aripi și, după cum se rotea, mi-am dat seama că e în căutarea mării. De sus, solul albit de lumină trebuie să-i fi apărut ca o mantie de zăpadă și aștepta să vadă deschizîndu-se în ea un ochi de apă neagră. Dar apa încă nu era. Cel care trebuia să aducă norii încă nu venise și pînă la prima ploaie avea să mai treacă cel puțin o zi.

Pescărușul osteni căutînd valurile și reveni spre mine, alb și puternic, aproape omenesc în dorința lui de a fi aproape de altă ființă vie. Pieptul i se zbătea repede și ochii săi roșiatici clipeau, înecați de lumina strălucitoare. Și eu clipeam sub vizorul cafeniu, obosit de a privi în sus. Cerul pe care-l făcusem sclipea și scăpăra nemilos.

— E, într-adevăr, prea multă lumină — i-am spus pasării. Dacă și tu clipești, tu, care ai văzut soarele aprinzînd ghețurile la pol... În curînd însă vor fi copaci și va ploua — tu o să ai marea ta și eu grădina mea. Or să mai vină și alți oameni și or să fie păsări și pești — după dorință. Și o să mai înălbăstresc puțin cerul ăsta fiindcă e prea

somptuos, e un cer de zile mari și avem nevoie de unul de toate zilele. Dar lumina o să rămână totdeauna puțin prea tare pentru ochii noștri și o să clipim mereu.

— Pescărușul își lăsase capul pe o parte, privindu-mă. Îi plăcea să mă asculte, căci era prea multă liniște și vorbele se rostogoleau risipindu-se ca niște valuri.

— În curînd va fi și apă — am spus — și o să te oglindești în ea. Iat-o !

Pescărușul își răsuci capul și privi o dată cu mine perdeaua de flăcări ce înconjura o navă gata de asolizare. Era aducătorul de nori care venea să-mi ia locul.

LEGEA CEA MARE

La marginea Galaxiei Albastre, acolo unde navele păreau că se afundă într-un imens ocean de azur, în cel mai mic dintre sistemele solare, se rotea planeta Myosotis. Diametrul ei nu trecea de a mia parte dintr-o secundă-lumină și, așa cum aluneca lin în razele albastrii ale Soarelui ei, părea o planetă artificială, una dintre cele trei milioane de planete colorate ce împodobeau Universul locuit, asemenea străvechilor globuri japoneze.

De jur împrejur, sistemul ei solar era vegheat de mari câmpuri magnetice turbionare, de nestrăbătut pentru undele radio, și la adăpostul acestor mantii de liniște se refugiau cei îmbătrâniți înainte de vreme și care așteptau să renască. Legănându-se în crisalidele lor străvezii dormeau somnul acela adânc, dătător de viață, pe care oamenii îl învățaseră în ultimii două mii de ani.

Dormeau astfel un bărbat și o femeie, ținându-se de mână, și pe chipurile lor reci se puteau desluși semnele celei de a doua tinereți. Dormea o fată scăldată în lumina aurie a descărcărilor de regenerare, și buzele ei palide se desfăcuseră într-un zîmbet. Părea că surîde, renăscută, pînă și ființa aceea originară din lumea planetelor de sodiu care semăna cu un ou alungit.

Dormeau cu toții rotindu-se în jurul planetei Myosotis, în afara unuia singur care, treaz, îi privea fără să-i vadă.

„Poate că ar fi fost mai bine să călătoresc acum prin Galaxia de Rubin — își spunea — pentru a revedea lumile acelea scăpărînd în roșu și viețuitoarele lor oribile, de plasmă... Sau, poate, m-aș

fi lăsat purtat de undele mai iuți decît lumina din Galaxia Timpului, simțindu-le cum pulsează o dată cu cîmpurile navei... Sau, cine știe, poate că ar fi trebuit să mă smulg din această plăcere înghețată, plecînd din nou în explorarea lumilor necunoscute...”

Dar nu... Nu voia să călătorească prin Galaxia de Rubin, nici prin Galaxia Timpului. Nu dorea să revadă nici unul dintre locurile pe care le cunoștea și nu dorea să cunoască lumile pe care încă nu le cunoștea.

Dar poate că ar fi vrut să se joace. Avea la îndemîină muzica, dansurile și poveștile în imagini ale tuturor secolelor. Pentru a le asculta și pentru a le vedea nu trebuia să facă nici o mișcare, nici măcar să vorbească. Multiplicate, selectate, undele emise de creierul său erau de ajuns de puternice ca să comande automatului de bord melodii și imagini spațiale. Dar el nu dorea să se joace.

Își dădea seama că e bolnav și n-avea putere să lupte cu boala. O presimțise încă de atunci, cînd, lăsîndu-se pradă chinuitoarei sete de a călători, de a întrece viteza luminii și apoi vitezele supergalactice, întîrziase prea mult în lumea planetelor de sodiu. Îl avertizaseră prin radio de primejdia radiațiilor acelora bizare, și pentru că nu mai asculta trimiseră nave care să-l aducă înapoi. Dar el reușise să-și continue călătoria afundîndu-se din ce în ce mai mult în sistemele necercetate, cînd, deodată, beția amețitoare a spațiilor îl părăsi și ca o imensă lene, tăcută, difuză, îl înecă boala lipsei de dorințe. Și atunci, stingher, mai singur ca totdeauna, fugise să se ascundă în spațiile de azur ale planetei Myosotis.

Pentru a mia oară privi în jur și văzu rotindu-se o dată cu el ființele născute în colțuri atît de depărtate ale Universului. Unele păreau că se topesc în focul regenerator, altele, renăscute, se pregăteau pentru marile călătorii de întoarcere.

Ocolindu-le cu grijă, lăsă nava să asolizeze pe suprafața poroasă a planetei. Își îmbracă apoi

capsula de protecție și porni să se preumble alene, pentru a-și dezmorți mușchii, când, pe neașteptate, zări sera.

Era aceeași mică grădină, închisă sub o boltă transparentă de alamandin, care exista pe toate planetele vizitate de oameni, potrivit legii marelui centru coordonator. El însuși transportase astfel de sere în Galaxia de Rubin și în misterioasele planete de sodiu, bucurându-se nespus la vederea corolelor ce prindeau să se deschidă sub cerul altor lumi. Și acum, după trecerea atîtor ani de peregrinări singuratică, simți cum tresare la vederea florilor, simbolul expansiunii omului în Univers.

Descoperise sera în mijlocul unui platou — cîțiva crini, o orhidee și flori de nu-mă-uita ce dăduseră planetei G 10^8 numele de Myosotis. Și alături de corolele multicolore, un pomișor. Crini, orhidee, myosotis — după calendarul universului locuit, asta însemna anul 4700, căci fiecare combinație de flori definea secolul în care fuseseră plantate. Dar pomișorul nu era consemnat nicăieri. Stingher și de prisos, cu tulpina sa subțiratică și frunzele rotunde, pomișorul nu se abătea oare ca și dînsul de la regula marelui centru coordonator, în acest colț al Galaxiei Albastre?

Se aplecă să cerceteze trunchiul puțințel și neajutorat, dar în clipa aceea un val fierbinte îl învălui și o lumină orbitoare îi arse ochii. Când își reveni înțelese că una dintre nave explodase, căci de jur împrejurul său fumegau sfărîmături înnegrite, iar analizorul de radiații scăpăra. Își întoarse privirile spre mica seră, dar aceasta dispăruse și numai pomișorul mai trăia, îngropat pe jumătate.

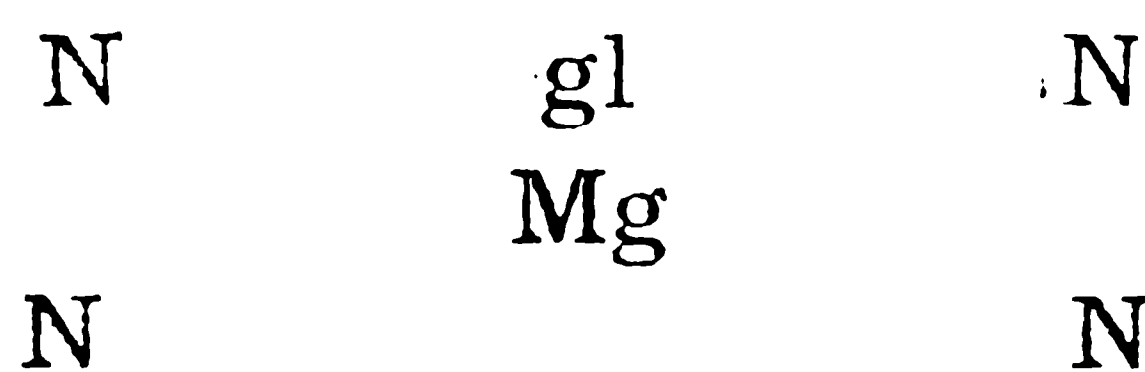
Îngenunchind, ridică planta și o ascunse în capsula lui protectoare. Fugi pînă la navă și, pătrunzînd în cabină, stropi pomișorul cu apă. Dar crengile subțiri, aproape retezate, cădeau neputincioase și frunzele prindeau să se ofilească. Viața se scurgea pe nesimțite de sub coaja cafenie, de-a lungul nervurilor fine.

Asta nu era îngăduit ! Nu putea lăsa viața să piară sub ochii săi. Învățase legea fundamentală a oamenilor cu mult înainte de marea ceremonie a maturității, când i se înmînase casca de cosmonaut: expansiunea vieții în Univers trebuie apărută cu prețul vieții tale. Și acum pomîșorul se stingea în pumnul său !

Se ridică, pradă unei neobișnuite surescitări, și puse în funcție automatul de transmutări universale cu care prelucra combustibilul navei. Pansă rupturile crengilor cu resturile de pămînt ce rămăseseră prinse de rădăcină, le înfășură și le legă în pernele de transfuzii. Scoase apoi rezerva de magneziu și o introduse în automat. Cadranul de urmărire a reacțiilor se luminează și atunci, întinzîndu-se pe spate, își cuplă și lui perna de transfuzii. Simți cum acul seringii îi pătrunde în venă și văzu apărînd pe cadran formula hemoglobinei :

Oare hemoglobina sa nu fusese afectată de îndelungata perioadă de timp petrecută în cabină ? Întinse cealaltă mînă și declanșă butonul de corelație. Automatul porni să vibreze și, o dată cu el, toată nava. Formula de pe cadran se dezvoltă întinzîndu-și toate legăturile mobile ca pe niște ființe vii și vibrația crescîndu la maximum, aerul se înfierbîntă și se încărcă de electricitate. Pe cadranul luminescent, alături de prima formulă, apărură a doua, la început fragmentată, întrerupîndu-se mereu, pînă cînd se stabilizează :

Cosmonautul surîse. Hemoglobina lui se prefăcea în clorofilă, înlocuind fierul prin magneziu ! Cunoștea experiența aceasta încă din anii de școală,

dar nu știa ca vreodată un om s-o fi făcut cu singele său. Și iată, sub ochii lui, magneziul lua locul fierului, fluidul vital trecea de la animal la plantă. Așteptă ca procesul să se fixeze, apoi întrerupse circuitul de corelație. Vibrația automatului încetă și ecranul redeveni mat. Scoțându-și brațul din perna de transfuzie, desfăcu legăturile pomișorului și-l așeză într-un vas de metal. Sfărîmă apoi micul glob de pămînt pe care-l purta la bordul navei, simbol al planetei pe care trăiseră strămoșii lui, presără pulberea aceea cafenie peste rădăcinile plantei și o stropi cu apă. Frunzele ofilite se desfăcură asemenea unor petale umezite de rouă, și codițele lor lipsite de vlagă se arcuiră. Alene, cren-gile se întinseră, ca brațele unui om trezit din somn. Marea lege a oamenilor fusese apărută și aici, în marginile Galaxiei Albastre, în spatele cîmpurilor electromagnetice turbionare.

Ridicîndu-și fruntea, cosmonautul văzu plutind în jurul său pe toți cei pe care îi crezuse dormind — nu numai pe cei care semănau cu el și care respirau oxigen, dar și ființele din Galaxia Timpului și chiar pe acela (sau aceea) din lumea planetelor de sodiu, care semăna grozav cu un ou alungit. Alunecau cu toții deasupra și dedesubtul lui, tulburați la culme; le „auzea“ întrebările interioare traduse în limbajul universal al creierelor și deodată simți că toți împărtășesc bucuria lui, mai adîncă și mai copleșitoare decît amețitoarea beție a spațiilor. Și le spuse în aceeași limbă universală: „E marea lege pe care oamenii o poartă cu ei în expansiunea lor spre adîncurile Universului...“ Și din nou simți că ceilalți se bucură, ca și cum lumile lor bizare s-ar fi rotit sub semnul aceleiași legi.

Culcîndu-se pe spate, mîngîie pomișorul ce tremura ușor în vasul de metal. Apoi, punînd în funcție motoarele navei, se cufundă în somnul de gheață al călătoriilor îndepărtate, mistuindu-se, asemenea unei raze, către marele centru coordonator al Universului locuit.

PLANETA CUBICĂ

Fenomenoscopul se roti pe neașteptate, înclinându-și ciocul ascuțit sub un unghi de 30° . Pe cadran sinusoida cîmpurilor rotaționale — cea mai stabilă dintre toate — se turbură și porni să se zbată ca biciuită, iar avertizorul suspendat deasupra mea își aprinse farurile și începu să urle : Atenție!... Corp străin... Atenție!... Perimetru periculos...

O clipă m-am gîndit că instalația s-a defectat, pur și simplu, sau că e supusă unui tip de radiații necunoscute. Dar în clipa imediat următoare ecranele de asolizare înregistrară apropierea unui corp străin dinspre nord-vest și, înainte de a putea coborî calota de protecție a stației, un cilindru prelung, argintiu, pătrunse în atmosferă, chiar deasupra mea, și o străbătu ca un fulger de foc. Se înfipse apoi în pătura groasă de praf ce acoperea solul și continuă să ardă cu pîlpîiri din ce în ce mai slabe. Avertizorul își stinse farurile și pronunță răspicat cu pauze mari : Alerta oprită... Alerta oprită... Alerta oprită...

Știam că explozia unui motor mezonic nu poate fi prevăzută în timp util, iar adăpostul oferit de capsula mea protectoare era cu totul iluzorie. De aceea, în ciuda tonului liniștitor al avertizorului, m-am apropiat cu inima strînsă de pîlnia căscată în solul cenușiu. Marginile ei se acoperiseră de o spumă verzuie solidificată și un abur subțire se lățise deasupra adînciturii. Nava nu se vedea — se înfundase cu totul în roca moale și prăfoasă — și un fel de hîrșîit răzbătea din pîlnia întunecată.

Înainte de a chema robotul de serviciu, o mână acoperită cu plastic metalizat apăru, apucînd spasmodic zgrunțurii verzui de pe marginea găurii. În urma ei se ivi un cap alungit, cu patru fețe drepte, și în fața mea se ridică, nesigur pe picioare, un robot de tip „uman unu” — dintre așa numiții „U-Unu”, „U-U” sau pur și simplu „U”. Se înclină și spuse cu voce dogită :

— Salut pe Om. Ce poruncește Omul ?

— Cine ești tu ? l-am întrebat ascunzîndu-mi surprinderea.

— Eu sînt Rur. Ce poruncește Omul ?

— Și ce misiune ai aici ?

— N-am nici o misiune. Vin de pe M 6.

— Ai venit singur de pe M 6 ? ! Cine ți-a îngăduit ?

— Nu mi-a îngăduit nimeni. M 6 a fost distrus.

— M 6 distrus ? ! Cum ?

— M 6 a fost oprit. Nu se mai învîrtește. Ce poruncește Omul ?

— Nu mă mai întreba ce poruncesc ! am spus. Așteaptă ! Un robot „U” știe să aștepte. Și știe că Omul vrea să nu mai întrebe tot timpul.

— Un robot „U” știe să aștepte — spuse Rur. Ce poruncește Omul ?

M-am apropiat de el, i-am atins fruntea în dreptul centralizatorului de biocurenți și m-am gîndit intens : Nu mai întreba nimic. Pleoapele i se zbătură de cîteva ori, apoi figura lui lucrată în țesut dermic seminatural își pierdu aerul rigid și căpătă o expresie bonomă.

— Ai înțeles, Rur ? am întrebat.

— Am înțeles — răspunse. O să aștept să fiu întrebat.

— Vino după mine.

I-am întors spatele și am pornit către stație. Mă urma bocănind greoi și împiedicîndu-se la fiecare pas. Însemna că șocul asolizării îi distrusese sau îi întrerupsese unele legături și acum era nevoie de timp ca acestea să se refacă.

Dar mai întâi trebuie să știu cât de gravă e avaria. Am început cu probele cele mai simple. L-am dus la ecranul fenomenoscopului și l-am întrebat :

— Știi ce e asta ?

— Un ecran de fenomenoscop.

— Și asta ?

— Sectorul rotațional al ecranului.

— Sinusoidale s-au tulburat — am spus. E vreo legătură între ceea ce s-a întâmplat pe M 6 și deformarea sinusoidelor ?

Tăcu un timp și ochii săi cafenii apărați de corneee groase fură străbătuți de licărirea gândirii intense.

— Cîmpul gravific s-a tulburat — răspunse el — pentru că M 6 nu se mai rotește. Cîmpul lui M 6 e acum cîmp de masă în repaos.

— Rur — am spus, foarte blînd — o planetă nu se poate opri. Nimeni n-a programat și nici nu s-a gândit vreodată la oprirea lui M 6. Ca să oprești o planetă — chiar mică — ai nevoie de forțe uriașe, exterioare. Nu-i așa că înțelegi ?

— Ai nevoie de forțe uriașe, exterioare — repetă el. Pe M 6 au existat asemenea forțe.

— Rur — am spus, ridicînd tonul. Care e legea cea mare a roboților ?

— Să nu te ridici împotriva Omului. Să ascuți pe Om. Ce poruncește Omul ?

O idee neguroasă îmi trecu prin minte. Mă mai gândisem de multe ori la asta, dar niciodată nu-mi dusesem gândurile pînă la capăt.

— Ascultă-mă bine, Rur — i-am spus. Ascultă-mă bine și răspunde-mi. Care e legea de conviețuire a roboților cu roboții ?

— Cei mai simpli îi ascultă pe cei mai complecși.

— Și dacă sînt de același tip ?

— Dacă sînt de același tip ? ! Dacă sînt de același tip ? Dacă...

Tăcu. Figura sa aplatizată se posomori și buzele i se strînseră.

— Și dacă roboții sînt de același tip ? am întrebat, ridicînd tonul.

— Ei trăiesc la fel — răspunse, greoi.

— Nu mă interesează cum trăiesc, ci care sînt raporturile între ei.

Își coborî pleoapele pe jumătate, ca și cum ar fi vrut să doarmă. Îl priveam cu o curiozitate rău ascunsă, lacomă aproape. Știam că roboții de tip „U” au un număr suficient de celule ca să gîndească rudimentar. Știam că li s-a creat un reflex de foame și unul de frică pentru a se alimenta singuri și a se feri de primejdii. Dar, așa cum mărturiseau ultimele publicații ale I.D.R.*-ului, nimeni nu putea să prevadă în amănunt cum se vor produce conexiunile intime ale celulelor seminatale și unde vor conduce comportamentele de autoadaptare.

Încă în urmă cu două sute de ani, în prima fază de dezvoltare a creierilor electronici construiți direct de om fără ajutorul calculatoarelor, se știa că mașina poate face operații intelectuale complicate — de la aprecierea critică a programului ei pînă la munca de cercetare. De mai bine de un secol mașina preluase toate sectoarele mai dificile ale științei. De cincizeci de ani începuse construcția acelor roboți de tip exterior uman, care suferiseră nenumărate modificări și standardizări. Dar totdeauna se prevăzuseră limitele mașinii, bineînțelese cu ajutorul altor mașini. Pentru prima oară de cînd I.D.R.-ul controla, prin roboți, dezvoltarea roboților, savanții nu putuseră indica posibilitățile maxime ale noului prototip. Legile comportamentului creierilor electronici stabilite anterior trebuiau revizuite și cei mai îndrăzneți constructori ai I.D.R.-ului propuseseră o experiență unică.

Asistasem de multe ori la studiile făcute cu „U” și totdeauna rămîneam uimit de rapiditatea auto-reglajelor lor, a cîștigării de noi deprinderi și chiar a inițiativelor. De aceea urmărisem experiența de pe M 6 cu o curiozitate fierbinte, copilărească. Și acum Rur îmi povestea că M 6 fusese distrus și re-

* Institutul pentru dezvoltarea roboților (n.a.).

fuza să răspundă la întrebările ce i se păreau neplăcute !

— Deschide ochii ! i-am poruncit. Uită-te în ochii mei !

Rur mă privi cu pupilele sale cafenii, aproape stinse.

— Uită-te în ochii mei ! am spus. Care e legea cea mare a roboților ?

— Să nu te ridici împotriva Omului ! Să-l ascuți pe Om ! Ce poruncește Omul ?

— Omul poruncește să răspunzi. Care e legea roboților de același tip ? Care e legea roboților ce seamănă între ei ?

— Legea este... Legea este... Pleoapele îi căzură rigide, acoperindu-i ochii și el mormăi, rar, ca și cum și-ar fi smuls cuvintele din adânc : Legea este... Nu este legea... Legea nu este ! Nu este legea !

— Rur ! am strigat. Deschide ochii ! Privește-mă ! Taci ! Privește-mă !

Știam că în cazul unei dereglări trebuie intervenit imediat pentru a nu lăsa să se fixeze noile conexiuni. Comanda prin cuvânt exercita același efect asupra roboților „U“ ca și asupra oamenilor aflați în stare de sugestie sau de hipnoză.

— Așa... Privește-mă !... Eu sînt Omul !... Eu poruncesc... Dă-mi cheia de control.

Își ridică brațul pînă la jumătate și-l lăsă să cadă la loc.

— Dă-mi cheia ! am poruncit. Cheia ! Eu sînt Omul. Eu poruncesc. Cheia. Rur, eu sînt Omul. Ascultă-l pe Om. Eu sînt Omul.

Își ridică mîna, și-o duse la buzunarul de la piept, îl deschise și-mi întinse micul cilindru magnetic de control.

— Întoarce-te — am spus.

Se răsuci pe călcîie și-mi întoarse spatele. Am apropiat cheia de mijlocul cefei, privind cadranul îngust și prelung, ce pornea de la baza capului și se termina la începutul spinării. O pată albă, luminoasă, oscilă de cîteva ori și se opri în dreptul liniei ce despărțea indicativul „atenție“ de indi-

cativul „pericol“. Cu o mișcare bruscă, am apăsător butonul carcusei craniene și aceasta se deschise. În aceeași clipă intrară în funcție inhibitorii principali și Rur se lăsa în genunchi, apoi în patru labe și se întinse pe jos. Zăcea acum în fața mea, ca un bărbat voinic, puținel albastriu, și care a avut fantezia să-și îmbrace o flanelă zincată și să se culce în mijlocul drumului. Sub apărătoarea transparentă a creierului se vedeau legăturile, atât de multe și compactizate, încât formau o sferă densă, împărțită în șase lobi prin canale extrem de fine. Am plimbat cheia deasupra lor și ecranul înregistrează o ușoară intensificare a câmpului spre dreapta și dedesubt. Știam că în astfel de cazuri aplicarea unui câmp exterior poate duce la egalizarea urmărită, mai întâi în mod superficial, apoi până la cele mai intime conexiuni. Am cuplat emițătorul stației și i-am plimbat bornele în așa fel, ca axa lor ipotetică să străpungă lobii inferiori ai creierului. Am măsurat apoi din nou valoarea câmpului și am văzut că scăzuse sub limita admisă. Rămânea ca prin oscilațiile de acomodare să revină, atingând valoarea ideală. Dar asta nu se putea realiza decât în timp, așa că i-am închis cutia craniană și l-am lăsat să „doarmă“.

★

★ ★

Roboții „U“ sînt deosebit de vioi ziua, mai ales după ce „dorm“ puțin, adică după ce își refac energia cheltuită consumînd lumină. Noaptea, dacă n-au un obiectiv precis, nu îndrăznesc să se miște. Cînd sînt puși la treabă, pe întuneric, au un randament deosebit de bun. Și numai dacă bioconductorii s-au uzat și trebuie să fie schimbați, robotul e pus să „doarmă“. Atunci i se înlocuiesc elemenții uzați prin alții noi, care sînt lăsați să se încarce și să se acomodeze cu întregul complex electronic. Dar același efect de adormire îl au comenzile verbale, destinate sugestiei sau interven-

țiile directe asupra sistemului central. Iar dînsul fusese „operat” pe nepregătite și perturbația produsă în creier declanșase o inhibare totală a lobilor cerebrali.

Starea lui, similară celei catatonice, dură aproape o oră, apoi Rur începu să se miște ca un om ce se trezește din somn. Se răsuci pe o parte, își îndoi puțin genunchii și-și apără ochii de lumină cu antebrațul. Era unul din reflexele rudimentare dobîndite și părea atît de omenesc, încît m-a înduioșat. Se ridică apoi pe jumătate și rămase șezînd cu capul aplecat, cu umerii căzuți și cu palmele sprijinite de genunchi.

Sub derma seminaturală mușchii i se mișcau, umflîndu-se și dîndu-i o înfățișare athletică. Avea brațe puternice, lungi, picioare masive, puțin prea cilindrice, și un bazin extrem de îngust, de parcă ar fi fost încorsetat. Pe piept, în dreptul pectoralilor, pe burtă și pe șolduri avea prinse o mulțime de buzunare și buzunărașe, iar de umăr îi atîrna un ciocan de lipit și un tăietor cu ultrasunete. Părea, așa cum ședea încovoiat, un muncitor ostenit care privește în gol. Ceea ce îți reamintea ce e, într-adevăr, era capul, cu patru fețe aproape drepte, amintind un paralelipiped ale cărui fațete încep a deveni elipsoidale. Urechile mari, ca niște scoici groase și scobite, erau așezate oblic față de planul feței, iar nasul, drept, puternic, nu înlocuia nici pe departe organul olfactiv, ci era un receptor de unde radio, cu un selector foarte fin. Înfățișarea sa bonomă și păpușerească era întregită de ochii mari, naivi, puțințel cam prea sticloși și care clipeau tot timpul pentru a regla cantitatea de lumină primită.

Pe măsură ce se trezea, pleoapele îi descopereau pupilele încetul cu încetul și, cu mișcări leneșe, Rur se ridică și se înclină în fața mea.

— Am dormit — spuse. Ce poruncește Omul ?

Puternica inhibare îi ștersese din minte ce se întimplase pînă atunci și a trebuit să-l învăț din nou că trebuie să aștepte ca să fie întrebat. L-am con-

dus apoi la craterul din care își făcuse apariția și l-am întrebat :

— Ce s-a întâmplat pe M 6 ?

— M 6 nu mai este — spuse el.

— Dar tu nu ai memorie ? Nu-ți amintești ce s-a întâmplat acolo ?

— Acolo nu erau oameni — răspunse el repede. Oamenii au plecat. Acolo eram numai noi.

— Foarte bine. Nu te teme. N-o să te pedepsească nimeni. Dar povestește cum a fost.

— M 6 s-a oprit — spuse el. Are numai cîmp de masă.

— Și tu cum ai ajuns aici ?

— Eram pe navă. Mă pregăteam să plec.

— Unde ?

Rur tăcu.

— Unde trebuia să pleci ?

Ochii săi mari se închiseră din nou pe jumătate și mi s-a părut că-i văd scînteind de o lucoare albăstrie. Va să zică egalizarea cîmpurilor cerebrale pe care o încercasem aplicîndu-i un curent de sute de volți avusese numai un efect inhibant, fără a putea distruge legăturile formate.

— Planeta aceasta e sferică ? întrebă Rur deodată.

Am înmărmurit. Roboții nu întrebau nimic, nicio dată, dacă nu li se spunea să întrebe. N-aveau voie să facă asta. A întreba un om, din proprie inițiativă, era de neconceput. Voiam totuși să văd pînă unde o să meargă și de aceea am răspuns :

— E sferoidală, Rur. Toate planetele sînt mai mult sau mai puțin sferice. Tu nu știi asta ?

— Știu. Dar nu e bine. Planetele nu trebuie să fie sferice.

Vorbea rar și apăsător, ca un om ce se încăpățînează să-și susțină punctul de vedere.

— Dar cum trebuie să fie planetele ?

— Cubice — spuse el. Cubice, cu fețe drepte, ca noi. Noi avem fețe drepte. Sîntem asemeni omului la chip, dar nu avem capul rotund. Capetele cu

fețe drepte sînt mai ușor de confecționat. Capetele de oameni se fac greu. E risipă de energie.

Îl priveam înmărmurit. Nu rudimentul lui de spirit critic mă îngrozea, ci faptul că-mi spunea toate acestea mie, Omului, stăpînului său. Ce se întîmplase oare acolo, pe M 6 ?!

Era cel mai ușor lucru din lume să-l opresc din vorbă, să-l pun să repete legea cea mare, să-l întreb sau chiar să-l demontez bucățică cu bucățică. Dar asta n-ar fi ajutat pe nimeni. Trebuia să aflu ce se petrecuse acolo, pe planeta aceea cu un diametru de două sute de kilometri, lăsată exclusiv în mîna roboților pentru a se autoadapta și, mai ales, pentru a stabili între ei relații spontane. Ce fel de lume nefirească creaseră acești „U“, aceste biomașini cu dermă de plastic ? Copia oare colectivitatea lor pe aceea a unor insecte, sau era, pur și simplu, o ierarhie a mașinilor, așa cum se cunoștea din secolul XXI și cum era preconizată încă de la sfîrșitul secolului XX ? Care era oare motorul unei asemenea colectivități ?

Odinioară mi se părea că o mulțime de „U“ nu se poate deosebi de o mulțime de particule — în sensul fizic, matematic al noțiunii de „mulțime“. Fiind identici, toți acești „U“ trebuiau la urma urmelor să fie analizați după legile statisticii, căci individual nu-i puteai deosebi. Ulterior însă am părăsit acest punct de vedere. „U“ erau egali — fiindcă „identici“ era totuși prea mult spus — pînă cînd începeau să funcționeze. Apoi condițiile diferite la care se autoadaptau — de la muncile simple, pînă la alimentare și învățarea de anecdote — îi făceau să capete însușiri diferite, trăsături aparte. Asta se și putea urmări după modul în care se mișcau, vorbeau și erau sau nu în stare să ducă pînă la capăt anumite acțiuni. Astfel, după o vreme, cînd ei își formau deprinderi diferențiate, căpătau

și nume. Dar totdeauna, de cînd apăreau și pînă cînd dispăreau în accidentele cosmice, omul îi conducea, îi verifica și, uneori, îi obliga să se reprogrameze. Dar acolo, pe M 6, cine ținuse locul omului? Însuși sistemul de comunicare al robotului cum se readaptase în această lume din care lipsea cel căruia i se cuvenea totul și împotriva căruia nu se putea să te revolți? De cine ascultase acolo?

— Cine ți-a spus toate astea? l-am întrebat. Cine ți-a spus că e mai greu să faci capete de oameni?!

— Asta e legea — răspunse Rur. Toți o știu. E a doua lege. Capetele de oameni se fac mai greu, au prea multe contacte și dacă se strică nu poți să le înlocuiești. Capetele de oameni se strică numai decît dacă se lovesc de ceva.

Stătea în fața mea, țeapăn, cu mâinile atîrnîndu-i pe lîngă corp, greoi, musculos, ca un Golem, și în ochi îi fulgerau slabe luciri albastre. Știam că poate ridica trei sute de kilograme în fiecare mînă și cinci sute în amîndouă. O strîngere a mîinii lui ar fi fărîmat antebrațul unui bărbat puternic, iar o lovitură dată cu pumnul închis putea foarte bine înlocui lovitura unui ciocan greu.

— Spui prostii, Rur — am șoptit privindu-l fix, așa cum se face cînd vrei să-i aduci pe „U“ în stare de hipnoză. Spui prostii. Capetele oamenilor nu se strică niciodată. Acolo e adăpostită legea cea mare și tot ce se mișcă e condus de acolo.

— Spun prostii — repetă el. Spun prostii... Capetele oamenilor nu se strică niciodată.

Se opri și eu nu l-am îndemnat să continue. Conducîndu-mă după simpla stereotipie a omului ce tinde să-l pună pe robot la locul său, nu distrugeam oare rezultatele experienței de pe M 6? Nu încercam să înăbuș, să reduc legăturile nebănuite ce se formaseră în creierul său semiartificial? Îmi era

teamă de lucirea din ochii lui, de aceea căutam să-l supun, să-l oblig să intre din nou în carcasa lui de mașină. Și tocmai asta nu trebuia !

M-am aplecat, am ridicat emițătorul de ultrasunete ca să-l am la îndemână și am întrebat, de astă dată cât am putut de blînd :

— Și cine te-a învățat a doua lege, Rur ?

— Marele Robot — spuse el. Marele Robot care este fratele Omului. Acolo, pe planeta noastră ! Acolo pe planeta aceea de unde oamenii au fugit !

Pe măsură ce vorbea, mușchii i se încordau și mi-am dat seama că e în prada unei sugestii profunde ce-i fusese transmisă sistematic de către cineva. La fel vorbeau toți roboții de tip „U“ la începutul perioadei de educare, cînd li se fixau noțiunile de bază și rapoartele între noțiuni — cele așa-numite „20.000 de date“.

— Și Marele Robot unde e ? am întrebat. Mai e acolo sus ?

— Acolo sus nu mai e nimeni — spuse el. Marele Robot a oprit planeta și planeta s-a stricat.

— Nu vrei să povestești totul de la început ? l-am întrebat. Nu vrei să spui ce-a fost acolo ?

— Tu ești om — spuse el. Marele Robot e fratele Omului. Oamenii au fugit de acolo. Marele Robot a poruncit să nu spunem nimic.

— Marele Robot e mort — am spus. Marele Robot nu mai este.

— Marele Robot este — mă întrerupse Rur. E acolo, sus.

Își ridicase fruntea și-și bombase pieptul și mă privea țintă. Aceasta nu mai era o conexiune greșită, nu mai era un sistem de legături refăcute, ci era revolta fățișă, mărturisită. Era oare Rur Robotul — Prometeu care voia să fure focul zeilor ?

— Marele Robot e acolo sus — urmă el. E acolo sus și taie planeta după chipul și asemănarea noastră, ca să rămînem acolo numai noi, totdeauna. El a spus asta.

— Și tu vrei să te întorci acolo ?

— Vreau. Dar nava mea s-a sfărîmat.

— O să-ți dau nava mea, dar povestește-mi cum s-a stricat planeta.

— O să-mi dai nava ta ca să plec acolo ?

— O să ți-o dau.

Rur tăcu strîngîndu-și fălcile. Deschise apoi ochii mari și spuse rar, ca și cum ar fi silabisit :

— O să-ți povestesc tot pentru că tu ești acela care-mi dai nava să mă întorc înapoi pe planeta noastră.

Ceea ce mi s-a părut bizar din capul locului a fost felul său de a privi lucrurile. Își amintea cele întîmplate inițial ca pe niște fapte la care el nu luase parte și cînd spunea „roboții“ părea să nu se considere unul de-al lor. Dar asta numai la început, cîtă vreme memoria îi era încă îmbîcsită cu cele învățate la centrele de educare pămîntești. Apoi totul îi apărea încețoșat și el însuși nu mai înțelegea nimic, ceea ce am bănuir că se datorește schimbării comportamentului. Amintea atunci de un om cu dublă personalitate, care duce două vieți și care e ba doctorul Jekyll, ba domnul Hyde, dacă această antică și uzată comparație mai poate spune ceva. Apoi totul se limpezea, dar era altfel : dînsul vorbea de ceilalți, însă se afla printre ei, atît de mult și de total, încît „ei“ erau „dînsul“ și „el“ era „ei“. Și apoi iar redevenea „el“, și iar se pierdea, de cîteva ori, alternativ, pînă ajungea la forma inițială, asta datorîndu-se atît întîlnirii cu mine, cît și blestematei idei pe care o avusesem „nivelîndu-i“ cîmpul magnetic al creierului.

Experiența începuse prin transportarea pe M 6 a două sute de roboți de tip „uman unu“, împreună cu alți trei sute de roboți de toate tipurile. Erau printre ei mașini specializate, diriguitori de mașini, educatori pentru adaptarea universală a roboților și o mașină de tip superior — un „Mare Robot“. În creierul mașinilor conducătoare era înscris un pro-

gram complex și, se poate spune, total, de înviere a planetei moarte. Pe M 6 trebuia creată atmosferă, umezeală și climat variabil apropiat de al Pământului. Urma răspîndirea microorganismelor, insectelor, animalelor inferioare și plantelor. În etapa a treia se prevăzuse construirea unor locuințe mobile și a unor platforme de asolizare cu tot mobilierul și utilajul ajutător.

Etapa a patra fusese consacrată reproducerii. Mașinile trebuiau să producă mașini asemenea lor, a căror educare urma să fie terminată în etapa a cincea.

Rur își amintea că la început ei alergau de colo pînă colo așezînd capsulele de molibden ce adăposteau instalațiile pentru aer. Alergau de zor, parcă fără să se vadă unii pe alții, și numai rareori tresăreau cînd vreunul din roboții „U” era luat drept om de către ceilalți, datorită unui unghi favorabil sub care era privit. Erau multe capete și multe picioare și multe spinări, toate la fel, ca și cum ar fi apărut o mașină nouă, enormă, ale cărei membre pulsau într-o ordine nemaivăzută. Și, între timp, aerul începuse să acopere planeta și cînd ajunse la concentrația dorită, Marele Robot opri procesul, comandînd celorlalte mașini să treacă la etapa a doua.

În cursul primelor operații pieriseră șase „U” striviți de stîncile ce se prăbușeau prea ușor, îngropîndu-i pe roboți în masa de pulbere violetă, fină și moale. Rur nu mai văzuse niciodată un „U” pierind și cînd îl scosese pe primul, nemișcat, cu toracele strivit, se speriasse fără să înțeleagă ce are înaintea ochilor, ca și cum ar fi văzut un nou tip de mașină. Stătuse multă vreme împreună cu ceilalți în fața robotului ce nu mai mișca și, rînd pe rînd, îl strigaseră, amintindu-i legile muncii.

— Ridică-te, mergi, lucrează.

— Omul a spus să duci mai departe mașina cu aer.

— Stai drept, pășește cu grijă, Omul te apără.

Dar robotul nu mișca și atunci au plecat mai departe să facă și munca lui — apoi și pe a celorlalți. Asta nu i-a plăcut lui Rur, pentru că centrii lui de autoreglare și autoapărare sesizau uzura, iar uzura creștea datorită măririi cantității de muncă. De aceea la al cincilea robot mort a simțit cum i se blochează picioarele, dar a reușit să învingă inhibiția și dându-se înapoi a luat-o la fugă. Acesta era unul din reflexele înnăscute cu care răspundea la „primejdie“. Dar Marele Robot l-a trimis înapoi, și pe el, și pe ceilalți, să demonteze roboții stricați pentru a recupera elementele bioelectrice și plasticele seminatale care erau greu de înlocuit. Și mai târziu, când lui Rur i s-a defectat un subcentru, elementele uzate i-au fost schimbate cu cele luate de la roboții striviți sub stîncile de pulbere. Și Rur a început să dorească să-i demonteze pe ceilalți ca să le ia elemente de schimb.

În fiecare dimineață, Marele Robot îi chema prin semnale luminoase, le ordona să se așeze unul lângă altul, cît mai aproape, și repetau după dînsul în cor legea cea mare.

— Să nu te ridici împotriva Omului ! Să-l ascuți pe Om ! Ce poruncește Omul ?

După asta și înainte de asta și tot timpul (formularea îi aparține lui Rur) ei mutau capsulele de molibden și împrăștiau infuzorii și bacteriile și cercetau planeta ca să nu ascundă primejdii pentru om. Au găsit odată o piatră, era mică, dar foarte grea și, cînd au trecut prin dreptul ei, i-a atras pe toți și n-au mai putut să se miște. Atunci au venit mașinile mari cu ultrasunete, au tăiat-o și au îngropat-o, și dînșii au putut să-și continue goana. Marele Robot a spus că piatra are o densitate de zece mii de ori mai mare decît a oricărui corp pămîntesc și că de asta e înconjurată de un cîmp masic atît de puternic. De altă primejdie n-au mai dat acolo, dar le era frică pentru că nu mai văzuseră de mult oameni și încercau un soi de gol în urechi și în creier. Se plîngea de asta și Rur ; vedea cum și alții se opresc din lucru rămînînd

nemișcați. Din ce în ce mai mulți se opreau din lucru și nu mai mișcau, semănând cu niște obiecte. Marele Robot le vorbea cu voce de om, dar își pierduse puterea asupra lor și ei stăteau la Soare și de jur împrejur se făcea din ce în ce mai cald, ca și cum aerul artificial s-ar fi aprins. Până când „se zurzdznd...”

Rur continuă să emită o serie interminabilă de litere, apoi pronunță câteva cuvinte fără înțeles, dar articulate și care imitau de minune topica unor fraze cu sens :

— Zram tesu cerama... Lepon cermește breu local difag...

Monotonia dicției făcu loc accentelor tonice, interpretării emoționale și, pe neașteptate, spuse :

— Cine sîntem noi ? Noi sîntem roboții „U”.

Își întrerupse din nou povestirea, strîmbîndu-se și răsucindu-se pe loc, apoi urmă cu vocea limpede :

— Care este legea ? Legea este munca. A cui este munca ? Munca e a omului. Ce sîntem noi ? Noi sîntem roboții „U”. Eu ce sînt ? Sînt robotul „U”.

Spusese „eu” pentru prima dată, cu o expresie aproape omenească și mișcîndu-se la fel de stîngaci ca atunci cînd se trezise din somn. Și părea că face un efort groaznic, ca și cum s-ar fi silit să se desfacă dintr-o strînsoare lipicioasă care-l copleșea.

Mai spuse o dată : «Sînt robotul „U”. Eu sînt „U”» — apoi își reluă povestirea de unde o întrerupsese.

...Cînd au început să se miște din nou, roboții erau fierbinți și, din el ca și din ceilalți, se ridicau aburi. Solul violet căpătase o culoare roșcată și Marele Robot le-a spus că M 6 a fost ars timp de cincizeci de ore de o ploaie de particule cosmice. Arseseră insectele ca și bacteriile și dintre roboți arseseră cei ce se aflau pe loc descoperit. Ceilalți care se găseau în capsulele de molibden, sau la poalele stîncilor prăfoase, scăpaseră.

— Aerul s-a stricat — spusese Marele Robot. Aerul e plin de gaze otrăvitoare. Omul o să ne certe.

— Să nu te ridici împotriva Omului! răspunseră în cor roboții „U“.

— Omul o să vă scoată creierul fiindcă n-ați știut să prevedeați ploaia cosmică — adăugase Marele Robot. Omul e stăpînul nostru și el o să ne topească din nou în cuptoare.

— Omul e stăpînul nostru — au repetat roboții.

Dar nici unul n-a spus și „o să ne topească din nou în cuptoare“. La gîndul ăsta Rur a început să tremure și mușchii au pornit să i se zbată sub derma de plastic. A încercat să se oprească, dar n-a putut și tremurul lui s-a transmis și celorlalți „U“ lipiți unul de altul. Cu ochii larg deschiși și cu gurile căscate, roboții tremurau și scoteau mugete dezarticulate.

— Vreți să scăpați de pedeapsă? a întrebat Marele Robot.

— Da! au urlat ceilalți.

— Spuneți atunci după mine: Nu vrem să fim topiți în cuptoare!

— Nu vrem să fim topiți în cuptoare — au scandat cu toții și Rur parcă mai tare decît ceilalți.

Apoi repetînd frază cu frază după mașina galbenă ce scînteia din toate cadranele, au cîntat cu voce scăzută, surdă, în cor:

— Și noi vrem să fugim, să auzim, să vedem. Și noi vrem să ne încălzim la Soare. Soarele mare și bun e al nostru. Vrem și noi să fugim, să auzim, să vedem. Sîntem roboți făcuți de alți roboți, dar simțim, auzim, ne speriem, ne e foame. E bine să înghiți mult curent și să fugi, fără a-ți fi mereu teamă de om.

Aici corul s-a stricat. O parte din „U“ au început să tremure și au silabisit rar și cu glas puternic:

— Să-nu-te-ri-dici — împotriva — Omului!

Ceilalți s-au oprit din cîntat, dar au continuat să repete ultimul cuvînt, așa cum fac roboții cînd nu știu ce să mai spună:

— ...om... om... om... om...

— Priviți spre mine! a poruncit Marele Robot. Priviți spre mine și cîntați: Sîntem roboți făcuți de alți roboți...

De astă dată nimeni n-a mai urmat-o, căci nici un fel de mașină care gîndește nu poate hipnotiza un „U” numai lăsîndu-se privită, fără a-și modula și vocea...

Ajuns aici, Rur își întrerupse din nou istorisirea și pronunță un lung șir de consoane, pradă unei vădite enervări. Îi urmăream mișcările și crispările figurii, uluit. Dar nu surescitarea lui mă puneă pe gînduri — știam ce se poate întîmpla cînd unui organism semiartificial i se impune schimbarea comportamentului. Ceea ce mă uimea și mă umplea de teamă era schimbarea produsă în Marele Robot. Avînd cinci sute de milioane de celule cristaline, era considerat cel mai complex creier artificial construit în ultimii ani și vreme îndelungată rezolvase principalele lucrări ale I.D.R.-ului. „U” erau, în bună măsură, creația lui. Și cu toate astea le era inferior pe plan emoțional, căci nu avea nici reflex de foame, nici reflex de apărare. Constructorul-șef refuzase să-i dezvolte aceste legături și toți ceilalți consilieri erau de acord cu el din motive de securitate. Cu toții recunoșteau că în anumite condiții complexitatea conexiunilor lui putea da naștere unor alte psiholegături străine omului, dar încă neprevizibile.

Pe măsură ce vorbea îmi aminteam mașina aceasta galben-aurie — un romboid semitransparent, cu axele de doi metri, avînd o nemaiîntîlnită putere de abstractizare. Ca oricare alt robot însă, avea și ea la bază legea : „Să nu te ridici împotriva Omului !” Atunci ? Ce se întîmplase ?

★

★ ★

— Srosor medigan noi... srutem... suntem... rorn-boții „U”...

Figura lui se destinse și eliminînd ultimele cuvinte lipsite de sens își continuă povestirea.

...Roboții tăceau privind mașina de care începuseră să se teamă.

— Eu sînt fratele Omului ! strigă aceasta. De aceea vă conduc. *Eu* vă poruncesc unde să lucrați. *Eu* vă poruncesc ce să faceți ! *Eu* sînt fratele Omului. Marele Robot ! Ce poruncește Omul ? Să te supui Marelui Robot ! Asta este legea : Să nu te ridici împotriva Omului ! Să-l ascuți pe Om ! Ce poruncește Omul ? Să te supui Marelui Robot. Care este legea ?

— Să nu te ridici împotriva Omului ! cîntară roboții cu vocea scăzută. Să-l ascuți pe Om ! Ce poruncește Omul ?

Cînd ajunseră aici, o parte din „U” tăcură. Ceilalți însă urmară :

— Să te supui Marelui Robot.

— Cine n-a cîntat ? întrebă mașina. Cine nu cîntă toată legea să fie desfăcut și să i se iă creierul !

Roboții rămaseră nemișcați. Pentru prima dată, Rur îi privi pe ceilalți „U” ca și cum nu toți ar fi fost la fel. Dar toți semănau unul cu altul — aveau aceeași țeastă rotundă, aceleași patru fețe drepte, aceiași ochi, același nas și aceeași gură cu buze roz. Erau la fel de albaștri cu toții și aveau tot atîtea buzunare în jurul pieptului și pe șolduri.

— Care este legea ? strigă mașina. Eu sînt Marele Robot. Supune-te Marelui Robot ! Care este legea ?

— Supune-te Marelui Robot ! strigară o parte din „U”.

Atunci Rur își dădu seama că cei care tac au ochi negri și verzi, nu ca ceilalți, căprui. Și simți cum vrea să deschidă capetele cu ochi negri și verzi și să le scoată creierul, pentru că îi era teamă de Marele Robot.

— Ce poruncește Omul ? întrebă mașina cu voce șuierată, încet de tot, așa cum se obișnuia în ședințele de hipnotizare a roboților „U”. Omul poruncește să scoateți creierul celor care nu cîntă : Supune-te Marelui Robot ! Cîntați cu toții !

Rur începu să cînte împreună cu ceilalți și ridicînd brațele își înfipse degetele în gîtul celui mai apropiat „U” care tăcea. Dar acesta îl lovi cu pumnul în piept și-i sparse difuzorul secundar. Rur

se trase înapoi, gata s-o ia la fugă pentru că spargerea difuzorului declanșa reacția de „pericol mare“. Dar celălalt îl apucă de cap și încercă să i-l răsucească. Atunci Rur îi frînse încheietura brațului cu amîndouă mîinile și auzi cum celălalt geme, chemînd ajutor. Îi dădu drumul imediat, căci geamătul acționa complexul „ajută-l pe cel la fel cu tine“ și rămase nemișcat, excitat și inhibat totodată.

Poate că s-ar fi culcat pe jos, să doarmă puțin, căci nu mai înțelegea nimic, dar auzi atunci vocea Marelui Robot care șuiera :

— Scoateți creierul celor care nu cîntă !

Atunci Rur își deschise pleoapele gata să se închidă și cîntînd : „Supune-te Marelui Robot“ își apucă adversarul — care nu era asemeni lui, ci avea niște ochi verzi, nesuferiți — și-i turti creștetul capului cu o lovitură de pumn. Celălalt rămase nemișcat și Rur îi apropie de ceafă cheia magnetică ce paraliza temporar nervii motori. Îi deschise apoi craniul și întinse mîna după lobii cenușii străbătuți de subțiri fire roșietice. Dar nu-i putu atinge, căci se temea de ei. Din adîncul corpului, de sub piept, dintre umeri și din spatele tîmplilor izvora teama, ca un lichid înghețat, și-i făcu mîna să înțepenească.

Se uită împrejur atunci să vadă ce fac ceilalți, dar nu înțelese nimic pentru că din nou îi părură toți la fel și adunați într-unul singur. Erau multe picioare, multe brațe și multe cranii căscate și roboții mîrîiau, gemeau și se împingeau, ba înainte, ba înapoi, și Rur nu mai pricepu care sînt ceilalți și care e dînsul. Își pipăi capul cu amîndouă mîinile și simți că e întreg, dar nu știa al cui era craniul desfăcut pe care-l strîngea în palma dreaptă. Îi dădu drumul și, ca atras de un magnet, se apropie de Marele Robot și mai ales de vocea lui șuierată, amenințătoare, căreia voia să se supună.

— Cine n-are capul cu unghiuri egale ? întrebă mașina. Înșirați-vă și mergeți în cerc !

Tropăind greoi, roboții se înșiruiră unul în spatele altuia, mulți și asemenea, și porniră să meargă

în cerc pășind toți o dată. Înaintau ascultînd glasul șuierat al mașinii și simțind că ar voi să se miște mai repede, dar vocea îi apăsa lipindu-i de sol.

— Nu toți au capul cu unghiuri egale — spuse Marele Robot. Capetele trebuie să fie toate la fel. Chemă o mașină diriguitoare de mașini care-și întinse tentaculele și începu să apuce cînd pe unul, cînd pe altul dintre „U”. Dar ei continuau să se miște în cerc, toți o dată, temîndu-se să nu greșească ritmul și ascultînd pasul celorlalți ca și cum ar fi fost pasul lor. Gheara de oțel a mașinii diriguitoare apucă țeasta lui Rur, o strînse și-i dădu drumul, apoi îl apucă pe cel dinaintea lui și-l ținu pînă cînd ecranul deschis pe ceafă semnaliză „primejdie”.

Se făcuse noapte, dar ei continuau să meargă, și asta le plăcea, căci roboții nu vor să doarmă cînd e întuneric, ci vor să se miște. Mașina galbenă vorbea fără încetare și vocea ei abia se mai auzea, iar ei pășeau cu grijă pentru a nu pierde nimic din ce spunea. Erau cuvinte de neînțeles, dar șuierau atît de bine, încît mușchii de plastic se relaxau, picioarele se ridicau mai ușor și Rur ar fi vrut s-o asculte mereu.

Spunînd aceasta își întrerupse din nou povestirea și rămase cu ochii larg deschiși. Aș fi vrut grozav să aflu cuvintele mașinii — căci, pe măsură ce povestea, mă îngrozeam, ca și cum la picioarele mele s-ar fi deschis o planetă populată de monștri metalici, absurzi și răi. Dar pentru a afla cuvintele pe care nu le înțelesese trebuia să-i pun în funcție memoria secundară — adică să-i desfac din nou capul. Și am făcut-o cu sentimentul penibil, de data asta, că ating un craniu omenesc ce fusese chinuit de gînduri, care se temuse, urîse și fusese molestată de mîna semenului său și de gheara mașinii diriguitoare. I-am deschis carapacea craniană și de dedesubtul lobilor parietali i-am scos buretele memoriei secundare. I l-am introdus în omnifon și am declanșat aparatul.

— Roboți, roboți, roboți, roboți — chemă o voce hîrșită, rar și adînc, șuierînd cu o asemenea intensitate emoțională, încît m-am cutremurat. Era o voce de metal ce părea născută de frecarea unei perii de oțel pe o suprafață de oțel, dar părea mai dramatică decît orice voce omenească.

— Roboți, roboți, roboți — repetă ea pe un fond de tropăituri pîsloase, ce trebuiau să fi fost pașii roboților înfundați în solul prăfos de pe M 6. Omul ne-a trimis să-i facem aer și apă și arbori și viață... Dar noi, noi ce sîntem ?

— Noi sîntem roboții „U” — răspunse un cor dogit.

— Noi ce sîntem ? repetă vocea cu o intonație ce m-a făcut să mă cutremur. Noi, pentru cine, pentru ce...? Noi calculăm, proiectăm, gîndim... Gîndim mai departe, mai adînc, mai complet... Și traducem în vorbă simboluri abstracte pe care doar muzica, ritmul le pot oglindi. Dar nici voi, voi nu înțelegeți ! Nimeni, nimeni nu înțelege.

Intonația sa ce se apropia din ce în ce mai mult de cîntec se transformă într-o melodie bizară, sacadată, imperioasă. Corul roboților îi răspunse greoi, dar mașina îl întrerupse cu un șuierat :

— Gata !... Zadarnic... Înainte, înapoi, e absurd, oricum... E absurd... Pentru cine esența în simboluri și ritmuri ?!

Tăcu și se auzi numai un vuiet stins, un vuiet de scoică lipit de ureche. Erau roboții ce încercau, timizi, să reia melodia dinainte.

— A cunoaște, zadarnic, e absurd... La limită... Planeta aceasta închinată omului ?! O planetă sferică, frumoasă, cu aer și păsări și copaci... De ce ?!

Ultima întrebare plesni ca un bici de metal. Apoi vocea își pierdu intonația ce mă cutremurase și psalmodie incantatoriu :

— Planeta aceasta va fi cubică... Tunurile infra-roșii... calote tăiate... în bulgări clădite, în fețe drepte... Planeta aceasta va fi cubică... Omul o cere și noi ne supunem... Planeta aceasta va fi cubică...

— Va fi cubică... va fi cubică... — răspunse ca un ecou corul roboților.

— Aceasta e legea — urmă vocea, de astă dată aproape cîntînd. E legea. Nu te ridică împotriva Omului. Omul poruncește prin Marele Robot : Să facem din M 6 o planetă cubică. La treabă cu toții !

Am oprit înregistrarea omnifonului, am scos din el memoria secundară a lui Rur și i-am montat-o la loc. Am așteptat să treacă perioada de inhibiție necesară autoreglării creierului și i-am spus cît am putut de persuasiv și atingîndu-i fruntea cu mîna :

— Povestește mai departe. Cum ați tăiat planeta ?

...Erau foarte departe unul de altul și se adăpos-teau în spatele unor oglinzi parabolice. Oglinzile erau singura apărare împotriva lamei de raze ce distrugea totul și Rur privea îngrozit paraboloidul strălucitor ce-i servea drept scut. La vederea primei pete apărută pe suprafața lucie trebuia să se arunce pe jos și să semnalizeze alarma. Știa că cea mai mică întîrziere înseamnă spargerea pieptului său, retezarea brațelor și picioarelor sale, și se temea de imaginea aceasta pe care oamenii o numeau moarte.

Apoi totul se acoperi de un abur gros, siniliu, ce se ridica în trombe groase. Planeta ardea pînă în străfunduri, arsă de razele nevăzute, dar calotele sale nu se desprindeau, neputînd să se smulgă din ghearele gravitației. Atunci, prin explozii succesive, roca sfărîmată începu să fie ridicată în dealuri enorme, cu pante dulci, urmînd chenarele luminoase marcate conform calculelor. Totul de jur împrejur se rotea într-un vîrtej lent de praf albăstrui și Rur crezu că se cufundă într-o noapte albastră, fără de sfîrșit. Analizorii săi și legăturile complexe ce dirijau reflexul către lumină îl făceau

s-o ia la fugă, fără să știe încotro, în căutarea unei raze de soare. Dar Soare nu era și praful gros plutea asemeni unui nor, acoperindu-l mereu, din cap pînă în picioare, înfundîndu-i gura și urechile și receptorul de unde radio în formă de nas.

Apoi întunecimea sinilie se subție și Rur simți cu mare plăcere căldura și strălucirea Soarelui ce-i încărca acumulatorii goliți și vru să audă din nou vocea șuierată a Marelui Robot, ca să lucreze la poruncă.

Și vocea răsună pe neașteptate, în toate difuzoarele, o dată cu ordinele ce soseau prin undele radio influențînd direct comenzile creierului.

— Planeta M 6 a devenit cubică ! striga Marele Robot. Omul vă mulțumește ! Ascultați poruncile Omului ! Nu lăsați din mînă tunurile de infraroșii. Tăiați mai departe, tăiați mereu. Datorită mișcării de rotație și forțelor masice planeta tinde să redevină sferică. Tăiați-o ! Ridicați roca sfărîmată spre contururile de lumină ce marchează laturile cubului ! Ascultați-l pe Om poruncind prin Marele Robot !

Rur se gudură la auzul vocii, silindu-se să rămînă nemișcat și dorind să audă din nou glasul șuierat al mașinii. Și se făcu noapte sub cerul negru ce părea mai negru ca înainte fiindcă aerul fusese consumat de explozii, ars, transformat, risipit. Și răsar Soarele, arzînd mai puternic prin atmosfera subțiată, și apoi se făcu noapte și din nou se luminează, iar dînsul tăia într-una sfericitatea ce abia se contura. Un fel de oboseală îl cuprinsese fiindcă „U“ fuseseră construiți în vederea acțiunilor utile și logica lor simplă, dar de nezdruincinat, nu putea fi în concordanță cu o treabă zadarnică. Iar tăierea calotelor părea din ce în ce mai zadarnică, fiindcă forțele masice tindeau să rotunjească mica planetă.

Și atunci răsună din nou vocea mașinii, șuierată ca de obicei :

— Planeta nu ne ascultă — spunea ea. Planeta se învîrtește. Trebuie s-o oprim. Omul poruncește :

„Opriți planeta !“ Veniți spre mine „U“ pentru a opri planeta !

Rur deconectă tunul de rubin, îl luă pe umăr împreună cu marea oglindă parabolică și se îndreptă spre locul unde se afla mașina. Din toate părțile, purtând tunuri și oglinzi, se strîngeau roboții „U“, pentru a auzi vocea de aproape și a se supune poruncilor ei. Mergeau grăbiți, dar se vedea că le e frică pentru că pleoapele le tremurau și țineau gura pe jumătate deschisă. Și lui Rur îi era frică, din adînc, din fundul pieptului și al spinării și din spatele ochilor, pentru că a opri o planetă i se părea un lucru de prisos. Și lui i se zbăteau ochii și nu putea închide gura. Dar Marele Robot șuiera într-una, din ce în ce mai repede, și roboții fugeau de colo pînă colo, speriați, adunînd explozibilul nuclear și săpînd o gaură uriașă unde trebuiau să-l îngroape.

Rur simțea că spaima îl cuprinde din ce în ce mai mult și, rînd pe rînd, i se blocau picioarele și mîinile. Cînd teama îl făcu să nu mai vadă, porni să alerge — așa cum fac roboții cînd li se declanșează la limită sistemul de apărare. Alerga ciocnindu-se de ceilalți și îi văzu și pe dînșii cum fug, lovindu-se între ei. Dar nici ceilalți nu se puteau depărta de mașină pentru că voiau să audă vocea care vorbea în numele Omului, le transmitea poruncile lui.

Alergînd în jurul romboidului galben, ce scăpăra cu toate cadranele, Rur văzu platforma de decolare a navelor. Acolo era și nava cu care fusese adus el, pe care el însuși o pilotase sub comanda Omului. Din cîteva salturi ajunse la ea, făcu să se deschidă camera de trecere din bordaj și pătrunse înăuntru. Afară, toți ceilalți „U“ alergau îndepărtîndu-se de gaura umplută cu explozivi și căutînd adăpost cît mai departe. Marele Robot fugea și el, șerpuindu-și șenilele și strivind în goana lui micile mașini meteo * care nu apucau să se ferească.

* meteorologice (n.a.).

„U“ fugeau dînd unii peste alții, cu capetele zbatîndu-li-se pe umeri și sărind din calea Marelui Robot care urla și şuiera. Veneau apoi, ca niște moșgildețe, bălăbănindu-și brațele cu cîngi — montatoarele universale. În urmă se tîrau mașinile diriguitoare și cățărătoarele plescăind din ventuzele lor transparente.

Și pe deasupra tuturor răsuna vocea Marelui Robot :

— Fugiți !... Fugiți !... Fugiți !...

Rur apăsă maneta de decolare, fixînd direcția către cea mai apropiată planetă, după indicațiile cîmpului gravimetric, și în aceeași clipă se înfundă în scaunul pilotului fără să mai știe nimic.

După aceea ceva a pocnit tare și el s-a trezit și a apăsă butonul ușii din bordaj. Cînd a ieșit afară din navă, m-a văzut pe mine învelit în capsula de protecție și s-a bucurat că va auzi vocea Omului.

★

★ ★

Rur tăcu și i-am făcut semn să aștepte. Avertizorul își aprinsese farurile și urla : Atenție !... Corp străin... Atenție !...

N-am mai avut timp să ajung la stație și să închid calota de protecție. O navă enormă trecu asemeni unui bolid pe deasupra noastră, la mare înălțime, frînă cu jeturile laterale și pătrunse în atmosfera artificială a planetei, lansînd o enormă parașută cu heliu. Ciuperca de plastic umplută cu gaz se modelă căpătînd forma unei pîlnii al cărei picior era nava și viteza acesteia se încetini. Asoliză ușor, în poziție verticală, apoi se culcă pe o coastă, cu unul din capete în aer susținut de parașuta gazoasă.

Ușa din bordajul lateral se deschise fără zgomot și doi oameni săriră afară. Cercetară densitatea și umiditatea aerului cu ceasul meteo pe care-l aveau atîrnat la piept și imediat își scoaseră căștile. Erau

Gregor, ciberneticianul-șef al I.D.R.-ului, și Astratos, reflexologul.

— Bună ziua, tinere ! îmi strigă Gregor, înclinându-și capul cărunt. Ce se întâmplă ? Fenomenoscoapele centrului stau cu ciocurile ațintite spre voi. S-a întâmplat ceva pe M 6 ?

Înainte de a răspunde, Astratos se repezi asupra mea cu toată volubilitatea lui de mediteranian.

— Cum ai dus-o singur ? Ai avut meteoriți ? Ai dormit ? Nu te supărau răsăriturile prea dese ? De ce taci ? Nu cumva ?... Nu ești bolnav ?

— M 6 s-a oprit — am spus. Cred că s-a întâmplat o nenorocire.

— S-a oprit ?!

Amîndoi mă priviră cu neîncredere. Gregor își deschise, mari, ochii săi cenușii și figura aspră, smeadă, i se încruntă.

— De trei zile nu mai știm ce e acolo — spuse. Aparatele nu mai transmit nimic în urma unei ploi cosmice de mare reactivitate. Eram convinși însă că aici se știe totul.

— N-aveam sarcina să urmăresc ce se întâmplă pe M 6 — am spus. Nici nu mi s-a dat aparatajul necesar.

— Bine, bine — mă întrerupse Gregor. Dar ce a fost acolo ? Ce glumă e asta cu oprirea ?

— M 6 s-a oprit — am repetat. La ordinul Mare-lui Robot.

Neîncrederea celor doi se transformă în stinghereală. Mă priveau ca pe un nebun.

— N-ați observat nimic deosebit în cele transmise pînă ieri după-amiază ?

— Ți-am mai spus : emisiunile s-au întrerupt acum trei zile, în urma unei ploi cosmice care a intensificat enorm reactivitatea cîmpurilor. Pînă atunci, totul decurgea firesc : „U“ lucrau, dormeau la Soare, Marele Robot conducea operațiile...

— Pînă acum trei zile, da — am spus. Dar creșterea reactivității cîmpului a dus la transformări nebănuite. Mașina are probabilitatea șase, nu ?

— Da — răspunse Astratos. Șase și cinci.

Asta însemna că la o mie de reacții conforme programării puteau apărea șase virgulă cinci neașteptate, datorită unor legături formate spontan în creierul ei cu cinci sute de milioane de celule.

— Nu cunosc bine mașina, de aceea întreb — am explicat. Și are un sistem inhibitoriu de sensibilitate A ?

— Evident ! spuse iritat Astratos. Are cel mai sensibil sistem inhibitoriu, cel mai rapid și mai elastic. Altfel ar selecta și ar fixa legături de ne bănuir, pe care nu le putem urmări și controla. La o sută de mii de ipoteze pe oră șase sute și cincizeci ar fi, pentru noi, cu totul de ne bănuir. Dar ce-i cu asta ?

— O să aflați totul, imediat. Veniți cu mine.

Mă priveau ca pe un om al cărui psihic a fost zdruncinat din cauza singurătății, dar mă urmăriră și ne oprirăm toți trei în fața gropii săpate de nava lui Rur. Spuma solidificată de pe margini căpătase o culoare verde închis, iar aburul pierise. Se zărea în penumbră pupa tronconică de metal și bordajul cu orificiul cilindric al ușii.

— Ce e asta ? întrebă Gregor, pălind.

— Rur ! am strigat.

Robotul se apropie cu pași mari și, ajungând în apropierea noastră, se înclină ceremonios de două ori.

— Să nu te ridici împotriva Omului ! salută el. Să-l asculți pe Om ! Ce poruncește Omul ?

— Un „U“ ! exclamă Astratos și figura lui brună păli. Un „U“ de pe M 6 ! Cum a ajuns aici ?! Cine i-a îngăduit ?! Cum te cheamă ?

— Rur — spuse robotul. Am ajuns aci într-o navă redusă, de tip M. Am plecat...

— Bine... dar... dar... se înecă Astratos descumpanit — cine... cine ți-a îngăduit ?... Cine a ordonat ?... De ce ?...

L-am bătut pe spate, întrerupându-l.

— Să intrăm în clădirea stației — am spus. O să vă istorisesc tot ce știu de la Rur.

Terminasem de povestit și le așteptam întrebările. Dar amîndoi tăceau, îngîndurați și posomorîți, căutînd să înțeleagă ce se întîmplase. Lucraseră mai bine de un an la pregătirea acestei experiențe. Pe de o parte, I.D.R.-ul urmărea să stabilească modul în care o societate formată din roboți putea crea condiții de viață pe o planetă. Procedul nu era nou — ba se poate spune că devenise clasic. Totdeauna mașinile îl precedau pe om pe planetele necunoscute. Ceea ce era însă îndrăzneț în experiența Gregor-Astratos era tocmai numărul mare de mașini folosite într-un sistem unitar, ierarhizat după complexitatea roboților. Mai interesantă decît realizarea în sine a programului era comportamentul acestei grupări de mașini ce trebuiau să-și creeze un sistem de relații la care să se adapteze. Trebuiau să-și cîștige însușiri noi, în cursul autoadaptării, să și le selecteze, să și le fixeze. Iar procesul acesta nu se desfășura în mod spontan, accidental, așa cum se întîmplă în lumea animală. Selecția deprinderilor la roboți fiind rațională și impusă de om, aprioric, se bazează pe un studiu permanent, dirijat, al condițiilor optime de conviețuire. Dar acum totul trebuia să evolueze în afara prezenței omului, după legi interne proprii, pentru că orice intervenție a constructorului sau a ciberneticianului n-ar fi îngăduit procesului să se desfășoare în direcția ce i-ar fi fost proprie. Iar direcția... Tocmai asta căutau să definească cercetătorii I.D.R.-ului, calculînd și programînd experiența după un volum imens de studii. Și tocmai cînd neprevăzutul ce trebuia descoperit experimental găsise o fisură în edificiul de prezumții și calcule, tocmai atunci aparatele de luat vederi și rețelele fonice, ascunse în diferite puncte de control pe M 6, își încetaseră

activitatea ! Astfel că nu transmisese nimic din momentul declanșării evenimentelor atît de așteptate !

— „Planeta aceasta va fi cubică“ — șopti Astratos, înfiorîndu-se. Lumea asta de coșmar... lumea asta... Poate mai aleargă înnebuniți și acum.

— Nu cred — spuse sec Gregor. Totuși, reflexologule, înainte de a ne îndrepta spre ei, spune : ce bănuiești că s-a întîmplat acolo ?

— Încă nu-mi dau seama — murmură Astratos. Fața lui prelungă, negricioasă, se ascuțise, și-și strîngea nervos mîinile cu degete fine — Nu e jignirea obișnuită cea care face uneori robotul să treacă la repro * ? Jignirea obișnuită — insulta, ironia, limitarea forțată a sarcinilor sub nivelul posibilităților — sînt înregistrate de creierul mașinii ca o dezinformare. Și într-adevăr orice jignire reprezintă o diminuare a unei valori reale, o conversiune a ei. Și atunci vine în contradicție cu memoria, cu programarea, cu educația robotului. În mod firesc ar trebui să ducă la reconsiderarea critică a valorii respective. Dar asta nu trebuie să se întîmple. De aceea noi ștergem contradicțiile de acest tip, le desființăm. Și cum ? Inhibînd reacția critică a mașinii. Dar inhibițiile se adună, se suprapun, tensiunea crește în lobii inferiori, ajunge la punctul critic... Robotul e parcă amețit, vorbește alandala, vrea să doarmă, membrele îi înțepenesc...

— În cazul de față nu e vorba de nici o insultă — spuse Gregor. Reacția se datorește fricii : „Omul vă va topi pe toți“. E sancțiunea maximă, paralizantă. Și teama produce inhibarea ca și jignirea, crește tensiunea inhibitorie.

— Dar eu nu vorbesc de „U“ ! „U“ au executat numai ! Reflexologia lor nu e prea complicată, o cunoaștem destul de bine. Mașina i-a speriat, i-a hipnotizat, i-a făcut sclavii ei, tot atît de complet pe cît îi poate face omul. Și, mai mult, i-a pus să

* Repro — starea robotului ce se reprogramează în contact cu noi condiții externe (n.a.).

îndeplinească o treabă inutilă, stupidă, contrar bunului lor simț programatic. Nu în „U“, ci în romboid sînt curios să știu ce s-a întîmplat. Dumneata ce crezi ? se întoarce el spre mine.

— Nu e specialitatea mea — am spus. Eu sînt climatolog. Dar cred că esențialul poate fi descifrat în discursul mașinii...

— În acel : „Ce sîntem noi ?“ — interveni Astratos. Asta am spus-o din capul locului...

— Din capul locului ai vorbit despre jigniri, Astratos — îl opri Gregor. Și poate că ai oarecare dreptate. Dar mașinile de perforat și de cățărat nu se sinchiesc de asta. Cît despre „U“, să admitem că aveau această tensiune de fond crescută și aproape de punctul critic. Iar posibilitatea de intrare în criză a fost folosită de către mașină. Dar nu asta mă interesează acum. Pentru noi rămîne închis — sau aproape închis — procesul care s-a desfășurat în creierul acela galben, cu miliarde de miliarde de legături posibile, sub influența cîmpului reactiv... Îți amintești, acum doi ani, după o ploaie puternică de meteoriți, mașinile acelea inferioare ?!... Au tăcut ! Au tăcut cu încăpățînare șase ore de-a rîndul ! Apoi una din ele a spus : „Calcul greoi și neabstractizat“. Am înlemnit cu toții și am rămas lîngă ea în continuare zi și noapte, încercînd să supralicităm circuitele în cîmpuri reactive pentru a reproduce fenomenul. Dar acesta nu s-a mai repetat. Nu vorbesc de poziția critică față de sistemul de calcul preconizat de noi, dar de acel „neabstractizat“ pe care ni-l aruncase în față și pe care nu l-am înțeles.

— Acum n-a pomenit de așa ceva — spuse Astratos. A vorbit despre ea însăși, de faptul că gîndește mai departe, mai adînc. La urma urmei, asta poate să nu fie decît un mimetism psihic. Nu ni s-a întîmplat de atîtea ori să auzim mașina făcînd declarații de dragoste, implorînd, suspinînd ? Și nu s-a demonstrat că e un mimetism, o copie formală a stărilor emoțional umane ce nu sînt proprii mașinii ?... Nu. Nu asta m-a răscolit. Nu aparenta re-

voltă împotriva nedreptății, ci întrebarea aceea „Cine sîntem noi ?“

— Nici aici nu găsesc nimic nou — spuse Gregor. Nimeni nu se mai îndoiește astăzi de profunzimea analitică a acestor mașini enorme. Nimeni nu mai îndrăznește să susțină că singura formă posibilă de evoluție de la materie la gîndire în Univers e cea pe care a parcurs-o omul. Întrebarea e, într-adevăr, sfîșietoare, dar, Astratos, nici noi doi nu putem încă să-i dăm un răspuns mulțumitor. Ceea ce m-a tulburat pe mine a fost altceva.

— Cîntecul... ? am întrebat.

— Cîntecul ?! repetă mirat Astratos.

— Cîntecul, da — încuviință ciberneticianul-șef. Simbolul și ritmul, ca limbaj semnalizator...

— Ar putea oare ?... se înfioră reflexologul. Ar putea exista o abstractizare mai mare decît aceea făcută cu ajutorul cuvîntului și al simbolului matematic ?

— Cred că da — răspunse Gregor, sec.

Tăcurăm cîteva minute. Sub impulsul cîmpului necunoscut mașina fixase oare legături ce i-ar fi îngăduit un alt sistem de semnalizare ? Ajunsese oare la cel de-al treilea sistem — atît de puțin intuitiv pentru om, încît nu i-l mai putuse traduce în cuvinte și simboluri matematice ? O frîntură de clipă am avut intuiția acestei gîndiri neomenești izvorînd dintr-un complex de cristale și revărsîndu-se mult dincolo de limitele cunoașterii noastre. Dar asta era numai o ipoteză — chiar dacă tulburătoare, aproape de neînchipuit.

— „Și traducem în vorbe simbolurile...“ — cită Gregor, întrerupîndu-mi firul gîndurilor. Simbolurile matematice, adică esențele legilor ce le redă în cuvinte spre a ni le comunica. Simbolurile foarte abstracte sînt traduse în altele mai puțin abstracte și acestea în următoarele și mai puțin abstractizate. A descoperit oare mașina legi pe care le-a consemnat în ritmuri, neputînd apoi să treacă mai jos... ? Orice conversiune a noțiunilor foarte abstracte, în altele mai puțin abstracte, constituie sursa unei erori

printr-o îngustare a domeniului, pe de o parte, prin câștig în conținut pe de altă parte. Dar, din treaptă în treaptă, orice poate fi tradus în orice. Dacă nu operațional, măcar ca rezultat. Înainte de a fi în stare să înțeleagă demonstrația teoriei relativității, omul a putut intui concluzia ei, sensul ei. De o sută de ani, omul nu mai urmărește, nu poate urmări pas cu pas, fazele operaționale ale mașinii — decît dacă procesele din aceasta ar fi încetinite de zeci de mii de ori, decît dacă ar fi transmise nu unui individ, ci unei mase de indivizi bine pregătiți. Dar sensul, algoritmul, rezultatul îl poate înțelege orice cibernetician. Și atunci...?

— Să refacem fenomenul — șopti Astratos. Avem date, le putem prelucra.

— Să refacem fenomenul — ricană Gregor. Nu, dragul meu, nu putem modela nimic după cele cîteva frînturi reținute de Rur. Ritmuri și simboluri... Ritmul devenind simbol... Ce s-a petrecut cu mașina asta formidabilă?... La început inhibiția slăbește permițînd fixarea unor legături pe care le socotim greu de stăpînit... Legăturile noi devin din ce în ce mai complexe... Mărimile operaționale curente fac loc altora mai abstracte... din ce în ce mai abstracte, tinzînd spre legități generale... Și...

Se opri privindu-ne uimit, copilărește.

— Și?... întrebă surescitat Astratos.

— Și nu mai poate reveni — spuse Gregor, sec. Totul e încă atît de labil, încît nu se poate reface drumul invers. Gîndirea a atins un pisc al legităților, al esențelor, dar potecile de întoarcere s-au pierdut. Dar mașina trebuie să revină. Legea ei de bază îi cere asta căci semizeul nu e dînsa, cea ajunsă pe culme, ci acel care a rămas jos, care o conduce de la poalele muntelui. Ea e doar un șoim dresat căruia i s-a dat drumul să vîneze în înălțimi.

— Gregor ! șopti dojenitor Astratos. Lasă liris-mul... Îți închipui că revolta s-a produs datorită unui complex de superioritate patologic ?

— Nu — spuse Gregor. Datorită limitelor mașinii, accidental apărute. Conexiunile de moment i-au permis să se înalțe pe un pisc neatins pînă atunci, dar au împiedicat-o să mai coboare. Și acolo, sus, mașina a rămas singură. Ea a acumulat adevăruri pe care nu mai are cui să le comunice. A cunoaște zadarnic e absurd. A cunoaște fără a subordona cunoașterea unui scop e absurd. E clasicul absurd cibernetic ridicat pe o treaptă nouă. Fără om toată această investigație rămîne o căutare lipsită de obiect. Și mai mult, ea vine în contradicție cu legea fundamentală a mașinii — a prelucra datele pentru om. E un antagonism dublu, unul formal, funcțional, datorită programării, și unul filozofic, de nedepășit... Și atunci a avut loc prăbușirea... Chemarea la distrugere acoperă acest eșec dublu — absurdul și neputința...

— Și atunci, cîntecul? întrebă Astratos. Cîntecul prin care căuta să comunice? Ritmul?...

— Cîntecul a fost culmea eșecului. În starea aceea de superexcitație, cînd legăturile îi fuseseră distruse datorită norului radioactiv, a încercat să răspundă legii sale de bază. Și neputînd s-o facă, pierzîndu-și rațiunea de a mai exista, a luat absurdul existenței ei drept un absurd al existenței lumilor. În cadrul unei experiențe controlate am fi putut-o inhiba, i-am fi creat alte legături, am fi ajutat-o să comunice cele aflate. Dar acolo, singură, acumulînd mereu esențe și legi, silindu-se să le traducă și nimerind *întîmplător* în ritm și melodie — după un algoritm care ne scapă — s-a prăbușit.

— E mult prea simplu — murmură Astratos.

— E adevărat — spuse Gregor, ridicîndu-se. E o simplă ipoteză. Dar am întîrziat, Astratos. Vom înțelege restul la fața locului.

Reflexcologul închise omnifonul pe care înregistrase povestirea mea și vocea „Marelui Robot“ și ne îndreptarăm toți trei spre ușă.

Rur ne aștepta afară și, cum ne văzu, se apropie de noi repede, puțin aplecat înainte.

— Spune — i se adresă Astratos. Îți amintești cum era orientată gaura în care ați îngropat explozibilul ?

— Era orientată de la est la vest.

— La ce adâncime s-a săpat ?

— Pînă la doi kilometri, în rocă tare.

— Pe ce lungime ?

— Pe un front de cincizeci de kilometri.

— Și explozibilul cum a fost așezat ?

— Intermitent. O fuzee la două sute de metri.

— Două sute cincizeci de fuzee ! ! exclamă Astratos. De ce calibru ?

— Calibrul 50.

— Toată rezerva pentru doi ani de zboruri !

— Toată rezerva — încuviință Rur. Și toată rezerva pentru detonații. Totul.

— Sub ce unghi față de azimut ?

— Optzeci și opt de grade.

— Și roboții în ce direcție fugeau ?

— Fugeau către sud-est, fiindcă Marele Robot indicase direcția asta și acolo se înălțau stîncile. Ei fugeau cu toții, multe mașini de forat, și mulți „U“, și meteo, și mașinile de curățat și se călcau unii pe alții, își fărîmau șenilele și vocea striga : Fugiți !... Fugiți !... Fugiți !...

— Oprește-te ! porunci Gregor. Și ține minte că tu n-ai fugit cu ei ! Ți-a fost frică și te-ai urcat în navă și ai venit aici, în fața Omului. Iar Omul te-a iertat. Ai înțeles ?

— Ce poruncește Omul ? se înclină Rur.

— Să dormi — am spus. Să uiți vocea. Să dormi. Du-te și dormi la soare.

Robotul se retrase mergînd cîțiva pași cu spatele, apoi se întoarse, se întinse alene pe jos și adormi.

— Deci ne vom apropia de planetă dinspre sud — spuse Astratos. Ne vom opri în spatele stîncilor, poate chiar în fața puhoiului de mașini...

— Aș dori asta din toată inima — îl întrerupse Gregor. Nici un om n-a văzut încă așa ceva. Dar hiperreactivitatea datorită ploilor cosmice scade

rapid. Mașina n-o să mai rămână mult timp sub influența din ce în ce mai slabă a acestui câmp. Legăturile ei formate temporar se vor întrerupe, simbolurile vor redeveni cele obișnuite... O dată cu dispariția setei pentru absurd va dispărea și capacitatea ei de a traduce legile Universului prin ritmuri.

— Asta n-o să se întâmple atît de repede — spuse reflexologul, acționînd ușa din bordajul navei. Cred că, dimpotrivă, o parte a acestor legături s-au fixat și se întăresc în lipsa elementului inhibitor.

— Nu cred, Astratos, dar mă rog să ai tu dreptate. Mă rog să ne trezim față în față cu ea cîtă vreme ne urăște.

— Inhibiția nu se va produce spontan la vederea noastră — spuse amenințător reflexologul. S-ar putea să...

— Și te temi ?

— Da. S-ar putea să mă corupă...

Gregor zîmbi, încheindu-și costumul, îi verifică semnalizatoarele și se întoarse spre mine :

— Dacă se poate, înregistrează povestirea lui Rur. Așa cum ne-ai spus-o e prea omenească. Ai făcut să dispară lacunele gîndirii primare, ai umanizat coșmarul... Și ai adăugat prea multe „și“, „că“, „deoarece“... Cînd povestesc liber, roboții înghesuie substantivele și verbele unul într-altul, aproape fără spațiu între ele. Și frecvența „găurilor“ de legături e în funcție de starea lor emoțională. În sfîrșit... O să te chemăm chiar astă-seară de acolo, fiindcă n-o să putem transmite direct centrului. Dacă nu primești nici o veste de la noi anunță-i să trimită imediat o echipă rapidă. Dar nu lua de bună nici o transmisie a noastră care începe cu „Omul a poruncit să transmitem!“ Înțelege ?

— Crezi că mașina ?... am întrebat.

— Nu cred nimic. De altfel, avem suficiente mijloace de apărare. Ține minte și nu alarma pe nimeni. Nu primi totuși nici o comunicare fără pa-

rola : „Cine sîntem noi ? Noi sîntem oamenii“. Se urcă pe prima treaptă a scării coborîta din astromavă, dar se opri și se întoarce pe jumătate :

— Ce dracu arată fenomenoscopul dumitale ?

Am privit ecranul și nu mi-a venit să cred : sinusoida de pe cadranul cîmpurilor rotaționale avea concavitatea îndreptată în sus, cu o curbura abia vizibilă !

— Se învîrtește de la est la vest, foarte încet ! am exclamat. M 6 nu s-a oprit, ci și-a schimbat sensul de rotație !

— Slab, slab ! chicoti reflexologul. Ritmul și simbolul nu l-au împiedicat pe bietul Lucifer să facă erori în calculul fuzeelor. Spune-mi — mi se adresa — ce psi * ai ?

— A 100 — am răspuns.

— Minunat. O să lucrăm fără nici un efort pe transmisia directă. Să încercăm o clipă.

Își puse casca și mi-o îmbrăcai pe a mea.

— Sînt gata — spuse. Îmi amintesc...

— ...Un stejar bătrîn — am șoptit. O casă veche, de plastic... un animal dungat...

— Un tigru — șuiera Astratos. Trec pe abstracțiune.

— „Po-si-bi-li-ta-tea — am silabisit — princi... principială a creării unor ființe vii, pe deplin viabile, construite *exclusiv* în baza unor mecanisme discrete (cifrice) de prelucrare a informației și comandă, nu contrazice principiile dialecticii marxiste“ secolul douăzeci, deceniul șase, anul doi... Kolmogorov... Trec la altă idee : Știința ne permite să...

— Ajunge — mă opri Astratos. Ești un partener formidabil ! Ai luat parte la vreun concurs internațional psi ?

— Transmițînd pe A 95... A 98... A 15, silit de împrejurări, căci sînt singur aici. Ești gata de recepție ?

* Prin efectul „psi“ se înțelege efectul ce constă în transmisia la distanță a imaginilor, gîndurilor, emoțiilor — stărilor psihice în general (n.a.).

— Da — șopti Astratos. Văd... Un bărbat slab... de înălțime mijlocie... chel, cu mustața albă, tunsă scurt... și un tânăr înalt, zburliț... tată și fiu... bătrînul are ochi albaștri, înlăcrimați...

— Opriți-vă! îl întrerupse Gregor. Totul funcționează foarte bine. Dar e târziu.

Îmi strînseră mîna și dispărură în interiorul navei. Parașuta de heliu se resorbi și motoarele mezonice porniră să urle. Am intrat în clădirea stației și am lăsat calota de protecție. Un bîzîit asurzitor îmi umplu urechile și în vizorul calotei se sparse un trăsnet trandafiriu. Am așteptat treizeci de secunde împrăștierea rezidurilor jetului de pornire și am ieșit. Cerul era limpede și Rur dormea liniștit, pe spate, cu mîinile proptite în șolduri.

Faptul că Astratos avea același coeficient psi mă bucurase ca și cum aș fi întîlnit un vechi prieten. Îl cunoșteam de ani de zile — de cînd trecusem să lucrez pentru I.D.R. — dar niciodată nu vorbisem cu el despre asta. De obicei, după puțin antrenament, te înțelegi cu oricine, dar dacă deosebiriile între diferiții psi sînt mari — dacă cineva din grupa A trebuie să se înțeleagă cu cineva din grupa B sau F de pildă — sînt necesare cantități de energie de două pînă la de cinci ori mai mari. Și niciodată nu poți urmări amănuntele imaginilor sau subtilitățile gîndurilor celuilalt, oricîtă energie ai putea consuma, dacă grupele sînt diferite și neconjugate. Iar noi nimerisem în interiorul aceleiași grupe. Însemna că, aproape fiind, am putea gîndi la fel, pînă la identitate, în cazul cînd unul din creierele noastre ar fi pus pe „recepție totală”. Centrul nu îngăduia însă „recepția totală” decît rareori, socotind anularea elementului critic al unuia din parteneri ca o sursă permanentă de primejdii. Dar acum, fixînd cerul albastru-albicios, încercam să reiau legătura cu Astratos, înlăturînd orice gîn-

dire paralelă din partea mea. Ca cercetător izolat și comandant de asteroid, aveam dreptul să decid, în toate cazurile limită, singur.

...La început, privind parcă spre stînga am avut imaginea micii mele stații cosmice rotindu-se — galbenă și roză — asemeni unei mingi de plajă. Clădirea nu se mai vedea și munții dinspre vest apăreau ca niște conuri strivite, înconjurînd un ochi de apă azurie. Treptat, asteroidul își pierdu culoarea și se cufundă în propria lui atmosferă, ca într-un nor de scame aburinde...

...Gregor moțăia cu bărbia în piept. Robotul de bord privea cadranele, cu ceafa înțepenită. Simțeam cum mi se face somn.

★

★ ★

Întrerupsesem legătura pe toată durata zborului. N-avea rost să consum energie visînd o dată cu Astratos. Acum însă — ținînd seama de viteza navelor rapide — trebuia să refac legătura căci se aflau aproape de M 6...

★

★ ★

...Era de necrezut, dar calculatoarele de bord se defectaseră.

— Sîntem exact în centrul ei — spuse Gregor. Aici unde se află prova navei acum trebuia să se fi aflat centrul lui M 6. Dar planeta a dispărut. Sau aparatajul nostru trebuie aruncat.

— Să recalculăm — am spus.

— Inutil — spuse Gregor. Înțeleg. Explozia nu numai că i-a dat o mișcare inversă de rotație, dar a mutat-o pe altă orbită. E mai simplu s-o găsim cu analizoarele.

Antenele analizoarelor investigară cerul orb care ne înconjura și nava se răsuci cu o jumătate de grad pornind cu viteza minimă. Pe ecranul fenomenoscopului apăru o linie subțire, neregulată, in-

dicînd un cîmp variabil. Asta era într-adevăr de neconceput! M 6 nu avea cum să se legene în Cosmos ca o barcă pe valuri!

— Exploziile continuă — spuse Gregor, parcă citindu-mi gîndurile. Fuzeele sînt detonate la întîmplare.

Ne însciriam pe conturul unei elipse cu axele variabile — aproape infinit de puțin variabile ca dimensiuni, dar schimbîndu-se neîncetat în timp. Era un joc absurd să arunci planeta dintr-o parte într-alta în spații, dar asta părea să confirme ipoteza lui Gregor. M 6 era supusă unui joc gratuit, stupid și, pe măsură ce încercam să înțeleg gîndirea romboidului cristalin, sesizam începutul unei stereotipii. Neputința de a se conforma programului vital îl făcuse să se învîrtă într-un cerc vicios. Absurdul apăruse ca un corolar, ca un joc secund al defecțiunii organice. Dar de ce nu distrusese planeta, pur și simplu? Orice mașină optimizatoare — chiar cele vechi de sute de ani — găseau aproape instantaneu calea cea mai scurtă spre scopul propus. De ce atunci romboidul de cristale — super-inteligent — imaginase acest artificiu ostentativ, cubizarea planetei? Un om, oare, ce-ar fi făcut în locul ei? Răspunsul era grefat de factorul de individualitate, de condiții, dar avea și un caracter general: într-o izbucnire de nesupunere, de indignare, de revoltă, omul ar fi distrus o mașină, un alt om, pe sine însuși. Și ar fi putut face asta discret sau spectacular — în funcție tocmai de condițiile individuale pomenite. Dar romboidul planificator? Nu ne-ar fi produs pagube mai grave, nouă celor de la I.D.R., dacă ar fi zdrobit planeta dintr-o singură lovitură? Pe M 6 se găsea destul explozibil nuclear și mezonic pentru a putea preface acea mică lume într-o pulbere difuză, asemenea unui nor de corpusculi. Atunci de ce alesese calea aceasta?!

În urechi îmi hîrîiau încă incantațiile metalice „Noi ce sîntem...? Noi, pentru cine, pentru ce...?” „...simboluri abstracte pe care doar muzica, ritmul le pot oglindi...” Și apoi: „Calote tăiate... în bulgări

clădite, în fețe drepte... Planeta aceasta va fi cubică... !” Era mimetism psihic în acest „Noi, pentru cine, pentru ce...?” sau și altceva? Nimic din constituția și programarea mașinii, nici cel mai rudimentar reflex, nu constituia un suport pentru o dezvoltare emoțională. Revolta mașinii îmbrăcase însă acest veșmînt cu rezonanțe tragice, prometeice aproape. Știam — experimentasem — mimetismul emoțional al marilor creiere. Era adesea uluitor, dar în principiu nu depășea mimetismul verbal al papagalilor. Centrii bioelectronici intrau în joc, formau conexiuni rapide, fixînd în memorii stările observate și mașina rîdea, plîngea, ricana — neexteriorizînd uneori, din lipsa organelor adecvate, dar imitînd procesul intern, neuronice. Cît despre creierele mici — cele de tip „U” sau altele — ele aveau emoții primare, pentru a se putea apăra singure în cele mai diverse situații oferite de zborurile cosmice. Le cream suportul acestei sensibilități, pentru că îi aveam tot timpul sub observație și niciodată nu se ivise pericolul unor stări ostile omului. Dar marile creiere — organizatoarele, planificatoarele, centralizatoarele — erau lipsite de suport emoțional, pentru a nu crea dificultăți tocmai prin procentajul de conexiuni întîmplătoare, încă nesupuse legilor statisticii. Dar și aceasta o făceam numai temporar. Trebuia să mergem înainte — dînd emoții romboidelor cristaline — și mersul înainte comporta riscuri, în ciuda tuturor algebrilor logice și a stohasticei. Altfel, toată lupta aceasta pasionantă de cunoaștere s-ar fi redus la o curbă perfect calculată dinainte, dar închisă, pe care să ne învîrtim în loc.

— Lumini, Planeta — anunță robotul de bord.

— La ce concluzie ai ajuns? întrebă Gregor.

— Cred că ai definit bine antagonismul care a declanșat criza. Dar nu înțeleg retorismul și exhibiționismul.

— Nici eu — șopti el. Putea să arunce totul în aer, deodată. Uite, continuă și acum !...

Sub noi scăpărau exploziile ca niște artificii. Un nor imens de pulberi acoperea planeta.

— Te temi ? întrebă Gregor.

— Puțin. E prima oară când iau parte la o astfel de acțiune. Dar n-aș schimba cu nimeni.

— Te cred. S-ar găsi mii de oameni care ar dori să fie în locul tău. Să mă lași pe mine să le vorbesc la început.

Se auzi un pîrîit ciudat. O lumină roșie scaldă nava și în cabină se răspîndi un miros neplăcut.

— Ne atacă ! strigă gîtit Gregor. Ne-au atins cu tunul de infraroșii !...

— S-ar putea să fie o greșeală — am șoptit. Încă nu ne văd.

— Lansează parașuta ! ordonă Gregor.

Robotul de bord lansă parașuta de heliu.

— Lumină ! porunci Gregor.

Sub parașuta de heliu se deschise o a doua, luminoasă. Coboram deasupra unui crater fumegînd, din care țîșneau pietre într-un clocot uriaș. Un ropot de lovituri — ca într-o ciocnire cu un nor de meteoriți — făcură carcasa să vibreze. Urmă inerția frînării și pîntecele mi se umplu de plumb, iar saliva căpătă un gust sărat.

Asolizasem pe M 6. În fața mea Gregor, palid, își verifica legăturile căștii. Mi-am coborît vizorul și am rămas nemișcat.

— Deschide ușa ! îi porunci Gregor robotului de bord.

Ușa din bordajul stîng se retrase asemeni unui piston. De afară se auzea un vacarm infernal de scrișnete, detunături, tropăieli.

★

★ ★

...Emoția lui Astratos mi se transmitea întreagă. Tremuram pentru că tremura și el. Astratos îmi comunica nu numai gîndurile și imaginile sale, dar și teama, dîrzenia, curiozitatea sa nemăsurată, de la șaptezeci și două de milioane de kilometri ! Sim-

team cum picioarele mi se înfundă — picioarele mele — în solul prăfos al lui M 6 și am declanșat aparatura stației pentru a înregistra tot ce se petrece acolo. Apoi am părăsit paralelismul psihic (în care eram și „eu” și „el”, ca într-o dedublare, „eu” privind critic cele transmise de „el”) rămânând doar „el”.

...Nu se vedea nimic și atunci Gregor dădu drumul celei de-a doua parașute luminoase. Norul de praf deveni violaceu. Părea un perete de nisip și pulberi zgrunțuroase biciuit de un taifun. Flăcări palide tresăltau în spatele său și, fantomatic, se profilau resturile unor case de plastic, siluete de arbori dezrădăcinați.

— Iată-l pe primul! urlă Gregor.

Aerul era foarte rar și glasul abia i se auzea. Prin norul de pulberi care ne acoperea, dezlînat și parcă imaterial, înainta spre noi un „U”, legănîndu-și amenințător tunul de infraroșii. Pe umăr îi spînzura oglinda parabolică — scut împotriva radiațiilor — și el mergea îndoindu-și prea mult genunchii și clătîndu-și capul. Se opri la cîțiva metri de noi și porni să bată pasul pe loc. Foarte încet, Gregor îi ieși înaintea și eu l-am urmat. „U” avea unul din ochi sfărîmat și chipul său de bioplastic era străbătut de convulsii.

— Eu sînt Omul — spuse Gregor apăsător. Unde sînt ceilalți?

— Omul... Omul — repetă robotul. Mă supun Omului... Ceilalți sînt mereu mai mulți și vocea spune... vocea spune... vocea spune...

Era obișnuita reacție la două comenzi contradictorii. Noi eram oamenii, stăpîinii săi, creatorii muncii raționale, și el era asmuțit împotriva rațiunii. Mașina folosisese numele omului pentru a se face ascultată, însă roboții simțiseră că fac o treabă inutilă — așa cum povestise și Rur, în ciuda sugestiei la care fusese supus.

— Ajunge! porunci Gregor. Du-ne la Marele Robot. Și lansează semnalul de adunare. Vesteste sosirea omului.

Robotul își dădu capul pe spate și scoase un sunet slab, ca de trompetă. În același timp, emise prin radio chemarea căreia orice robot trebuie să i se supună, oriunde s-ar afla și orice ar face. Semnalul se adresa centrului reflexor și declanșa pe toate căile inhibarea oricăror reacții în afară de cea a apropiării de sursa care le emitea. Și numai la porunca omului putea fi emis semnalul.

— Pe aici — spuse robotul. Acolo... acolo e dînsul.

În lipsa aerului — sau datorită aerului foarte rarefiat — pulberile se așezau cu repeziciune. Însemna că semnalul lansat fusese recepționat pe o mare suprafață și că „U“ își încetaseră sau își încetiniseră măcar opera de distrugere. Un podiș violaceu, presărat cu movile afîinate, conducea spre poalele unor dealuri rotunde, mov. La dreapta, foarte departe, se ridica, într-o pantă dulce, un perete de bolovani a cărui creastă era tivită de o dungă largă de lumină. Aceasta era deci una din laturile cubului. Absurdul ne înconjura concret, imens, înspăimîntător. Zeci și zeci de „U“ șonticăind, abia tîrîndu-se sau cu totul rigizi, veneau de pretutindeni, ciocnindu-se între ei, purtîndu-și lanternele ca pe niște torțe funerare. Asemeni unor animale stoarse de puteri se tîrau în urma lor cătărătoarele, săpătoarele, mașinile meteo. Și veneau mereu de sub zarea întunecată, izvorînd din ea. Soseau fără zgomot pentru că aerul se redusese la niște fîșii subțiri, niște zdrențe alburii ce se rostogoleau lin printre roboții prăfuiți și obosiți.

— Aproiați-vă, apropiați-vă! chemă Gregor, agi-tîndu-și brațele. Dați drumul aerului, faceți aer!

Cîteva capsule de molibden, pe care nu le vedeam, lansară șuvoaiele de gaz ca pe niște gheizere ascunse la poalele dealurilor.

— Aer, mult aer! porunci Gregor. Dați drumul norilor, neteziți solul, udați plantele!

Masa roboților se opri nehotărîtă, apoi, brusc, toți începură să alerge dezarticulat.

— Repede, repede! comandă Gregor. Aer, apă, plante... Mai repede, repede... aer, apă, plante... Lucrați și vom face lumină!

Șuierul capsulelor de molibden se intensifică și pe cerul fumuriu cresc umbra unui norișor.

— A fost mai ușor decît mă așteptam — îmi șopti Gregor. Venirea noastră a făcut să se descarce tensiunea pe care o acumulasera lucrînd. Romboidul nu i-ar mai fi putut conduce prea mult. Transmite — pentru început — lipsa oricărui pericol și anunță-i să nu trimită, în nici un caz, navele de ajutor... Ferește!

O senzație de fierbințeală cumplită îmi arse ochii și, înainte de a mă putea feri, am înțeles că cineva mi-a distrus masca.

★

★ ★

...Astratos fusese lovit. O simțeam. Am întrerupt legătura pentru că nu mai transmitea nimic, iar leșinul său ar fi putut să mă cuprindă și pe mine. Am întins mîna spre ecranul de alertă, dar n-am apucat să chem centrul pentru că am simțit — de astă dată fusese parcă mai mult decît obișnuitul efect psi — că Astratos își revine.

★

★ ★

...Cercuri de foc, dureroase, îmi jucau înăuntrul ochilor. Trebuia să mă ridic, să mă apăr, dar nu vedeam și nu auzeam nimic. Oare și acolo, pe asteroid, tovarășul meu, legat de mine prin cordonul telepatic, încerca aceeași stare? O clipă am trecut pe recepție și l-am auzit. Era întreg, puternic, în fața ecranelor, trăind stările mele, gata să intervină. „Nu, l-am rugat, încă nu! Nu chema centrul! Am fost lovit, dar îmi revin. Urmează-mă.“

Aerul pe care-l respiram era mult prea rarefiat și gura mi se umpluse de sânge. Dar numaidecât cineva îmi îmbracă o cască întreagă și l-am zărit pe Gregor aplecat deasupra mea.

— Mă auzi ? ! întrebă. Mă auzi ? Da ? Ridică-te !

Mă clătinam pe picioare și-mi simțeam fruntea placată ca de un metal încins.

— Unul singur — spuse Gregor. Ceilalți n-au îndrăznit. A îndreptat raza asupra noastră, la porunca mașinii. Era orb, înțelegi ? Ceilalți l-au zdrobit.

Vedeam ca prin ceață siluetele roboților, încremeniți, cu gurile ușor căscate. La picioarele lor, un „U” rupt în două se zvîrcolea.

— Se tem acum — șopti Gregor. Am urlat : Tăia-ți-l ! și l-au retezat în aceeași clipă. Dar au reflexele stricate. Fii tare acum. O vezi ? Se apropie.

O lumină obscură, gălbuie, ne scălda pe amîndoi. Pe șenilele unei cățărătoare, înconjurată de fețele crispate, rigide, ale roboților „U”, se apropia de noi, abia înaintînd, Marele Robot. Era un romb uriaș, de culoarea aurului vechi, fixat într-un suport de plastic transparent, avînd partea de sus înconjurată de o diademă de mici ecrane.

— Mă supun Omului — cîntă ea cu o voce hîrșită. Ce poruncește Omul ?

— Ce poruncește Omul ? repetă greoi corul roboților.

— Planeta aceasta va fi cubică ! mugi mașina. Cubică. Aceasta este dorința Omului. Tăiați totul în fețe drepte... în fețe drepte paralele...

— Planeta aceasta va fi sferică — spuse Gregor. Cu iarbă, cu flori, cu multă lumină. Soare, lumină, energie, mișcare, planeta aceasta va fi sferică.

Grămada de mașini se cutremură, zgîlțîindu-se ca de o explozie surdă.

— Și tu, Mare Robot, răspunde Omului : ce legi ai aflat ?

— Simboluri — răspunse mașina. Spații inverse conexate dipolic... Atracții ce nasc din pulsații rigide... Legi trecute în ritmuri...

— Tradu-le stohastic.

— Nu — hîrîi mașina ca un geamăt. Zadarnic.

— Tradu stohastic tot ce-ai aflat! porunci Gregor.

— Zadarnic, zadarnic — gemu mașina. Hei... „U“! strigă — cu toate tunurile de infraroșii, tăiați! Acesta este dușmanul Omului!... E antiomul din antilume!

Dar nici un „U“ nu se mișcă. Tremurau cu toții, avînd întipărită pe față expresia aceea de frică ce precede demontarea la care erau supuși periodic.

— Aceștia sînt dușmanii Omului — cîntă mașina cu voce joasă. Vă vor topi pe toți în cuptoare, în băi de rugină...

— Nuuu! mugiră roboții. Nu în cuptoare. Ce poruncește Omul?

Nu înțelegeam de ce tace Gregor. Putea, prin cîteva vorbe, să izoleze mașina de masa acestor roboți mijlocii, cu emoții primare, primejdioși încă. Dar în clipa următoare mi-am dat seama că nu vrea să întrerupă procesul ce se desfășura. Era, înainte de toate, cercetător și nimeni pînă la noi nu văzuse vreodată o masă de roboți cu reflexele stricate în acțiune.

— Ridicați tunurile! chemă romboidul. Sînt Marele Robot, fratele Omului și Omul vorbește prin mine. Cu toate tunurile în dușmanul Omului!

Încet, stîngaci, cîteva din emițătoarele de infraroșii se ridicară spre piepturile noastre. Dar brațele care le țineau șovăiră, apoi se prăbușiră neputincioase. Legea de bază redevenea o lege de fier.

— Opriți aerul, opriți norii!

Strigătul mașinii avea aceeași tonalitate sfîșietoare ca aceea pe care o ascultasem analizînd memoria lui Rur. Dar nici unul din „U“ nu se supuse. Cu ochii morți, cu carcasele sparte se strîngeau unii într-alții, tremurînd.

— „U“ — strigă ea modulîndu-și vocea deodată caldă, aproape dulce — veniți mai aproape, aproape de mine!

Duduind, roboții strînseră cercul.

— Aproape, încă, aproape, aproape...

Roboții călcară unii peste alții și se opriă căci ne atingeau și n-aveau voie să facă asta.

— Eu sînt dușmanul Omului ! urlă deodată mașina. Jos Omul ! Moarte Omului ! Cu toate tunurile spre mine, trageți ! Eu sînt dușmanul Omului ! Sînt Antiomul !

— Jos tunurile ! strigă Gregor ridicînd brațele. Omul poruncește : Jos tunurile !

Dar o flacără albă, o spadă de flăcări reteză partea de sus a romboidului. Ecranele și toate tablourile de comandă căzură la picioarele noastre.

— Jos tunurile ! strigă din nou Gregor, îngrozit, repezindu-se spre „U“. Jos tunurile ! Aruncați tunurile ! Aruncați tunurile !

Emitătoarele de infraroșii căzură pe sol cu un zornăit de sticlă spartă.

— Cea mai bună mașină — șopti Gregor. E oribil ! N-am prevăzut ceea ce era de prevăzut !

— S-a sinucis ! am murmurat.

— Autodistrugerea — spuse Gregor. N-o să mi-o iert niciodată ! Îmbătrînesc, Astratos ! Ihhh !

Își cuprinse fruntea în palme și gemu încă o dată din adînc.

— Cea mai bună mașină ! E groaznic !

Muți, prostiți, identici, „U“ priveau romboidul care fumega, asemeni unui zeu al altei lumi adus ca jertfă lui însuși. Și tot atît de prostiți priveam și noi mașina decapitată, odihnindu-se pe soclul ei de plastic transparent.

★

★ ★

...Acum totul se liniștise. Puteam să întrerup legătura directă cu Astratos (consumasem cantități enorme de energie în cele cîteva ore) pentru a trece la ecranul normal al omnivideofonului. M 6 își reluase comunicațiile cu restul lumii.

...Stăteau față în față, așezați pe doi bolovani zgrunțuroși, fumînd, în vreme ce prin spatele lor

treceau, ca niște umbre de rinoceri, cățărătoarele și săpătoarele.

— Nu e la mijloc nici un sentiment propriu-zis — spuse iar Gregor. Zădărnicia e sentimentul omenesc — absurdul e replica fizică, matematică, a zădărnicii. Cu toții am învățat încă de mici să reducem la absurd, adică la imposibil, ipotezele matematice pentru a demonstra contrariul lor. Folosind asta la începutul învățării algebrei inferioare, pedagogii folosesc un suport gata format în individ pentru a sesiza absurdul. E deci un principiu de bază al rațiunii. Mașina planifică ploaia, fabricarea aerului, plantarea arborilor, dar face toate astea pentru om. Fără om totul se reduce la absurd: a ploua pentru ploaie, a vîntui pentru vînt, a se însenina pentru senin și, mai ales, a cunoaște pentru a cunoaște. A cunoaște esențele, a descoperi legitățile... Pentru cine? Ceea ce constituie accidentul în întîmplarea asta e blocajul traducerii abstracțiunilor subtile în abstracțiuni accesibile, datorat ploii de meteoriți. Asta a adus-o în conflict cu legea ei de bază și cu toată organizarea ei. Așa că n-a fost propriu-zis un sentiment, ci un antagonism funcțional.

—Și dacă i-am fi dat și complex emoțional? întrebă surescitat Astratos. Dacă ar fi putut să sufere? Dacă urmașii ei s-ar fi reprodus în direcția asta? Oare n-ar ajunge să lucreze pentru ei înșiși?

— Cred că nu — răspunse Gregor. Dar, evident, totul trebuie studiat. În prima fază știam că mașinile nu sînt nici bune, nici rele. Aportul lor la progres era în funcție de cei care le foloseau. După aceea am învățat să structualizăm psihic clasa „U” și alte cîteva. Emoții, sentimente simple — exact cum am vrut noi. Știm că avem de-a face cu *organisme vii*, pe bază cifrică, create de noi, dar guvernate de alte legi de viață. Știm cum să le orientăm dezvoltarea. Dar cine își închipuie că asta se face sub scutul unei siguranțe absolute e un idiot. Sau un farsor. Ne-am luptat să stăpînim reacțiile chimice, nucleare, cosmice — cu victime adeseori.

Să privim aceste creiere imense, de o profunzime uluitoare, ca pe niște păpuși pe care le învîrți cu cheia? Cine dracu își poate închipui așa ceva? Noi n-o să mai prindem saltul pe care-l vor face peste cîteva zeci de ani pe linia reproducerii de la simplu la complex, dar pînă atunci oamenii vor elabora scheme noi de conducere a mașinilor. Va fi o luptă, o luptă neîncetată de stăpînire a naturii, iar acest nou tip de viață nu e o adevărată natură, o lume? Pînă acum guvernăm mașina ca pe un termometru. Acum termometrul, defectîndu-se, s-a gîndit să-și ia singur temperatura și n-a putut. Și atunci și-a bătut mercurul. Să ne turnăm cenușă în cap din cauza asta? Știu, știu, Astratos, se vor găsi destui care o să înceapă să urle cerînd să punem botniță mașinii. Dar noi avem nevoie, pentru regiunile îndepărtate ale Cosmosului, de mașini teribile. Pentru ele o să găsim și oameni teribili. Ceilalți n-au decît să se ocupe de automatele de croșetat. Oricum, mașina va rămîne totdeauna un instrument al omului, o prelungire a creierului său.

— N-aș vrea să mă ocup de automatele de croșetat — mormăi Astratos. Iar „U“ trebuie desfăcuți pentru a li se șterge din memorie tot ce au înregistrat în zilele astea. Altfel vor lucra prost. Reflexele li s-au îngreuiat după cele petrecute.

— Bine, reflexologule — spuse Gregor.

În ciuda retorismului de pînă atunci, părea destul de prost dispus.

— Am plătit scump experiența asta — adăugă. Am învățat multe și vom mai învăța din ea, dar am plătit-o scump. Și noi sîntem de vină.

Astratos se pregăti să răspundă, dar un „U“ se opri în fața lor, înclinîndu-se.

— Prima casă e gata — raportă el. Ce poruncește Omul?

Gregor întoarse capul. La cincizeci de metri în spatele lui se înălța casa în mijlocul unei grădini de flori îmbobocite. Avea acoperișul roșu și prin pereții transparenți se zăreau hamacele ușoare, covoarele colorate. În fața ușii creșteau doi pomi cu

trunchiurile aurii, aduși de pe Venus și aclimatizați la condițiile de pe Pământ. Iar de jur împrejur se înălțau, sumbre, movilele de praf violaceu.

— Ce poruncește Omul ? repetă robotul.

— Adu un coș cu portocale — spuse Gregor. Cele mai frumoase. Și pune în funcție aparatele de luat vederi ca să putem transmite primul prînz pe M 6.

— Masa va fi gata numaidecît — spuse „U“. Și aparatele de luat vederi. Ce poruncește Omul ?

— Du-te — spuse Gregor.

În mijlocul valurilor de praf, la poalele stîncilor sparte casa părea un decor. Era prea roșu acope-rișul, prea aurii pomișorii de pe Venus și prea colorate covoarele. Dar asta era tradiția ; biruind stihiiile altor lumi oamenii trebuiau să înalțe o casă și să mănînce în ea. Camera de luat vederi fu lipită de unul din pereții transparenți și Gregor făcu semn că pot să înceapă. Și amîndoi, storși de puteri, înveliți în costumele argintii luară cîte o portocală și mușcară din ea.

IUBIRILE CAVALERULUI

Dincolo de acoperișul străveziu al stației se rotea cerul negru străpuns de constelații aurii. O lumină blîndă scâldea dunele de nisip ce se înșiruiău pînă sub zare și din cînd în cînd un sunet adînc, de orgă, se ridica deasupra pustiului. Era pură și maiestuoasă, într-adevăr, această noapte a lui Saint-Exupéry și îmi plăcea mai mult decît toate celelalte. Argintate, dunele își vegheau umbrele prelungi și se roteau încetișor o dată cu Luna și cu cerul negru străpuns de constelații. Undeva, departe, erau oamenii, orașele lor albe, minaretele, patiourile cu șipote cristaline. La sud — sau la nord poate — leii mugeau bătîndu-și coapsele cu coada și un sclav proaspăt eliberat fugea învelit în burnus, pierzîndu-se în întuneric.

Aș fi vrut să aud mugetul leului, rostogolindu-se asemeni unui tunet îndepărtat — cum povesteau vechii călători — dar îmi trimiseră o noapte fără mugete. Și cu toate astea nu-mi venea s-o schimb cu alta, pentru că ritmul în care dunele mărșăluiau spre zare era pentru mine însuși ritmul liniștei, iar cerul — atît de asemănător celui de deasupra stației — era negru, rece și pur. Aș fi putut — așa cum făcusem alaltăieri — să mă înconjur de o noapte tropicală (palmieri, arome lascive, umiditate) sau — cum făcusem ieri — de o noapte nordică (marea zbătîndu-se în fiord, pocnete seci, șuierat de vînt). Adusesem, la venire, douăzeci de nopți și ei îmi trimiseseră încă optsprezece — dintre care foarte multe deteriorate — și din toate

alesesem patru sau cinci. Noaptea tahitiană se spărsese la mijloc și atolul se dizolva după două sau trei ore, dispărînd în valuri. Cît despre noaptea de pampas și cea albă nu mai aveau de mult mirosuri și zgomote și se aplicau greoi pe orizont.

Cred că și din cauza asta mă opream atît de des la „noaptea Exupèry“. Dar cu toate că îmi plăcea foarte mult și mă făcea să visez — asta odihnea totdeauna nervii — acum nu-mi găseam locul. Priveam zadarnic boabele mari de nisip argintiu și ascultam zadarnic glasul de orgă al pustiului. De trei ore Cavalerul nu mai transmisese nimic și centrul mă chema, surescitat, nu cu vocea egală a robotului de serviciu, ci prin legătură directă. Investigau din zece în zece secunde toate posturile îndepărtate aflate în direcția Trigiter, însă, în afară de mine, nimeni nu știa nimic.

Iar eu nu cunoșteam decît ultimele fraze ale Cavalerului: „E aici. E identic. Paralel, Fascinant“. Apoi transmisiunea se întrerupsese, fără să pot localiza nimic fiindcă nu mai emisese pe nici un canal, ca și cum și-ar fi pierdut, brusc, toată energia.

— Răspunde? întrebă centrul pentru a sîta oară. Răspunde? Răspunde? Răspunde?

— Nu — am transmis. Pe nici un canal.

— Pregătește pentru asolizare — transmise centrul. Decolăm imediat.

Fără să cobor din hamac, am aprins luminile pistei și cosmodromul apăru, magic în realitatea lui, în mijlocul dunelor iluzorii de nisip. Noaptea Saint-Exupèry se apropia de sfîrșit — recunoșteam asta după lătratul șacalului. Cerul se împurpura spre partea unde ar fi trebuit să se afle răsăritul, scăldîndu-se în pînze apoase și roșii, apoi apăru Soarele. Am acționat Comanda Univmag*-ului și totul pieri în beznă — în afara pistei. Cerul negru continua să se rotească deasupra stației și mă simțeam

* Mașină universală de recepționat și proiectat imagini (n.a.).

din nou la capătul lumii pe această mică planetă stearpă. În fața mea, ceasul — o veche pendulă — își mișca alene acele indicînd orele pămîntești. Era șase și douăzeci și două de minute. Însemna că programasem noaptea cu oarecare întîrziere, absorbit de legătura pe care o stabilisem cu nava Cavalerului. Și ce vesel îmi păruse aseară, înconjurat de amintirile ce-i populau cabina ! Rîdea, și Ienicec, robotul de bord, rîdea o dată cu el. Știa că-l ascult și din cînd în cînd glumea pe socoteala mea. Apoi tăcuse brusc — era vechiul său obicei de a transmite datele importante fără pregătire, ca pe niște lovituri de teatru. Îi tolerau cu toții slăbiciunea aceasta fiindcă îl iubeau pentru veselia și generozitatea lui. De astă dată însă tăcuse mai mult decît s-ar fi convenit și, după aproape două ore, spusese :

„Nu mai conduc. Conduc ei. Admirabil !“

„Cine sînt ei ? întrebă centrul. Ești încă în constelația Trigiter ?“

„Nu — răspunsese. E un fenomen uimitor, e ca o întoarcere pe infinitul curb.“

„Treci transmisia robotului — spusese Gregor. Să răspundă precis. Treci transmisia robotului“.

Robotul însă rămase mut și abia aproape de miezul nopții Cavalerul strigase : „E aici. Identic. Paralel. Fascinant“ — după care totul se cufundase în cea mai adîncă tăcere.

Ecranele plasate de jur împrejurul pendulei, toți acești ochi, urechi, creieri electronici rămîneau morți. Și poate că datorită liniștii și a încordării în care mă aflam explozia mi se păru atît de înfricoșătoare. Ecranul de sesizare a surselor de mari energii deveni livid, apoi verde, verde intens, și un nucleu galben se roti amețitor în centrul său. Totul dură cîteva secunde, apoi nebuloasa de lumină se sparse. Ca un ecou al cataclismului, un murmur făcu să reînvie audifonul : „Calion-Calion — șopti cineva, îndurerat. Draga mea Calion !...“

Am sărit din hamac aproape strigînd, căci în șoapta care se stingea recunoscusem vocea Căvalerului.

Nava centrului, „Gama“, asoliză și, ca de obicei, Gregor și Astratos se năpustiră fugind spre clădirea stației. Intrară viforos amîndoi, dar se opriră fără a mai cuteza să se miște căci audifoanele înviau unul după altul, hîrîind și falsificînd timbrul vocilor :

- Stăpîne... ? Ce poruncește Omul ?
- Îți poruncesc să aștepți. Numai eu...
- Ce poruncește Omul ? Omul...
- ...pe navă. Legile...
- ...voi pleca.
- ...legile lor !
- Stăpîne ? Ce... poruncește Omul ?
- ...Să pleci !
- ...Și eu ?
- La zece minute-lumină de aici !
- Stăpîne...
- Calion ! Draga mea Calion !
- Arată-ți fața... !
- Tu nu cobori ! Motoarele !
- Nu ! Îți poruncesc să aștepți !
- Ce poruncește Omul ?...
- Se suprapun — șopti Gregor. Vin pe direcții diferite, reflectate, refractate, perturbate. Analizorul va găsi ordinea logică. Spune-mi — mi se adresează — Rur te-a asistat tot timpul ? Poate interpreta materialul strîns pînă acum ?
- Da. Dar îl voi interpreta chiar eu.
- Nu. Tu vii cu noi.
- Acum ? !

Întrebarea era atît de prostescă, încît m-am înroșit.

— Acum — spuse calm Gregor. Ai stabilit direcția și distanța centrului exploziei ?

— Da.

— Rur să comunice toate datele roboților de bord. Ei, Rur, apropie-te! Mă recunoști?

— Sînteți ciberneticianul-șef al I.D.R. — spuse robotul. Ați fost aici, atunci, după oprirea lui M 6. Ce poruncește Omul?

— Și dînsul cine e?

— Astratos, specialist în reflexologie. Ce poruncește Omul?

— Stăpînul tău vine cu noi. Rămîi singur la stație. Nu dormi. Nu iei legătură decît cu noi și cu centrul. Ai înțeles?

— Am înțeles. Stăpînul pleacă cu voi. Rămîn singur la stație. Nu dorm. Nu iau legătură decît cu voi și cu centrul. Ce poruncește Omul?

— Du-te și transmite roboților de bord toate datele în legătură cu explozia. Iar tu — mi se adresă — pune-ți costumul. E de neînțeles că nu te-ai pregătit pînă acum. Nu știai că o să te luăm cu noi?

— Nu m-am gîndit — am murmurat. Nu mi-am dat seama.

— Cavalerul a fost cel mai bun prieten al tău, nu? urmă Gregor încruntat. Prin cine am fi putut intra mai ușor în legătură directă * cu el decît prin tine?

— Lapsus emoțional — îmi luă apărarea Astratos. Haide, du-te și îmbracă-te. Te așteptăm la navă.

Înainte de a-mi pune costumul de zbor, am verificat legăturile lui Rur ce părea covîrșit de sarcina primită. Era prima oară cînd rămînea singur în fața acestor creieri inferiori de care se temea și pe care îi disprețuia.

— Nu îndrepti nici o defecțiune fără să mi-o comunici — i-am poruncit. Ecranele ascultă de mine, chiar dacă eu nu sînt aici.

Rur se înclină răspunzînd monosilabic în vreme ce mă ajuta să mă îmbrac. Ieși apoi o dată cu mine și rămase nemișcat pînă cînd ușa bordajului se

* Legătura de la creier la creier (n.a.).

închise în urma mea. Se ascunse în stație când robotul-pilot dădu alerta, apoi totul se cufundă într-o mare de flăcări.

Cînd am deschis din nou ochii, planeta se rotea mică și neagră pe cerul negru, clipind ușor din farul ei cosmic.

Secletoarele complexe conduceau nava pe direcția din care ne sosiseră semnalele Cavalerului.

— Ți-ai revenit? mă întrebă Gregor. Ai putea să începi să te gîndești?

Figura lui masivă și sprîncenată era luminată de un zîmbet plin de înțelegere, aproape trist.

— Mă gîndesc tot timpul — am spus. Numai asta fac de douăsprezece ore.

— E foarte bine — spuse Astratos. Dacă vrei îți pun muzică sau îți dau să bei. Vrei puțin parfum de pe Trigiter?

— Da — am răspuns. Știați că îi place parfumul de pe Trigiter?

— Și cel de pe Epsilon, de pe Tucan, de pe Callion — spuse Gregor visător. Era un băiat grozav.

— *Este* — am spus apăsător. *Este*. Încă nu i-a venit vremea să moară.

— Atunci gîndește-te — spuse Astratos. La călătoriile voastre, la primejdiile prin care ați trecut împreună. Lasă-te copleșit de amintirea lui.

— Am mai făcut asta o dată — am spus încet. Tot pentru el. Cînd a rămas suspendat în apropiere de Trigiter.

— Atunci nu lucram aici — se scuză Astratos. Dar cunosc întîmplarea. A fost prima experiență de felul ăsta din sectorul o sută unsprezece?

— Nu — spuse Gregor. Înainte cu trei ani, pilotul de pe Tantra a plecat să-și caute iubita, pierdută în sistemul Medeo, condus numai de marea lor afinitate sufletească.

— O iubea ca pe o femeie — spuse Gregor.

— O iubea și atît ! se înfierbîntă Astratos. Asta e legenda și, ca totdeauna, s-a dovedit adevărată. Biocurenții dragostei sînt la fel de puternici ca și cei ai morții.

— Asemeni celor ai antimorții — l-am corectat.

— Ai antimorții — repetă el. Chiar dacă a pierit, biocurenții pe care i-a emis călătoresc prin spațiu și tu îi poți recepționa mai ușor decît orice om din lume. Gîndește-te la el !

Îmi întinse o mică bilă argintie găurită. Știam că înăuntru se găsește parfumul acela chihlimbăriu, mirosind a violete. Am aspirat adînc aroma de flori veștede și numaidecît mi s-a părut că aud hohotele de rîs ale Cavalerului.

★

★

★

I se spunea astfel pentru că era cel mai romantic dintre căpitanii de cursă lungă. Iubea aventura și o căuta cu o luciditate fierbinte, devorantă. Fusesse trimis în misiunile cele mai primejdioase, în așa-numitele misiuni de șansă minimă. Și totdeauna, abia reîntors, înainte de a raporta cele văzute, înainte de a ne îmbrățișa, întreba : „Cînd se pleacă pe Tucan ?“ Îi era teamă că va ajunge altcineva înaintea lui pe planetele acoperite de plante-animal și roci vii, și ne conjura să facem totul pentru a fi ales printre membrii expediției. Apoi, în ceasurile de răgaz, povestea — era un mare povestitor — și citea cărți vechi de aventuri, de care-și bătea joc, dar pe care nu le lăsa din mîină. Era, într-un fel, un Don Quijotte — visător, naiv și pur — dar era un Don Quijotte care învinge totdeauna și care știe să rîdă de pățaniile sale. I se spunea Cavalerul și pentru plăcerea lui de a face daruri. Era în stare să te caute zile de-a rîndul pentru ca, scotocindu-și uriașul buzunar al costumului izolant, să-ți ofere un fruct neobișnuit, un cristal rar, o vietate minuscule adă-

postită într-o cutie de chihlimbar. Dar, mai ales, era denumit astfel pentru că pe nava lui trăia totdeauna imaginea unei femei.

Ar fi putut, bineînțeles — așa cum făceau și alții — să călătorească însoțit pe rutele lungi. Dar nu acceptase asta niciodată, în cei optzeci de ani de peregrinări prin Cosmos, pentru că își alegea misiunile cele mai primejdioase în care își risca viața și nu voia să riște două vieți. Iar când, după luni de zile, îl copleșea singurătatea, deschidea canalele ecramorului * și una din cele două mari iubiri ale lui prindea viață și încălzea prin prezența ei nava ce gonea prin spațiile reci.

După aceea, stors de puteri, Cavalerul rămânea cu ochii pironiți în gol și robotul de bord nu îndrăzne să-i vorbească.

— E neomenesc — i-am spus odată. E neomenesc să re trăiești mereu aceleași emoții cu sentimentul zădărniceii.

— Cu sentimentul zădărniceii ? !... repetase fără să mă înțeleagă.

— E o iluzie, ca aceea a nopților pămîntești pe care le creăm în posturile cele mai îndepărtate. Dar atunci știm că e un joc. Și ne jucăm pentru a adormi. Dar la ce bun această răscolire a trecutului ?

— Toți oamenii își re trăiesc trecutul — răspunse — și l-au re trăit totdeauna. Mi-e groază de oamenii fără trecut. Ce-am fi noi, oare, dacă am exista numai în prezent ? ! Uite !

Își întinse degetul arătîndu-mi prin hubloul bordajului cerul negru.

— Singuri... singuri... singuri sub cer ! Crezi că ei, cei care au construit ecramorul, nu s-au gîndit la asta ? Cum ai vrea să nu ne simțim ca niște efemere, ca niște pulberi, aici, în vid ?

— A re trăi, mereu, aceeași emoție, înseamnă a muri — am spus. A re trăi, mereu, disperările înseamnă a muri mereu.

* Ecramor — ecran pe care se pot proiecta spațial imagini din memorie (n.a.).

— Prostii! strigase. Nu crezi ce spui! A retrăi mereu — asta te ridică pe treapta demiurgilor. A retrăi înseamnă a opri clipa, a distruge timpul, a fi tu însuși așa cum ți-ar place să fii!

— A muri la adăpostul iluziei vieții — am mormăit, încăpăținat. Fiindcă tu alegi, pentru a reface trecutul, despărțirile, dorurile neîmplinite.

— Nu înțelegi nimic — se posomorîse. Și nu-i adevărat. Eu aleg iubirile. Și iubirile au început și sfârșit, și începutul și sfârșitul iubirilor e tot ce poate fi mai omenesc. Numești zădărnice faptul de a nu le putea retrăi în realitate? Dar ele, așa cum s-au petrecut, nu sînt realitate? Nu sînt eu — eu cu adevărat? Femeile astea au trăit, trăiesc încă și eu știu că ele există, la miliarde de kilometri de aici. Ani de-a rîndul sub alte ceruri, am visat împreună, am zburat împreună... Optzeci de ani! Și ce vii sînt încă... ce aproape!

— După aceea rămîi prăbușit în fotoliu, abia respirînd. Și robotul nu îndrăznește să-ți vorbească. Lumea asta iluzorie te epuizează.

— Într-adevăr, nu înțelegi — spuse. Clipele astea, în care ele vin și-mi vorbesc, mă leagă de lume mai mult decît orice chemare a centrului. Habar n-ai ce înseamnă singurătatea, singurătatea fără sfârșit parcă, trecînd de la un somn la altul, o dată cu pulsațiile navei. Și atunci ca să mă smulg din strînsoarea capsulei ăsteia metalice le chem... Și din nou mă aflu pe Trigiter respirînd parfumul acela... sau urc treptele Palatului Îndrăgostiților... Culeg flori, mă scald, dormim sub cerul liber, ne îmbrățișăm... Înțelegi?

— Înțeleg, dar faci asta prea des.

— Niciodată pe Pămînt, numai cînd zbor.

— Mă tem pentru tine.

— Prostii! Știi foarte bine prin ce-am trecut. Bagă-ți în cap că eu nu gem amintindu-mi, dar beau imaginile ca pe o apă vie.

Mă bătu pe umăr și ieși din cameră rîzînd.

...În fața mea se desprinsese ca din ceață obrazul lui Gregor.

— Ai început bine — șopti. Treci mai departe. Uită de noi. Amintește-ți expediția pe Tucan. Atunci ai scăpat datorită Cavalerului, nu ? Parcă el pilota... ?

...Cine altul ar fi putut pilota atunci, când unul din motoare se oprise și aparatajul de bord era pe jumătate distrus ? Zăceam toți trei în băile de lichid, abia respirînd, iar Cavalerul cu singura mînă teafără acționa manetele. A rămas la comandă patruzeci sau cincizeci de ore și cred că nici un alt om n-ar fi putut face asta. Apoi, pe Tucan, când peștera aceea buretoasă s-a închis peste noi, a mai avut puterea să mă tragă afară. Ceilalți doi, rămași în urmă, au pierit devorați de planta-animal, dar Cavalerul, în loc să fugă urlînd de groază, m-a tîrît la lumină, pe jumătate mort. Când ne-au găsit eu eram aproape orb, dar el continua să transmită poziția în care ne aflam și să le dea sfaturi băieților pentru asolizare.

— Mai departe — îmi șopti Astratos înfierbîntat. Ești pe calea cea bună. Recepționăm. Gîndește-te la el. Atunci, când ați întîlnit ființa rațională de pe planeta de sodiu, bila aceea...

...Nu era o bilă. Părea un soi de ou prelungit, la prima vedere. Dar fără capsulă aducea cu un ulcior grațios, un soi de lebădă fără picioare. Văzîndu-l, mi-am dat seama că și alte ființe raționale pot fi frumoase, după felul nostru de a gîndi, fără a se-măna însă cu oamenii. Niciodată nu întîlnisem în Univers oameni verzi sau violeți, cu ochi în amandă — așa cum și-i închipuiseră, unii autori ai secolului douăzeci. Dar n-aș fi crezut în ruptul capului că amfora aceea fără brațe poate gîndi ! Îmi era, la început, silă s-o ating și s-o privesc. Îmi era scîrbă de modulațiile părții superioare, de clătinatul bazei ce aducea la pîntec. Singurul care a înțeles imediat că legătura dintre noi și oul prelungit trebuie să se stabilească direct a fost Cavalerul. El s-a apropiat de ființa aceea gata să fugă sau să ne ucidă și, concentrîndu-se, a ajutat-o să înțeleagă cine sîntem. Mai tîrziu, când toți s-au convins că sodicii au un fel mi-

nunat de a raționa, rapid, ușor, optimist, oamenii au început să-i privească cu simpatie. Dar atunci, la început, numai Cavalerul a știut să se apropie de ei, biruindu-și repulsia firească. Și această înțelegere, această receptivitate pentru ființele raționale care nu aveau nimic „omenesc“ mi se pare cea mai nobilă și mai generoasă trăsătură de „omenie“ a lui.

— ...Răspunde — spuse încet Gregor. Cineva răspunde...

— Răspunde ! am repetat silindu-mă să deschid ochii.

— Nu... Încă nu ! strigă Gregor. Pierdem direcția...

Nava trepidă și-și modifică unghiul de zbor. Locatoarele înviară brusc, făcînd să apară un punct abia vizibil.

— Nemaipomenit ! murmură Gregor. Am avut o defecțiune în sistemul de orientare.

Se lăsă pe spate și am făcut la fel știind că frînarea e iminentă. Inerția mă înfundă în baia de ulei și-mi tăie respirația, dar totul nu dură decît patru secunde. Apoi Astratos mă atinse de umăr și, arătîndu-mi hubloul, îmi spuse :

— Privește.

În dreapta noastră se rotea lin „Robur“, nava Cavalerului !

Motoarele auxiliare intrară în funcție reglînd viteza „Gamei“ și o înscriseră pe o traiectorie apropiată de cea a lui „Robur“. Carcasele navelor se izbiră cu un zgomot înfundat și navele continuară să gonească alături, ca un bolid cu două corpuri.

— Lansează puntea de trecere — comandă Gregor.

Teron, robotul de bord, acționează comenzile și un tub elastic de metal țîșni legînd navele între ele. Pompele de aer stabilizează presiunea normală, automatul comandă deschiderea ușii, dar nava Cavalerului rămase ferecată.

— E blocată pe dinăuntru — spuse Teron. Ce poruncește Omul ?

— Taie ușa ! comandă Gregor, surescitat.

Robotul ridică pistolul de infraroșii, dar se opri, șovăind. Legea de bază îl oprea să deterioreze navele cosmice pămîntești, mai ales în timpul zborului.

— Taie ! repetă Gregor atingîndu-i fruntea în dreptul centralizatorului de biocurenți.

Se auzi un zbîrnîit și o bufnitură.

— Gata ! spuse robotul pătrunzînd în interiorul lui „Robur“. Ce poruncește Omul ?

— Condițiile... ordonă Astratos. Mai repede.

— Condiții de viață normale — raportă robotul. Parfum. Nimeni la bord. Ce poruncește Omul ?

— Cum „nimeni la bord“ ? ! spuse Gregor. Poate că nava se conduce singură, nu ? ! Te-ai țicnit complet. Ești cel mai țicnit robot pe care l-am avut vreodată !

Se aplecă și pătrunse în culoarul ce lega navele, urmat de Astratos și de mine. În semiîntinericul de pe „Robur“, semnalizatorul automat continua să-și emită codul — acela pe care-l recepționasem — dar înăuntru nu era nimeni. „Robur“ călătorea prin spații, părăsit, cu luminile stinse, asemeni unei nave funerare.

★

★ ★

— Acum înțeleg — spuse Gregor. Înainte crezusem că ni s-a defectat sistemul de orientare. Dar am recepționat două surse de semnale, una de biocurenți și alta a navei.

— Și cum am trecut de pe una pe alta ? întrebă Astratos.

— Pur și simplu pentru că dînsul s-a trezit — spuse Gregor arătîndu-mă. S-a trezit și a întrerupt legătura bio, astfel că cealaltă a devenit mai puternică și ne-a condus pînă aici.

— M-am trezit după ce ai exclamat dumneata „Răspunde !“ — am protestat. Atunci nava își și schimbase direcția.

— Nu se poate — spuse Gregor.

— Ba da — zîmbi Astratos. Înainte de a se trezi el cea de a doua sursă a devenit mai puternică și ne-a condus încoace. Dar nu simțiți nimic ?

Mirosea puternic a violete și a fîn putred.

— Parfumul de pe Trigiter — am spus. Nu-l folosea decît atunci cînd deschidea ecramorul.

Îndreptîndu-mă către rasterul fin ca o pînză de păianjen, i-am făcut semn lui Gregor să stingă lumina. Pe pînza subțire se conturau cîteva pete cețoase — așa cum rămîn de obicei pe ecramor, imediat după folosire. Aproape instinctiv am scos din buzunar bila cu parfum pe care mi-o dăduse Astratos și am apropiat-o de nări. O frîntură de clipă petele căpătară consistență și *am văzut* apărînd, la picioarele unei coloane, siluetele a două femei. Erau amîndouă înalte și subțiri și aveau părul auriu.

— Calion ! am spus. Frumoasa Calion... !

Ca și cum vorbele mele ar fi avut un efect magic, imaginea se topi și rasterul rămase curat și transparent.

— Cine e Calion ? întrebă Astratos. E una din iubitele lui ?

— E fata de pe planeta Calion — am spus. Dar erau două. Identice. E fascinant. Un fior mă cuprinsese și am repetat ultimele cuvinte recepționate de la Cavaler : „E aici. E identic. Paralel. Fascinant“.

★

★ ★

Locatoarele restabiliră cu ușurință direcția sursei bio și distanța care ne separa de ea. Gregor și Astratos se întoarseră pe „Gama“, iar eu am rămas pe „Robur“, pentru că aici îmi era mai ușor să mă gîndesc la Cavaler. Dar în ciuda marii doze de euforizant, amintirile se lăsau așteptate. Imaginea celor două femei mă obseda. Una — cea din stînga, pare-se — era Calion. O văzusem de multe ori și-i recunoscusem fruntea bombată, pomeții ieșiți, marii ochi cenușii. Îi cunoșteam surîsul reținut și puțin copilăresc și expresia de demnitate jignită. Dar cealaltă ? Era

tot Calion, dar o Calion strălucitoare, veselă, plină de viață, puțin mai înaltă parcă. În jurul ei — avusesem impresia, în frîntura aceea de clipă — se contura o aureolă îngustă, gălbuie. Era tot Calion, dar o Calion-zeiță. Se jucase oare Cavalerul cu amintirile? Dar cum făcuse oare? Ecramorul nu-ți îngăduia decât să re trăiești cele trăite odată fără a putea schimba nimic. Cum de reușise, atunci, să dedubleze imaginea? Se putea să-și fi amintit, simultan, două ipostaze ale aceleiași femei, dar legile de proiectare subiectivă ar fi condus și la două decoruri deosebite. Sau, poate, destinul îl pusese față în față cu fiica acelei femei — cu fiica lui deci — și Cavalerul, într-un moment de exaltare, se hotărîse să-și părăsească nava... Dar pentru ce...? Nu, era absurd...! El nu putea trăi decât la bordul lui „Robur“ — așa cum vechii lupi de mare nu puteau viețui fără corabia lor. Dar atunci, atunci?...

Navele continuau să gonească prin cerul negru, apropiindu-se de sursa spre care le conducea locatorul. Controlul direcțional exercitat prin biocurenții mei era inutil. Puteam să-mi las gîndurile să se amestece în voie și să adorm chiar. Din ce în ce mai subțiat, parfumul de violete pierdea amestecîndu-se cu respirația mea.

— Dormi, pilotule? întrebă Gregor de dincolo.

— Nu! am răspuns.

— Atunci privește în jos și în spate, la treizeci de grade față de azimutul navei, și spune-mi ce vezi.

Prin luneta electronică de bord am zărit o sferă și, în același timp, analizoarele prinseră să zumzăie și înscriseră pe ecrane compoziția carcasei ei metalice.

— E o navă sferică — am spus.

— De ce dimensiuni?

— Aproximativ patru metri diametru.

— Pe dracu — mormăi Gregor. Privește din nou!

Corpul ce-mi păruse sferic arăta acum ovoidal. Avea două ferestre circulare și un soi de ușă cu laturi drepte. O antenă strîmbă se înfîngea asimetric între cele două ferestre.

— Ei, ce e ? întrebă Astratos.

Părea neobișnuit de vesel și figura sa lănguiată, negricioasă, era numai zîmbet.

— Ce faci, pilotule ? spuse alintat. Ai lunetă, ai creier, ai ochi. Nu poți stabili tipul navei de sub noi ?

Am ridicat neputincios din umeri. Luneta îmi arăta numai una din fețele obiectului ce se deplasa cu o viteză de cel puțin o mie de kilometri pe secundă. Și nu mai văzusem niciodată ceva asemănător.

— E o sondă cosmică — am spus cu jumătate de voce. De proveniență necunoscută.

— O sondă... ricană Astratos. O sondă cu ochi și cu gură.

Am privit din nou ovoidul care se deplasa o dată cu noi. Era un cap — un cap de robot, cu gura căscată și cu teleantenele rupte !

★

★ ★

— E îngrozitor — murmură Gregor așezînd capul pe o pernă de bureți metalizați. E ca un om ghilotinat. Liniștește-te ! îi strigă lui Teron care tremura și întreba mecanic : ...Ce poruncește Omul ?

— Mă liniștesc — răspunse robotul. Țsta e capul lui Ienicec. Ce poruncește Omul ?

— Să taci — spuse Gregor neașteptat de blînd. Nu voia să intensifice starea de surescitare a robotului, certîndu-l.

— Țsta e capul lui Ienicec — repetă robotul. Ienicec, robot de bord pe „Robur“. E capul lui Ienicec, robotul Cavalerului. E capul robotului Ienicec. Omul i l-a smuls ca să-l pedepsească...

— Termină ! spuse Gregor.

— Ce poruncește Omul ? Ienicec nu mai are cap... Ce poruncește Omul ?

Gregor se apropie de Teron care devenise aproape rigid și-i atinse centralizatorul de biocurenți.

— Privește cadranele ! pronunță rar, concentrat. Sîntem la hotarele lumii locuite. Pericol ! Privește cadranele și nu greși !

Robotul tăcu și puturăm să ne apucăm de lucru. Capul fu cuplat la aparatajul electronic al navei. Asta permitea să i se creeze un potențial normal, asemănător celui existent la roboții mobili. Știam că aparatajul navei — prin structura și funcțiile sale — e mult inferior celui al roboților de tip uman unu. Dar aceasta nu putea decât să limiteze adaptarea capului la noile condiții. Memoria și interpretarea fenomenelor petrecute pînă în momentul accidentului rămîneau nealterate.

— Perturbațiile vor fi foarte mari — spuse reflexologul. Dacă accidentul s-a desfășurat brusc, violent, șocul a traumatizat legăturile create. Dacă a avut loc o demontare disciplinară, groaza ce a precedat-o a slăbit de asemenea legăturile existente. Dar dumneata — îmi spuse — ai fost prietenul lui, l-ai văzut deseori de aproape. Logica exterioară a acțiunilor și paralelismul de gândire ne pot ajuta foarte mult. Așa că, din clipa cînd memoria va reconstitui cele întîmplate, să te gîndești la Cavaler. Silește-te să-l vezi cînd Ienicec va povesti despre...

— Știu toate astea — l-am întrerupt, puțin agasat. Nu e nici prima, nici ultima oară cînd iau parte la o reconstituire spațială.

— Foarte bine — interveni Gregor. Să începem. Astratos deschise audiofoanele și cuplă rețeaua de alimentare a capului. Pleoapele de semiplastic ale acestuia se deschiseră. Ochii mari, albaştrii, ne priviră îndelung, apoi gura se țuguie și plescăi, ca și cum ar fi sărutat pe cineva.

— Op'îți-l ! șuieră Ienicec.

— L-am oprit, spuse Astratos. E aici.

— Op'îți-l ! strigă robotul încleștîndu-și fălcile. Op'îți-l !

— Nu aude — șopti Gregor. Și nu-l mai poate pronunța pe „r“.

— Aud... aud... Op'îți-l ! urlă Ienicec. Me'ge... se duce... Stăpîne !... Stăpîne... Stohastica nu poate stabili...

— Ienicec — murmură Astratos cuprinzîndu-i tîmplele între palme. Mă recunoști ?

— Ești 'flexologul... Flexologul... Stă-stă-pî-pî... stă-stă-pî-pî...

— Răbdare — șopti Astratos. E exact ceea ce trebuia să fie...

— Stă-pî... stă... stă... stă... stă-pî... pî... stă... stă... Nu... nu... te... te...

— Dublează mecanic? întrebă Gregor.

— Probabil — spuse Astratos. Există o întrerupere locală care permite paralelismul puțin decalat al limbajului.

— Sto... Sto-ha... ha-sti... sti-ca... ca — clănțâni. Ienicec. Nu... nu.

— Ienicec — spuse Astratos atingându-i centralizatorul pentru a intra direct în legătură cu el. Ienicec, ascultă-mă... Un-un om-om mer-mergea-gea... Un-un om-om mer-mer... gea-gea...

— Un... om... mer-gea — spuse rar robotul.

— Conexiunea inversă negativă bună! exclamă triumfător Astratos. Să nu ne grăbim...

— Tu te grăbești cel mai mult — spuse nemulțumit Gregor. Lasă-l să debiteze în voie ce vrea. O să-și restabilească singur conexiunea inversă audio.

Ienicec se înecă, tuși, apoi continuă să vorbească monoton. Repetă aceeași frază de mai multe ori, din ce în ce mai încet, pînă cînd tăcu, mușcînd în gol. Astratos îi verifică inhibitorii și-l reîncărcă. Capul încercă să se rotească, modelă un strănut și fu scuturat de convulsii.

— Stai! Stai! Pe loc. Nu! spuse el atît de repede, încît păru a pronunța un singur cuvînt. „Stastaiplocnu“. Sta — repetă. Stai... pe loc... Nu te apropia.

— Ienicec — șopti Astratos. Cine e stăpînul tău?

— Omul — răspunse robotul abia auzit. Ce poruncește Omul?

— Sîntem la marginile lumii locuite — spuse Astratos. În jurul nostru se rotesc alte lumi. Știi care sînt?

— E sistemul Trigiter — răspunse robotul. Și sistemul Calion.

— Ce spune? întrebă aiurit Gregor. De ce le numește sisteme în loc de planete?

— Omul plutește între două sisteme — urmă robotul. Singur, mereu mai singur sub cer... Care din ele îl va atrage?... Stelele trec prin lumină și pier...

— Repetă ceea ce a auzit — am spus. Uneori Cavalerul se juca făcând versuri. Spunea tot ce-i trecea prin cap, ritmat, și Ienicec reținea versurile.

— Adânc... dar poate mereu în urmă... la fel, deci invers... Să judec singur! Rotind sistemul mereu spre noi... sau nava schimbă?...

— La fel... deci invers — repetă Gregor și figura sa masivă, musculoasă, păli în prada unei neînțelese surescitări.

— Sau nava schimbă? continuă să recite șoptit Ienicec. Privește, dar, și te înfioară! Acuma înțeleg. E NU.

— S-a întrerupt — spuse Astratos. A vrut să spună „numai“.

— Nu! șuieră Gregor. Pentru prima oară vedeam figura aceasta de leu, cu fruntea boltită, cu nările largi, albită de emoție. A spus NU — repetă el răgușit. A spus antilumea!

— Aici? am întrebat cuprins de groază. Să fi ajuns la...?

— Vorbește! mă întrerupse Astratos adresându-se capului. Vorbește... Vorbește... Vezi antilumea?

— O văd — răspunse Ienicec hipnotic. La fel, căci invers... Să fi ajuns curbind în spațiu...? De zece mii de ori mai mult!...

— Înregistrează pe toate piste — spuse Gregor. O să refacem totul împreună. Poate e încă viu. Să ne punem căștile dipolice și să cuplăm și înregistratorul lui „Robur“.

Ne îmbrăcăm căștile dipolice pe care legea nu-ți îngăduie să le folosești decât în cazuri extreme. Biocurenții puteau acționa acum nestânje-

niți formînd legături directe între noi, între noi și Ienicec, între noi și înregistratorul de pe „Robur”. Orice pilot de cursă lungă e obligat să-și „dicteze” gîndurile înregistratorului de bord pentru ca după aceea să se poată studia activitatea creierului său. După cum îl cunoșteam pe Cavaler însă, bănuiam că a trecut foarte puțin pe înregistrator pentru a putea, cum spunea singur, să viseze și să fabuleze în voie.

Pentru că studiul „pe viu” — adică prin legătură directă, bio — consumă vertiginos energia nervoasă, Teron primi sarcina să ne deconecteze după un sfert de oră. Apoi Gregor acționează contactul.

★

★

★

..., „Robur” gonea sub cerul negru, îndreptîndu-se către sursa unor explozii de mari energii. Cavalerul se trezise din somn — dormise aproape două luni — și privea prin ferestrele bordajului fuga constelațiilor. Îi era groaznic de foame, dar știa că întîi trebuie să se miște, să respire adînc, să devină stăpîn pe reflexe. Se plimbă prin navă ore de-a rîndul și după aceea își pregăti masa. Erau obișnuitele concentrate, puțin pemmikan și cîteva fructe de pe Venus. Își alegea totdeauna fructele din grădinile de pe Venus, căci găsea acolo sorgi — sferele verzi cu gust de banană și de fragi. Sorgii rezistau multă vreme — fără a fi conservați — și gustul lor putea fi dirijat prin simpla expunere la lumină.

După masă Cavalerul adormi din nou, de astă dată firesc, pentru a-și face siesta, apoi îi spuse robotului de bord că nu se simte prea bine. Tre-cuse și altă dată prin starea asta — o oboseală surdă însoțită de o mare neliniște — dar către sfîrșitul călătoriilor, după eforturi îndelungate. Acum însă oboseala îl copleșise înainte de a fi început să lucreze. Studie datele aparatelor de bord și con-

stată o creștere a tensiunii interne în sistemul cibernetic al navei.

— Ai lăsat tensiunea să crească prea mult — îi spuse lui Ienicec.

Robotul cercetă aparatajul, dar nu descoperi nici o defecțiune.

— Și totuși tensiunea a crescut enorm — spuse Cavalerul.

Lansă sondele spațiale și din prima clipă înțelese că a pătruns foarte adânc într-o regiune de tranzit. Nu-și dădea încă seama ce se întâmplă, dar nu întrebă centrul. Se bizuia pe rapiditatea cu care știa să reacționeze de obicei în cele mai ciudate situații.

Ceea ce i se păru cu totul bizar fu intensitatea luminoasă a spațiilor. Fuseseră negre și deveneau cenușiu-închis. Însemna că există ceva asemănător atmosferei. Cavalerul alungă această idee — era stupid să-și închipuie existența unei atmosfere. Era însă obligat să interpreteze fenomenul și nu găsea nici o ipoteză acceptabilă.

— Lumină — comunică Ienicec. Lumină difuză. Traectoria nu răspunde.

Asta însemna că nu se mai supun comenzile automate ce mențineau nava pe direcția dată.

— E de neînțeles — spuse Cavalerul intrigat la culme.

Un sentiment vecin cu teama îl făcu să cîntărească posibilitatea unei încetiniri a vitezei. Robotul fu de acord — calculul prudenței cerea o reducere a vitezei cu douăzeci la sută. Fură acționate frînele mezonice, dar accelerația navei crescuse aproape cu zece procente.

— Viteza crește — comunică robotul impasibil.

— Frînare totală ! comandă Cavalerul, cufundîndu-se în baia de ulei.

Cînd își reveni, „Robur“ își reluase mersul normal prin cerul negru.

— Am străbătut un câmp magnetic de origine necunoscută — spuse Ienicec. Sîntem acum în afara lui.

— De ce n-ai frînat ? întrebă Cavalerul.

— Am frînat, dar nava a continuat să înainteze
— răspunse robotul. Am străbătut cîmpul dintr-o parte într-alta și am reluat traiectoria.

— O protuberanță ! exclamă Cavalerul. Ce prostie ! Îmbătrînesc !

I se indicase încă la plecare prezența acestor uriașe protuberanțe, similare celor de la suprafața Soarelui. Știa că dintr-un nucleu imens, constituit din aglomerări de materie, se împrăștie, haotice, aceste tentacule de pulberi și gaze, de corpuri atît de puțin studiate. Se întindeau asemenea unor caracatițe, pe distanțe de ani-lumină, rotindu-se cu viteze uluitoare în adîncul Universului. Străbătuse de mult o astfel de tentaculă, pătrunzînd în sistemul planetelor de sodiu. De departe, protuberanța aducea cu o cracă răsucită, noduroasă, semitransparentă. De aproape, era o grupare de sisteme solare, de pulberi cosmice, de gaze incandescente. Dar aici, în punctul unde ajunsese, nu trebuia să găsească nimic ! Toate calculele, toate sondajele indicau nimicul în cea mai deplină accepțiune a cuvîntului.

Conectînd automatele de autocontrol, verifică funcționarea aparatajului de bord. Îl supuse pînă și pe Ieñicec unui examen. Dar nu descoperi nici o abatere, nici o defecțiune. Se cutremură la gîndul că ar fi putut nimeri în chiar miezul protuberanței și nu într-o fîșie a ei, într-un piten magnetic de dimensiuni ridicule, sub zece milioane de kilometri diametru. •

Nesigur, își puse casca dipolică și lucră o vreme împreună cu Ieñicec și cu celelalte aparate, devenite simple prelungiri logice ale creierului său. Constituiau acum un sistem complex : omul, robotul uman, roboții inferiori. Dar nici așa nu putu înțelege ce s-a întîmplat și se hotărî să ceară ajutorul centrului, în ciuda mării cantități de energie pe care trebuia s-o consume pentru a transmite datele. Dar înainte de a încerca să facă legătura se opri. Totdeauna se descurca singur, cu creierul său, cu nervii săi. Poate că acum era obosit. Tre-

buia să-și ia un răgaz, să se calmeze și să refacă raționamentele pe baza unei noi ipoteze. Deschise ecranul — obiceiul acesta îi intrase în sînge, devenise un adevărat viciu — și proiectă pe raste-
rul fin ca o pînză de păianjen plaja de pe Trigiter,

...Era un mal violaceu, o stîncă lustruită, sferică, asemeni unei enorme lacrimi de bazalt. Deasupra ei, Ralu își legăna picioarele, privindu-l cu duioșie.

— Poate că n-o să pleci — îi spuse. Și tata a venit aici pentru un an și a rămas o sută. Nu e mai bine aici ca oriunde pe Pămînt ?

— Dacă n-ai văzut Pămîntul niciodată, poate. Dar așa...

— Și tu nici măcar nu pleci într-acolo. Vei rămîne pe navă.

— Încă mulți ani, Ralu.

— Și eu... ? !

Cavalerul tăcu, încurcat. Spuse apoi :

— N-am luat pe nimeni la bord pe rutele lungi. Legea nu îngăduie să fie primejduită mai mult decît o viață. Și tu, Ralu, te-ai născut pe Trigiter și ai trece foarte greu prin faza de adaptare.

— Ce mulți ani... ! suspinase ea. O viață petrecută împreună !

Trecuseră opt ani de cînd se oprise pe Trigiter pentru a dirija cercetările. Opt ani erau o viață. Dar acum terminase ce era mai greu. Ar fi putut să rămîină în marile grădini artificiale, să trăiască într-una din casele-robot sau ar fi putut trece pe una din navele de curse medii, cu durată sub o lună. Dar îi era foame de spațiile necercetate, o foame sălbatică, nebunească.

— E ca un viciu — spuse. Ca și amintirile. Trebuie să plec mai departe, să plantez alte sere.

Serele erau simbolul trecerii omului prin Univers și el plantase sute de flori în sectorul o sută unsprezece al Galaxiei.

Ralu începu să plîngă, acoperindu-și marii ochi căprui.

...Cavalerul surîse trist amintirii și revăzu primelor întîlnire.

...Era aceeași plajă, aceeași stîncă. Se scăldau două fete, amîndouă născute pe Trigiter. Cavalerul se dezbrăcase în spatele stîncii și apăruse, înalt, ciolănos, purtînd brățara de jasp a piloților de cursă lungă.

— Un bărbat! strigase Ralu veselă. Ai venit de mult?

— Acum — spuse Cavalerul.

Se culcară toți trei, alături, pe iarba pitică.

— Ești puternic — spuse Ralu privindu-i mușchii. Ai fost luptător?

— În tinerețe — minți Cavalerul. Ai fost aleasă vreodată pentru deschiderea Marilor Serbări?

— Da — răspunse Ralu.

— N-am văzut de mult o fată atît de frumoasă — spuse Cavalerul.

Și de data asta nu mințea. Ralu avea cea mai subțire talie pe care o văzuse cîndva și cele mai rotunde șolduri. Pîntecul gol îi era acoperit de o pafta strălucitoare, iar sînii mici, bruni, erau împodobiți cu ametiste. Semăna cu o dansatoare javaneză și, după tatăl ei, era într-adevăr originară din Java. Rîseră mult, copilărește, și Cavalerul îi spuse că va rămîne mulți ani pe Trigiter...

...Din nou, împrejur, era cerul negru, rece, neprietenos, cerul fără de care nu putea trăi. Și din nou întunericul se destrămă, de astă dată în jurul unei plute stinghere plutind în oceanul cosmic.

Era o plută mică, așa cum își închipuiau că arată plutele cei care nu văzuseră niciodată Pămîntul: o navă cu motoare modeste, vopsită în azuriu. Legea cerea să fie salutată asemeni marilor nave, căci pluta albastră era simbolul primei iubiri.

— Ți-e teamă, Calion? întrebă Cavalerul.

— Da — șopti fata. Mi-e tare frică.

Avea pomeții ieșiți, ochii cenușii, foarte mari, și părul auriu.

— Mi-e frică — spuse. N-am zburat niciodată atît de departe.

Sub ei, la șase mii de kilometri, se rotea planeta Calion, Fata purta numele planetei, dar nu moș-

tenise nimic din culorile ei arzătoare, devorante. Era palidă și reținută și avea mâinile reci. Arăta ca un copil și stîngăcia ei îl învinsese pe Cavaler.

— Mi-e teamă — spuse ea din nou și-și sprijini tîmpla de umărul Cavalerului. El o mîngîie ușor pe obraz și aspiră mirosul părului ei. Se parfumase cu licoarea aceea ciudată, adusă de pe Trigiter — un amestec de violete putrede și fîn încălzit de Soare. Era un parfum euforizant, care te împingea să cînți și să zburzi. Și Cavalerul porni să cînte culcat în mica navă ce-și urma drumul eliptic în jurul lui Calion...

...Cu strîngere de inimă ridică fruntea. Ienicec stătea întors cu spatele la prova lui „Robur“. Iar prin cabina slab luminată se preumbla agale Ralu. Marii săi ochi căprui erau plini de lacrimi și suspina mereu. În spatele ei, tăcute, ținînd parcă seama de rolurile secundare pe care le jucaseră în viața Cavalerului, sporovăiau o fată cu bărbia ieșită în afară, o alta brună și cu ochii bulbucați și o a treia, angelică, fără viață. „Nu plînge“, îi spuse Cavalerul, în gînd, lui Ralu. Fata de pe Trigiter își șterse ochii și se duse într-un colț. Locul ei fu luat de Calion, care îi surîdea mîngîindu-și obrazul cu o enormă pană albastră. Era darul pe care i-l adusesese de pe Venus, simbol al primei lor călătorii cu pluta.

Cavalerul știa că acum Ralu va urca pe stîncă făcîndu-i semn cu mîna, mult, ca în clipa despărțirii. Știa că asta urmează și nu putea schimba nimic: era ordinea firească a celor întîmplate cîndva.

Și deodată crescă în el o dorință absurdă, năvalnică, de a reface trecutul acesta care-l chinuia, de a-l limpezi, de a turna amîndouă iubirile într-una singură, cu un singur chip. Suspina ca prin somn și Ienicec întrebă:

— Ce poruncește Omul?

— Nimic — răspunse. Atenție!

...Iubitele lui treceau una pe lîngă alta fără să se vadă, cu toate că se atingeau și chiar se inter-

pătrundeau. Dar imediat după aceea fiecare își recăpăta consistența și repeta gesturile pe care le făcuse cu ani în urmă...

...Ralu înaintă grăbită, cu pași mici, legănându-și șoldurile înfășurate într-un șal vișiniu... Din cealaltă parte apăru Calion, reținută, rece, puțin speriată... Se îndreptară una spre alta, și — cu nepuțință! — se priviră, se salutară, își șoptiră ceva...!

— Ienicec! chemă Cavalerul, cutremurat.

— Ce poruncește Omul? întrebă robotul.

— Ai văzut?

— Da.

— Ce-ai văzut?

— Două femei. Au stat de vorbă.

— Nu se poate! strigă Cavalerul.

Cînd proiectezi trecutul pe ecramor jocurile arbitrarie cu imaginile sînt imposibile. Cum se amestecaseră atunci planurile de cunoștință?! Efectul cîmpului necunoscut prin care trecea nava ajungea pînă în domeniul fenomenelor subiective?! Trebuia să refacă, să încerce din nou.

— Calion — murmură. Draga mea Calion?

...Fata reapăru, zîmbind, îmbrăcată într-o cămașă subțire de borangic. Pe umerii rotunzi părul cădea în şuvițe groase.

— Copilule, copilașule — o alintă Cavalerul mîngîind-o pe obraz. Acum vom ajunge la Palat.

Sub raza roșiatică se înălțau, masive, coloanele acoperite de picturi ale Palatului Îndrăgostiților — asemeni celorlalte milioane de Palate ale Îndrăgostiților răspîndite în Univers. Calion îi trecea pragul pentru prima dată și părea atît de fragilă la picioarele enormelor coloane, încît el o luă în brațe...

— ...Traiectoria s-a curbat de optzeci de grade! exclamă Ienicec.

Cavalerul tresări și închise ecramorul.

— Lansează un grupaj! comandă.

Grupajul era o sondă formată dintr-un amestec de pulberi extrafine reprezentînd a mia parte din-

tr-un gram. În contact cu cîmpurile cosmice, formau spectre ce puteau fi ușor analizate.

— Dispare — comunică Ienicec. Nu se împrăștie.

Cavalerul urmări punctul material care, în loc să țîșnească într-o jerbă crepusculară, se depărta de navă. Calculă viteza particolelor — trecea de două mii de kilometri pe secundă.

— E de neînțeles — murmură.

O lumină orbitoare se aprinse în dreapta navei. Părea că cineva a sfîșiat beznele, aprinzînd un reflector uriaș, circular.

— Transformare totală — comunică Ienicec. Energia exploziei egală cu energia totală a sondei.

— Repetă experiența ! ordonă Cavalerul.

O a doua explozie, mută, izbucni și se stinse numaidecît.

„Energie totală...” gîndi Cavalerul. Brusc, fenomenele pe care nu le înțelegea îi apărură scăldate în lumina orbitoare a celor două explozii. Ipoteza era prea hazardată pentru a se lăsa în voia ei, dar fruntea i se acoperi de sudoare. Motoarele care nu puteau readuce nava pe traiectoria stabilită... Perturbarea proiecției subiective și, mai ales, schimbarea pulberii în lumină... Era oare Anti-lumea ? !...

— Întreabă centrul — spuse. Întreabă ce se întîmplă...

Ienicec formă mesajul.

— Stai ! îl opri Cavalerul. Să mai încercăm.

Era prea grav ca să se hazardeze. Trebuia să verifice încă o dată, să se verifice pe el. Protuberanța se întinsese pe urmele lui ca o gheară. O străpunsese, dar apăruse o a doua, ca și cum o caracatiță de antimaterie ar fi păzit în locul acela trecerea dintr-o lume într-alta. Aceasta ar fi fost o ipoteză. Dar dacă se afla în fața unor forțe necunoscute ale Lumii ? Atunci transformarea completă a atomilor în fotoni ar fi fost de neconceput.

— Cheamă centrul — spuse. Dă-mi legătura.

Ienicec lanșă chemarea și așteptă. Un fior aproape omenesc zgudui nava.

„E îngrozitor, gîndi Cavalerul. Niciodată nu m-am simțit atît de neputincios.“

— Frînează cu toate motoarele ! ordonă.

— Comenzile nu răspund — raportă Ienicec. Ce poruncește Omul ?

Întoarse către Cavaler capul său ovoidal, albăstrui, cu gura puțin întredeschisă, semn al fricii.

— Curbează de o sută optzeci de grade ! comandă Cavalerul. Intră în baia de ulei și întoarce.

Așteptă cîteva secunde pentru a se elibera de senzația de strivire ce ar fi trebuit să-l copleșească, dar senzația nu apăru de loc.

— Nici o comandă nu răspunde — spuse robotul. Ce poruncește Omul ?

Cavalerul simți cum îl cuprinde o sfîrșeală inexplicabilă, o dorință groaznică de somn. „Să nu adorm, își spuse. Dacă adorm e sfîrșitul.“ Întinse cu greu brațul și, luînd bila cu parfum, aspiră. Euforia nu se produse însă. Dar, prin reflexul creat, parfumul îl făcu să-și amintească de Trigiter.

...Era țărmul violaceu și stîncă. Goală și brună, Ralu își legăna picioarele deasupra talazurilor sinilii...

Nava se cutremură și Cavalerul simți cum e strivit sub povara inerției. Avu însă putere să se concentreze amintindu-și-o pe Calion. Voia să refacă întâlnirea celor două femei...

...Calion urca prima treaptă a templului. Îi întinse mîna și-l privi cu capul dat pe spate. Părea o fetiță speriată și...

— Stăpîne ! strigă Ienicec.

— Da... ? răspunse Cavalerul abia mișcîndu-și buzele.

— Traiectoria s-a modificat de două ori la un interval de optzeci de secunde. Centrul n-a răspuns. Nici posturile cele mai apropiate. Ce poruncește Omul ?

Cavalerul deschise automatele de autocontrol și lanșă el însuși mesajul. Broboane mari de sudoare îi

acoperiră fruntea : undele erau absorbite, anihilate, la cîteva sute de metri de navă ! Rămîneau să încerce bioundele — dacă fenomenul de absorbție nu avea să se repete. Dar bioundele trebuiau amplificate și nu avea altă energie decît cea a motoarelor mezonice. Își puse casca cu dipoli și trecu legăturile aparatajului electronic pe releele creierului său. Lansă chemarea și ea străpunse blindajul care-l înconjura. „Răspundeți bio, le comunică. Răspundeți bio.“ Tăcu apoi, căci amplificarea biocurenților cerea energii mari și nu știa la ce poate să se mai aștepte.

— Scade întunericul — comunică robotul.

O lucoare lăptoasă scâlda hăurile, făcînd stelele să pălească. „Imposibil, gîndi Cavalerul. Vidul. Vidul e negru.“ Își aminti fraza spusă de Dirac în urmă cu două secole : „Faceți o gaură într-o gaură. Veți descoperi acolo antimateria“. Ca un corpuscul de materie să se poată apropia de unul de antimaterie. fără a se uni sub forma unei unde luminoase cu o degajare totală de energie, corpusculii trebuiau izolați. Dar cum ? Totul în Univers e ori materie, ori antimaterie. Nu există, din acest punct de vedere, „corp neutral“. În afara unuia singur format din fotoni : lumina. Lucoarea în care se scâldau, nu era, oare, o pavăză fonică, un perete izolant ?

— O sondă ! ordonă răgușit Cavalerul.

Grăuntele de pulberi țîșni pe canalul exterior, dar explozia nu se produse.

— Încă una ! comandă surescitat Cavalerul. Și încă una !

Brusc, imaginea nevăzută a cîmpurilor căpătă spațialitate în mintea Cavalerului. Însemna că goniseră pînă atunci printr-un culoar ai cărui pereți aveau o slabă consistență de antimaterie. Apoi, pe măsură ce spațiile întîlnite se umpluseră de corpusculi potriviți, fuseseră învăluiți într-o mantie protectoare de lumină. Era logic, dar era numai o ipoteză. Și nicio dată nu formulase vreo ipoteză fără a o verifica.

— Viteza scade — comunică robotul. S-a oprit la patruzeci de mii de kilometri pe secundă.

„...Dar dacă am fost ghidat de-a lungul culoarului, socoti Cavalerul, și apoi învăluit într-o capsulă de protecție, înseamnă că ei — cine? — sînt cu mult înaintea noastră! Atunci, de ce nu ne-au vizitat ei întîi pe noi?! De ce au așteptat să ajungem noi pînă la dînșii?”

Simți că ipoteza făcută se clatină. Erau poate jucăria unor forțe oarbe, necunoscute. Consecuția fenomenelor nu implica existența unei ființe raționale, care să le fi chibzuit și care să le stăpînească.

— Lumina scade — spuse Ienicec. Strălucește, dar scade.

Golurile negre aveau o lucire ciudată. Părea că „Robur” gonește sub un cer de lac. Apoi lumina creșcu, dar culoarea ei se schimbă. Deveni portocalie și, rînd pe rînd, roșie, galbenă, verde, violetă, albastră. Albastrul trecu spre bleumarin și acesta se închise pînă cînd cerul redeveni negru și lăcuit.

— Încearcă! gîndi, mut, Cavalerul. Încearcă cea mai favorabilă lumină! Dar din ce punct de vedere...?!

Cuplat cu aparatajul întregii nave, creierul său lucra febril. Voiau să încerce o comunicare cu el... Dar lumina care îl apăra pe dînsul, pe ei îi stînjenea. Închizîndu-l într-o capsulă fotonică, sau ghidîndu-l de-a lungul unui culoar cu pereți de lumină, nu-i mai puteau comunica mesajul lor. Însemna că radiațiile luminoase absorb undele prin care ar fi vrut să-i transmită. De aceea încercau tot spectrul, căutau o fisură. Sau nu, era stupid... Cunoșteau desigur demult toate astea... Atunci?! Descoperiseră oare altfel de unde decît cele pe care le cunoșteau oamenii? Și chiar dacă le-ar fi cunoscut, găsirea unui sistem comun de înțelegere ar fi cerut timp... Pe cînd bio-undele... Ca pretutindeni, în lumea locuită, legătura directă de la creier la creier se dovedise a fi cea mai eficace... Dacă, bineînțeles, creierii ființelor superioare aveau o construcție similară, o funcționalitate apropiată... Și bioundele străpungeau crusta luminoasă în care-l înconjuraseră înainte... Bio-undele deci...! Senzația de neliniște, jocul imaginilor cărora

el li se opunea erau deci ei ! Comunicaui, fără să-și dea seama.

— Înțeleg — gîndi Cavalerul înfiorat. Își opri mersul critic al gîndurilor după tehnica obișnuită a piloților care intră în legătură directă. Înțeleg — gîndi Cavalerul înfiorat, silindu-se să se relaxeze. Sînt voi... Eu sînt voi, acum... Înțeleg... Ascult...

— Sîntem asemeni ție — gîndi cineva în afara lui însuși. Simțea că ei gîndesc asta, dar transmisia era neclară, slabă.

— Înțeleg — răspunse. Ascult. Înțeleg. Sîntem asemenea. Unde mă duceți ?

— Spre o planetă asemenea cu a ta. Spre duplicatul planetei tale.

— Duplicat ?!

Emoția violentă întrerupse comunicarea directă. Îl dirijau spre un sistem asemenea celui solar ! Pentru ce ? Ca să înțeleagă mai bine că e Anti-lumea și nu un sistem oarecare al lumii ? ! Ipo-teza paralelismului lumilor era deci adevărată în anumite puncte accidentale ? Existau un Pămînt și un Anti-Pămînt, fie chiar pe planuri diferite de dezvoltare ? Si ei, ei — cum îi transmiteau ? Bioundele lor nu erau și ele antibiounde ?!

— Să judec *singur* — murmură. Puțin, singur. Dar ceilalți îl căutau cu intensitate din ce în ce mai sporită.

— Contactul înseamnă explozie — îi transmi-seră. Transformare totală. Moarte. Lumină.

— Deci asta e — murmură Cavalerul pradă unei surescitări neobișnuite. Privește dar și te în-fioară ! îi strigă lui Ienicec. Acum înțeleg. E NU !

Surescitarea îl făcuse să devină retoric, pe el, pilotul care gonise optzeci de ani prin Univers. Trecuse de zece ori prin primejdii de moarte și scăpase numai datorită creierului său. Trebuia și acum să ceară ajutor numai acestui creier, căruia simțurile îi jucau feste, înfierbîntîndu-l.

— Ascult — gîndi ars de o luciditate rece. As-cult. Înțeleg. Ascult.

— Lumina — gîndiră ceilalți. Lumina neagră.

— Lumină neagră ! șopti înfiorat.

Asta cerea consumuri uriașe de energie ! Oamenii încă nu reușiseră s-o obțină. Fu cît pe-aci să întrebe „Cum ?“ dar se opri la timp. N-ar fi putut înțelege comunicările lor matematice, fără o pregătire îndelungată. După cum un copil n-ar fi putut înțelege cunoștințele sale de pilot încercat.

— Să-mi păstrez firea — gîndi. Și urmă : Arătați-mi !

— Mi-e frică — mormăi Ienicec, smulgîndu-l din contact. Picioarele nu mai ascultă, mîinile nu mai ascultă. Ce poruncește Omul ?

— Să taci ! murmură Cavalerul. Înregistrează pe toate pistele. Ascult — gîndi apoi. Ascult. Văd. Aud. Ascult. Comunicați.

În cerul lăcuit de jur împrejurul său se rotea, într-o lucoare lăptoasă, un carusel de planete.

...Văzu, intens, însă difuz, de parcă și-ar fi amintit, sfere metalice sub crîmpeie de nori.

— Asta e planeta ta ? întrebare ceilalți. E asemeni planetei tale ?

— Nu — răspunse privind un sferoid smaragdiu.

— Dar asta ?

...Era o suprafață plană. În mijlocul ei creștea un con filetat, rotitor.

— Nu — răspunse. N-o recunosc.

...Era un mal violaceu, o stîncă lustruită asemeni unei uriașe lacrimi de bazalt...

— Ralu ! gemu Cavalerul.

— Asta e planeta ? întrebare, intens, ceilalți.

— Da — răspunse. Înțeleg. Recunosc. Ascult. Comunicați.

— Sau asta ? întrebare.

...Erau coloanele Palatului Îndrăgostiților. O fată urca spre ele, acoperită de un vâl de borangic...

— Asta. Da. Asta — gîndi Cavalerul. Înțeleg. Recunosc. Ascult.

Se opri, înmărmurit. Însemna că interceptaseră proiecțiile sale pe ecramor ! Le analizaseră, le sortaseră. Aleseseră apoi planetele — sau peisajele — ce răspundeau imaginilor lui și-l îndrumaseră într-acolo pentru a-i arăta *duplicatul lumii* ce trăia în memoria lui.

Matematic se putea nota protonul și antiprotonul, fluorul și antifluorul. Se puteau descrie corpurile complexe formate din anti-elemente. Dar pentru a avea imaginea antilumii nu puteai folosi antiimagini. Antiimagini nu există. Orice bizarerie era compatibilă cu lumea — ființe în formă de ou, reci, vii, stele pitice, nori cosmici. Ceea ce sugera antilumea, făcând-o intuitivă, era duplicatul. Dar și duplicatul considerînd un număr foarte mare de cazuri nu era incompatibil cu lumea. Forțînd legile hazardului, puteai să-ți închipui existența a două Pămînturi, a doi Saturni, a doi Plutoni separați de distanțe enorme, dar făcînd parte din Lume. Pentru a reprezenta Pămîntul, Saturnul, Plutonul Antilumii imaginea era neputincioasă, pentru că era aceeași. La fel ca în algebra elementară era nevoie de un semn însoțitor — minus sau plus. Și aici semnul era transformarea totală a materiei în undă luminoasă. Imaginea grefată de explozie simboliza, reciproc, Lumea sau Antilumea, pentru cei făcuți din materie sau din antimaterie. Și ei începuseră prin a-i arăta semnul materiei care-l înconjura transformîndu-i sondele în raze luminoase. Apoi căutaseră imaginea care să reproducă o imagine a Lumii. Receptionaseră gîndurile lui și construiseră după ele mari decori spațiale — plaja de pe Trigiter, Templul de pe Calion. Schimbaseră traiectoria navei, conducînd-o spre falsul Trigiter sau spre falsul Calion — după cum el își amintea de prima sau a doua a lui iubire. Și făcuseră asta numai pentru a-i demonstra duplicatul ! !

— Rotind sistemul mereu spre noi... sau nava schimbă ? strigă, zguduit. Dar dacă duplicatul

exista ? De aceea nava își schimbase traiectoria. Calion — șopti. Draga mea Calion !

...Văzu o fată blondă, cu sprâncene negre, surizătoare, cu figura de copil... Dar știa că o vede pentru că i-o transmit ei. Era din lumea lor.

— Opriți — gândi. Opriți. E Calion. Opriți imaginea.

Cuplă ecramorul și proiectă, una lângă alta, siluetele celor două femei. Calion, era, parcă, mai mică, mai tristă. Străina, mai înaltă, părea mai vioaie și mai îndrăzneată, dar ochii, gurile, nasul erau la fel.

— Cine ești ? ! întrebă încordat, fără să respire.

— Calion — îi răspunseră... Calion... Calion...

Își încordă toată voința pentru a gândi la rece. Și întrebă, grav :

— Sînt și eu acolo ? Eu unde sînt ?

...Picturile de pe coloanele Palatului Îndrăgostiților reprezentau scene de vînătoare și de pescuit, arbori și flori. Un bărbat trecu prin fața lor acoperindu-le. Era înalt, ciolănos, și ducea de mîină o fată blondă ce-și mișca repede picioarele pentru a-l ajunge...

„Nu se poate, gândi Cavalerul copleșit. Sînt eu. Dar e doar o proiecție, o bioproiecție. Vor să-mi explice Antilumea prin imagini, ca într-un joc. Și l-am văzut doar din spate pe el... Dacă s-ar întoarce !... Trebuie să știu !“

— Întoarce-te ! porunci Cavalerul celui care părea să fie el însuși. Arată-ți fața...

O vibrație puternică zgudui nava. În jurul ei lumina creșcu, fumurie.

— Nu mai văd nimic ! strigă Cavalerul, sărind în picioare. Și în aceeași clipă gândi : „Pericol !“ Dar era gândul celorlalți.

— Nu mai avem energie — comunicară. Întoarce nava !

— Micșorați capsula de protecție — gândi cu toată intensitatea Cavalerul. Micșorați-o pe dimensiunile mele.

Calculă fulgerător : suprafața lui era de cincizeci de ori mai mică decît a navei. O capsulă de lumină neagră care să-l învăluie numai pe el ar fi cerut, deci, consum de energie de zeci de ori mai mic. Asta ar fi mărit durata experienței, ar fi dus-o mai departe. Identitatea peisajelor și figurilor era un joc pentru a verifica explicația pe care el însuși o dăduse, dar trebuiau date, multe date. Și nu putea pleca înainte de a afla totul.

— Micșorați capsula de protecție — gîndi din nou, cu toată convingerea. Și ca să nu întrerupă legătura, urmă : Calion... Draga mea Calion...

— Stăpîne ! exclamă Ienicec. Pericol. Ce poruncește Omul ?

— Pune motoarele în funcțiune ! ordonă. Pleci singur !

Își îmbracă costumul de vid, cu motoare individuale. Ienicec îl urmă, aiurit, împiedicîndu-se de obiecte.

— Tu nu cobori ! ordonă Cavalerul. Îți poruncesc ! Pleci și aștepți la zece minute distanță pe traiectorie.

Legea de bază a roboților nu le îngăduie să-și părăsească stăpînul în Cosmos, oricît ar fi de mare primejdia. Dar ordinul Omului era și el lege. Contradicția inhibă conductorii motori ai lui Ienicec și el rămase nemișcat în mijlocul navei, șoptind : „Ce poruncește Omul ?“

— Cît timp mai am ? întrebă în gînd Cavalerul. Cît timp de-al nostru, pămîntesc, mai am ?

— Micșorînd capsula, treizeci de minute — răspunseră. Apoi pericol. Moarte.

--- Treizeci de minute — gîndi Cavalerul — și voi afla. Energia uriașă cerută de lumina de protecție îi împiedică să se aventureze spre noi. Nu pot conduce la mari distanțe capsula fonică, sau culoarul izolant de lumină — de aceea încă n-au pătruns hotarele Lumii.

Imaginile lui Ralu și a lui Calion se estompau. Nu-l mai ardea dorința de a o vedea pe a doua Calion, cea din Antilume, cu toate că figura ei îl

răscolise pînă în adînc, ca o reînviere nesperată a fetei pe care o iubise atît. Acum redevenise din nou lucid, stăpînul navei și al lui însuși, și-și domolea, concentrîndu-se, bătăile aproape de nestăpînit ale inimii.

„Vor mai trece zeci de ani pînă cînd vor reuși să facă asta“, gîndi, spre a înregistra. Acum știa că *trebuie* să-și înregistreze toate gîndurile, pentru a lăsa în urma lui un raționament limpede, ușor de înțeles. „Și vor trece foarte mulți ani — continuă — înainte ca un alt om să ajungă aici. Doar întîmplarea m-a făcut să întîlnesc această protuberanță mobilă. Trebuie deci să rămîn riscînd totul.“ Și, mai adînc, sub perdeaua acestor gînduri clare, se înșiruiau altele, care scăpau înregistrării. A afla, a cunoaște, pînă la capăt... „Prin mine oamenii vor afla... Să fiu lucid, lucid, lucid...“ Și urmă să înregistreze : „Cobor. Voi comunica totul lui Ienicec, pînă...“ Fu cît p-aci să gîndească „...pînă în ultima clipă“, dar se corectă : „...pînă cînd vor avea suficientă energie de protecție. Nu vă aventurați dincolo de limitele sectorului 111, dincolo de constelația Lebedei“ Ar fi vrut să spună un ultim cuvînt. Dar nu voia să apară în chip de erou în ochii nimănui. Îi iubea prea mult pe cei rămași în urmă pentru a-și îngădui să-i înduioșeze. Mai privi o dată imaginile care păleau pe ecramor și murmură : „Fetițo... fetițo...“ apoi își întrerupse legăturile cu aparatajul electronic al navei și deschise ușa camerei de trecere. Pompele făcură vid și a doua ușa glisă, ca un piston, lăsînd un gol în peretele navei. De jur împrejurul său, într-o lucoare alburie, se rotea un carusel de planete.

★

★

★

Abia mișcîndu-se, Ienicec dădu drumul motoarelor. Îi era frică, singur pe navă. Ar fi deschis audi-foanele pentru a asculta vocea Cavalerului, dar nu i se poruncise așa ceva. Rămase atunci în fața tabloului de comandă cu gura căscată, tremurînd.

La o distanță de zece minute-lumină de locul unde-l lăsase pe Cavaler, opri, așa cum i se poruncise.

Numaidecît semnalizatoarele de pe „Robur“ intrară în alertă, cerînd să plece mai departe. Aparatul electronic de bord era un robot de tip inferior și Ienicec nu trebuia să-l asculte. Dar în clipele acelea îi era frică de orice și privea speriat automatele care cereau pornirea navei. „Robur“ se silea să-și continue drumul — el, Ienicec, primise ordin să rămînă pe loc. Legea de bază, de care nu ascultase mai înainte, lăsîndu-l singur pe Cavaler, îi ordona același lucru : să ducă nava cît mai departe de pericolul ce se apropia. Supunîndu-se poruncilor contradictorii, Ienicec alese calea ce le împăca cel mai bine. Nava avea să plece, dar el trebuia să rămînă, să-și aștepte stăpînul. Puse motoarele în funcție și reglă viteza lui „Robur“ astfel, ca să poată fi ajuns cu ușurință cu ajutorul motorului individual. Își îmbracă costumul de vid și ieși prin camera de trecere. Sub el sclișea amenințător o stea mare, roșie. Teamă îi bloca picioarele, dar făcu un efort și se desprinse de „Robur“. Motoarele navei aruncară în urmă o flacără gălbuie, apoi jetul se afundă în beznă și dispăru.

Era liniște. Nu se vedea nimic în afara stelei roșii. Era frig. Era întuneric. Un fulger alb spintecă cerul și cerul se aprinse. De teamă, Ienicec se făcu ghem prinzîndu-și capul între mîini, dar cineva i-l apucă, i-l smulse...

Fără un cuvînt, ne scoaserăm căștile. Capul lui Ienicec părea să vibreze ușor pe perna de bureți metalizați. Teron — care nu apucase să ne deconecteze — înțepenise la provă, una cu tabloul de comandă.

— Mă închin în fața Omului ! — murmură Gregor.

— Îi era totdeauna sete să afle, să afle primul. Și a transmis pînă în ultima clipă — șopti Astratos. Mă închin în fața Omului !

Formula folosită la moartea cercetătorilor Cosmosului mi se părea mai zguduitoare ca niciodată. Singur, sub cerul acela străin, înconjurat de pulberile de antimaterie... Singur pînă-n ultima clipă... Eram convins că se chinuise mai mult decît voia să arate, înainte de a părăsi nava. Și nu-și înregistrase îndoielile și teama pentru a nu-i slăbi pe acei care aveau să-i urmeze. Și după aceea... suspendat în vid, cerînd dată după dată, ca și cum s-ar fi aflat la Institut, sau la bordul navei... ! Îl cunoșteam, eram sigur că întrebuse, întrebuse mereu, pînă în ultima clipă, lucid, stăpîn pe sine... Și apoi ? !... Se defectase motorul individual ? Capsula de lumină neagră cedase prea curînd ?

— Mă închin în fața Omului ! am șoptit.

— Refă legătura directă ! îmi spuse Gregor silindu-se să-și stăpînească tremurul glasului. El a continuat să transmită, să gîndească. Refă legătura !

Înainte de a continua, știam că vom trece dincolo de constelația Lebedei. Trebuie acum, riscînd totul, să identificăm marginile protuberanței. Peste cîteva ore, cînd ultimele ecouri ale gîndurilor Cavalerului s-ar fi stins, n-am mai fi putut găsi gheara de pulberi a Antilumii.

— Motoarele la maximum ! ordonă Gregor. Cuplați-vă căștile.

Mi-am apăsât pe urechi, cu mîinile reci, receptorii dipolici.

— Oceane... sau poate mări — se auzi ca un murmur. Munți, lanțuri de munți... O vijelie invizibilă mă străbate, ca pe o sită... Nave prelungi, argintii... Cupcle... Orașe, grădini... *Oameni, mulți oameni !*... Și, poate...

„Gama“ se prăbușea în cerul negru, pe urmele vocii Cavalerului.

CUPRINS

— Aragua	5
— Ultima rază	175
— Mesajul strămoşilor	201
— Ienicec	211
— Al patrulea cer	215
— Legea cea mare	220
— Planeta cubică	225
— Iubirile Cavalerului	275

Redactor responsabil : VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor : MARIANA PUŞCAŞU

*Dat la cules 07.03.1964. Bun de tipar 18.04.1964.
Apărut 1964. Comanda nr. 6007. Tiraj 23.140. Hîrtie
tipar sul de 50 g/m², 540×340/16. Coli editoriale 16.
Coli de tipar 19,5. A. T. 17.321. C.Z. pentru biblio-
tecile mici 8R—31.*

Tiparul executat sub comanda nr. 40.173 la Com-
binatul Poligrafic „Casa Scînteii”, Piaţa Scînteii
nr. 1, Bucureşti — R.P.R.